

Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

I PRILOG
IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE
O CRNOJ GORI
za period
1. januar 2018 – 20. oktobar 2018.

Podgorica, novembar 2018.

UVOD

Odnosi Crne Gore i Evropske unije

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji održanoj u Luksemburgu 25. VI 2018. otvorila pregovore u poglavlju 17 – Ekonomska i monetarna unija.

Vlada je 16. II 2018. donijela Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020. S tim u vezi, Vlada je 19. IV 2018. usvojila Prvi kvartalni izvještaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018-2020, 19. VII 2018. Drugi kvartalni izvještaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018-2020, a 18. X 2018. Treći kvartalni izvještaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018-2020.

Šesti polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje - Pravosuđe i temeljna prava, za period jul - decembar 2017. s Trećim polugodišnjim izvještajem o realizaciji Operativnog dokumenta za sprječavanje korupcije, kao i Šesti polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 24. pregovaračko poglavlje – Pravda, sloboda i bezbjednost, za period jul – decembar 2017. usvojeni su 8. II 2018. Sedmi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje – Pravosuđe i temeljna prava za period januar – jun 2018. s Četvrtim polugodišnjim izvještajem o realizaciji Operativnog dokumenta za sprječavanje korupcije, kao i Sedmi polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 24. pregovaračko poglavlje – Pravda, sloboda i bezbjednost za period januar – jun 2018. usvojeni su 26. VII 2018.

Deveti polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period januar – jun 2018. je usvojen 27. IX 2018.

Vlada je 26. IV 2018, u cilju stvaranja normativnih pretpostavki za formiranje nove pregovaračke strukture za oblast evropskih integracija, donijela niz uredbi i donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Takođe, Vlada je 24. V 2018. imenovala Aleksandra Drljevića na dužnost glavnog pregovarača Crne Gore i Evropske unije.

U cilju održavanja dinamike u procesu pristupanja Evropskoj uniji, Vlada je 26. VII 2018. donijela 32 odluke o obrazovanju radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračka poglavlja 1-24 i 26-33, a 27. IX 2018. Odluku obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 25 - Nauka i istraživanje.

U kontekstu sprovođenja obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), nastavljen je dijalog relevantnih struktura za njegovo sprovođenje. U izvještajnom periodu

je održano je šest redovnih godišnjih sastanaka između Crne Gore i Evropske unije: u Briselu su održani: 20. VI 2018. sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju između Evropske komisije i Crne Gore, a 28. VI 2018. sastanak Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalnu politiku između Crne Gore i Evropske komisije. U Podgorici su održani: 18. i 19. IX 2018. sastanak Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku, 20. IX 2018. sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo i 25. i 26. IX 2018. sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i bezbjednost.

Jedanaesti Zajednički konsultativni odbor između civilnog društva Evropske unije i Crne Gore održan je 17. VII 2018. u Podgorici. Deseta sjednica Zajedničkog savjetodavnog odbora između Komiteta regiona EU i Crne Gore je održana u period 3 – 4. V 2018. u Briselu, a jedanaesta 18. X 2018. u Nikšiću.

Šesti sastanak **Posebne radne grupe za reformu javne uprave (PAR)** formirane između Evropske komisije i Crne Gore je održan 27. IX 2018.

Deveti sastanak **Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje EU i Crne Gore** održan je 25. VI 2018. u Luksemburgu.

Petnaesti sastanak **Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje (POSP)** održan je 16. i 17. VII 2018. u Podgorici.

Imajući u vidu obavezu održavanja zajedničkih odbora sa zemljama regiona po čl. 15 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, prvi sastanak **Zajedničkog odbora između Crne Gore i Bosne i Hercegovine** je održan 22. II 2018. u Sarajevu.

1. POLITIČKI KRITERIJUMI

1.1. Demokratija

1.1.1. Izbori

Skupština je 30. X 2018. donijela Odluku o obrazovanju Odbora za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva. Ukupno je glasao 61 poslanik, za je glasalo 56, dok je pet poslanika bilo uzdržano. Odbor je obrazovan radi sljedećih ciljeva: 1) optimizacija sveukupnog ambijenta u kome će se održavati naredni izborni ciklusi; 2) implementacija preporuka OEBS/ODIHR povodom parlamentarnih izbora iz 2016. i predsjedničkih izbora iz 2018; 3) implementacija preporuka iz Izvještaja Evropske komisije o napretku; 4) jačanje povjerenja javnosti u izborni proces. Odbor ima 14 članova i to sedam članova koji se biraju iz reda poslanika parlamentarne većine i sedam članova koji se biraju iz reda poslanika parlamentarne opozicije. U radu Odbora u statusu pridruženog člana mogu učestvovati i predstavnici nevladinog sektora i akademske zajednice, bez prava odlučivanja.

Kada je u pitanju kontrola finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja, koju sprovodi Agencija za sprječavanje korupcije, u izvještajnom periodu Agenciji je dostavljeno 92 izvještaja političkih subjekata o redovnom radu.

Sprovedena je kontrola finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja za izbore za odbornike u Skupštinama opština Ulcinj i Berane, održanim 4. februara, za izbore za Predsjednika Crne Gore koji su održani 15. aprila i izbore u 12 Opština koji su održani 20. i 27. V 2018. Agenciji je dostavljeno ukupno 318 izvještaja političkih subjekata, od čega 52 privremena Izvještaja o troškovima izborne kampanje, šest Izvještaja o prihodima i imovini predsjedničkih kandidata, 190 petnaestodnevni izvještaja o priložima pravnih i fizičkih lica u toku kampanje i 70 izvještaja o troškovima izborne kampanje. Detaljni podaci o kontroli sprovedenih izbora navedeni su u Izvještajima o sprovedenom nadzoru u toku izborne kampanje koje je Agencija donijela i objavila na svojoj internet stranici nakon održanih izbora.

U izvještajnom periodu, Agenciji je dostavljeno ukupno 33.825 izvještaja, odnosno 3.285 odluka o zapošljavanju, 27.428 putnih naloga, 2.408 analitičkih kartica i 704 petnaestodnevna izvještaja po članu 29 i 30 Zakona, koji se odnose na socijalna davanja, jednokratne pomoći i budžetsku potrošnju.

U izvještajnom periodu, izvršeno je ukupno 390 kontrola, koje uključuju 78 provjera mjesečne potrošnje državnih i lokalnih budžetskih potrošačkih jedinica (čl. 28 Zakona - ograničenje upotrebe državnih sredstava), 96 kontrola na terenu, 64 provjere prekoračenja mjesečne potrošnje kod pojedinih budžetskih potrošačkih jedinica, 43 kontrole poštovanja odredbe zabrane otpisa duga (čl. 31), 28 provjera sponzorstva, donacija, kontrola podataka o izdvajanjima za finansiranje sportskih klubova i značajnijih transakcija kod budžetskih jedinica, 15 provjera internet oglašavanja kod političkih subjekata, 28 zahtjeva za izjašnjenje o nedostavljanju podataka, kao i 66 provjera pružaoca usluga političkim subjektima.

U periodu od 1. I - 20. X 2018, izvršena je kontrola odnosno provjera davalaca priloga političkim subjektima, njih 2136, kod Ministarstva pravde i kod Ministarstva unutrašnjih poslova, a u vezi zabrana davanja priloga licima koji su osuđivani za djela s elementima korupcije i organizovanog kriminala, kao i licima koja se ne nalaze u biračkom spisku.

U izvještajnom periodu, takođe je izmijenjen i usvojen „Pravilnik o načinu vršenja kontrole primjene odredaba članova 24 do 34 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i načinu vršenja kontrole i nadzora tokom izborne kampanje”; kao i novi obrasci „Privremeni Izvještaj o troškovima izborne kampanje” i „Izvještaj o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava”.

U izvještajnom periodu, dato je 172 mišljenja i tumačenja na zahtjev organa vlasti ili političkih subjekata i izdato 56 saopštenja za medije, dok je za vrijeme trajanja kampanje

redovno objavljivan i ažuriran presjek stanja kad su u pitanju obaveze objavljivanja i dostavljanja dokumentacije za organe vlasti, koji su sadržavali osnovne podatke iz izvještaja i linkove na kojima se izvještaji nalaze.

Kontinuirano se sprovode aktivnosti u cilju obuke i jačanje kapaciteta službenika u ovoj oblasti. Posebno je potrebno napomenuti obuke održane na temu „Internet oglašavanje i politički subjekti”, u cilju što efikasnije primjene nadležnosti Agencije u pogledu kontrole finansiranja političkih subjekata na društvenim mrežama (12. mart) i okrugli sto „Upotreba javnih resursa u izbornim procesima: dobra praksa i izazovi”, koji je održan u okviru zajedničkog projekta Savjeta Evrope i EU za borbu protiv ekonomskog kriminala 27. marta, a u cilju razvoja neophodnih Smjernica o kontroli upotrebe državnih resursa u toku izbornih procesa. Održane su i dvije konferencije za štampu, dok su u toku izbornih kampanja redovno na sedmodnevnom nivou organizovani sastanci Radne grupe koji su bili otvoreni za javnost.

1.1.2 Skupština

Normativne i nadzorne aktivnosti

U periodu od 1. I do 20. X 2018, održano je 13 sjednica Skupštine 26. saziva u redovnom zasijedanju, od kojih pet posebnih sjednica i tri sjednice u vanrednom zasijedanju.

Skupština je donijela 62 zakona¹, sedam odluka, 36 odluka o izboru, imenovanju i razrješenju. Takođe, u ovom periodu, Skupština je usvojila, odnosno prihvatila 16 izvještaja.

Pet posebnih sjednica Skupštine bile su posvećene premijerskom satu (dvije sjednice) i premijerskom satu i poslaničkim pitanjima (tri sjednice). Predsjedniku Vlade je postavljeno 19 pitanja, a članovima Vlade 151 pitanje.

Na Sedmoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2018. Predsjednik Crne Gore je, shodno članu 97 stav 3 Ustava Crne Gore, položio zakletvu pred poslanicima u Skupštini.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, radna tijela Skupštine održala su jedno kontrolno i 17 konsultativnih saslušanja, od kojih tri na zajedničkim sjednicama odbora.

Odbor za bezbjednost i odbranu održao je 1. VI 2018. kontrolno saslušanje ministra unutrašnjih poslova, pomoćnika direktora Uprave policije za Sektor kriminalističke policije, direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, vrhovnog državnog tužioca i glavnog specijalnog tužioca. Odbor je upoznat sa informacijama o aktuelnoj bezbjednosnoj situaciji u Crnoj Gori, a posebna pažnja ovom prilikom bila je usmjerena na aktivnosti nadležnih

¹ Spisak zakona koje je Skupština Crne Gore donijela u ovom periodu dat je u Prilogu 1.

državnih organa u postupku rasvjetljavanja slučaja ranjavanja novinarkе ND Vijesti Olivere Lakić.

Odbor je, takođe, 14. VI 2018. održao konsultativna saslušanja vojno-diplomatskih predstavnika Crne Gore prije stupanja na funkciju: izaslanika odbrane u Sjedinjenim Američkim Državama i izaslanika odbrane u Kanadi na nerezidentnoj osnovi; izaslanika odbrane u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske - Londonu i ujedno izaslanika odbrane u Kraljevini Holandiji, Kraljevini Belgiji, Velikom Vojvodstvu Luksemburg i Islandu na nerezidentnoj osnovi; izaslanika odbrane u Saveznoj Republici Njemačkoj – Berlinu i ujedno izaslanika odbrane u Republici Poljskoj, Kraljevini Norveškoj, Kraljevini Švedskoj, Republici Letoniji, Republici Litvaniji, Republici Estoniji i Republici Finskoj na nerezidentnoj osnovi; i izaslanika odbrane u Republici Austriji – Beču, i ujedno pomoćnika vojnog savjetnika u Stalnoj misiji Crne Gore pri UN, OEBS i drugim međunarodnim organizacijama u Beču na rezidentnoj osnovi i pomoćnika izaslanika odbrane u Republici Slovačkoj, Republici Češkoj i Republici Mađarskoj na nerezidentnoj osnovi.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu održao je četiri konsultativna saslušanja, uključujući jedno na zajedničkoj sjednici sa Odborom za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odborom za rodnu ravnopravnost. Održana su konsultativna saslušanja kandidata prijavljenih na javne pozive za izbor četiri člana Tužilačkog savjeta iz reda uglednih pravnika (30. I 2018. i 30. III 2018), kao i za izbor četiri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika (3. i 5. VII 2018). Takođe, na prvoj zajedničkoj sjednici Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbora za rodnu ravnopravnost, održanoj 23. II 2018, realizovano je konsultativno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja, ministra unutrašnjih poslova i ministra zdravlja, na temu: „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“.

Odbor za međunarodne odnose i iseljenike održao je četiri konsultativna saslušanja povodom davanja mišljenja o kandidatima za mjesto izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u: Republici Grčkoj, na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Atini (25. IV 2018); Narodnoj Republici Kini, na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Pekingu (7. V 2018); Rumuniji, na rezidentnoj osnovi sa sjedištem u Bukureštu (7. V 2018); kao i o kandidatkinji za mjesto izvanredne i opunomoćene ambasadorke Crne Gore – stalne predstavnice, šefice Stalne misije Crne Gore pri Ujedinjenim nacijama, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Njujorku (19. V 2018).

Odbor za evropske integracije održao je 8. II 2018. konsultativno saslušanje u cilju razmatranja Informacije o programima podrške Evropske unije Crnoj Gori za 2017. Na sjednici su saslušana dva lica: ministar evropskih poslova i generalna direktorica Direktorata za evropske fondove u Ministarstvu evropskih poslova. Odbor je, takođe, 6. VII

2018, održao konsultativno saslušanje glavnog pregovarača Crne Gore sa Evropskom unijom na temu organizacije i rada Kancelarije za evropske integracije, kao i konsultativno saslušanje predstavnika nadležnih organa na temu ispunjavanja obaveza iz procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, sa fokusom na poglavlja 23 i 24 (11. VII 2018).

Odbor za ljudska prava i slobode održao je 28. II 2018. konsultativno saslušanje na zajedničkoj sjednici sa Odborom za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na temu „Aktivnosti u oblasti obezbjeđivanja pristupačnosti za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori“, dok je povod za zajedničku sjednicu bila predstavka NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“ od 21. XII 2017, koju su razmotrila oba odbora. Na sjednici su učestvovali: ministar održivog razvoja i turizma, ministar rada i socijalnog staranja, generalni direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, direktor Uprave za inspekcijske poslove, generalni sekretar Zajednice opština Crne Gore, šef Predstavništva UNICEF u Crnoj Gori, program menadžerka za ljudska prava i demokratizaciju u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, izvršna direktorica, predsjednik Skupštine i koordinatorka Pravnog programa i nediskriminacije NVO „Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore“, koordinatorka u NVO „Građanska alijansa“ i predstavnik Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore.

Odbor za rodnu ravnopravnost održao je 3. IV 2018. konsultativno saslušanje potpredsjednika Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i ministra pravde, ministra prosvjete i ministra za ljudska i manjinska prava, na temu: „Ostvarivanje dječjih prava u romskoj zajednici u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na obrazovanje djevojčica“, kao i konsultativno saslušanje ministra održivog razvoja i turizma, 20. VII 2018, na temu „Praćenje sprovođenja Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030“, u skladu sa Ciljem 5. Strategije održivog razvoja Generalne Skupštine UN-a iz 2015.

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje održali su, na zajedničkoj sjednici, 13. III 2018, konsultativno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja i ministra prosvjete na temu: „Fizičko kažnjavanje djece i vršnjačko nasilje“.

Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje održao je 22. X 2018. konsultativno saslušanje ministra rada i socijalnog staranja povodom Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U okviru nadzornih aktivnosti, odbori su razmatrali brojne izvještaje koje pojedini organi, saglasno zakonu, dostavljaju Skupštini, među kojima:

Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017, Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2017,

Izveštaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017, Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima u nadležnosti Ministarstva vanjskih poslova u 2017, Izveštaj o stabilnosti finansijskog sistema u 2017, Izveštaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2017, Godišnji finansijski izveštaj Centralne banke Crne Gore sa mišljenjem nezavisnog spoljnog revizora za 2017, Izveštaj o stabilnosti cijena u 2017, Izveštaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2017, Izveštaj o radu sa Agencije za zaštitu konkurencije za 2017, Izveštaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2017, Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014 – 2020, za 2017, Izveštaj o stanju energetskog sektora Crne Gore u 2017.

Pored navedenog, Odbor za evropske integracije, razmotrio je sljedeće informacije o procesu pristupanja EU: Osmi polugodišnji izveštaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju za period jul – decembar 2017; Šesnaesti kvartalni izveštaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, za period oktobar – decembar 2017; Izveštaj o realizaciji Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2017 – 2018 za 2017; Šesti polugodišnji izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 23. pregovaračko poglavlje – Pravosuđe i temeljna prava za period jul – decembar 2017, s Trećim polugodišnjim izveštajem o realizaciji Operativnog dokumenta za sprječavanje korupcije; i Šesti polugodišnji izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 24. pregovaračko poglavlje – Pravda, sloboda i bezbjednost za period jul – decembar 2017.

Odbor za rodnu ravnopravnost razmotrio je i podržao Akcioni plan za sprovođenje Strategije ženskog preduzetništva Crne Gore 2015-2020, za 2018, sa Izveštajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije ženskog preduzetništva Crne Gore 2015-2020. za 2017 (2. VII 2018).

Radna tijela Skupštine i u ovom periodu razmatrala su sprovođenje skupštinskih zaključaka. **Odbor za ljudska prava i slobode** pratio je realizaciju zaključaka Skupštine koji su donijeti povodom razmatranja Izveštaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2016, Izveštaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2016, Godišnjeg izveštaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2016. i Izveštaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2016.

Odbor je, u okviru nadzornih aktivnosti, takođe razmotrio Zaključna zapažanja Komiteta UN za prava djeteta o Kombinovanom drugom i trećem periodičnom izveštaju Crne Gore o primjeni Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i Izveštaj Radne grupe za Opšti periodični pregled (UPR), usvojen nakon pregleda situacije u pogledu ljudskih prava u Crnoj Gori koji je sproveo Savjet UN-a za ljudska prava u okviru Opšteg periodičnog pregleda.

U cilju realizacije jedne od mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu Crne Gore, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori organizovao je 17. i 18. IX 2018. dvije jednodnevne radionice za poslanike/ce i zaposlene u Skupštini, na temu „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“, septembar 2016 - septembar 2018, koja predviđa izgradnju kapaciteta i procedura za realizaciju procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata.

Izborna zakonodavstvo

30. X 2018. održana je Treća sjednica Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja, na kojoj je donijeta Odluka o obrazovanju odbora za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva.

Administrativni kapaciteti

Broj zaposlenih na dan 20. X 2018. je 187. Od tog broja 179 lica je zaposleno na radnim mjestima koja su sistematizovana Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine (ukupno je sistematizovano 166 radnog mjesta sa 255 izvršilaca); tri službenika/ce imaju utvrđeno mirovanje prava i obaveza iz rada i po osnovu rada, dok je osam savjetnika/ca zaposleno u Kabinetu predsjednika i potpredsjednika Skupštine.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, 27 službenika/ca je zasnovalo radni odnos na neodređeno vrijeme, dva zaposlena su prestala sa radom, za tri savjetnika predsjednika i potpredsjednika Skupštine utvrđen je prestanak mandata, za tri službenika utvrđeno je mirovanje prava i obaveza iz rada, dok se jedna službenica vratila na rad, nakon prekida mirovanja prava i obaveza iz rada i po osnovu rada.

Transparentnost i otvorenost rada

Skupštini je u periodu od 1. I do 20. X 2018. podnijeto 70 zahtjeva za pristup informacijama. Na 68 zahtjeva je odgovoreno, a priprema odgovora na preostala dva zahtjeva je u toku. Posebna pažnja je i u ovom periodu posvećena informisanju javnosti o radu Skupštine, daljem unapređenju transparentnosti rada i jačanju veza sa građanima, zbog čega je Crne Gore prepoznata kao jedna od najtransparentnijih institucija u zemlji i šire.

Skupština je u ovom periodu nastavila i sa praksom objavljivanja svih bitnih informacija o svom radu na internet stranicama.

1.1.3. Upravljanje

1.1.3.1. Vlada

Realizacija Programa rada Vlade

Vlada je u periodu od 1. I - 20. X 2018, od ukupno planirane 203 obaveze, realizovala 163, odnosno 80,3 %.

Sprovođenje analize procjene uticaja propisa (RIA) u postupku izrade propisa

U periodu od 1. I - 20. X 2018, Vlada je razmotrila i utvrdila 57 predloga zakona. Za 51 predlog zakona Vladi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za tri predloga zakona predlagači su, saglasno članu 33 stav 2 Poslovnika Vlade Crne Gore dostavili obrazloženje da ne treba vršiti RIA-u. Naime, članom 33 stav 2 Poslovnika Vlade propisano je da ako predlagač ocijeni da u postupku pripreme zakona ili drugog propisa ne treba vršiti RIA, dužan je da to posebno obrazloži. Uvažavajući navedeno, uz obrazloženje predlagača, Ministarstvo finansija je bilo saglasno da u postupku usvajanja navedenih propisa nije potrebno vršiti RIA-u. Osim toga, za Predlog zakona o budžetu i Predlog zakona o završnom računu budžeta ne radi se RIA.

U istom periodu, Vlada je razmotrila i donijela 55 uredbi. Od toga, za 39 uredbi je dostavljen Izvještaj o sprovedenoj analizi uticaja propisa (RIA). Za 16 uredbi predlagači su ocijenili da nije potrebno vršiti RIA-u.

Transparentnost rada Vlade

Nastavljene su aktivnosti na daljoj afirmaciji transparentnosti rada Vlade i informisanja javnosti o politikama Vlade.

U periodu od 1. I - 20. X 2018. Generalnom sekretarijatu Vlade ukupno je podneseno 165 zahtjeva za pristup informacijama. Postupak odlučivanja o dva zahtjeva je u toku, dok su svi ostali zahtjevi riješeni na jedan od zakonom propisanih načina. Struktura podnosilaca zahtjeva je sljedeća: NVO 105 i fizička lica 60 zahtjeva.

1.1.3.2. Komisija za žalbe

Komisija za žalbe je u periodu od 1. I - 20. X 2018. održala 33 sjednice i razmotrila ukupno 425 predmeta, od čega je 388 žalbi na akte prvostepenih organa, 29 predmeta po presudama Upravnog suda i sedam zahtjeva za naknadu troškova upravnog postupka. Komisija je odlučila u 413 predmeta, dok se za 12 predmeta čeka dopuna spisa od prvostepenog organa.

Od ukupnog broja riješenih predmeta, u 165 predmeta žalba je usvojena, poništeno prvostepeno rješenje i predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje, u 201 predmetu žalba je odbijena, u 26 predmeta postupak je obustavljen, u pet predmeta Komisija je usvojila žalbu i naložila prvostepenom organu da donese rješenje, u četiri predmeta žalba je usvojena i djelimično poništeno prvostepeno rješenje, i u sedam predmeta Komisija je donijela dopunska rješenja kojima je u četiri predmeta usvojila zahtjev žalioca, u dva predmeta odbila zahtjevi, u jednom predmetu djelimično usvojila zahtjev žalioca u vezi s troškovima upravnog postupka.

Komisiji je u ovom periodu dostavljeno i 137 tužbi sa zahtjevom Upravnog suda da mu dostavi odgovor na tužbu i spise predmeta. Komisija je odgovorila na 132 tužbe, a za pet tužbi se čeka odgovor od prvostepenog organa.

U izvještajnom periodu, po izjavljenim tužbama, Upravni sud odlučio u 89 predmeta, na način što je u 45 predmeta tužbu odbio kao neosnovanu, u 39 predmeta tužbu usvojio i poništio rješenje Komisije za žalbe, a u pet predmeta postupak je obustavljen.

Komisiji za žalbe dostavljene su 24 presude Vrhovnog suda od kojih je u 22 predmeta zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke odbijen, a u dva predmeta je isti usvojen.

1.1.3.3. Lokalna samouprava

Bilans ostvarenih rezultata

Skupština je 29. XII 2017. donijela Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. list CG”, broj 2/18). U dijelu zakonskih rješenja koja se odnose na unapređenje funkcionisanja sistema lokalne samouprave, Zakon se počeo primjenjivati od dana stupanja na snagu, a odredbe Zakona koje se odnose na službenički sistem i koje su u cilju unapređenja normativnog okvira za službenički sistem na lokalnom nivou i kvalitetnijeg upravljanja ljudskim resursima u potpunosti usaglašene sa odredbama Zakona o državnim službenicima i namještenicima počele su se primjenjivati od 1. VII 2018, analogno primjeni zakona.

Vlada je 7. VI 2018. usvojila Informaciju o prihvatanju dodatnih odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.

1.1.4 Civilni sektor

Vlada je 14. VI 2018. donijela Uredbu o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Sl. list CG”, broj 41/18), koja je stupila na snagu 6. VII 2018. Najvažnija novina koja je propisana ovom uredbom u odnosu na važeća rješenja jeste proširenje obuhvata sprovođenja javne rasprave i na strateška dokumenta (a ne samo na zakone kako je do sada bio slučaj), a propisuju se i nužni izuzeci od obaveze sprovođenja javne rasprave. Pored toga, pojedini rokovi definisani uredbama u praksi pokazali su se kao neadekvatni pa je bila nužna njihova korekcija. Još jedna od značajnih novina u odnosu na prethodna rješenja predstavlja pojašnjenje uslova koji se odnosi na to da je NVO - predlagač u prethodne tri godine, u vezi sa zadatkom radnog tijela sprovela istraživanje, izradila dokument ili organizovala skup usmjeren na unapređenje stanja u određenoj oblasti. Nadalje, novina je i brisanje uslova za predstavnika NVO, po kojem je bilo neophodno posjedovanje crnogorskog državljanstva, a sad je potrebno samo da ima prebivalište u Crnoj Gori. Takođe, propisano je da javna rasprava traje od 20 do 40 dana, u zavisnosti od značaja i složenosti materije koja je predmet regulisanja nacrta zakona, odnosno strategije koji je na

javnoj raspravi, što doprinosi efikasnijem procesu kreiranja akata javnih politika i u skladu je sa ReSPA-inim preporukama zemljama Zapadnog Balkana o učešću javnosti.

Vlada je 11. I 2018. donijela Strategiju unapređenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija 2018-2020, s Akcionim planom. Opšti cilj Strategije je dalje unapređenje pravnog i institucionalnog okvira za djelovanje nevladinih organizacija i jačanje saradnje javne uprave i NVO u procesu kreiranja i primjene javnih politika, uvažavajući njihove različite, ali komplementarne uloge i odgovornosti u ovom procesu.

Posebni ciljevi Strategije su: unapređenje institucionalnog okvira i jačanje kapaciteta državne uprave za vršenje poslova od značaja za saradnju sa NVO; unapređenje pravnog okvira za učešće NVO u kreiranju i primjeni javnih politika, jačanje kapaciteta državne uprave za efikasnu primjenu pravnog okvira u ovoj oblasti, jačanje kapaciteta NVO za učešće u kreiranju i primjeni javnih politika; unapređenje pravnog i institucionalnog okvira za veću finansijsku održivost NVO i jačanje kapaciteta državne uprave za efikasnu primjenu pravnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti; unapređenje pravnog okvira i jačanje kapaciteta državne uprave za pružanje veće podrške učešću NVO u socio-ekonomskom razvoju; jačanje uloge NVO u procesu pristupanja Crne Gore EU.

Strategija je usklađena sa Strategijom reforme javne uprave 2016-2020, kao i sa Smjernicama za podršku Evropske unije civilnom društvu u državama-kandidatima za proširenje 2014-2020 (Smjernice).

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama, Vlada je 1. II 2018. donijela Uredbu o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima od javnog interesa („Sl. list CG“, broj 13/18), kojom su regulisani procedura za raspodjelu namjenskih sredstava, nadležne institucije i propisani obrasci za realizaciju ovog vida podrške projektima NVO iz državnog budžeta. Takođe su razrađeni osnovni kriterijumi za raspodjelu sredstava, a propisano je da bodovanje projekata, odnosno programa vrše nezavisni procjenjivači (svaki projekat boduju po dva procjenjivača), što je u skladu sa evropskom praksom i standardima.

Ministarstvo finansija je, u skladu s pomenutim zakonom, 26. II 2018. donijelo Pravilnik o sadržaju javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija i izgledu i sadržaju prijave na javni konkurs („Sl. list CG“, broj 14/18), kojim je definisan sadržaj konkursa i prijave na konkurs, te propisan obrazac prijave.

Vlada je u skladu sa Strategijom unapređenja podsticajnog okruženja za djelovanje nevladinih organizacija 2018-2020, donijela Odluku o Savjetu za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija („Sl. list CG“, broj 47/18), kojom je propisana nadležnost i struktura ovog tijela. Savjet ima predsjednika i 12 članova koje imenuje Vlada na period od tri godine. Članove Savjeta čini šest predstavnika organa državne uprave i šest

predstavnik nevladinih organizacija. Predsjednik Savjeta je ministar javne uprave. Predsjednik Savjeta ima zamjenika koga iz reda članova - predstavnik nevladinih organizacija u Savjetu, na predlog predsjednika Savjeta, bira Savjet.

Na osnovu Odluke o Savjetu za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija („Sl. list CG", broj 47/18), a u skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Sl. list CG", broj 41/18), Ministarstvo javne uprave je sprovelo postupak predlaganja kandidata za članstvo u Savjetu. Ministarstvo je objavilo tri javna poziva nevladinim organizacijama za predlaganje članova Savjeta, jer poslije prva dva poziva nije bilo vladinih predloga za svih šest oblasti (a - razvoj nevladinih organizacija, b - volonterizam, c - zaštita lica sa invaliditetom, d - socijalno preduzetništvo, e - razvoj filantropije i f - evropske integracije). Nakon sprovedene procedure Vlada je 13. septembra donijela Rješenje o imenovanju Savjeta za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija. Konstitutivna sjednica Savjeta održana je 3. X 2018.

Ministarstvo javne uprave, uz podršku DEU projekta „Tehnička podrška razvoju institucionalnih mehanizama saradnje Vlade i nevladinih organizacija u Crnoj Gori", pripremilo je i objavilo na svojoj internet stranici prvo onlajn izdanje Priručnika za primjenu pravnog okvira za finansiranje projekata/ programa nevladinih organizacija iz javnih izvora, sa ciljem da omogući bolje razumijevanje odredbi Zakona o nevladinim organizacijama, Uredbe o finansiranju projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima od javnog interesa i Pravilnika o sadržaju javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija i izgledu i sadržaju prijave na javni konkurs, koje se odnose na novi model finansijske podrške projektima i programima nevladinih organizacija iz javnih izvora.

Priručnik je namijenjen organima državne uprave, odnosno službenicima zaduženim za pripremu i realizaciju konkursa za raspodjelu sredstava za projekte, odnosno programe nevladinih organizacija u ministarstvima nadležnim za oblasti koje Vlada Crne Gore, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama, na godišnjem nivou utvrdi kao prioritete sa stanovišta javnog interesa.

Međutim, Priručnik ima i značajnu vrijednost i korist za nevladine organizacije kao moguće učesnike konkursa, jer sadrži niz obrazaca kao i objašnjenja, koja im mogu olakšati razumijevanje novog modela, ali i procesa prijavljivanja projekta, dostavljanja neophodnih podataka i dokumenata, te povezivanje projekta sa ciljevima strateških dokumenata koji budu pretočeni i razrađeni u konkursima.

Ministarstvo javne uprave, uz podršku DEU projekta „Tehnička podrška razvoju institucionalnih mehanizama saradnje Vlade i nevladinih organizacija u Crnoj Gori", pripremilo je i objavilo na svojoj internet stranici onlajn Smjernice za nezavisne

procjenjivače projekata NVO prijavljenih na konkurse organa državne uprave, koje sadrže set preporuka i pojašnjenja kriterijuma i načina bodovanja projekata/programa, utemeljenih na primjerima dobre prakse procenjivanja projekata u državama EU. Takođe, svrha Smjernica je da daju uputstva za transparentan i ujednačen proces odabira projekata/programa NVO-a na jednom javnom konkursu. Izrada Smjernica je predviđena i kao mjera Akcionog plana za implementaciju Strategije unapređenja podsticajnog okruženja za djelovanje NVO 2018–2020.

Normativni okvir za finansiranje projekata NVO zaokružen je donošenjem 13. IX 2018. Uredbe o postupku i načinu kofinansiranja projekata i programa nevladinih organizacija podržanih iz fondova Evropske unije („Sl. list CG“, broj 64/18). Istom su regulisana proceduralna pitanja i nadležnost Ministarstva javne uprave da objavi javni konkurs i sprovede odgovarajući postupak, te donese odluku o dodjeli sredstava i potpiše ugovor sa nevladinim organizacijama kojima su sredstva dodijeljena.

Članom 4 Uredbe predviđeno je da se sredstva za kofinansiranje projekata i programa nevladinih organizacija ugovorenih po osnovu konkursa i programa podržanih od Evropske unije, obezbjeđuju u iznosu od 100% ugovorom utvrđenog obaveznog učešća nevladine organizacije na navedenim projektima i programima.

Savjet za reformu javne uprave na sjednici održanoj 23. X 2018. razmatrao je Izvještaj o primjeni Uredbe o ostvarivanju saradnje organa državne uprave i NVO i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona i drugim oblicima saradnje organe državne uprave u 2017. koji je pripremio Ministarstvo javne uprave.

1.2. Reforma javne uprave

Vlada je 29. III 2018 usvojila Izvještaj o implementaciji Strategije reforme javne uprave za 2017.

U cilju kvalitetnijeg praćenja i koordinacije procesom reforme javne uprave, uspostavljene su Smjernice za monitoring i izvještavanje o primjeni Strategije reforme javne uprave u Crnoj Gori 2016-2020, kojim su propisani vremenski rokovi, te struktura i način dostavljanja podataka. Iste su objavljene i javno dostupne na sajtu Savjeta za reformu javne uprave, kao i „pasoš indikatori“, a sve u cilju praćenja procesa reforme od strane zainteresovane javnosti.

Formiran je Međurersorski operativni tim za koordinaciju u implementaciji aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave 2018-2020, čiji je osnovni zadatak da u cilju kvalitetnog i kontinuiranog praćenja realizacije ciljeva iz Strategije koordinira aktivnosti institucija zaduženih za sprovođenje aktivnosti reforme, te da razmatra i rješava pitanja koje su smetnja za sprovođenje aktivnosti, ciljeva i indikatora.

Operativni tim je do sada održao dva sastanka na kojem su u okviru dnevnog rada razmatrane Smjernice za monitoring i izvještavanje, te su dati komentari i sugestije na ranije pomenuti Izvještaja o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave 2018-2020, u 2017, dok je još bilo riječi o utvrđivanju ciljanih vrijednosti za 2018. onih pasoš indikatora gdje iste još uvijek nijesu utvrđene, kao i dinamici i izazovima prilikom sprovođenja početnih aktivnosti iz novog Akcionog plana u prvoj polovini 2018. U saradnji sa Upravom za kadrove i partnerima iz SIGME, definisane su obuke za članove tima koje će se organizovati do kraja godine, u cilju razvoja analitičkih vještina i bolje implementacije aktivnosti iz Akcionog plana.

Vlada je 15. II 2018. donijela prvi Srednjoročni program rada Vlade za period 2018-2020. Takođe, uspostavljen je pravni okvir strateškog planiranja s jasnim kriterijumima kvaliteta, procedurama i institucionalnim odgovornostima. Vlada je, u skladu s izmjenama Zakona o državnoj upravi („Sl. list CG", broj 13/18) koje uvode obavezu usklađenosti strateških dokumenata, 19. VII 2018. donijela Uredbu o načinu i postupku izrade, usklađivanja i sprovođenja strategijskih dokumenata („Sl. list CG", broj 54/18), uz prateću Metodologiju razvijanja politika, izrade i sprovođenja strategijskih dokumenata. Kao mehanizmi za sprovođenje pravnog okvira za strateško planiranje uvedeni su: *Mreža državnih službenika za strateško planiranje*, uspostavljena u februaru 2018, kojom predsjedava Generalni sekretarijat Vlade i *Program obrazovanja za stručno usavršavanje državnih službenika za strateško planiranje*, koji se sprovodi od oktobra 2018.

Polugodišnji izvještaj za prvu polovinu 2018. i aktuelna pitanja u posmatranom periodu

Ministarstvo javne uprave je, u saradnji sa svim odgovornim institucijama, pripremilo polugodišnji Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave, za period januar – jul 2018, koji je dobio pozitivne komentare od strane predstavnika SIGME i koji će se do kraja godine naći pred Savjetom za reformu javne uprave. Navedeni izvještaj ukazuje na značajan napredak u implementaciji aktivnosti u odnosu na 2017. (oko 60%), na šta ukazuju i međunarodni indikatori i Izvještaj Evropske komisije iz aprila 2018, koji konstatuje dobar napredak kada je u pitanju proces reforme javne uprave.

U februaru 2018. je održan „follow up” sastanak posebne grupe čime je predstavljen novi, regionalni primjer daljeg političkog dijaloga. Na prvom „follow up” sastanku je ocijenjeno da je u napravljen značajan progres u sprovođenju reforme javne uprave i ukazano na važnu ulogu Ministarstva javne uprave u koordinaciji ovog procesa i visokom stepenu realizacije zaključaka donijetih na poslednjem sastanku posebne PAR grupe, koji su javno objavljeni.

Optimizacija javne uprave

Vlada je 6. VII 2018. donijela Plan optimizacije javne uprave 2018-2020, koji sadrži komparativnu analizu zemalja EU, te paket mjera koji treba da bude prvi korak ka racionalizaciji i povećanju efikasnosti javne uprave. Optimizacija javne uprave kao jedna od najznačajnijih aktivnosti u okviru procesa reforme javne uprave treba da doprinese unapređenju kvaliteta javnih usluga, uz niže troškove. Proces optimizacije i njegova implementacija predstavljaju jedan od najvećih izazova koji crnogorsku administraciju očekuju u narednom periodu, posebno u kontekstu što je neophodno da se osiguraju kadrovski kapaciteti za uspješno ispunjavanje obaveza iz EU integracija. Zato je u okviru Plana optimizacije poseban segment posvećen kadrovskim potrebama za EU integracije, kroz njegovo povezivanje sa PPCG-om. Dakle, poruka je da, pored identifikovanja područja gdje postoji višak zaposlenih u javnom sektoru, ima i onih gdje postoji potreba za dodatnim kadrom, kao i da se napravi transfer iz javnog u privatni sektor. Plan daje set horizontalnih, ali i prilagođenih sektorskih mjera za prevazilaženje izazova koje javna uprava ima u maksimalnom korišćenju svojih kapaciteta i ostvarivanju pune efikasnosti. Mjere su podijeljene na kratkoročne i srednjoročne, a sprovodiće se u skladu sa specifičnostima centralnog, odnosno lokalnog nivoa. Sve mjere utvrđene Planom biće realizovane u periodu 2018-2020, što treba da predstavlja temelj za održavanje kontinuiteta u sprovođenju cjelokupnog procesa reforme javne uprave.

Plan je u skladu sa zadacima iz Rješenja o obrazovanju, pripremio Međuresorski stručni tim kojim je koordinirala ministarka javne uprave, a činili su ga sekretari svih ministarstava, predstavnici Uprave za kadrove, Zajednice Opština i nevladinog sektora, uz dostavljene komentare i sugestije predstavnika sindikata uprave i pravosuđa (pridruženi član). Dakle, planirano je smanjenje broja zaposlenih u javnoj upravi od 3% na centralnom nivou i 5% na lokalnom nivou do kraja 2018. Takođe, do 2020. na centralnom nivou broj zaposlenih bi trebalo da bude manji 5%, dok je na lokanom nivou 10%. Navedeno, u nominalu predstavlja ukupno smanjenje na centralnom nivou od 1.966, a na lokalnom 1.217.

Ministarstvo javne uprave je kreiralo upitnike za praćenje implementacije mjera i dostavilo svim nosiocima obaveza na centralnom i lokalnom nivou, koje su imale obavezu da do 10. IX 2018, dostave tražene podatke. Formiran je Međuresorski tim za praćenje Plana optimizacije koji blagovremeno i detaljno analizira sve dostavljene zahtjeve za tumačenje mjera iz Plana, od strane institucija. Poseban akcenat je stavljen i na komunikaciju i praćenje plana optimizacije na lokalnom nivou. U cilju praćenja stepena sprovođenja mjera iz Plana, Ministarstvo javne uprave je u obavezi da izvještava Vladu o stepenu implementacije kvartalno, a institucije da izvještavaju dvomjesečno Ministarstvo javne uprave.

Kvalitetno uspostavljena koordinacija procesa rezultirala je da već u prvom izvještajnom periodu (jul – septembar) dovela je do smanjenja zaposlenosti koji se brojčano ogleda u sljedećem - ukupno smanjenje broja zaposlenih u prvom izvještajnom periodu

implementacije Plana optimizacije iznosi 339 i to: 96 zaposlenih na centralnom nivou i 243 zaposlenih na lokalnom nivou. Izvještaj je 11. X 2018. usvojen na sjednici Vlade.

Proces optimizacije odvija se paralelno sa implementacijom dva systemska zakona o državnim službenicima i namještenicima i o lokalnoj samoupravi kojima se unaprijedio sistem odgovornosti u javnoj upravi, kadrovsko planiranje i dr, kao i Zakona o upravnom postupku.

Savjet za reformu javne uprave

Ministarstvo javne uprave je pripremilo Izvještaj o radu Savjeta za reformu javne uprave za period jul – decembar 2017, u sklopu obaveze Savjeta da jednom godišnje o svom radu izvještava Vladu. Navedeni izvještaj je obuhvatio djelokrug rada Savjeta, komentar i preporuke o razmatranim dokumentima, realizovane zaključke, te predstavio viziju aktivnosti Savjeta u predstojećem periodu. Izvještaj o radu Savjeta razmatran je na sjednici Savjeta od 19. III 2018, te usvojen na sjednici Vlade od 29. III 2018.

Savjet je u posmatranom periodu održao tri sjednice na kojima su razmatrana pitanja koja su od značaja za dalji proces reforme javne uprave. Savjet za reformu javne uprave usvojio je godišnji Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje PFM-a za 2017, te zadužio Ministarstvo finansija da inovira isti Program, koji se pred Savjetom našao u junu tekuće godine. Pored toga, Savjet je razmotrio i predložio Vladi usvajanje Plana optimizacije javne uprave 2018-2020, što predstavlja jedan od ključnih reformskih dokumenata u ovoj godini, zatim Izvještaj o implementaciji Akcionog plana Strategije za reformu javne uprave 2016-2020 za 2017, pomenuti Izvještaj o radu Savjeta, Etički kodeks državnih službenika i namještenika, te Uredbu o kriterijumima i bližem načinu sprovođenja provjere znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina za rad u državnim organima.

U ovom periodu došlo je do izmjene Odluke o obrazovanju Savjeta, na način što je mjesto člana Savjeta umjesto dosadašnjeg Ministarstva evropskih poslova zauzeo glavni pregovarač Crne Gore za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore u EU, što je proizašlo iz razloga što je ukinuto Ministarstvo evropskih poslova i prelaska nadležnosti tog ministarstva vezano za poslove evropskih integracija na Kancelariju za evropske integracije.

Upravljanje javnim finansijama

Vlada je 28. VI 2018. donijela ažuriranu verziju Programa reforme upravljanja javnim finansijama za period 2016-2020 s Akcionim planom. Dodatno, u cilju kvalitetnijeg praćenja i koordinacije procesom reforme upravljanja javnim finansijama u pogledu ispunjenosti ključnih indikatora uspjeha u okviru Programa, objavljen je i dokument „Pasoš indikatori”.

Polugodišnji izvještaj o implementaciji Akcionog plana predstavlja prvi izvještaj za ažurirani Program koji ima za cilj da prikaže stepen realizacije aktivnosti koji obuhvata period od 1. I do 30. IX 2018. Proces izvještavanja je iniciran početkom avgusta 2018. i finalizovan početkom oktobra 2018.

Posmatrajući period koji se odnosi na prva tri kvartala 2018, ukupno je bilo 38 aktivnosti koje su bile predmet razmatranja. Treba napomenuti da su neke od aktivnosti započete u prethodnom periodu, ali sa rokom završetka u 2018. Naime, u ovom izvještajnom periodu završeno je 12 aktivnosti (32%), 23 je djelimično realizovano (60%), dok su tri aktivnosti ostale nerealizovane (8%).

Državna služba i upravljanje ljudskim resursima

U cilju potpune implementacije Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG", broj 2/18) koji je počeo da se primjenjuje od 1. VII 2018, a shodno članu 158 donijeti su sljedeći podzakonski akti: Uredba o kriterijumima i bližem načinu sprovođenja provjere znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina za rad u državnim organima („Sl. list CG", broj 50/18), Uredba o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene Kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade („Sl. list CG", broj 50/18), Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja centralne kadrovske evidencije i evidencije internog tržišta rada („Sl. list CG", broj 54/18), Etički kodeks državnih službenika i namještenika („Sl. list CG", broj 50/18), Pravilnik o načinu i postupku sačinjavanja liste lica za vođenje disciplinskog postupka za lakšu povredu službene dužnosti državnog službenika i namještenika („Sl. list CG", broj 53/18) i Pravilnik o sadržaju, povlačenju i ispravci oglasa za popunu radnog mjesta u državnom organu i načinu uvida u dokumentaciju oglasa („Sl. list CG", broj 41/18). U pripremi su još četiri podzakonska akta čiji je osnov u ovom zakonu, a koji će biti donijeti do kraja 2018.

Organizacija državne uprave

Vlada je 20. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o državnoj upravi. Predložena zakonska rješenja treba da doprinesu stvaranju moderne, racionalne i efikasne javne uprave i naglašavaju novu ulogu državne uprave u razvoju društva, dok sa druge strane treba da doprinesu smanjenju troškova javne uprave. Cilj novih zakonskih rješenja je da se unaprijedi organizaciona struktura, te organizacija državne uprave uskladi sa evropskim standardima na način da se utvrdi jasna tipologija organa državne uprave, kroz propisivanje kriterijuma za osnivanje i funkcionisanje organa državne uprave i jasne linije odgovornosti u sistemu, kako bi se doprinijelo efikasnosti rada i djelovanja, i obezbijedio visok nivo kvaliteta u pružanju usluga. Ovaj zakon usaglašavan je sa SIGMA-e i Evropskom Komisijom koja je izrazila veoma pozitivan stav po pitanju propisanih rješenja koji predstavljaju jasne napore da se ovim sistemskim zakonom uspostavi pravni okvir za jasnu

organizaciju i tipologiju organa i doprinese koherentnosti sistema, što je jedan od strateških ciljeva reforme javne uprave utvrđen Strategijom reforme javne uprave do 2020.

1.3. Vladavina prava (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava i 3.24 Pravda, sloboda i bezbjednost)

1.4. Ljudska prava i zaštita manjina (Vidjeti 3.23. Pravosuđe i temeljna prava)

1.5. Regionalna saradnja i međunarodne obaveze

1.5.1 Multilateralna i regionalna saradnja

Delegacija Crne Gore koju je predvodio predsjednik Vlade Duško Marković, a u čijem sastavu je bio i ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović, učestvovala je na generalnoj debati 73. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u Njujorku u periodu od 24-29. IX 2018.

Crna Gora od 1. I 2018. predsjedava Američko-jadranskom poveljom (A5) u periodu od godinu dana, što je jedan od najvažnijih mehanizama za regionalnu saradnju u oblasti bezbjednosti. Crna Gora je 20. VII 2018. bila domaćin trećeg sastanka Jadranske trilaterale, koja je mehanizam za saradnju tri države članice NATO- Crne Gore, Hrvatske i Albanije.

Crna Gora je 1. VII 2018. završila učešće u Savjetu Organizacije za hranu i poljoprivredu UN – FAO čija je članica bila od 1. VII 2016.

Crna Gora je 24. V 2018. zvanično preuzela jednogodišnje predsjedavanje Jadransko-jonskom inicijativom (JJI) i Strategijom EU za jadransko-jonski region (EUSAIR). Sastanak visokih zvaničnika u okviru predsjedavanja JJI održan je u Podgorici, 3. X 2018. na kome su predstavljeni prioriteti i kalendar aktivnosti crnogorskog predsjedavanja i razmijenjena mišljenja sa zemljama članicama o budućim koracima u zajedničkom djelovanju. Vlada je 4. X 2018. usvojila Informaciju o predsjedavanju Crne Gore JJI u periodu maj 2018-maj 2019. koja sadrži detaljan plan i program predsjedavanja. Predsjedavanje predviđa oko 17 aktivnosti u okviru tema: plavi rast/pomorska saradnja; održivi turizam i kultura; civilna zaštita i zaštita životne sredine; saobraćajna i energetska povezanost, nauka i istraživanje, antikorupcija, mladi, saradnja privrednih komora, gradova i univerziteta jadransko-jonskog regiona i parlamentarna saradnja.

Osmi sastanak Upravnog odbora za Strategiju Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR) održan je 3-4. X 2018, u Podgorici. Tokom sastanka Upravnog odbora održan je i niz odvojenih sastanaka, i to sastanak EUSAIR nacionalnih koordinatora, sastanak koordinatora Tematskih stubova i sastanak predsjedavajućeg Trija (Italija – Crna Gora – Srbija).

Crnogorski predstavnik je na Samitu zemalja učesnica SEECP (23-24. IV 2018) izabran za generalnog sekretara Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) za period 21. I 2022-31. XII

2024. Mandat crnogorskoj predstavnici na poziciji direktorice RC MARRI je istekao 1. VIII 2018, dok je crnogorskoj predstavnici na poziciji šefice Sekretarijata Zdravstvene mreže JIE u martu 2018. produžen mandat do marta 2020.

U okviru Berlinskog procesa/ZB6, Crna Gora je učestovala na Samitu Berlinskog procesa u Londonu 10. VII 2018, na kome je potpisala Zajedničku deklaraciju o regionalnoj saradnji i dobrosusjedskim odnosima u okviru Berlinskog procesa, Zajedničku deklaraciju o nestalim osobama u okviru Berlinskog procesa i Zajedničku deklaraciju o ratnim zločinima u okviru Berlinskog procesa i ujedno se obavezala na implementaciju aktivnosti u borbi protiv korupcije. Prije Samita, Crna Gora je učestvovala na sastanku ministara ekonomije (Beč, 4. VII 2018) i na sastancima ministara vanjskih poslova i ministara unutrašnjih poslova (London, 9. VII 2018). Ministri unutrašnjih poslova članica Berlinskog procesa potpisali su 9. VII 2018. Zajedničku deklaraciju o principima razmjene informacija u primjeni zakona, usvojili Francusko-Njemačku inicijativu za zabranu nelegalnog posjedovanja, upotrebe i prodaje naoružanja u regionu do 2024. i podržali Poziv za akciju kojom će se zaustaviti prisilni rad, moderno ropstvo i trgovina ljudima na Zapadnom Balkanu.

U okviru Zapadnobalkanskog investicijskog okvira (WBIF), Crnoj Gori je u junu 2018. dodijeljeno dodatnih 1,5 miliona eura za pripremu projektne dokumentacije za projekat izgradnje obilaznice oko Budve, kao prioriternog dijela primorske varijante Jadransko – jonskog autoputa

Crna Gora je, u okviru regionalne inicijative Fond za Zapadni Balkan (WBF), 16. III 2018. dobila sredstva za realizaciju tri regionalna projekta, dok će kao partner učestvovati u još šest projekata koji su u realizaciji. Odobreni crnogorski projekti su: „Regionalna platforma za promociju socijalne inovacije u okviru politika zapošljavanja koje garantuju sigurnost za mlade“ (nosilac projekta: Asocijacija za demokratski prosperitet (ZID)), „Značaj zaštićenih oblasti za ekonomski razvoj“ (nosilac projekta: NGO „Zeleni korak“), „Ptice bez granica, BWB“ (nosilac projekta: Centar za zaštitu ptica i istraživanje - CZIP).

Crna Gora je, kroz fond Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO), 5. VII 2018. dobila sredstva za realizaciju tri projekta: NVO Alfa Centar – „Reaguj!“, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić – „Dvije škole - jedna priča“, CEDEM – „Mladi mogu promijeniti budućnost“. U 11 projekata će učestvovati kao partner.

1.5.2. Bilateralna saradnja s državama u regionu

Republika Srbija

Treće bilateralne političke konsultacije dva ministarstva vanjskih poslova održane su 30. V 2018. Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane sa Republikom Srbijom za 2018. potpisan je u maju 2018.

Ojačana je ugovorna baza. Potpisani su: Memorandum o razumijevanju između Uprave za kadrove Crne Gore i Službe za upravljanje kadrovima Vlade Republike Srbije u oblasti upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi (22. II 2018); Memorandum o razumijevanju i saradnji na realizaciji infrastrukturnih projekata između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije (23. VII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o međunarodnom drumskom graničnom prelazu Dobrakovo (CG)-Gostun (RS) (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o međunarodnom drumskom graničnom prelazu Dračenovac (CG)-Špiljani (RS) (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o međunarodnom drumskom graničnom prelazu Ranče (CG)-Jabuka (RS) (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o međunarodnom željezničkom graničnom prelazu Bijelo Polje (CG)-Prijeopolje (Vrbnica) (RS) (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o otvaranju zajedničkog graničnog prelaza Čemerno (CG)-Granice (RS) za međunarodni drumski putnički saobraćaj (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o otvaranju graničnog prelaza Vuča (CG)-Godovo (RS) za međunarodni drumski saobraćaj (1. VIII 2018); Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o regulisanju režima pograničnog saobraćaja (1. VIII 2018); Protokol između MUP CG i MUP RS o sprovođenju zajedničke granične kontrole i plaćanju troškova nastalih u radu na zajedničkom graničnom prelazu Čemerno (CG)-Granice (RS) u Čemernu (1. VIII 2018); Protokol između MUP CG i MUP RS o sprovođenju zajedničke granične kontrole i plaćanju troškova nastalih u radu na zajedničkom prelazu Vuča (CG)-Godovo (RS) u Godovu (1. VIII 2018).

Republika Kosovo*

Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane između ministarstava odbrane dvije države za 2018. potpisan je 27. III 2018. Sporazum o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tereta između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo potpisan je 1. VIII 2018. Sporazum o granici između Crne Gore i Republike Kosovo stupio je na snagu 4. VI 2018.

Republika Albanija

Prva zajednička sjednica vlada Crne Gore i Republike Albanije održana je u Skadru 3. VII 2018. Ovo je ujedno bila i prva zajednička sjednica vlada Crne Gore sa nekom drugom zemljom. Na sjednici je potpisano više zajedničkih dokumenata, i to: Zajednička deklaracija Vlade Crne Gore i Vlade Republike Albanije; Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama; Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o otvaranju zajedničkog graničnog prelaza Ckla-Zogaj za međunarodni drumski putnički i jezerski

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je s Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji nezavisnosti.

saobraćaj; Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o saradnji u oblasti prekograničnih operacija u okviru misije zaštite vazdušnog prostora (Air Policing); Okvirni sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o međusobnim odnosima u oblasti upravljanja prekograničnim vodama; Program saradnje u oblasti kulture između Ministarstva kulture Crne Gore i Ministarstva kulture Republike Albanije, za period 2018-2020; Sporazum o saradnji privrednih komora; Memorandum o razumijevanju između Agencije za promociju stranih investicija i Agencije za investicije i razvoj Albanije.

Šeste bilateralne političke konsultacije dva ministarstva vanjskih poslova održane su 28. III 2018. u Tirani. Bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova u oblasti konzularne saradnje održane su u 6. II 2018.

Bosna i Hercegovina

Bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova Crne Gore i BiH povodom pregovora o kolokaciji održane su u Podgorici 17. V 2018. Bilateralne konsultacije između dva MVP u oblasti konzularnih poslova održane su u Podgorici 6. VII 2018. Plan bilateralne saradnje ministarstava odbrane za 2018. potpisan je 10. V 2018.

Republika Hrvatska

Prve bilateralne konsultacije dva ministarstva odbrane održane su 16. IV 2018. u Dubrovniku. Treća sjednica Međuvladinog mješovitog odbora koji se bavi unapređenjem prava hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u Hrvatskoj održana je 27-28. IX 2018. u Podgorici.

BjR Makedonija

Sporazum u oblasti borbe protiv trgovine ljudima između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Makedonije potpisan je 20. VII 2018. Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2018. potpisan je 20. IV 2018. Konsultacije između dva ministarstva vanjskih poslova u oblasti NATO održane su 19. VII 2018. u Podgorici.

Republika Italija

Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2018. potpisan je marta 2018. Konsultacije Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova i međunarodne saradnje Republike Italije o implementaciji Sporazuma o strateškoj saradnji održane su 12. X 2018. u Rimu. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o naučnoj i tehnološkoj saradnji stupio je na snagu 19. II 2018.

Republika Turska

Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2018. potpisan je 3. IV 2018. Pete bilateralne političke konsultacije između dva MVP održane su 17. IV 2018. u Podgorici.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o prevozu putnika i tereta u međunarodnom drumskom saobraćaju stupio je na snagu 25. I 2018. Memorandum o razumijevanju u oblasti obrazovanja između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske stupio je na snagu 9. II 2018. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima stupio je na snagu 5. VI 2018. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti poljoprivrede stupio je na snagu 25. VII 2018.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti šumarstva stupio na snagu 25. VII 2018.

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

2.1. Postojanje funkcionalne tržišne privrede

Makroekonomska stabilnost

Industrijska proizvodnja za osam mjeseci 2018. bilježi rast od 24,4% u odnosu na isti period prethodne godine, kao rezultat rasta u sektorima „prerađivačka industrija“ (2,4%) i „snabdijevanje električnom energijom, vodom i gasom“ (90,2%). Rast prerađivačke industrije dominantno je uslovljen rastom proizvodnje prehrambenih proizvoda (8,7%), nemetalnih minerala (59,2%) i osnovnih metala (7,2%), dok je rast proizvodnje električne energije rezultat povoljnih vremenskih uslova i novih kapaciteta u proizvodnji električne energije. Proizvodnja u trećem sektoru „vađenje rude i kamena“ bilježi pad od 19,6%, usljed pada u oblasti vađenje rude metala (33,9%).

U **turizmu** je Crnu Goru u periodu januar-avgust 2018. posjetilo 12,3% više turista i ostvareno je 7,1% više noćenja u odnosu na isti period prošle godine. Shodno novoj metodologiji Monstata, podaci se odnose samo na kolektivni smještaj, dok će se podaci o ukupnom prometu u turizmu objavljivati samo jednom godišnje, za prethodnu godinu.

U **šumarstvu** je za osam mjeseci 2018. proizvedeno ukupno 177.169 m³ šumskih sortimenata, što je za 7,3%² manje nego u istom periodu prethodne godine.

Promet u maloprodaji bilježi stabilan rast u prvih osam mjeseci i iznosio je 4,5% u tekućim i 3,1% u stalnim cijenama, u odnosu na isti period prethodne godine.

Prema podacima za period januar-jun 2018. zabilježen je rast prometa putnika na aerodromima za 15,2%, dok su prevoz robe željeznicom i pretovar u lukama zabilježili pad od 32,5 i 8,1%, respektivno.

Indikatori aktivnosti u sektoru **građevinarstva** ukazuju na visok rast u periodu januar-jun 2018. Vrijednost izvršenih građevinskih radova veća je za 40,4% u odnosu na isti period

² Iskazano ponderisanim indeksom, a neponderisanim je proizvodnja manja za 8,1% za isti period.

prethodne godine, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada povećana za 20,3%.

Inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, u 2018. bilježi pozitivne stope godišnjeg rasta u svim mjesecima. Najveći uticaj na inflaciju tokom perioda imali su rast cijena nafte na globalnom nivou, koji se, uz slabljenje eura u odnosu na dolar, sa eksternog tržišta kontinuirano „prelivao“ na rast cijena goriva u Crnoj Gori, i primjena nove poreske regulative sa domaćeg tržišta. Godišnja stopa inflacije u septembru je iznosila 1,9%, dok je prosječna stopa za period januar-septembar iznosila 2,9%. Od septembra se primjenjuju niže akcize na duvan (vraćene su na nivo iz avgusta prošle godine), što je dijelom uticalo na nižu godišnju stopu inflacije u septembru u odnosu na istu zabilježenu prethodnog mjeseca. Izvozne cijene su bile veće 2,7%, dok su uvozne rasle po stopi 1,5%.

Inflacija, mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena, u septembru je zabilježila rast od 1,7% na godišnjem nivou, pri čemu su najveći uticaj imale cijene goriva i maziva (0,5 p.p).

Broj zaposlenih u avgustu 2018. je, prema evidenciji Monstata, iznosio 195.041 lica, što je za 2% manje u odnosu na prethodni mjesec, a za 3,7% više u odnosu na avgust 2017. Rast broja zaposlenih tokom prvih osam mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne iznosi 2,2%. Rast je zabilježen u trinaest od ukupno devetnaest sektora, pri čemu je najveći rast zabilježen u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (14,5%), a najmanji u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (0,3%). Pad broja zaposlenih bilježi šest sektora, pri čemu je najveći pad zabilježen u sektoru poljoprivrede, šumarstvo i ribarstvo (-19,3%), a najmanji u sektoru stručne, naučne i tehničke djelatnosti (-0,5%). Najveći broj lica u avgustu 2018. zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovini na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (19,3%), državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (11,2%), usluge smještaja i ishrane (9,7%), obrazovanje (7,2%), zdravstvena i socijalna zaštita (6,5%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti i prerađivačka industrija (po 6,4%), građevinarstvo (6,2%) i saobraćaj i skladištenje (6%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u septembru 2018. bilo je 39.902 registrovanih **nezaposlenih** lica što predstavlja pad od 2,7% u odnosu na prethodni mjesec i 18,2% u odnosu na septembar 2017. Administrativna stopa nezaposlenosti u septembru 2018. iznosila je 17,2% što je za 3,81% manje od stope iz septembra prethodne godine.

Prosječna zarada u Crnoj Gori, je u avgustu 2018. iznosila 766 eura i bila je za 0,4% viša u odnosu na avgust prethodne godine. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je iznosila 511 eura i u odnosu na avgust prethodne godine bila je viša za 0,4%.

Najveće zarade bez poreza i doprinosa, u avgustu 2018, zabilježene su u sektoru finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1001 eura), snabdijevanje električnom energijom (853

eura), vađenje ruda i kamena (678 eura) i informisanje i komunikacije (676 eura). Najnižu zaradu bez poreza i doprinosa bilježe zaposleni u sektoru administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (342 eura) i sektoru trgovina na veliko i trgovina na malo (367 eura). Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je zabilježila realni rast od 0,7% na mjesečnom nivou.

Eksterni sektor - Deficit tekućeg računa u periodu januar – jun 2018. iznosio je 612,6 miliona eura, što predstavlja povećanje od 8,1% u odnosu na šest mjeseci 2017. Negativno kretanje salda tekućeg računa rezultat je pogoršanja salda izvoza i uvoza roba i usluga, komponente BDP-a, uprkos dvocifrenoj stopi rasta izvoza roba i pozitivnim rezultatima kod prihoda od transporta i turizma. Deficit na **računu roba** u periodu januar-avgust 2018. iznosio je 1,4 milijarde eura ili 14,4% više usljed povećanja uvoza, što je očekivano uzimajući u obzir realizaciju velikih infrastrukturnih projekata. Ukupan izvoz roba iznosio je 260,9 miliona eura, što predstavlja povećanje od 7,3% usljed većeg izvoza električne energije, gvožđa i čelika, medicinskih proizvoda i aluminijuma. Ukupan uvoz roba iznosio je 1,7 milijardi i bio je za 13,2% veći kao posljedica povećanja uvoza mašina i transportnih uređaja, nafte i naftnih derivata, proizvoda od metala i nemetalnih minerala i raznih gotovih proizvoda. Na **računu usluga** suficit je iznosio 197,8 miliona eura i povećan za 23,3%. Tome je značajno doprinijelo povećanje prihoda od transporta 24,6%, od čega se polovina odnosila na prenos električne energije i turizma 12,7%. Rashodi od usluga bili su veći za 17,0% po osnovu građevinskih, transportnih i ostalih poslovnih usluga.

Na računima **primarnih i sekundarnih dohodaka** ostvaren je suficit od 151,9 miliona eura, što je za 4,9% više nego u 2017. usljed većeg priliva doznaka iz inostranstva, kao i većeg povlačenja (korišćenja) sredstava iz EU fondova. Suficit na računu primarnog dohotka bio je manji za 7,4%, prije svega kao posljedica većih rashoda po osnovu isplaćenih kompenzacija zaposlenih, dividendi i otplate kamata. Kao rezultat ovakvih kretanja na računu sekundarnih dohodaka zabilježen je suficit u iznosu od 120,8 miliona eura, što je za 8,6% više nego u 2017.

U periodu januar-jun, po osnovu **portfolio investicija** zabilježen je neto priliv od 117,3 miliona eura, usljed većeg zaduživanja države emisijom obveznica na međunarodnom tržištu kapitala. Na računu ostalih investicija ostvaren je neto priliv u iznosu od 305,8 miliona eura, što je značajno više nego u prethodnoj godini (103,1 milion eura) usljed većeg priliva sektora države i ostalih sektora po osnovu finansijskih kredita u poređenju sa 2017.

Neto priliv stranih direktnih investicija u periodu januar-jul 2018. iznosio je 196,4 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 21,3% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Pomenuto kretanje posljedica je značajno većeg odliva po osnovu otplate interkompanijskog duga, kao i povlačenja vlasničkih ulaganja jedne velike kompanije. Istovremeno, zabilježen je ukupan priliv stranih direktnih investicija od 466,8

miliona eura, što je povećanje od 47,6%, čime se ublažilo evidentirano smanjenje neto priliva stranih direktnih investicija. U posmatranom periodu zabilježeno je povećanje ukupnog priliva, vlasničkih ulaganja za 50,2% i dužničkih ulaganja za 42,5%. Vlasnička ulaganja su učestvovala sa 58,1% u ukupnom prilivu, pri čemu su investicije u kompanije i banke iznosile su 171,0 milion eura (rast od 70,5%), dok su ulaganja u nekretnine iznosila 100,4 miliona eura (rast od 24,9%), u odnosu na isti period 2017. Priliv po osnovu interkompanijskog duga, tj. dužnička ulaganja, iznosio je 187,7 miliona eura, što je za 42,5% više nego u istom periodu 2017. Ukupan odliv stranih direktnih investicija u posmatranom periodu iznosio je 270,4 miliona eura, što je značajno više (preko četiri puta) nego u uporednom periodu 2017, kada je iznosio 66,8 miliona eura.

2.1.1. Ekonomska kretanja

2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Sprovođenje mjera fiskalne konsolidacije definisanih Planom sanacije za period 2017-2021. i Fiskalnom strategijom Crne Gore za period 2017-2020. nastavljeno je i u 2018. S tim u vezi, pozitivni efekti mjera u periodu januar-septembar tekuće godine u odnosu na isti period prethodne godine ogledaju se u povećanju prihoda po osnovu poreza na dodatu vrijednost, kao posljedica povećanja opšte stope PDV-a, i doprinosa, prvenstveno kao rezultat implementacije Zakona o reprogramu poreskih potraživanja. Dobre ekonomske performanse i nastavak sprovođenja mjera fiskalne konsolidacije prepoznali su i pohvalili svi naši najvažniji strateški partneri u daljem razvoju, međunarodne finansijske institucije i renomirane kreditne rejting agencije. Naime, poboljšanje ocjene kreditnog rejtinga i izmjena izgleda za ovu godinu i naredni srednjoročni period, je sasvim očekivano i opravdano, imajući u vidu pozitivne makroekonomske trendove. Kreditna rejting agencija Moody's je potvrdila ocjenu rejtinga B1 za Crnu Goru, uz značajnu izmjenu izgleda sa pozicije „stabilan“ u „pozitivan“. Agencija za kreditni rejting Standard&Poor's potvrdila je izgled rejtinga naše zemlje, koji je označen kao „stabilan“, uz očuvanje ocjene B+/B. Navedene ocjene kreditnog rejtinga i poboljšanje izgleda uticaće na povoljnije uslove na međunarodnom tržištu kapitala, rast povjerenja investitora, što će u konačnom doprinijeti bržem postizanju fiskalnih i ekonomskih ciljeva.

Primici Državnog Budžeta³ u periodu januar-septembar 2018. iznosili su 1.934,9 miliona eura ili 42,0% procijenjenog BDP-a za 2018. (4.604,5 miliona eura). Od ovog iznosa na izvorne prihode odnosi se 1.273,1 miliona eura, dok je 661,8 miliona eura prihodovano iz drugih izvora finansiranja, dominantno iz zaduživanja na inostranom tržištu. Izvorni prihodi budžeta su na nivou plana, dok su u odnosu na ostvarene u istom periodu 2017. viši

³ Primici Budžeta uključuju izvorne prihode (direktne i indirektne poreze i neporeske prihode), pozajmice, primitke od otplate kredita, donacije i prihode od prodaje imovine.

za 157,0 miliona eura ili 14,1%. Povećanju prihoda najviše je doprinijela naplata poreza i doprinosa, koji u strukturi prihoda imaju najveći udio.

Najznačajniji rast u odnosu na isti period 2017. zabilježen je kod prihoda po osnovu PDV-a za 58,0 miliona eura, kao rezultat povećanja standardne stope PDV-a za 2% i rasta ekonomske aktivnosti. Istovremeno, prihodi po osnovu doprinosa su veći za 20,6 miliona eura u odnosu na 2017, uslijed povećane naplate zaostalog poreskog duga i jačanja poreske discipline. Takođe, značajno pozitivno odstupanje ostvareno je i kod poreza na dobit od 19,3 miliona eura u odnosu na 2017, kao posljedica naplate po ovom osnovu od strane EPCG.

Ukupni izdaci budžeta u periodu januar-septembar 2018. iznosili su 1.295,6 miliona eura ili 28,1% procijenjenog BDP-a, od čega je finansirana tekuća budžetska potrošnja u iznosu od 1.151,1 miliona eura i kapitalne investicije 144,5 miliona eura. U odnosu na isti period 2017, izdaci budžeta su povećani za 76,9 miliona eura ili 6,3%, uglavnom zbog povećanja kapitalnog budžeta za 43,5 miliona eura uslijed pojačanog intenziteta izvođenja radova na dionici autoputa.

Deficit centralnog budžeta u periodu januar-septembar 2018. iznosio je 22,6 miliona eura ili 0,5% i manji je za 80,1 miliona eura od deficita ostvarenog u istom periodu 2017.

U istom periodu otplaćeno je 236,3 miliona eura duga prema kreditorima. Za potrebe finansiranja nedostajućih sredstava u centralnom budžetu, država je ostvarila prilive od 197,6 miliona eura po osnovu zaduživanja na domaćem tržištu, 449,9 miliona eura zaduživanjem na inostranom tržištu i 14,3 miliona eura po osnovu prodaje imovine.

Javni dug Crne Gore, na kraju 2017, iznosio je 2.758,83 miliona eura, odnosno 64,17% BDP-a⁴. Prema preliminarim podacima⁵, državni dug Crne Gore na dan 30. IX 2018. (bez depozita), iznosio je 3.095,78 miliona eura, ili 67,23% BDP-a. Spoljni dug iznosio je 2.700,56 miliona eura, odnosno 58,65% BDP, dok je unutrašnji dug iznosio 395,22 miliona eura, odnosno 8,58% BDP-a. Depoziti na kraju trećeg kvartala 2018. (uključujući 38,477 unci zlata) iznosili su 374,45 miliona eura ili 8,13 % BDP-a.

U posljednjem kvartalu 2017. zaključen je sindiciarni komercijalni zajam u iznosu 81 miliona eura, za potrebe finansiranja budžeta.

Tokom prvog kvartala 2018. zaključen je finansijski aranžman sa Svjetskom bankom za potrebe finansiranja projekta „Reforma poreske administracije“ na iznos od 14 miliona eura. Takođe, zaključen je i finansijski aranžman za kupovinu helikoptera za potrebe Vojske Crne Gore, u iznosu od 26,55 miliona eura, kao i finansijski aranžman za potrebe „Drugog

⁴ BDP za 2017, prema zvaničnim podacima Monstata iznosi 4.299,0 miliona eura.

⁵ Izvještaj o državnom dugu za treći kvartal 2018. još uvijek nije objavljen, tako da su moguće manje korekcije vezano za navedene podatke o stanju državnog duga.

projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrednog sektora (MIDAS 2)“ u iznosu od 30 miliona eura.

Tokom drugog kvartala 2018. Crna Gora emitovala je euroobveznice u iznosu od 500 miliona eura, od kojih je 362,35 miliona eura iskorišćeno za refinansiranje obveznica koje dospijevaju u 2019, 2020. i 2021. Osim toga, u drugom kvartalu 2018. zaključen je i kreditni aranžman za finansiranje budžeta u iznosu od 250 miliona eura. Riječ je o komercijalnom aranžmanu koji je podržan garancijom Svjetske banke.

U trećem kvartalu 2018. zaključen je kreditni aranžman „Drugi projekat energetske efikasnosti MEEP2“ na iznos 6 miliona eura.

Kada je riječ o realizaciji infrastrukturnih projekata, do 30. IX 2018, za potrebe realizacije projekta za auto-put, povučen je ukupni iznos od 527,69 miliona dolara, odnosno 384,67 miliona eura (prema fiksnom kursu od eur/usd=1,3718) iz kredita zaključenog sa kineskom Exim bankom. Za ostale infrastrukturne projekte za potrebe izgradnje puteva, socijalnog stanovanja, rekonstrukcije predškolskih ustanova, vodosnadbijevanja, energetske efikasnosti, razvoja poljoprivrede, u istom periodu angažovano je 33 miliona eura.

2.2. Razvoj finansijskog sektora

Bankarski sistem karakteriše stabilnost, adekvatna kapitalizovanost i dobra likvidnost.

Učešće nekvalitetnih kredita i potraživanja u ukupnim kreditima i potraživanjima bilježi konstantno smanjenje. Aktivne kamatne stope na tržištu se takođe smanjuju. Poslovanje banaka za devet mjeseci u 2018. karakteriše rast ključnih bilansnih pozicija: kredita i potraživanja od banaka i od clijenata, aktive, depozita i kapitala. Pokazatelji profitabilnosti bilježe poboljšanje.

Ukupna aktiva banaka na kraju septembra 2018. iznosi 4,4 milijarde eura, dok je na kraju prošle godine iznosila 4,2 milijarde eura. Tokom 9 mjeseci 2018. ukupna aktiva banaka raste za 5,52%. Najznačajniju stavku agregatnog bilansa banaka čine krediti i potraživanja od banaka i od clijenata u ukupnom iznosu od 3 milijarde eura ili 67,75%. U odnosu na kraj prošle godine ostvaruju rast 10,70%.

Ukupni depoziti (uključujući sredstva na *escrow* računima, bez kamata i vremenskih razgraničenja) na 30. IX 2018. iznose 3,5 milijarde eura, dok su na 31. XII 2017. iznosili 3,3 milijarde eura. Ukupni depoziti banaka tokom devet mjeseci 2018. bilježe rast od 192,1 miliona eura ili 5,88%. Na depozite stanovništva se odnosi 1,8 milijarde eura ili 53%, dok se na depozite pravnih lica odnosi 1,6 milijarde eura, odnosno 47%.

Koeficijent kredita i potraživanja u odnosu na depozite na 30. IX 2018. iznosi 86,42%. U bankarskom sistemu je za 470,4 miliona eura više depozitnog potencijala u odnosu na stanje kredita.

Bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) koja obuhvata kredite i potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa, na nivou bankarskog sistema na kraju septembra 2018. iznosi 257,7 miliona eura, što predstavlja 5,60% ukupne aktive. Uprkos činjenici da bruto nekvalitetna aktiva (C, D i E) na nivou bankarskog sistema na kraju trećeg kvartala 2018, u odnosu na kraj prethodne godine kada je iznosila 255,6 miliona eura, bilježi neznatan nominalni rast od 0,85%, u istom periodu je zabilježen pad njenog učešća u ukupnoj aktivu imajući u vidu da je na kraju prethodne godine predstavljala 5,88% ukupne aktive.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom preko 30 dana na kraju septembra 2018. iznose 231,7 miliona eura i čine 7,75% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na 31. XII 2017. bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom bilježe rast od 23%, kada su iznosili 188,4 miliona eura, odnosno 6,98% ukupnih bruto kredita i potraživanja. **Bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom preko 90 dana** na kraju septembra 2018. iznose 129,9 miliona eura i čine 4,35 % ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na 31. XII 2017. bruto krediti i potraživanja koji kasne s otplatom preko 90 dana bilježe pad 0,77%, kada su iznosili 130,9 miliona eura, odnosno 4,85% ukupnih bruto kredita i potraživanja. **Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E)** koji obuhvataju kredite od banaka i clijenata, sredstva i depozite kod banaka, faktoring i forfeiting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama na kraju decembra 2017. su iznosili 197 miliona eura i predstavljali 7,29% ukupnih bruto kredita i potraživanja. Na kraju septembra 2018. bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) iznose 200,6 miliona eura i predstavljaju 6,71% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

Likvidna sredstva u septembru 2018. bilježe rast u odnosu na decembar 2017. za 5 miliona eura, ili za 0,48%. Sredstva u zemlji su smanjena za 16,1 miliona eura, ili za 2,30%, a sredstva u inostranstvu su povećana za 21,1 miliona eura, ili za 6,13%. Učešće likvidne aktive u ukupnoj aktivu na nivou sistema je 23,52%, i u odnosu na decembar 2017. ostvaruje pad od 1,8 procentnih poena.

Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2018. iznosio je 518,3 miliona eura, i posmatrano u odnosu na 31. XII 2017. ostvaruje rast od 0,83%. Na kraju drugog kvartala 2018. koeficijent solventnosti kod svih banaka je iznad zakonom propisanog minimuma od 10%, i na agregatnom nivou iznosi 17,15%.

Na kraju septembra 2018. bankarski sistem je ostvario **dobitak** u iznosu od 29,9 miliona eura, pri čemu je tri od petnaest banaka u sistemu iskazalo negativan finansijski rezultat. Finansijski rezultat je bio pozitivan i na kraju 2017. kada je iznosio 34,5 miliona eura na nivou sistema. Na kraju drugog kvartala ove godine agregatni prinos na aktivu (ROA) iznosi

1,49%, a prinos na kapital (ROE) 12,58%, dok su u istom periodu prethodne godine iznosili 0,84% i 6,53%, respektivno.

Aktivne kamatne stope i dalje bilježe smanjenje. Naime, na kraju septembra 2018. prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 6,4%, dok je na kraju 2017. iznosila 6,81%. U septembru 2018. pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 0,58% i niža je nego u decembru prošle godine kada je iznosila 0,69%.

U finansijskom sistemu Crne Gore na kraju septembra 2018. posluje sedam **mikrokreditnih finansijskih institucija**, čija ukupna bilansna suma iznosi 66,5 miliona eura. U odnosu na decembar 2017. njihova aktiva ostvaruje rast od 8,93%. Od ukupne bilansne sume, 74,95% se odnosi na aktivu jedne mikrokreditne finansijske institucije. Na agregatnom nivou, mikrokreditne finansijske institucije su za devet mjeseci poslovale pozitivno i ostvarile 3,6 miliona eura.

3. SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA U EU

3.1. POGLAVLJE 1: SLOBODA KRETANJA ROBE

3.1.1. Horizontalne mjere

U izvještajnom periodu, Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama zakona o nadzoru proizvoda na tržištu („Sl. list CG“, broj 43/18), kojim je, zajedno sa Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda („Sl. list CG“, broj 13/18), koji je Skupština donijela 14. II 2018, u potpunosti preuzeta Direktiva o opštoj bezbjednosti proizvoda 2011/95/EZ. U skladu sa zakonom, Vlada je 18. X 2018. donijela Uredbu o izmjenama i dopunama uredbe o načinu rada sistema brze razmjene informacija o proizvodima koji predstavljaju rizik.

U skladu sa obavezama iz sektorskih strategija, Vlada je 7. XII 2017. donijela Akcioni plan za 2018. za implementaciju Strategije razvoja akreditacije i Akcioni plan za 2018. za implementaciju Strategije razvoja standardizacije.

U skladu sa Akcionim planom za usklađivanje zakonodavstva sa čl. 34-36 UFEU, u izvještajnom periodu su donijeti sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o metrološkim zahtjevima za etilometre („Sl. list CG“, broj 18/18); Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu („Sl. list CG“, broj 18/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje pritiska u pneumaticima („Sl. list CG“, broj 23/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje krvnog pritiska („Sl. list CG“, broj 23/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre, vakuumetre i manovakuumetre („Sl. list CG“, broj 23/18);

Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici („Sl. list CG“, broj 23/18); Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerila jonizujućih zračenja („Sl. list CG“, broj 23/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mjerila nivoa zvuka („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim zahtjevima za kućišta drumskih, šinskih i kombinovanih drumsko-šinskih vaga („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim zahtjevima za mjerne mostove drumskih, šinskih i kombinovanih drumsko-šinskih vaga („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za etalonske tegove nazivnih masa od 50 kg do 5 000 kg („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za etalonske tegove nazivnih masa od 1 mg do 50 kg („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mjerne transformatore („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za elektronska (statička) brojila reaktivne električne energije klase 0,5 S, 1 S, 1, 2 i 3 („Sl. list CG“, broj 32/18); Pravilnik o metrološkim i tehničkim zahtjevima za mlijekomjere i mjerne posude za tečnosti („Sl. list CG“, broj 34/18).

3.1.1.1. Standardizacija

Tokom izvještajnog perioda, Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) donio je ukupno 1.841 crnogorski standard i srodni dokument (MEST), u potpunosti usaglašenih sa evropskim i međunarodnim standardima. Od toga, 91 dokument čine harmonizovani standardi. Uz to, početkom oktobra 2018. objavljena je javna rasprava za 431 nacrt MEST.

Institut je u februaru 2018. potpisao Sporazum o saradnji sa Upravom za javne nabavke. Saradnja će biti usmjerena na unapređenje privrednog ambijenta, znanja i vještina u poslovnom svijetu, kao i na promociju ekonomske saradnje među privrednim i drugim subjektima.

Sredinom maja 2018. u Sofiji je održana VII Balkanska konferencija o standardizaciji. Na konferenciji su učestvovali predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju iz Crne Gore, Srbije, Makedonije, BiH, Slovenije, Albanije, Bugarske, Rumunije, Moldavije i Turske, kao i Kosova u svojstvu posmatrača.

Institut za standardizaciju je 16. V 2018. u Sofiji potpisao Sporazum o saradnji sa Institutom za standardizaciju Bugarske.

Krajem juna 2018, Institut je u saradnji sa Upravom za javne nabavke organizovao okrugli sto na temu: „Održive nabavke – Uloga standarda u postizanju održivog razvoja“. Na okruglom stolu predstavljen je crnogorski standard MEST ISO 20400, Održive nabavke - Smjernice, te ukazano na njegovu važnost jer on definiše principe održive nabavke, uključujući odgovornost, transparentnost, poštovanje ljudskih prava i etičko ponašanje i naglašava ključne faktore kao što su upravljanje rizikom i određivanje prioriteta.

3.1.1.2. Metrologija

Crna Gora je primljena u Međunarodni biro za tegove i mjere, kao 59. članica, početkom 2018, u kojem je predstavlja Zavod za metrologiju.

Nakon posjete glavnih i tehničkih ocjenjivača koja je obavljena u decembru 2017, u okviru drugog ciklusa akreditacije Zavoda za metrologiju, u martu 2018. su Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) donijeli nove sertifikate o akreditaciji kojim su potvrdili da Zavod za metrologiju zadovoljava zahtjeve standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2011 i da je kompetentan za obavljanje: kalibracija mjerila mase; kalibracija mjerila temperature; kalibracija mjerila zapremine od stakla i mjerila zapremine sa klipom, kao i etalon prelivnih pipeta i mjernih posuda; kalibracija mjerila dužine; kalibracija mjerila pritiska; kalibracija mjerila električnih veličina; kalibracija mjerila frekvencije i vremenskog intervala.

U bazi podataka BIPM KCDB do danas su objavljene 23 najbolje mjerne i kalibracione mogućnosti (CMC) Zavoda za metrologiju.

U Zavodu za metrologiju je trenutno zaposleno 43 službenika uključujući direktoricu. Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju iz 2015. sistematizovana su radna mjesta za ukupno 52 izvršioca. U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. zapošljeno je pet novih službenika, dok su dva zaposlena iz Zavoda prešla u druge institucije.

3.1.1.3. Akreditacija

U izvještajnom periodu, Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) nije dodijelilo nove akreditacije. U međuvremenu, ukinute su akreditacije za dva tijela za ocjenu usaglašenosti (jedna akreditacija je prinudno ukinuta zbog nepoštovanja pravila akreditacije, a druga je ukinuta na zahtjev i odluku tijela za ocjenu usaglašenosti da odustane od akreditacije).

Zaključno sa 20. X 2018, u nacionalnom sistemu akreditacije postoje ukupno 33 tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih 21 pripada grupi laboratorija za ispitivanje, dva pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, šest pripada grupi kontrolnih tijela, jedno grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i tri grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. Takođe, u postupku akreditacije se trenutno nalaze dva nova tijela za ocjenu usaglašenosti.

3.1.1.4. Tržišni nadzor

Koordinaciono tijelo za nadzor na tržištu

Koordinaciono tijelo je dostavilo Vladi Izvještaj o radu za 2016. i 2017, koji je usvojen na sjednici Vlade od 19. IV 2018. Na istoj sjednici Vlada je usvojila i Izvještaj o radu sistema

brze razmjene informacija o opasnim proizvodima za 2016. i 2017, koji je pripremila Uprava za inspekcijske poslove – Tržišna inspekcija, kao kontakt tačka sistema.

Sprovođenje tržišnog nadzora

Prema godišnjem programu nadzora na tržištu (proaktivni nadzor), u izvještajnom periodu, postupalo je ukupno šest inspekcija, od čega pet iz Uprave za inspekcijske poslove i jedna inspekcija Ministarstva unutrašnjih poslova, koje su kontrolisale ukupno 19 vrsta proizvoda, i to: ekspres lonac, mašine za pranje pod pritiskom, zaštitna obuća, mesoreznice, neusmjerene sijalice sa aspekta energetske efikasnosti i ekodizajna (Tržišna inspekcija); plastične igračke, lijekovi, medicinska sredstva, kozmetički proizvodi, obmanjujući proizvodi (Zdravstveno-sanitarna inspekcija); podzemni i nadzemni rezervoari za skladištenje TNG, plinske boce 10 kg (Termoenergetska inspekcija); vodomjeri, manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima, manometri za mjerenje krvnog pritiska, zakonska mjerila (Metrološka inspekcija); radio-oprema (Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost); eksplozivi za civilnu upotrebu, pirotehnička sredstva (Inspekcija za eksplozivne materije, zapaljive materije, tečnosti i gasove).

Na osnovu podataka iz RAPEX-a i informacija iz drugih izvora (reaktivni nadzor), postupale su: Tržišna, Zdravstveno-sanitarna, Termoenergetska i Inspekcija za drumski saobraćaj (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva).

Na tržištu Crne Gore, u izvještajnom periodu, izvršeno je ukupno 1.368 inspekcijskih pregleda, od čega 451 pregled u proaktivnom nadzoru (po programu - redovni, produženi) i 917 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX obavještenjima 747 pregleda, po obavještenju iz Regionalne mreže 84, po obavještenju inspektora iz nadzora 61, po prijavi potrošača sedam, po obavještenju Uprave Carina tri, po obavještenju proizvođača/distributera dva i po obavještenju organa i institucija 13 pregleda).

U ovom nadzoru pronađeno je 292 vrsta opasnih proizvoda u ukupnoj količini od 175.298 komada. Od toga, 186 vrsta, u količini od 173.499 komada, predstavlja opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom (dječja odjeća, dječji krevet na sprat, dječje naočare za sunce, produžni kabl, dječje prenosne svjetiljke, igračke, lijekovi, kupaći kostimi, obmanjujući proizvodi, električni razvodnik, fen za kosu). Opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik bilo je 106 vrsta u ukupnoj količini od 1.799 komada (plutajuća pomagala, zaštitne rukavice, cipele HTZ, električni tosteri, električna kuvala, punjači za mobilne telefone, mašine za pranje pod pritiskom, ekspres lonac, igračke, medicinska sredstva – dioptrijske naočare, mesoreznice, ventilator, pegla za kosu, električni lonac, fen za kosu, električni rešo, električni sječko, aparat za palačinke, aparat za sladoled, aparat za sendviče, aparat za kafu, sokovnik, mikser).

U ovom nadzoru inspektori su izrekli sljedeće mjere: povlačenje sa tržišta i trajna zabrana prometa za svih 173.499 komada (186 vrsta) opasnih proizvoda koji predstavljaju ozbiljan

rizik, uključujući i neusaglašene proizvode; opoziv od krajnjih potrošača za 33 vrste opasnih proizvoda u količini od 1.383 komada (dječja odjeća, igračke, fen za kosu). Obavještenje o opozivu je objavljivano preko dnevnih novina i isticanjem obavještenja u objektu. Za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom koji su povučeni sa tržišta i čiji je promet trajno zabranjen, sprovedena je mjera uništenja za 20 vrsta proizvoda u količini od 320 komada (igračke, produžni kablovi, dječje prenosne svjetiljke, dječje naočare za sunce, fen za kosu). Zemlje porijekla uništenih proizvoda su: Kina 79.7%, Italija 3.4%, Turska 0.3%, nepoznata 16.6%. Dobavljaču/distributeru je vraćena 141 vrsta opasnih proizvoda u količini od 1.000 komada (dječje prenosne svjetiljke, produžni električni kablovi, igračke, dječje naočare za sunce, dječja odjeća, električni toster, dječji krevet na sprat, kupaci kostim, električni razvodnik). Privremena zabrana prometa do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti za svih 1.799 komada (106 vrste) opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik. Pored navedenih mjera, inspektori su sudu za prekršaje podnijeli tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

3.1.2. Vertikalne mjere

3.1.2.1. Direktive Novog pristupa

U izvještajnom periodu su donijeti sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o tehničkim zahtjevima za uređaje na gasna goriva („Sl. list CG", broj 9/18); Pravilnik o tehničkim zahtjevima za aerosolne raspršivače („Sl. list CG", broj 54/18).

Građevinski proizvodi

U skladu sa Zakonom o građevinskim proizvodima („Sl. list CG", br. 18/14 i 51/17), u izvještajnom periodu su donijeti sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o listi usaglašenih standarda („Sl. list CG", broj 60/18), kojim je inovirana lista harmonizovanih standarda u skladu sa listom harmonizovanih standarda objavljenom u OJ C 092 of 09/03/2018 i Pravilnik o izmjenama i dopuni pravilnika o građevinskim proizvodima („Sl. list CG", broj 41/18), kojim su transponovane Delegirana uredba Komisije (EU) 2017/1475 i Delegirana uredba Komisije (EU) 2017/959 kao i inovirane liste standarda.

S obzirom da je 2017. donešen Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG", br. 64/17, 44/18 i 63/18), a kojim su transpovovani osnovni zahtjevi za objekte navedeni u anex-u 1 Uredbe br. 305/2011 Evropskog Parlamenta i Savjeta izvršeno je i usaglašavanje podzakonskih akata donijetih u skladu sa navedenim zakonom i to: Pravilnik o tehničkim zahtjevima za spregnute konstrukcije od čelika i betona („Sl. list CG", broj 28/18), Pravilnik o tehničkim zahtjevima za čelične konstrukcije („Sl. list CG", broj 25/18), Pravilnik o tehničkim zahtjevima za betonske konstrukcije („Sl. list CG", broj 20/18), Pravilnik o tehničkim zahtjevima za aluminijumske konstrukcije („Sl. list CG", broj 19/18), Pravilnik o tehničkim zahtjevima za zidane konstrukcije („Sl. list CG", broj 18/18), Pravilnik

o tehničkim zahtjevima za drvene konstrukcije („Sl. list CG", broj 18/18), Pravilnik o tehničkim zahtjevima za dimnjake u objektima („Sl. list CG", broj 18/18).

3.1.2.2. Direktive sektorskog (starog) pristupa

U izvještajnom periodu su donijeti sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće („Sl. list CG", broj 18/18); Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda („Sl. list CG", broj 40/18).

Hemikalije

Normativni okvir

Na osnovu Zakona o hemikalijama („Sl. list CG", broj 51/17), u periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o listi klasifikovanih supstanci („Sl. list CG", broj 11/18) kojim je prenešen Prilog VI CLP Regulative; Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG", broj 12/18) kojim su prenešeni Prilog III i Prilozi VI do XI REACH Regulative; Pravilnik o listi supstanci koje se ne upisuju u registar hemikalija i ne podliježu stručnoj procjeni („Sl. list CG", broj 14/18), kojim su prenešeni Prilog IV i V REACH Regulative; Pravilnik o svojstvima supstance za koju može da se upotrijebi alternativni hemijski naziv („Sl. list CG", broj 23/18), kojim je prenešena CLP Regulativa; Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija („Sl. list CG", broj 36/18); Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG", broj 37/18), kojim je prenešen Aneks I REACH Regulative; Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje i mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno upotrebu opasnih hemikalija („Sl. list CG", broj 61/18).

Takođe, Vlada je 4. X 2018. donijela Uredbu o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, kojom su prenešene sve izmjene i dopune Aneksa XVII REACH Regulative i ista je u proceduri objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

29. III 2018. Vlada je usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018, za 2017.

Vlada je 6. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

Bilans ostvarenih rezultata

U okviru Agencije za zaštitu prirode i životne sredine u maju 2018. uspostavljen je helpdesk - služba za pomoć koja pruža podršku u pogledu obaveza propisanih BPR Uredbom, REACH Uredbom i CLP Uredbom. 4. IX 2018. Evropska agencija za hemikalije

(ECHA) je prihvatila zahtjev Crne Gore da učestvuje na sastancima HelpNeta, kao posmatrač.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je 521 dozvolu za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija, 18 PIC dozvola i 294 rješenja za upis u privremenu listu biocidnih proizvoda.

U periodu od 1. I - 20. X 2018, ekološka inspekcija je obavila 140 inspekcijskih nadzora, od čega 103 redovna, 37 kontrolna, u skladu sa Zakonom o hemikalijama. Takođe, ekološka inspekcija je podnijela pet zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Sanitarni inspektori izvršili su 395 pregleda pošiljki pri uvozu hemikalija i biocidnih proizvoda, u količini od 1673988 kg i ukupno pregledanoj količini je odobren promet. Takođe, vršen je i nadzor nad bezbjednošću igračaka u cilju utvrđivanja da li plastične igračke sadrže ftalate iznad dozvoljene koncentracije. Nakon sprovedenog nadzora (665 pregleda) utvrđeno je da je nebezbedno 14 vrsta igračaka – ukupna količina je 404 komada koje su sadržavale ftalate u koncentraciji iznad nivoa propisanog Pravilnikom o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG", br. 49/13 i 12/16).

Jačanje administrativnih kapaciteta kontinuirano se ostvaruje kroz IPA projekat *Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate* koji realizuje ECHA. Takođe, kroz navedeni projekat izrađeni su informativni letci: *Smjernice i instrumenti za dalje korisnike, Informacije o hemikalijama i Bezbednosni listovi i scenariji izloženosti* i isti su u martu 2018. postavljeni na web site Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine.

U oktobru 2018, održana je TAIEX ekspertska misija „Usaglašenost crnogorskog zakonodavstva o biocidnim proizvodima sa zakonodavstvom EU“.

Projekat *Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama* (POP-sovima) je u toku, izrađen je *Predlog ažuriranog Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama*. Takođe, izrađen je i Nacrt nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022, čije usvajanje je planirano za I kvartal 2019.

Dubriva

Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja („Sl. list CG", broj 43/18).

Kulturna dobra

Ministarstvo kulture je pripremilo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, u cilju potpunog usaglašavanja sa direktivama Evropske unije

(Direktiva 2006/123/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 12. XII 2006. o uslugama na unutrašnjem tržištu i Direktiva 2014/60 EU o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih s državne teritorije države članice), kao i preciziranja odredbi koje izazivaju probleme u praksi. U odnosu na navedeno, sprovedena je javna rasprava i pribavljena su pozitivna mišljenja Ministarstva održivog razvoja i turizma, Zajednice opština Crne Gore i Ministarstva finansija, a tekst je u procesu usaglašavanja sa Evropskom komisijom od jula 2018.

3.2. POGLAVLJE 2: SLOBODA KRETANJA RADNIKA

3.2.1. Pristup tržištu rada za građane EU

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o strancima 14. II 2018. („Sl. list CG”, broj 12/18). Zakonom je predviđeno usaglašavanje s direktivama Evropske unije, koje se odnose na ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad državljana država članica EU i članova njihovih porodica, studije, razmjena učenika, neprofitabilne obuke ili volonterske usluge, boravak i rad visokokvalifikovanih državljana trećih država, kao i nezakonit boravak i povratak stranaca, obavezu izdavanja odluke o povratku i dobrovoljnom povratku. Najznačajnije novine se odnose na ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad državljana država članica EU i članova njihovih porodica. Ove odredbe će se primjenjivati od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, a ključno je to što će ova lica biti izjednačena u pravima s državljanima Crne Gore. Takođe, od 1. I 2020. strancima će biti omogućeno da zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak i rad radi sezonskog zapošljavanja podnesu preko diplomatsko-konzularnog predstavništva Crne Gore u državi porijekla.

3.2.2. EURES - Evropska mreža javnih službi za zapošljavanje

Ostvareni rezultati

Popunjena su sva mjesta planirana Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za zapošljavanje u Odsjeku za EURES i međunarodno posredovanje u zapošljavanju, i to načelnika (EURES menadžer za Crnu Goru) i 3 EURES savjetodavca u biroima rada Podgorica, Bar i Bijelo Polje.

3.2.3. Evropska kartica zdravstvenog osiguranja

Ostvareni rezultati

U okviru projekta „Ka EU pravilima o koordinaciji šema socijalne sigurnosti” u toku je izrada Finansijske studije izvodljivosti uvođenja evropske kartice zdravstvenog osiguranja.

U vezi svih gore navedenih podoblasti, trenutno je u fazi realizacija projekta „Ka EU pravilima o koordinaciji šema socijalne sigurnosti”, čije je trajanje 18 mjeseci. Završetak

projekta planiran je za jul 2019. Ovaj projekat omogućiće efikasnu primjenu sistema socijalne sigurnosti kroz jačanje administrativnih kapaciteta crnogorskih nadležnih institucija, kako bi se implementirala pravna tekovina iz oblasti slobode kretanja radnika.

Projekat se sastoji iz tri komponente, i to:

1. Analitička studija o uticaju slobode kretanja radnika između Crne Gore i Evropske unije na crnogorski administrativni sistem socijalne sigurnosti i Finansijska studija izvodljivosti uvođenja evropske kartice zdravstvenog osiguranja;
2. Jačanje administrativnih kapaciteta relevantnih institucija za koordinaciju šema socijalne sigurnosti;
3. Izrada Komunikacione strategije, odnosno informisanosti radnika migranata o sistemu socijalne sigurnosti.

Projekat se finansira iz Instrumenta European Integration Facility i vrijednosti je 378,500 eura.

U odnosu na postavljeno završno mjerilo, na sastanku radne grupe je dogovorena izrada Akcionog plana za realizaciju završnog mjerila za poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika, do kraja januara 2019.

3.3. POGLAVLJE 3: PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA

3.3.1. Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga

Normativni okvir

Vlada je 22. III 2018. utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije, kojim je osnovana Direkcija za usluge u okviru Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom.

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za transponovanje Direktive 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu za 2017. usvojen je 14. VI 2018.

Kada je u pitanju analitički pregled budućeg zakonodavstva, Zaključkom Vlade od 21. VI 2018. zaduženi su svi uključeni resori da, prilikom donošenja propisa koji regulišu uslužne djelatnosti, uzmu u obzir obaveze koje proizilaze iz Direktive o uslugama i o istom izvijeste Ministarstvo ekonomije. Shodno navedenom, Ministarstvo ekonomije je pripremilo smjernice po ovom pitanju i dostavilo svim resorima 19. VII 2018.

U okviru pripremnih aktivnosti na uspostavljanju Jedinствене kontakt tačke za usluge u Crnoj Gori, Ministarstvo ekonomije je iniciralo formiranje Radnog tima sa zadatkom realizacije IPA 2016 projekta koji se odnosi na uspostavljanje iste.

Administrativni kapaciteti

U Direkciji za usluge u okviru Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom su sistematizovana četiri radna mjesta, a Direkcija trenutno broji jednog zaposlenog.

3.3.2. Poštanske usluge

Normativni okvir

Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama („Sl. list CG“, broj 55/18). Glavne promjene koje izmjene i dopune ovog Zakona uvode su uređenje pitanja finansiranja i održivosti univerzalne poštanske usluge (UPU). Radi potpunog usaglašavanja sa Izvještajem EK o napretku – pitanje nezavisnosti regulatora i Izvještajem ekspertske misije za pregovaračko poglavlje 10, pokriće neto troška treba prvenstveno obezbijediti iz prihoda ostvarenih po osnovu obavljanja UPU, a zatim iz kompenzacionog fonda Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Ukoliko ova sredstva nijesu dovoljna, eventualno nedostajuća sredstva nadoknađuju se iz budžeta države. Odredba člana 102 stav 3 ovog Zakona o poštanskim uslugama („Sl. list CG“, br. 57/11 i 55/16) primjenjivaće se do 1. I 2019, odnosno zaključno sa obračunom neto troškova za 2017.

Administrativni kapaciteti

U okviru Direktorata za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar, u Ministarstvu ekonomije, posluju dvije Direkcije: Direkcija za elektronske komunikacije i radio spektar i Direkcija za poštansku djelatnost. Direktorat ukupno ima 10 zaposlenih zajedno sa generalnim direktorom.

U Direkciji za poštansku djelatnost sistematizovana su četiri radna mjesta i to:

- načelnik, jedan izvršilac
- samostalni savjetnik I, jedan izvršilac
- samostalni savjetnik III, jedan izvršilac
- savjetnik III, jedan izvršilac.

3.3.3. Međusobno priznavanje stručnih kvalifikacija

Normativni okvir

Uz bilateralnu i tehničku pomoć Evropske komisije pregovaračkom procesu u Crnoj Gori za 2018, nastavljeno je realizovanje aktivnosti predviđenih Nacionalnim planom razvoja kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Akcionim planom za period od 2013. do 2018.

U oblasti uzajamnog priznavanja profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija shodno, Nacionalnom planu razvoja kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija sa Akcionim planom za period od 2013. do 2018, Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija („Sl. list CG“, broj 56/18). Ovim zakonom će se urediti postupak priznavanja profesionalnih kvalifikacija koje su stečene u državama članicama Evropske unije, Evropskog ekonomskog prostora ili Švajcarske konfederacije radi stalnog obavljanja regulisanih profesija u Crnoj Gori, pružanja povremenih ili privremenih usluga u Crnoj Gori kod obavljanja regulisanih profesija, izdavanja Evropske profesionalne kartice, administrativna saradnja između država ugovornica, kao i druga pitanja od značaja za priznavanje profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija.

Na Predlog Liste regulisanih profesija Evropska komisija je dostavila pozitivno mišljenje. Predlog Liste je u proceduri dostavljanja Vladi na donošenje, čime će se ova programska aktivnost realizovati u predviđenom roku, tj. do kraja IV kvartala 2018.

Statistički podaci

U periodu od 1. I 2018 – 20. X 2018. je Ministarstvu prosvjete, odnosno ENIC centru, podnijeto 2.353 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori, dok je za priznavanje inostranih školskih isprava u oblasti srednjeg i osnovnog obrazovanja podnijeto 1.731 zahtjeva od čega 1.607 zahtjeva za srednje obrazovanje i 124 zahtjeva za osnovno obrazovanje.

3.4. POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

3.4.1. Realizacija aktivnosti – normativni okvir

Vlada je 11. I 2018. utvrdila Predlog zakona o svojinsko pravnim odnosima, a njegova specifičnost se ogleda u potrebnoj dvotrećinskoj većini za donošenje u Skupštini, kao i u tome što će Zakon, pristupanjem Crne Gore Evropskoj uniji, ovu oblast uređivati umjesto Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, koji sada tretira pitanja sadržana u predmetnoj oblasti.

Skupština je 19. I 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima, a 14. II 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima. Izmjene navedenih zakona se odnose na usvajanje preporuka Komiteta eksperata Savjeta Evrope za evaluaciju mjera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL). Konkretno preporuke su sastavni dio predloga Akcionog plana za unaprijeđenje sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG“, broj 44/18). U skladu sa procedurama

usvojeni su i sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija („Sl. list CG", br. 50/14, 12/15, 65/18) i Pravilnik o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG", broj 65/18).

Agencija za nadzor osiguranja je u periodu 1. I – 20. X. 2018. sprovela intenzivne aktivnosti na izradi nacrtu novog Zakona o osiguranju, koji će do 30. IV 2019. biti dostavljen Ministarstvu finansija na dalju proceduru. Donošenjem novog Zakona o osiguranju obezbijediće se puna usklađenost odredbi s relevantnom tekovinom Evropske Unije za ovo poglavlje, uz odloženu primjenu odredbi koje se odnose na privilegovini pristup javnog sektora finansijskim institucijama od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

3.4.2. Platni sistemi

Centralna banka je u izvještajnom periodu pripremila radne verzije Nacrta zakona o uporedivosti naknada povezanih sa računom za plaćanje potrošača, prebacivanju računa za plaćanje potrošača i računu za plaćanje sa osnovnim uslugama kojim će se u pravni sistem Crne Gore u potpunosti implementirati Direktiva 2014/92/EZ o uporedivosti naknada povezanih sa računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje sa osnovnim uslugama (Payment Accounts Directive - PAD) i Nacrta zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja u vezi sa platnim karticama kojim će se u pravni sistem Crne Gore u potpunosti implementirati Uredba (EU) 2015/751 o međubankarskim naknadama za platne transakcije po osnovu kartica. Nacrti ova dva zakona će biti razmatrani na sjednici Savjeta Centralne banke do kraja 2018, dok je za IV kvartal 2019. predviđeno utvrđivanje predloga zakona na Vladi.

Centralna banka izdala je jedno dodatno rješenje za upis agenta platne institucije „MONTENEGRO TRANSFERS" DOO PODGORICA u Registar platnih institucija i jedno rješenje o brisanju agenta iz tog registra, tako da ova platna institucija ima ukupno 20 agenata. Centralna banka Crne Gore je izdala jedno rješenje za upis agenta platne institucije „CAPITAL TRANSFER MNE“, tako da ova platna institucija ima registrovana tri agenta.

3.4.3. Sprječavanje pranja novca i borba protiv terorizma

Centralna banka u okviru svoje nadležnosti izvršava obaveze iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, čime pruža puni doprinos funkcionisanju ovog sistema u Crnoj Gori.

Centralna banka je u izvještajnom periodu od 1. I - 20. X 2018, izvršila sedam kontrola banaka i jednu kontrolu platne institucije u cilju provjere usklađenosti njihovog poslovanja s propisima iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Zbog utvrđenih nepravilnosti u primjeni propisa iz ove oblasti podnijeti su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupka prema dvije banke i izrečene su mjere pismenog upozorenja prema jednoj banci.

U cilju jačanja sistema sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma Centralna banka je početkom oktobra 2018, u saradnji s Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i drugim nadležnim institucijama, započela aktivnosti na izradi inovirane Nacionalne procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma.

3.5. POGLAVLJE 5: JAVNE NABAVKE

3.5.1. Realizovane aktivnosti

3.5.1.1. Normativni okvir

Nacrt zakona o javnim nabavkama poslat je u septembru 2018. na mišljenje Evropskoj komisiji. Javna rasprava ovog zakona je održana u periodu od 27. II 2018. – 10. IV 2018.

Nacrt zakona o javno privatnom partnerstvu poslat je u maju 2018. na mišljenje Evropskoj komisiji. Javna rasprava je održana u periodu od 9. V 2018. - 18. VI 2018.

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama poslat je u maju 2018. na mišljenje Evropskoj komisiji. Javna rasprava je održana u periodu od 9. V 2018. - 18. VI 2018.

Vlada je 14. VI 2018. usvojila Izvještaj o javnim nabavkama za 2017.

Vlada je 4. X 2018. usvojila Izvještaj o inspekcijskom nadzoru u oblasti javnih nabavki za period januar - jun 2018.

Vlada je 18. I 2018. razmotrila i usvojila godišnji Izvještaj o realizaciji mjera iz AP za implementaciju Strategije razvoja sistema javnih nabavki u Crnoj Gori za period 2016-2020. za 2017 s komparativnom analizom.

U 2018. realizovana je u cjelosti Mjera 39: „Inicirati i podstaći rasprave o zelenim javnim nabavkama i društveno odgovornim javnim nabavkama“, kroz nekoliko radionica i napravljene su smjernice za dalji razvoj i praćenje. Od djelimično realizovanih ukazujemo i na realizaciju mjera 25, 40, 53 i 56.

Statistički podaci

Uprava za javne nabavke predstavlja sledeće podatke: broj pokrenutih postupaka i vrijednost po vrsti predmeta javne nabavke: u robama 1.039, u uslugama 830 i radovima 369, što na ukupnom nivou predstavlja 2.246 postupka, a u ukupnom iznosu od 330.065.343,51 eura. Ukupan broj i vrijednost postupaka iznad pragova EU je 80 (robe -

53, usluge - 23, radovi - četiri), a u ukupnom iznosu od 127.819.508,51 eura. Prosječan broj ponuđača u tenderskom postupku iznosi oko 2,45 ponuđača po postupku.

Ugovorena vrijednost sa kriterijumom „Ekonomski najpovoljnija ponuda“ iznosi oko 11,04%, a „Najniža cijena“ oko 88,96 %.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. Državna komisija je primila 382 predmeta od kojih: 345 žalbi, 21 zahtjev za nastavak postupka, jedan zahtjev za odlaganje izvršenja upravnog akta i 15 presuda Upravnog suda, kojima se poništavaju odluke Državne komisije. Državna komisija je održala 43 sjednice, na kojima je donijela ukupno 551 odluku, od čega 477 odluke po izjavljenim žalbama, a ostale odluke po zahtjevima za nastavak postupka i po presudama Upravnog suda.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. u otvorenom postupku javne nabavke izjavljene su 484 žalbe, u postupku javne nabavke šopingom 36 žalbi, u pregovaračkom postupku s prethodnim objavljivanjem poziva za javno nadmetanje jedna žalba, u pregovaračkom postupku bez prethodnog objavljivanjem poziva za javno nadmetanje jedna žalba i u postupku javne nabavke putem konkursa jedna žalba. U postupku za nabavku roba bile su 182 žalbe, za nabavku radova 99 i u postupku javne nabavke, u kojima su predmet nabavke bile usluge, 242 žalbe.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. Državna komisija je primila 35 odluka Upravnog suda, od čega: 17 presuda kojima su odbijene tužbe protiv odluka Državne komisije, 15 presuda kojima su usvojene tužbe, tri rješenja kojim se postupak obustavlja usled odustanka tužioca od podnijete tužbe. U istom periodu, u postupku izvršenja presuda Upravnog suda po kojima su predmeti vraćeni na ponovno odlučivanje, Državna komisija je donijela 35 odluka.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. Upravni sud dostavio je Državnoj komisiji 76 tužbi, od čega 52 tužbe podnijete protiv odluka Državne komisije donijete u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, dok se 24 tužbe odnose na odluke ove komisije donijete u 2017.

U periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018. Državna komisija je od strane Vrhovnog suda primila tri presude od čega: jedna presuda kojom je odbijen zahtjeve za vanredno preispitivanje sudske odluke kao neosnovan, dvije presude u kojima je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke usvojen.

Analiza podataka iz inspekcijskog nadzora pokazuje da je Inspekcija za javne nabavke u 2017. izvršila 152 inspekcijska pregleda kod 144 subjekta nadzora (kod osam subjekata nadzora inspektorski nadzor je izvršen dva puta), a da je za isti period 2018. izvršila 250 inspekcijskih pregleda kod 221 subjekta nadzora (kod 29 subjekata inspekcijski nadzor je izvršen dva puta), time je povećan broj inspekcijskih pregleda za 98 ili (164,50%).

Ostale aktivnosti

U projektu pod nazivom E javnih nabavki, ističe se faza otvaranja pristiglih ponuda (19 ponuđača), koja je završena u januaru 2018. i u II fazi je pozvano 8 kvalifikovanih ponuđača. Tokom septembra izvršena je evaluacija pristiglih ponuda kvalifikovanih kandidata i urađena rang lista. Evaluacioni izvještaj je trenutno u Delegaciji EU u Podgorici na odobrenje, što predstavlja uslov za potpisivanje Ugovora.

Projekat „Support to PFM Policies“ je potpisan 19. IX 2018. Ovaj projekat u okviru Komponente IV predviđa sredstva za finansiranje aktivnosti korisnika projekta, Državne pomoći i Uprave za javne nabavke. U toku je realizacija aktivnosti po Ugovoru.

Uprava za javne nabavke je 16. IV 2018. usvojila Godišnji izvještaj o sprovođenju Plana integriteta Uprave za javne nabavke u 2017.

Objavljena je ažurirana lista službenika za javne nabavke, ojačan je Help desk centar za savjetodavne i konsultanske usluge. Organizovano je pet polaganje stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki (14. II, 3. IV, 8. VI, 23. VII i 2. X u 2018.), među kojima je sertifikat steklo još novih 52 službenika, što čini 85,45% od ukupnog broja registrovanih službenika za javne nabavke.

Administrativni kapaciteti

Vlada je 11. X 2018. donijela novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za javne nabavke, kojom je povećan broj izvršilaca za jedno službeničko mjesto, u Odjeljenju za stručno osposobljavanje, usavršavanje i polaganje stručnog ispita iz oblasti javnih nabavki.

Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki od ukupno predviđenih 25 radnih mjesta na dan 20. X 2018. ima ukupno 24 zaposlena i to predsjednika i 6 članova Državne komisije i 17 zaposlenih u Stručnoj službi. U trenutku sačinjavanja ovog izvještaja neupražnjeno je jedno radno mjesto samostalnog savjetnika I.

Uprava za inspeksijske poslove, Inspekcija za javne nabavke je u periodu 1. I - 18. X 2018. povećala je broj inspektora za četiri inspektora, time je u inspekciji za javne nabavke ukupno osam inspektora.

3.6. POGLAVLJE 6: PRIVREDNO PRAVO

3.6.1. Normativni okvir

Nakon završetka internih procedura u vezi sa Zakonom o privrednim društvima, isti će biti upućen Evropskoj komisiji na mišljenje tokom IV kvartala 2018.

U dijelu koji se odnosi na Zakon o tržištu kapitala („Sl. list CG“, broj 1/18), Komisija za tržište kapitala je u izvještajnom periodu donijela Pravila o sadržaju zahtjeva za sticanje kvalifikovanog učešća i bližim kriterijumima za ocjenu kvalifikovanog učešća u

Organizatoru tržišta, Investicionom društvu i Centralnom klirinškom depozitarnom društvu („Sl. list CG“, broj 44/18).

3.6.2. Računovodstvo i revizija

Administrativni kapaciteti

S obzirom na to da su u okviru Ministarstva finansija u decembru 2017. formirane Direkcija za računovodstvo i Direkcija za nadzor nad revizijom, u izvještajnom periodu su osnaženi kapaciteti ovih jedinica. U Direkciji za računovodstvo je u aprilu 2018. zaposlena jedna osoba, dok je u Direkciji za nadzor zaposlena jedna osoba u oktobru 2018.

3.7. POGLAVLJE 7: PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

3.7.1. Ministarstvo ekonomije

U periodu od 1. I do 20. X 2018. održane su 4 sjednice Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine. Usvojeni su prvi i drugi kvartalni, kao i prvi polugodišnji Statistički izvještaj o sprovođenju prava intelektualne svojine za 2018. Usvojen je i plan aktivnosti Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. U skladu sa navedenim planom, sprovedene su tri koordinirane terenske akcije Zavoda za intelektualnu svojinu, Uprave policije, Uprave za inspekcijske poslove i Uprave carina, koje su sprovedene na sjeveru i na primorju Crne Gore.

3.7.2. Zavod za intelektualnu svojinu

U postupku kontrole od 15. X 2018. Zavod za intelektualnu svojinu je Organizaciji za zaštitu prava filmskih producenata u Crnoj Gori „A-PRAVA MONTENGRO“ ukazao na nepravilnost koju je organizacija otklonila.

Zavod je u odnosu na Organizaciju za zaštitu prava autora muzike Crne Gore „PAM CG“, osim redovnih nadzora, realizovao i dva vanredna postupanja i donio Rješenje o oduzimanju dozvole za obavljanje djelatnosti kolektivnog ostvarivanja autorskog prava 15. X 2018. na koje je uložena žalba. Odgovor na žalbu sa spisima predmeta je proslijeđen Ministarstvu ekonomije, drugostepenom organu, na odlučivanje.

Jačanje administrativnih kapaciteta Zavoda za intelektualnu svojinu (zapošljavanja i obuke)

Tokom 2018. značajno su ojačani administrativni kapaciteti u Zavodu popunjavanjem dva radna mjesta i angažovanjem pet službenika na određeno vrijeme. Dodatno, četiri službenika Ministarstva ekonomije angažovani su, takođe, na poslovima Zavoda. U cilju jačanja administrativnih kapaciteta službenici Zavoda su u periodu od 1. I do 20. X 2018.

pohađali 13 obuka, radionica i seminara, u rganizaciji WIPO, EPO, EUIPO i relevantnih međunarodnih organizacija i drugih partnera.

Međunarodna saradnja

Saradnja sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO)

Od početka 2018. realizovano je 10 zajedničkih aktivnosti između Zavoda za intelektualu svojinu i WIPO.

Vlada je 2. X 2018. u Ženevi potpisala Memorandum o razumijevanju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu.

WIPO je Svjetski dan intelektualne svojine, 26. IV 2018. obilježio u Crnoj Gori organizacijom subregionalnog seminara „Autorska i srodna prava i kolektivno upravljanje”, na kojem je prisustvovalo preko 100 učesnika iz zemlje, regiona i inostranstva. Crna Gora je tokom 2018. prvi put dobila svog predstavnika u nekom od ekspertskih timova WIPO, na predlog Zavoda. Dobijena je značajna ekspertska pomoć od WIPO i to za analizu Zakona o autorskom i srodnim pravima, izradu strategije kao i za implementaciju savremenih IT alata. Implementacija IPAS za žig biće završena do kraja ove godine, a dogovorene su implementacije i drugih WIPO IT alata u narednoj godini.

Saradnja sa Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije (EUIPO)

Saradnja Zavoda za intelektualnu svojinu i EUIPO je obnovljena i odvija se na osnovu Plana rada za 2018. Zavod je sa EUIPO u ovoj godini imao osam zajedničkih aktivnosti. Integracija na TmView je okončana 31. III 2018. i omogućava veoma jednostavno pretraživanje žigova sadržanih u nacionalnim bazama više od 60 zemalja Evrope i svijeta.

Integracija na DesignView je okončana 28. V 2018. i predstavlja mrežni alat za pretraživanje koji svakom korisniku interneta omogućava da pretražuje dizajne svih uključenih zavoda, uključujući EUIPO i nacionalne zavode. Prva naredna integracija na IT alate iz EUIPN mreže EUIPOa se očekuje 5. XI 2018. kada će se okončati integracija na alat User Satisfaction Survey (USS).

Saradnja sa Evropskim patentnim zavodom (EPO)

Zavod je uspješno realizovao sve zajedničke aktivnosti sa EPO tokom 2018, a koje su se odnosile na učešće u radu radnih tijela EPO, realizaciju studijskih posjeta, posjete sajmovima i radionicama i obuku službenika Zavoda u IP dijagnostici. Ukupno u saradnji sa EPO realizovano je 15 aktivnosti koje je pratilo oko 50 zaposlenih u ZIS. Dodatno, EPO je podržao kurseve engleskog jezika za 15 zaposlenih u Zavodu. U saradnji sa EPO uspješno je završen proces OCRing kompletne patentne dokumentacije od 2008. (oko 10 000 strana). EPO je podržao i nabavku IT opreme, u cilju bolje tehničke opremljenosti ZIS, radi stvaranja

boljih mogućnosti za korišćenje baza i IT alata, a u cilju ažurnijeg i efikasnijeg obavljanja poslova.

Zavod je pokrenuo inicijativu da Crna Gora pristupi Evropskoj patentnoj konvenciji (EPC). S tim u vezi, Administrativni savjet je na 157. sjednici od 10. X 2018. jednoglasno odlučio da se Crna Gora pozove da pristupi EPC.

Bilateralna saradnja

Zavod za intelektualnu svojinu je 28. V 2018. potpisao memorandume o bilateralnoj saradnji sa zavodima Bosne i Hercegovine, Moldavije i Islanda. Potpisivanjem ova tri memoranduma Zavod trenutno ima potpisane memorandum o saradnji sa ukupno sedam zemalja.

Na nacionalnom nivou Zavod je dodatno osnažio saradnju sa Privrednom komorom i Univerzitetom Crne Gore potpisivanjem sporazuma o saradnji u maju 2018. Zavod i Privredna komora su zajedno organizovali okrugli sto na temu: „Jačanje konkurentnosti proizvoda kroz primjenu intelektualne svojine i modela šema kvaliteta“, 29. V 2018.

Mehanizmi saradnje i koordinacije između organa za zaštitu i sprovođenje prava intelektualne svojine

Zavod za intelektualnu svojinu priprema objedinjene kvartalne Izvještaje o napretku u oblasti intelektualne svojine u vezi sprovođenja prava intelektualne svojine, a koje su u nadležnosti Zavoda i drugih organa uključenih u sprovođenje prava intelektualne svojine. Koordinacioni tim za sprovođenje prava intelektualne svojine obrazovao je Radnu grupu čiji su članovi predstavnici Zavoda, Uprave carina, Uprave policije i Uprave za inspekcije poslove. Ciljevi ove radne grupe su organizovanja i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprečavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Tokom 2018. u skladu sa Planom aktivnosti realizovano je ukupno 5 zajedničkih aktivnosti u različitim krajevima Crne Gore (3 u okviru „Dani zajedničke akcije“ i 2 javne javne kampanje o suzbijanju krivotvorenja i piraterije).

Ishodi ovih akcija su 20 kontrola kod privrednih subjekata od strane Tržišne inspekcije i Uprave policije kroz nadzor nad primjenom odredbi Zakona o žigu. Uprava carina, je prekinula carinski postupak i privremeno zadržala robu po osnovu sumnje u povredu prava intelektualne svojine za ukupno 189 komada robe.

Podizanje svijesti o značaju prava intelektualne svojine

U cilju podizanja svijesti javnosti o značaju zaštite prava intelektualne svojine, Zavod je realizovao osam aktivnosti „Dan otvorenih vrata“ u prostorijama Zavoda za intelektualnu svojinu na različite teme iz oblasti intelektualne svojine, kao i pet predavanja u

gimnazijama pet gradova iz različitih regija Crne Gore u periodu od februara do maja 2018. na temu „Intelektualna svojina, aspekti i značaj“.

3.7.3. Privredni sud

U Privrednom sudu u periodu od 1. I do 20. X 2018, primljeno je ukupno 66 predmeta iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine. Ovi predmeti se uglavnom odnose na zaštitu prava na žig i zaštitu prava autora muzike, a određeni broj i na zaštitu autorskog i srodnih prava. Prosječno trajanje postupka u ovim predmetima je oko 6 mjeseci.

3.7.4. Uprava za inspekcijske poslove - tržišna inspekcija

U periodu od 1. I do 20. X.2018. od strane nosioca prava intelektualne svojine podnijeto je ukupno 13 zahtjeva (opštih osam i pojedinačnih pet).

3.7.5. Uprava carina

U oblasti zaštite prava intelektualne svojine u periodu od 1. I do 20. X 2018. Uprava carina je prekinula 40 carinskih postupaka i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 10.009.856 komada. Pod carinskim nadzorom je, u periodu od 1. I do 20. X 2018, uništena krivotvorena roba u ukupnoj količini od 1.058 komada robe. Uništenje je sprovedeno u prisustvu Komisije za uništenje i predstavnika nosioca prava 28. II 2018, 30. V 2018 i 31. VIII 2018. u Podgorici. Radi se o robi koja je zadržana prethodnih godina (2016. i 2017.) i za koju je utvrđeno da povrjeđuje prava intelektualne svojine.

U skladu sa Planom aktivnosti Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprečavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine za 2018. organizovane su i sprovedene tri zajedničke akcije i to: 4. IV 2018. u Rožajama, 28. VI 2018. u Baru i 29. VIII 2018. u Kotoru i Herceg Novom usmjerene na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine.

23. III 2018. u Podgorici je u Agenciji za lijekove i medicinska sredstva održana radionica za članove Tima za praćenje i realizaciju aktivnosti u suzbijanju prometa falsifikovanih lijekova, na kojoj su učestvovala dva službenika Uprave carina.

26. IV 2018. u Podgorici je u održan seminar na temu autorska i srodna prava u organizaciji Zavoda za intelektualnu svojinu i WIPO, na kojem su učestvovala dva službenika Uprave carina.

U periodu 28. V - 1. VI 2018. u Upravi carina u Podgorici je održan seminar u organizaciji Svjetske carinske organizacije na temu procjena rizika i selektivnost.

3.8. POGLAVLJE 8: KONKURENCIJA

3.8.1. Antimonopolska politika i koncentracije

Normativni okvir

Skupšina je 14. II 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, broj 13/18). Izmjene i dopune Zakona su suštinski proistekle iz procesa pristupanja Evropskoj uniji, kroz obavezu formiranja operativno nezavisnog tijela za državnu pomoć, koje mora imati nadležnosti i resurse neophodne za potpunu primjenu pravila o državnoj pomoći. Navedenim izmjenama i dopunama Zakona poslove državne pomoći preuzela je Agencija za zaštitu konkurencije. Na ovaj način se omogućilo da se poslovi kontrole državne pomoći obavljaju u okviru postojećih institucionalnih rješenja odnosno da se nadležnosti i postupanja Komisije za kontrolu državne pomoći stave u nadležnost Agencije.

U skladu sa Zakonom, a u pravcu ostvarivanja veće samostalnosti pri donošenju odluka, Vlada je 26. VII 2018. imenovala Savjet Agencije koji čine predsjednik Savjeta i dva člana.

Administrativni kapaciteti

U Agenciji je trenutno 17 zaposlenih: predsjednik Savjeta i dva člana, direktor Agencije i 13 službenika, od čega poslove zaštite konkurencije obavlja osam službenika, a poslove opšte službe pet zaposlenih.

Prijem tri službenika na poslovima zaštite konkurencije je u toku.

U toku je izrada Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije.

Koncentracije

U izvještajnom periodu, Agenciji je podniet 41 zahtjev za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije. Izdata su 33 rješenja o odobrenju koncentracija, dok je jedan postupak obustavljen zbog odustajanja od zahtjeva. U proceduri je 15 zahtjeva koji će biti riješeni u zakonom predviđenom roku.

Protiv jednog Rješenja za odobrenje koncentracije, pokrenut je upravni spor, po tužbama zainteresovanih strana pred Upravnim sudom. Upravni sud je postupak po tužbama spojio i 7. VI 2017. donio Rješenje kojim se tužbe odbijaju kao neblagovremene, što je potvrdio i Vrhovni sud Presudom od 28. V 2018. Zahtjevi za ispitivanje sudske odluke odbijeni su kao neosnovani.

Zabranjeni sporazumi i zloupotrebe

U izvještajnom periodu Agencija je donijela jednu odluku, koja se odnosi na kartelne sporazume.

- **Kartelni sporazum**

Agencija je po službenoj dužnosti pokrenula postupak ispitivanja povrede Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12 i 13/18) i donijela Rješenje kojim je utvrdila da su privredni subjekti (sedam auto škola iz Nikšića) izvršile povredu Zakona o zaštiti konkurencije na definisanom relevantnom geografskom tržištu teritorije Opštine Nikšić, dogovaranjem, zaključenjem i izvršenjem sporazuma kojima se sprječava, ograničava i narušava konkurencija, donošanjem Odluke o novom cjenovniku obuke za sve kategorije vozila, od 13. IV 2017, koja je stupila na snagu 14. IV 2017. Istim Rješenjem je zabranjena dalja primjena i sprovođenje sporazuma. Učesnicima sporazuma je naložena mjera ponašanja.

Protiv učesnika zabranjenog sporazuma pokrenut je prekršajni postupak.

- **Zloupotreba dominantnog položaja**

Po zahtjevu Agencije za zaštitu konkurencije za pokretanje prekršajnog postupka, Sud za prekršaje Budva je donio Rješenje kojim je oglasio krivim i kaznio Vodovod i kanalizaciju d.o.o., pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 1.500,00 eura za pravno lice i kaznu u iznosu od 50,00 eura za odgovorno lice u pravnom licu. Na Rješenje Suda za prekršaje Agencija je uložila žalbu Višem sudu za prekršaje. Postupak po žalbi je u toku.

Okončani postupci

- **Jedna zloupotreba dominantnog položaja na tržištu lučkih usluga - akvatorijum Luke Kotor**

„Luka Kotor“ A.D. je Upravnom sudu podnijela tužbu protiv Rješenja Agencije za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja. Upravni sud je *djelimično* poništio rješenje Agencije i predmet vratio na ponovni postupak i odlučivanje. Postupanje po navedenoj presudi je u toku.

Sudu za prekršaje Budva - Odjeljenju Herceg Novi, Agencija za zaštitu konkurencije podnijela je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv pravnog lica „Luka Kotor“ A.D. i odgovornog lica u pravnom licu. Sud za prekršaje je donio Rješenje i okrivljene oslobodilo krivice. Agencija je na navedeno Rješenje podnijela žalbu Višem sudu za prekršaje, koji je meritorno odlučio, te preinačio rješenje Suda za prekršaje i okrivljene: „Luka Kotor“ A.D. oglasio krivim, te kaznio pravno lice novčanom kaznom u iznosu od 27.249,54 eura i odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 1.000,00 eura.

- **Jedan zabranjeni sporazum na relevantnom tržištu javnih nabavki - RTG filmova i potrošnog materijala**

Postupajući po presudi Upravnog suda, od strane Agencije za zaštitu konkurencije je donijeto rješenje u postupku utvrđivanja zabranjenog sporazuma protiv „Urion-Montemedicom“ d.o.o. na tržištu javnih nabavki. Na Rješenje Agencije je ponovo uložena tužba i pokrenut upravni spor pred Upravnim sudom. Postupak je u toku.

Sud za prekršaje Podgorica je donio Rješenje, kojim je oglasio krivim pravno lice „Urion“ d.o.o. koje je kažnjeno novčanom kaznom u iznosu od 6.020,78 eura, dok je odgovorno lice kažnjeno novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura.

Postupak pred Sudom za prekršaje u postupku „Montemedicom“ d.o.o. je u toku.

Inicijative

U izvještajnom periodu, Agenciji je podnijeto devet inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije, od kojih je za tri inicijative postupak u toku, dok je za šest inicijativa postupak ispitivanja završen.

Agencija je analizirala uslove konkurencije na tržištu pojedinih privrednih grana, sa ciljem utvrđivanja načina funkcionisanja tržišta na kojem se djelatnost obavlja, pa je tako sprovela postupak analize uslova konkurencije na sljedećim tržištima:

- Pružanja usluga od strane auto škola;
- Komunalnih usluga – Odvoza i deponovanje smeća;
- Veleprodaje i maloprodaje šećera i jestivog suncokretovog ulja;
- Distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja i distribucije paketa sportskih kanala i njihove dostupnosti kod pružalaca AVM usluga.

U toku su analize:

- Distribucije rezervnih djelova i servisiranja motornih vozila na teritoriji Crne Gore;
- Uvoza, distribucije i prodaje dječje opreme na teritoriji Crne Gore.

Agenciji je podniet jedan Zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane od strane privrednih subjekata: *Sava osiguranja AD, Uniqa osiguranja i Swiss*, radi saosiguranja u otvorenom postupku javne nabavke za nabavku usluga osiguranje imovine Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić (EPCG) i osiguranja odgovornosti iz djelatnosti EPCG AD Nikšić. Postupak je u toku.

Agencija je, u skladu sa svojim nadležnostima iz člana 19 stav 2 tačka 5 Zakona, na zahtjev stranaka izdala šest mišljenja o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije, od kojih se dva odnose na koncentracije, a jedno Mišljenje na nacrt testa tri kriterijuma na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa interneta na nivou maloprodaje, dostavljene od Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

3.8.2. Državna pomoć

Skupština je 14. II 2018. donijela Zakon o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, broj 12/18).

U periodu januar - jul 2018. Komisija za kontrolu državne pomoći donijela je 10 rješenja o usklađenosti državne pomoći, po prijavljenim šemama državne pomoći (od toga šest rješenja po prijavama državne pomoći upućenim iz Ministarstva ekonomije, jedno rješenje po prijavi državne pomoći Ministarstva kulture, jedno rješenje po prijavi Ministarstva nauke, jedno rješenje po prijavi JU Filmski centar i jedno rješenje po prijavi Opštine Bijelo Polje). Komisija za kontrolu državne pomoći je pozitivno odlučila na svih 10 rješenja.

Nakon formiranja Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije, 23. X 2018. Savjet Agencije donio je jedno rješenje o usklađenosti invidualne državne pomoći s pravilima državne pomoći.

U smislu transparentnosti, u periodu januar - jul 2018. Komisija za kontrolu državne pomoći, redovno je objavljivala na svojoj internet stranici (www.kkdp.gov.me) sve odluke, kao i pravne akte iz oblasti državne pomoći koje su donijeli Vlada i Ministarstvo finansija.

Što se tiče administrativnih kapaciteta, u postupku je preuzimanje sedam službenika Odjeljenja za državnu pomoć Ministarstva finansija od strane Agencije za zaštitu konkurencije.

3.9. POGLAVLJE 9: FINANSIJSKE USLUGE

3.9.1. Normativni okvir

Savjet Centralne banke je 6. VI 2018. usvojio Okvir za makroprudencionu politiku. Ovim dokumentom se definiše mandat CBCG za vođenje makroprudencione politike, kao i njeni osnovni i prelazni ciljevi, potencijalni indikatori, te instrumenti za dostizanje postavljenih ciljeva. Usvajanjem ovog dokumenta se dodatno usmjerava djelovanje CBCG u slučaju materijalizacije sistemskih rizika koji mogu ugroziti finansijsku stabilnost u Crnoj Gori.

Tvining projekat „Podrška regulatorima finansijskih usluga“ je zvanično otpočeo 11. IV 2018. i do sredine oktobra održano je pet misija u okviru kojih se, sa ciljem potpunog usklađivanja sa Direktivom 2013/36/EU i Regulativom (EU) 575/2013, intenzivno radilo na pripremi Zakona o kreditnim institucijama kao i dijela pratećih podzakonskih akata. Uporedo sa ovim aktivnostima rađeno je na inoviranju radne verzije Zakona o sanaciji kreditnih institucija kojim će se izvršiti usklađivanje sa Direktivom 2014/49EC (BRRD).

U cilju daljeg pospješivanja finansijskog restrukturiranja održivih privrednih subjekata ali i daljeg održanja trenda smanjenje nivoa NPL-a u zemlji, 26. VI 2018. je donijet Zakon o izmjeni Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim

institucijama („Sl. list CG", broj 43/18) kojim se produžava njegova primjena za još godinu dana (do maja 2019). Iznos ukupno restrukturiranih kredita u skladu sa navedenim zakonom do 30. IX 2018. iznosi 36,7 miliona eura, od čega se na pravna lica odnosi 35,1 miliona eura ili 95,7%, a na fizička lica 1,6 miliona eura ili 4,3%.

U sklopu aktivnosti za implementaciju Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 (MSFI 9), sa čijom punom primjenom se započelo 1. I 2018. Savjet Centralne banke je 13. IV 2018. usvojio Odluku o izmjenama Odluke o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG", broj 24/18).

Nakon donošenja Zakona o finansijskom lizingu, faktoringu, otkupu potraživanja, mikrokreditiranju i kreditno-garantnim poslovima („Sl. list CG", broj 73/17), Centralna banka je u aprilu 2018. donijela set podzakonskih akata kojima se dalje uređuje poslovanje ovih finansijskih institucija. Zakon je u primjeni od 11. V 2018. i po ovom zakonu lica koja obavljaju poslove lizinga, faktoringa i otkupa potraživanja dužna su da usklade svoje poslovanje i organizaciju najkasnije do 11. XI 2018. Centralna banka je u pravcu pune primjene zakona donijela set podzakonskih akata.

Skupština je 19. I 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima. Izmjene navedenih zakona se odnose na usvajanje preporuka Komiteta eksperata Savjeta Evrope za evaluaciju mjera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL). Konkretno preporuke su sastavni dio predloga Akcionog plana za unprijeđenje sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

U skladu sa Zakonom o tržištu kapitala, Komisija je donijela niz podzakonskih akata.

U posmatranom periodu, penetracija u sektoru osiguranja bila je na nivou od 1,9% BDP-a. Crnogorsko tržište osiguranja ostvaruje pozitivne trendove u kontinuitetu, pa je u 2017. bruto fakturisana premija iznosila 81,8 miliona eura, sa rastom od 2%, a preliminarni podaci za prvih osam mjeseci 2018. pokazuju rast od 7,1% u odnosu na isti period prethodne godine.

Nastavljene su aktivnosti na Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju, nakon sprovedene javne rasprave i prijema komentara eksperata Evropske komisije u oktobru 2018.

Pravilnik o deponovanju i ulaganju sredstava tehničkih rezervi društva za osiguranje („Sl. list CG", broj 62/18) je stupio na snagu 29. IX 2018. Ovim pravilnikom izvršeno je usklađivanje sa izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju („Sl. list CG", broj 55/16), i društvima za osiguranje i omogućeni su novi vidovi ulaganja sredstava tehničkih rezervi, uz poštovanje principa sigurnosti, ekonomičnosti i prometljivosti.

3.9.2. Administrativni kapaciteti

Predstavници Komisije za tržište kapitala su učestvovali na drugom sastanku WB6 Radne grupe regulatora tržišta kapitala Zapadnog Balkana „Diverzifikacija finansijskog sistema u cilju povećanja investicija“, u organizaciji Regionalnog savjeta za saradnju održanom u Beču 17. IV 2018. Sastanci su održani sa ciljem ispitivanja mogućnosti za širu integraciju tržišta kapitala i predstavljanje informacija o trenutnom statusu razvoja tržišta kapitala, postojećim regulatornim reformama, kao i postojećim izazovima i potrebama za daljim unapređenjima.

3.10. POGLAVLJE 10: INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

3.10.1. Mreže i usluge elektronskih komunikacija

3.10.1.1. Normativni okvir

Vlada je 29. III 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. za 2018. Jedan od ključnih segmenata ovog dokumenta je strateški okvir razvoja elektronskih komunikacija.

Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama („Sl. list CG“, broj 55/18). Glavne promjene koje izmjene i dopune ovog zakona uvode su uređenje pitanja finansiranja i održivosti univerzalne poštanske usluge (UPU), u cilju usaglašavanja s preporukama Evropske komisije i ispunjenja završnih mjerila u ovom pregovaračkom poglavlju.

Ministarstvo ekonomije donijelo je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o radio-frekvencijama i uslovima pod kojima se te radio-frekvencije mogu koristiti bez odobrenja („Sl. list CG“, broj 64/18).

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP) je donijela sljedeće propise: Odluku o načinu informisanja o cijenama i uslovima pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga („Sl. list CG“, broj 12/18), Pravilnik o uslovima i načinu sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte („Sl. list CG“, broj 37/18) i Pravilnik o vrsti, načinu dostavljanja i objavljivanja podataka o elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje („Sl. list CG“, broj 48/18).

U oblasti upravljanja radio-frekvencijskim spektrom, u skladu sa Planom namjene radio-frekvencijskog spektra u Crnoj Gori i međunarodnom regulativom od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost donijeti su sljedeći planovi raspodjele:

- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 3600-3800 MHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme („Sl. list CG“, broj 11/18);

- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 694-790 MHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme („Sl. list CG”, broj 16/18);
- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 1452-1492 MHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme („Sl. list CG”, broj 17/18);
- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 2300-2400 MHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme („Sl. list CG”, broj 25/18);
- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 3400-3600 MHz za MFCN (TRA-ECS) sisteme („Sl. list CG”, broj 25/18);
- Odluka o izmjeni Plana raspodjele radio-frekvencija iz opsega 87,5-108 MHz za FM radio („Sl. list CG”, broj 51/18);
- Plan raspodjele radio-frekvencija iz opsega 174-230 MHz i 470-694 MHz za DTT i T-DAB sisteme („Sl. list CG”, broj 16/18).

3.10.1.2. Ostvareni rezultati

Troškovno računovodstvo i mjere Agencije ka operatorima

EKIP je 28. II 2018. donijela Odluku o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a, Telenora d.o.o i Mtel-a d.o.o na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva po CCA/LRIC metodologiji za mobilnu mrežu za 2016. Takođe, 22. III 2018. EKIP je donijela rješenja Crnogorskom Telekomu A.D. Podgorica, Mtelu d.o.o. Podgorica i Telenoru d.o.o. Podgorica o sniženju cijena veleprodajnih usluga završavanja (terminacije) poziva u sopstvenoj mobilnoj telefonskoj mreži i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih mreža.

EKIP je 1. III 2018. donijela Odluku o prihvatanju sprovedenih aktivnosti Crnogorskog Telekom-a na Projektu računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva na bazi tekućeg troškovnog računovodstva (CCA) kao troškovne osnove i dugoročnih inkrementalnih troškova (LRIC) kao računovodstvene metodologije za fiksnu mrežu za 2016.

Saglasno propisanoj metodologiji troškovnog računovodstva i rezultatima troškovnih modela, EKIP je donijela rješenja o sniženju cijena:

- poziva iz fiksne mreže Crnogorskog Telekoma:
 - ka drugim fiksnim mrežama u Crnoj Gori za 40%;
 - ka mobilnim mrežama u Crnoj Gori za 10%;
 - ka mobilnim i fiksnim mrežama u drugoj, trećoj i četvrtoj međunarodnoj zoni za 10% u odnosu na važeće cijene;

- usluge pristupa internetu na nivou maloprodaje za 10% za sve ADSL pakete;
- usluge pristupa internetu na nivou veleprodaje za 8,1%;
- nacionalne terminacije telefonskih poziva u fiksnu mrežu Crnogorskog Telekomu za 20%;
- terminacije telefonskih poziva u mreže mobilnih operatera za 20%.

Analize relevantnih tržišta po Preporuci Evropske komisije

EKIP je donijela Odluku o sprovođenju testa tri kriterijuma na tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje („Sl. list CG”, broj 6/18). U skladu s odredbama Odluke, EKIP je 19. VII 2018. usvojila Test tri kriterijuma za relevantnost tržišta širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje. U oktobru 2018, donijeta je Odluka o neispunjenosti Testa tri kriterijuma i Rješenje o prestanku mjera nametnutih ranijim rješenjima ove Agencije na tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.

Kontrola i monitoring radio-frekvencijskog spektra i mjerenje parametara kvaliteta servisa javnih mobilnih elektronskih komunikacionih mreža

Izveštaji o vrijednostima parametara pokrivanja i kvaliteta servisa mobilnih mreža u Crnoj Gori su predstavljeni operatorima i crnogorskoj javnosti u martu 2018. i isti su objavljeni na internetskoj stranici Agencije na adresi: <http://www.ekip.me/eng/urights/quality.php>.

3.10.1.3. Statistički podaci

Ukupan broj priključaka fiksne telefonije 30. IX 2018. iznosio je 168.832. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 145.626 aktivna priključka (86,25%), a na pravna lica 23.206 aktivnih priključaka (13,75%). Za period od početka 2018. do 30. IX 2018. zabilježeno je povećanje broja korisnika od 10,96%.

Broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori na dan 30. IX 2018. iznosio je 1.234.103, što odgovara penetraciji od 199,04%. Za period od početka 2018. do 30. IX 2018. zabilježen je porast broja korisnika od 18,13%.

Ukupan broj priključaka fiksnog širokopojasnog pristupa internetu 30. IX 2018. iznosio je 154.636. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 142.107 aktivna priključka (91,90%), a na pravna lica 12.529 aktivnih priključaka (8,10%). Po tehnologijama: xDSL=36,35%, KDS-HFC=29,51%, FTTx=28,47%, WiFi=4,11%, WiMAX=1,50% i satelitski=0,06%. Za period od početka 2018. pa do 30. IX 2018. zabilježen je porast broja korisnika od 10,51%.

Od početka pružanja usluge prenosivosti brojeva do 30. IX 2018. prenijeto je ukupno 42.852 broja, od toga 10.963 u fiksnoj, a 31.889 brojeva u mobilnoj telefoniji. Za period od

početka 2018. do 30. IX 2018. prenijeto je ukupno 9.001 broj, od toga 3.194 u fiksnoj, a 5.807 brojeva u mobilnoj telefoniji.

Georeferencirana baza podataka i veb portal za mapiranje elektronske komunikacione infrastrukture su u funkciji i trenutno ih koristi 13 operatora. Veb portal operatori koriste za dostavljanje i ažuriranje podataka o svojim antenskim stubovima u zgradama/objektima i opremi koja je u njima smještena, kao i za pregledanje dostavljenih podataka o elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi drugih operatora.

3.10.1.4. Žalbe, tužbe (korisnika)

U periodu 1. I – 20. X 2018. u oblasti zaštite korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga primljeno je ukupno 418 žalbi korisnika, od kojih je 87 žalbi usvojeno u cjelosti, a 120 žalbi odbijeno, šest žalbi su procesuirane drugom nadležnom organu, a u 118 slučajeva je donijeto rješenje o obustavljanju postupaka zbog odustanka od žalbe ili zbog postignutog poravnania korisnika i operatora. Na 21 žalbu je korisnicima dostavljen pisani odgovor. Upravnom sudu Crne Gore podnijeto je 12 tužbi na odluke EKIP-a.

3.10.1.5. Obavljene kontrole kod operatora

Odsjek za nadzor je u periodu 1. I – 20. X 2018. izvršio ukupno 144 stručna nadzora.

3.10.1.6. Međunarodna saradnja

U saradnji sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU), Agencija je ove godine organizovala XVI međunarodnu konferenciju regulatora u oblasti elektronskih komunikacija. Konferencija je održana u periodu od 30. IX – 2. X 2018. pod nazivom „Razvoj regulatornog okvira za digitalnu budućnost”.

3.10.1.7. Administrativni kapaciteti

U Ministarstvu ekonomije, u okviru Direktorata za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar, posluju dvije Direkcije: Direkcija za elektronske komunikacije i radio spektar i Direkcija za poštansku djelatnost. Nakon realizacije planiranih zapošljavanja tokom 2018, Direktorat ima ukupno 10 zaposlenih zajedno sa generalnim direktorom.

3.10.2. Usluge informatičkog društva

3.10.2.1. Normativni okvir

Saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG”, broj 30/17), donijet je Pravilnik o načinu objavljivanja podataka u otvorenom formatu („Sl. list CG”, broj 53/18), uspostavljen je portal otvorenih podataka koji se nalazi na adresi www.data.gov.me i izrađena je Analiza ocjene spremnosti javne uprave za objavljivanje podataka u otvorenom formatu, u kojoj je naglašena početna pozicija, uz postojeći pravni okvir i moguće prepreke

za realizaciju projekta objavljivanja podataka u otvorenom formatu. Na portalu su trenutno objavljena 24 seta podataka u mašinski čitljivom - otvorenom formatu.

Nakon donošenja Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu („Sl. list CG”, broj 31/17) donijeta su sljedeća podzakonska akta kojima se detaljnije razrađuju zakonske norme vezane za elektronsku identifikaciju i elektronski potpis, i to:

- Uredba o načinu vršenja kvalifikovanih usluga certifikovanja za organe državne uprave („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o bližim uslovima koje mora da ispunjava kvalifikovani davalac usluga certifikovanja („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o bližim zahtjevima koje mora da ispunjava kvalifikovana usluga elektronske preporučene dostave („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o minimalnim tehničkim standardima i pratećim procedurama u odnosu na koje se određuje stepen sigurnosti sistema elektronske identifikacije („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o mjerama i aktivnostima za zaštitu certifikata za elektronski potpis i elektronski pečat („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o načinu ocjenjivanja usaglašenosti kvalifikovanih sredstava za izradu elektronskih potpisa i elektronskih pečata i sadržaju liste certifikovanih kvalifikovanih sredstava za izradu elektronskih potpisa i elektronskih pečata („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o načinu sprovođenja verifikacije i načinu vršenja usluge čuvanja kvalifikovanog elektronskog potpisa i kvalifikovanog elektronskog pečata („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o najnižem iznosu osiguranja rizika od odgovornosti za štete koje nastanu pružanjem usluga certifikovanja („Sl. list CG”, broj 53/18);
- Pravilnik o okviru za interoperabilnost sistema elektronske identifikacije („Sl. list CG”, broj 53/18) i
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja evidencije davalaca usluge certifikovanja i registra kvalifikovanih davalaca usluga certifikovanja („Sl. list CG”, broj 53/18).

Vlada je 29. III 2018. donijela Akcioni plan za implementaciju Strategije sajber bezbjednosti Crne Gore 2018-2021, za 2018. Takođe, Vlada je 21. VI 2018. donijela Odluku o obrazovanju Operativnog tima Partnerstva za otvorenu upravu. Operativni tim čine rukovodilac, zamjenik rukovodioca i 11 članova.

3.10.2.2. Statistički podaci

U skladu s planovima uspostavljanja novih servisa, na Portalu e-uprave postavljeno je 527 elektronskih usluga iz nadležnosti 50 institucija, od čega su 172 elektronske, a 355 informativne. Na Portalu eUprave aktivno je 191 usluga za fizička lica, 313 za pravna i 23 usluge za javnu upravu. Od 1. I 2018. je kreirano 292 novih usluga.

Na posebnoj stranici e-Participacija, koja predstavlja sistem za javne rasprave koji omogućava komentarisanje i prilaganje dokumenata, od 1. I 2018. objavljeno je 209 javnih rasprava.

Ministarstvo javne uprave je nastavilo s planiranim aktivnostima u okviru organizacije lokalnih CIRT timova u Crnoj Gori. Ukupno je 62 lokalna CIRT tima u državnim organima i lokalnim samoupravama i sedam lokalnih CIRT timova kod pravnih lica koji su zaduženi za saradnju s članovima nacionalnog CIRT-a. Od 1. I 2018. obuku na temu sajber bezbjednosti je prošlo oko 30 polaznika.

3.10.2.3. Međunarodna saradnja

Ministarstvo javne uprave je 29. V 2018. potpisalo Memorandum o razumijevanju između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu za rješenja interoperabilnosti i zajedničke okvire za evropsku javnu upravu, privredu i građane - ISA² program. Crna Gora je prva zemlja Zapadnog Balkana koja se pridružila EU ISA² programu za bolje digitalne javne usluge i prekograničnu interoperabilnost.

U okviru podrške Tajeksa, realizovana je ekspertska misija na temu „One Stop Shop” u aprilu 2018.

3.10.3. Audiovizuelna politika

3.10.3.1. Ostvareni rezultati

U skladu sa Zakonom o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore („Sl. list CG”, broj 54/16)⁶ u prvom kvartalu 2018. zaključen je trogodišnji Ugovor o pružanju javnih usluga između Vlade Crne Gore i Nacionalnog javnog emitera RTCG za period 2018-2020.

AEM je nastavila da objavljuje dvomjesečne izvještaje o stanju tržišta usluga distribucije radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika. Izvještaji su dostupni na internetskoj stranici Agencije www.aemcg.org.

Od januara do oktobra 2018, AEM je sprovela dva javna konkursa za dodjelu prava na emitovanje radijskih programa. Jedan konkurs je realizovan početkom 2018, a drugi u

⁶ Usklađen sa Saopštenjem Evropske komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za javne radio-difuzne usluge.

trećem kvartalu 2018. Nakon sprovedenih javnih konkursa za dodjelu prava na emitovanje radijskih programa AEM je:

- izdala jedno novo odobrenja za emitovanje opšteg radijskog programa;
- produžila tri ranije izdata odobrenja za emitovanje radijskog programa, dok su četiri emitera proširila zonu servisa svojih radijskih programa.

Pored toga što je određeni broj emitera (njih osam) prihvatio zaključivanje protokola o reprogramu duga, AEM je protiv tri emitera sprovela postupak prinudne naplate, a protiv sedam emitera je pokrenula stečajni postupak.

U skladu sa Pravilnikom o raspodjeli sredstava iz Fonda AEM-a za pomoć komercijalnim radio emiterima realizovan je peti konkurs za raspodjelu sredstava u iznosu od 264.280,78 eura. Saglasno definisanim kriterijumima, Savjet AEM-a je 21. III 2018. donio odluku da se sredstva raspodijele za 65 programskih grantova za povećanje obima, strukture i raznovrstnosti ponude sadržaja posvećenih tematskim oblastima od javnog interesa.

Savjet AEM-a je 18. IV 2018. objavio Izvještaj o raspodjeli sredstava iz Fonda agencije za pomoć komercijalnim radio emiterima na ovom javnom konkursu.

Na osnovu Zakona o elektronskim medijima („Sl. list CG”, br. 46/10, 40/11, 53/11, 6/13, 55/16 i 92/17), AEM je 13. III 2018. objavila Pregled podataka o transparentnosti vlasništva pružalaca AVM usluga u Crnoj Gori za 2017. (dostupno na sajtu Agencije www.aemcg.org). Ovaj dokument sadrži podatke o fizičkim i pravnim licima koja su u toku 2017. neposredno ili posredno postala imaooci akcija ili udjela u pružaocima AVM usluga.

Agencija je, u periodu januar – oktobar 2018, objavila sljedeće izvještaje o implementaciji programskih standarda (dostupno na sajtu Agencije www.aemcg.org):

- Izvještaj o medijskom predstavljanju tokom kampanje za izbore za predsjednika Crne Gore održane 15. IV 2018;
- Izvještaj o medijskom predstavljanju tokom kampanje za lokalne izbore – maj 2018;
- Analiza programske strukture TV emitera sa nacionalnim pokrivanjem – jun 2018;
- Analiza prisustva rodних stereotipa u televizijskom oglašavanju – septembar 2018.

Skupština je 5. VII 2018. donijela Zaključak o prihvatanju Izvještaja o finansijskom poslovanju i Izvještaja o radu Agencije za elektronske medije za 2017. („Sl. list CG”, broj 47/18).

U periodu januar – oktobar 2018, AEM-u je dostavljeno 37 prigovora na rad TV emitera. U prvostepenom postupku, odbijeno je 16 prigovora, prihvaćeno je 17 prigovora, a na četiri je odgovoreno pojašnjenjem. U postupcima po prigovoru ili službenoj dužnosti, u periodu januar – oktobar 2018, AEM je izrekla 28 upozorenja emiterima, zbog kršenja programskih

standarda ili pravila vezanih za komercijalne AV komunikacije i 28 upozorenja zbog neplaćanja naknada za emitovanje.

3.10.3.2. Međunarodna saradnja

U skladu s Programom razvoja medijske pismenosti, Agencija za elektronske medije, u saradnji s Predstavništom UNICEF-a u Crnoj Gori, realizuje kampanju medijske pismenosti pod sloganom „Birajmo šta gledamo“. Cilj kampanje je podizanje nivoa svijesti o važnosti medijskog opismenjavanja roditelja, staratelja i djece, o važnosti odabira medijskih sadržaja za djecu, kao i unapređenje kvaliteta izvještavanja medija o pitanjima koja se tiču prava djeteta.

3.11. POGLAVLJE 11: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

3.11.1. Normativni okvir

U periodu od 1. I do 20. X 20018. donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje na tržište voća i povrća („Sl. list CG“, broj 45/18), kojim su prenijete odredbe Implementacione Regulative (EU) br. 543/2011 od 7. VI 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Regulative Savjeta (EC) br. 1234/2007 za sektor voća i povrća i Implementacione Regulative Komisije (EU) br. 1333/2011 od 19. XII 2011. kojom se utvrđuju tržišni standardi za banane i pravila provjere usklađenosti s tržišnim standardima u sektoru banana.
- Pravilnik o registru zaštićenih oznaka porijekla i zaštićenih geografskih oznaka vina i drugih proizvoda od grožđa („Sl. list CG“, broj 22/18), kojim se propisuje način vođenja registra zaštićenih oznaka porijekla i geografskih oznaka vina i drugih proizvoda od grožđa, bliži način podnošenja zahtjeva za zaštitu oznake porijekla i geografske oznake i provjera usklađenosti specifikacije.
- Pravilnik o načinu označavanja goveđeg mesa prodajnom oznakom („Sl. list CG“, broj 43/18), kojim su prenijete odredbe Regulative (EU) br. 1308/2013 Evropskog Parlamenta i Savjeta (EU) od 17. XII 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i Regulative Komisije (EZ) br. 566/2008 od 18. VI 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Regulative Savjeta (EZ) br. 1234/2007 u pogledu stavljanja na tržište mesa od goveda starosti 12 mjeseci ili manje.
- Pravilnik o standardima za stavljanje na tržište živinskog mesa („Sl. list CG“, broj 44/18), kojim su prenijete odredbe Regulative Komisije (EC) br. 543/2008 od 16. VI 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Regulative Savjeta (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za meso živine.
- Pravilnik o opštim i posebnim standardima za stavljanje jaja na tržište („Sl. list CG“, broj 18/18), kojim su prenijete odredbe Regulative Komisije (EZ) br. 589/2008 od 23. VI

2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Regulative Savjeta (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za jaja. Kako se radi o složenom procesu klasifikacije i neophodne opreme za sprovođenje iste, primjena odredbi ovog Pravilnika je odložena sa ciljem pripreme proizvođača konzumnih jaja i davanjem mogućnosti za nabavku neophodne opreme kroz IPARD II program.

- Pravilnik o bližoj sadržini i načinu uspostavljanja evidencije parcela poljoprivrednog zemljišta („Sl. list CG”, broj 37/18), kojim su prenijete odredbe Regulative (EU) br. 1306/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. XII 2013, Regulative (EU) br. 1307/2013 od 17. XII 2013, Delegirane Regulative Komisije (EU) br. 639/2014 od 11. III 2014. i Delegirane Regulative Komisije br. 640/2014 od 11. III 2014.
- Pravilnik o načinu podnošenja zahtjeva i sadržaju proizvođačke specifikacije za registrovanje geografske oznake jakih alkoholnih pića („Sl. list CG”, broj 37/18), koji je u potpunosti usaglašen sa Regulativom (EZ) br. 110/2008 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 15. I 2008. čije su odredbe preuzete istim.
- Preporuke o uređenju ugovornih odnosa u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda (jul 2018.), koje su donesene u skladu sa odredbama Regulative (EU) br. 1308/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 17. XII 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda. Preuzete su odredbe vezane za Ugovorne odnose u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda, odjeljak 3, mlijeko i mliječni proizvodi.

3.11.2. Ostvareni rezultati

Finalno softversko rješenje Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS sistem) je razvijeno i isporučeno u februaru 2018.

U skladu sa preporukama revizora DG AGRI-a, u Direktoratu za plaćanja Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja je u toku 2018. primljeno 10 novih službenika sa ciljem unapređenja implementacije IPARD programa.

Nakon potpisanog Finansijskog sporazuma Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (Direktorat za plaćanja) je krajem februara 2018. objavilo Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“. U skladu sa akreditovanim procedurama od strane Evropske komisije u toku je proces kontrole svakog pojedinačnog zahtjeva.

Prvi javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za mjeru 3 „Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ „Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD-a II 2014–2020“ objavljen je u aprilu 2018. i usmjeren je na investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Poziv je bio otvoren u periodu od 16. V do 16. VII 2018. tokom kojeg je primljeno ukupno 45 zahtjeva za dodjelu podrške i u skladu sa

akreditovanim procedurama od strane Evropske komisije otpočeo je proces kontrole svakog pojedinačnog zahtjeva.

Na trećem sastanku Odbora za nadgledanje IPARD II, koji je u skladu sa Sektorskim sporazumom održan 12. VI 2018, dogovoreni su koraci vezani za akreditaciju novih mjera IPARD II programa i diskutovano je o realizaciji postojećih.

U Realizaciji ugovorenih investicija u okviru IPARD like 2 projekta, javni poziv 2.1 za mjeru „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“ je i dalje u toku i do 25. X 2018. 22 zahtjeva za isplatu su isplaćena, ukupnog iznosa investicija 3,43 miliona eura (sa PDV-om), 2,88 miliona eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 1,44 miliona eura.

U okviru IPARD like 2.2. javnog poziva u toku je realizacija ugovorenih investicija i do 25. X 2018. isplaćeno je 8 zahtjeva ukupnog iznosa investicija 1,41 miliona eura (sa PDV-om), 1,18 miliona eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 0,59 miliona eura.

U okviru IPARD like 2.3 javnog poziva, od ukupno 18 ugovorenih zahtjeva, sa ukupnim iznosom prihvatljivih investicija od 1,29 miliona eura (bez PDV-a) i potencijalne podrške od 0.64 miliona eura do sada je isplaćen 1 projekat ukupnog iznosa investicija 125,235.00 eura (sa PDV-om), 103,500.00 eura (bez PDV-a) i ukupne podrške u iznosu od 51,750.00 eura.

U julu 2018. formirana je Radna grupa za izračun Standard output (SO) za 2013. koji će služiti kao alat u uspostavljanju FADN sistema. Takođe, realizovana je TAIEX ekpertska misija za podršku izračuna SO2013 u periodu od 16 - 20. VII 2018. i dobijeni su preliminarni podaci.

U politici kvaliteta zaštićena su dva proizvoda - oznake porijekla „Crnogorska goveđa pršuta“ i „Crnogorska stelja“ („Sl. list CG“, broj 19/18), a u proceduri razmatranja je zahtjev za zaštitu oznake porijekla za proizvod „Durmitorski skorup“. Ministarstvo poljorprivrede i ruralnog razvoja je 16. IV 2018. formiralo stručnu komisiju koja razmatra i provjerava urednost dokumentacije za registraciju oznake porijekla.

3.12. POGLAVLJE 12: BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO I FITOSANITARNA POLITIKA

3.12.1. Bezbjednost hrane i hrane za životinje

Normativni dio

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

Bezbjednost hrane

- Uredba o zahtjevima za proizvode biljnog porijekla (klice) („Sl. list CG“, broj 6/18);
- Uredbu o izmjenama i dopuni Uredbe o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi („Sl. list CG“, broj 6/18);
- Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18);
- Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Pravilnik o bližim uslovima za brzo smrzavanje hrane („Sl. list CG“, broj 17/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla („Sl. list CG“, broj 21/18);
- Uredba o informisanju potrošača o hrane („Sl. list CG“, broj 22/18);
- Pravilnik o načinu upisa i vođenju centralnog registra registrovanih odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane za životinje („Sl. list CG“, broj 22/18);
- Uredba o izmjeni Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Sl. list CG“, broj 31/18);
- Uredba o izmjeni Uredbe o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe („Sl. list CG“, broj 37/18);
- Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o aditivima koji se mogu koristiti u hrani („Sl. list CG“, broj 39/18).

Bezbjednost hrane za životinje

- Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Sl. list CG“, broj 7/18);
- Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu vršenja službene kontrole hrane neživotinjskog porijekla i hrane za životinje neživotinjskog porijekla („Sl. list CG“, broj 21/18);
- Pravilnik o načinu upisa i vođenju centralnog registra registrovanih odnosno odobrenih objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane za životinje („Sl. list CG“, broj 22/18);
- Uredba o izmjeni Uredbe o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih supstanci u hrani za životinje („Sl. list CG“, broj 40/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje („Sl. list CG“, broj 40/18);

- Uredba o izmjeni Uredbe o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Sl. list CG“, broj 46/18).

Ostvareni rezultati

Po prvi put u Crnoj Gori usvojen je objedinjeni Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18) koji sadrži 13 podprograma monitoringa i za čije su sprovođenje obezbijedena sredstva Budžetom Crne Gore za 2018. u iznosu od 349 hiljada eura.

Hrana za životinje

U 2018. po prvi put je uspostavljen monitoring nepoželjnih supstanci u hrani za životinje i monitoring GMO hrane za životinje.

Za potrebe kontrole bezbjednosti hrane u toku ljetnje turističke sezone, kada se broj potrošača hrane u Crnoj Gori značajno uvećan, a time i promet hrane, 5. IV 2018. usvojen je Akcioni plan za kontrolu bezbjednosti hrane u ljetnjoj turističkoj sezoni za koji su obezbijedena dodatna sredstva u budžetu Crne Gore u iznosu od 70 hiljada eura.

U Registar registrovanih objekata za hranu, upisano je ukupno 3.974 objekata. Od toga je u registar upisano 3.447 stalnih i 527 privremenih objekta koji posluju tokom turističke sezone. Na zahtjev subjekata iz Registra je brisano 42 objekata.

U Registar primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla, do 1. IX 2018, ukupno je upisano 2.893 proizvođača.

Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprijeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 1. VI do 31. XII 2017. usvojen je na sjednici Vlade od 25. I 2018, a Drugi polugodišnji izvještaj za period od 1. I do 30. VI 2018. je usvojen na sjednici Vlade od 6. VII 2018.

Kvalitet sirovog mlijeka

Vlada je na sjednici od 21. VI 2018. donijela Nacionalni program za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom koji pruža jasne okvire, smjernice za aktivnosti, aktivnosti, nosioce aktivnosti i rokove za sprovođenje pojedinih aktivnosti, kako bi se kvalitet sirovog mlijeka u Crnoj Gori unaprijedio do nivoa usaglašenosti sa propisanim EU zahtjevima.

Taieks mapom za 2019. planirana je ekspertska pomoć za realizaciju aktivnosti definisanih Programom, posebno u dijelu obuke i unapređenja službene kontrole sirovog mlijeka. Dodatno, kroz projekat tehničke pomoći IPA 2014, čija je realizacija počela 9. VII 2018. jedna od komponenti projekta odnosi se na unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka. Takođe, kreirana je mjera kroz IPARD LIKE 2 projekat Svjetske banke za podršku sprovođenju

strategije za unaprijeđenje sirovog mlijeka, a koja se odnosi na nabavku opreme za mužu i mljekovode.

Sakupljanje i tretman leševa životinja i nus proizvoda životinjskog porijekla

Vlada je na sjednici od 21. VI 2018. donijela Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi sa Akcionim planom koji je dostavljen Evropskoj komisiji.

3.12.2. Veterina

Normativni dio

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu 26. VI 2018. („Sl. list CG“, broj 43/18) koji je proistekao iz potrebe dodatnog preciziranja odredbi koje se odnose na ovlašćivanje veterinarskih ambulanti za vršenje službenih kontrola propisanih ovim Zakonom.

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližim uslovima za uvoz i tranzit životinja akvakulture i njihovih proizvoda („Sl. list CG“, broj 2/18);
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza („Sl. list CG“, broj 2/18);
- Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18);
- Naredba o zabrani uvoza i tranzita pošiljki domaćih i divljih svinja, mesa i proizvoda od svinja radi sprečavanja unošenja opasne zarazne bolesti afričke kuge svinja („Sl. list CG“, broj 14/18);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa goveda i svinja na tuberkulozu, brucelozu i enzootsku leukozu („Sl. list CG“, broj 36/18);
- Pravilnik o načinu vođenja registra gazdinstava koka nosilja („Sl. list CG“, broj 36/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za veterinarske organizacije za sakupljanje i skladištenje sjemena za vještačko osjemenjavanje goveda i stavljanje u promet („Sl. list CG“, broj 37/18);
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara („Sl. list CG“, broj 37/18);
- Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara („Sl. list CG“, broj 37/18);

- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima za objekte za držanje i uzgoj svinja („Sl. list CG“, broj 38/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama za sprječavanje pojave, otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje zarazne bolesti atipična kuga živine (Newcastle disease) („Sl. list CG“, broj 39/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima za dobijanje, održavanje, suspenziju i oduzimanje zdravstvenog statusa ovaca i koza na brucelozu („Sl. list CG“, broj 40/18);
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o prijavljivanju pošiljki životinja i proizvoda životinjskog porijekla koje se uvoze u Crnu Goru („Sl. list CG“, broj 40/18);
- Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju registra odgajivačkih organizacija i matične evidencije za kopitare („Sl. list CG“, broj 43/18);
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o uslovima za uvoz i tranzit kopitara („Sl. list CG“, broj 44/18);
- Pravilnik o bližim uslovima za promet i uvoz živine za uzgoj ili proizvodnju („Sl. list CG“, broj 48/18);
- Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju prevoznik i prevozno sredstvo za prevoz životinja („Sl. list CG“, broj 49/18).

Ostvareni rezultati

U toku je relizacija Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2018. Sredstva za sprovođenje mjera obavezne zdravstvene zaštite životinja obezbjeđena su iz budžeta Crne Gore u iznosu od 1,414 miliona eura.

Uspostavljeni sistem za identifikaciju i registraciju životinja je premješten sa stare opreme za analizu baze podataka, kao i softver za potrebe IACS sistema. Sprovedene aktivnosti obezbjeđiće stabilan, funkcionalan i siguran sistem za identifikaciju i registraciju životinja.

Vlada je donijela Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože, bolesti plavog jezika i drugih potencijalno opasnih zaraznih bolesti u 2018.

Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18) i posebnim programom vakcinacije propisana su i detaljna pravila za sprovođenje plana preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika u 2018.

Vakcinacija goveda protiv bolesti kvrgave kože sprovedena je u 2018. i potpuno je besplatna za držaoce goveda.

Vakcinacije goveda i ovaca protiv bolesti plavog jezika je sprovedena u periodu april/jul 2018. Ukupan broj vakcinisanih goveda protiv bolesti plavog jezika je 65.307, a ukupan broj ovaca 156.732.

3.12.3. Fitosanitarna politika:

Normativni dio

Donijet je Program fitosanitarnih mjera za 2018. („Sl. list CG“, broj 10/18).

Donijeti su sljedeći podzakonski akti:

Zdravlje bilja

- Naredba o izmjeni i dopuni Naredbe o sprovođenju fitosanitarnih mjera radi sprečavanja širenja i suzbijanja crvenog surlaša palmi *Rhynchophorus ferrugineus* („Sl. list CG“, broj 15/18);
- Naredba o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja zlatne žutice vinove loze („Sl. list CG“, broj 18/18);
- Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnog organizma *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al. („Sl. list CG“, broj 18/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix papa* sp. n., *Epitrix subcrinita* (Lec.) i *Epitrix tuberis* (Gentner) („Sl. list CG“, broj 35/18);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanje štetnih organizama i listama štetnih organizama bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom („Sl. list CG“, broj 38/18).

Sjeme i sadni materijal

- Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18);
- Program kontrolnog ispitivanja matičnih stabala sadnog materijala za 2018. („Sl. list CG“, broj 9/18);
- Program kontrolnog ispitivanja sadnog materijala za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Program kontrolnog ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Pravilnik o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala krmnog bilja („Sl. list CG“, broj 21/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o proizvodnji i stavljanju u promet sjemenskog materijala povrća („Sl. list CG“, broj 42/18).

Sredstva za zaštitu bilja i rezidue

- Program monitoringa post-registracijske kontrole sredstava za zaštitu bilja za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Listu aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Program monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2018. („Sl. list CG“, broj 12/18);
- Program integralne zaštite vinove loze (br. 320-148/18-1);
- Uputstvo o upravljanju otpadom od sredstava za zaštitu bilja (br. 320-298/18-5);

Ostvareni rezultati

U toku je realizacija Programa fitosanitarnih mjera za 2018.

Radi sprečavanja unošenja zlatne žutice vinove loze (*Grapevine flavescence dorée*) donijeta je Naredba o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja zlatne žutice vinove loze („Sl. list CG“, broj 18/18) i štampan je informativni materijal (brošura) radi edukacije vinogradara. Radi što efikasnije implementacije Naredbe, održano je devet radionica sa detaljnom prezentacijom kako za vinogradare, tako i za predstavnike opštinskih i savjetodanih službi u biljnoj proizvodnji koji su u saradnji sa NVO pomogli u organizovanju radionica.

Crna Gora je u 2018. nastavila sa realizacijom Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period od 2016. do 2021. Sve predviđene aktivnosti za 2018. realizuju se u skladu sa Planom.

U 2018. nastavljeno je sa medijskim kampanjama sa ciljem podizanja svijesti o održivoj upotrebi sredstava za zaštitu bilja.

Nastavljeno je sa obukom korisnika sredstava za zaštitu bilja za profesionalnu upotrebu koja se odvija u kontinuitetu kao jedna od predviđenih aktivnosti po Nacionalnom planu za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja. U izvještajnom periodu održano je 9 obuka i dodjeljeno 220 sertifikata o završenoj obuci i izdato 220 legitimacija za profesionalnog korisnika.

Bezbjednost hrane

U periodu od 1. I do 20. X 2018. zaposlena su dva savjetnika u odsjeku za hranu, jedan savjetnik u odsjeku hrane za životinje i jedan inspektor za hranu u skladu sa usvojenim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja sa Upravom u sastavu - Sektor za bezbjednost hrane.

Veterinarska politika

U periodu od 1. I do 20. X 2018. zaposlen je jedan savjetnik u Odsjeku za međunarodni promet i nus proizvode životinjskog porijekla u skladu sa usvojenim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u sastavu Sektor za veterinu.

Fitosanitarna politika

U periodu od 1. I do 20. X 2018. zaposlena su dva fitosanitarna inspektora u skladu sa usvojenim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u sastavu Sektor za fitosanitarne poslove.

3.13. POGLAVLJE 13: RIBARSTVO

3.13.1. Normativni okvir

Skupština je 9. III 2018. donijela Zakon o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi („Sl. list CG”, broj 17/18), kojim se uređuje način korišćenja, zaštite, očuvanja i ulova ribe i drugih vodenih organizama u ribolovnim vodama, uslovi za akvakulturu i druga pitanja od značaja za slatkovodno ribarstvo. Donošenjem ovog zakona, između ostalog, stvoren je pravni osnov za donošenje zajedničkog plana upravljanja migratornim vrstama odnosno Plana upravljanja Evropskom jeguljom za Crnu Goru i Albaniju, a takođe je izvršeno usklađivanje sa Direktivom (EP) br. 2006/123/EU od 12. XII 2006. o uslugama na unutrašnjem tržištu.

Godišnji program prikupljanja podataka o ribarstvu Crne Gore (DCF - DCRF) je revidiran početkom 2018. čime je stvoren okvir za prikupljanje bioloških, ekoloških, tehničkih i socio-ekonomskih podataka potrebnih za upravljanje ribarstvom na održivim osnovama, usklađen sa pravnim okvirom EU i preporukama Generalne komisije za ribarstvo u Mediteranu.

Donijet je Pravilnik o tehničkim uslovima i mjestima prvog iskrcaja ulovljene ribe i drugih morskih organizama („Sl. list CG”, broj 69/18), kojim je duž crnogorske obale određeno 46 mjesta prvog iskrcaja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na kojima nosioci dozvole za obavljanje velikog i malog privrednog ribolova mogu vršiti iskrcaj ribe.

3.13.2. Ostvareni rezultati

Nastavljena je realizacija Godišnjeg programa prikupljanja podataka o ribarstvu Crne Gore (DCF - DCRF) u 2018.

Obavljene su Istraživačke ekspedicije u teritorijalnim i međunarodnim vodama južnog Jadrana (procjene biomase pelagičnih i demerzalnih resursa) u periodu maj - avgust 2018.

na osnovu kojih se utvrđuje kapacitet ribolovne flote, izražen u kW i GT, kao i maksimalni dozvoljeni godišnji ulov.

Završena je realizacija IPA II 2014 projekta „Jačanje kontrole i upravljanja ribarstvom“ kroz razvoj Ribarskog informacionog sistema – RIS, koji je realizovan u periodu od februara 2017. do jula 2018. U okviru projekta razvijeni su registrar zainteresovanih subjekata u ribarstvu, registrar plovila i dozvola, elektronski dnevnici ulova, evidencija prodaje, elektronska potvrda o ulovu, registrar bioloških i istraživačkih podataka, dalje unaprijeđen je Satelitski sistem praćenja plovila i njegovih funkcionalnosti i uspostavljen Automatski identifikacioni sistem (AIS), koji je ugrađen na 18 plovila čija je dužina veća od 10m. Takođe, uspostavljena je razmjena podataka između Ribarskog informacionog sistema (MPRR) i Sistema za monitoring pomorskog saobraćaja (MSP), čime se po prvi put uspostavlja međuinstitucionalna komunikacija, koja će doprinijeti bezbjednosti ribara na ribarskim plovilima i smanjenju nelegalnih ribolovnih aktivnosti.

Započet je Projekat „Promovisanje transnacionalnog umrežavanja malog obalnog ribolova i akvakulture u jadransko-jonskoj makroregiji - ARIEL“ 1. I 2018, koji pripada INTERREG - ADRIION programu. Glavni cilj projekta je uspostavljanje inovativne transnacionalne mreže između akademskih i istraživačkih centara, kreatora politike i operatera kao konkretnog sredstva saradnje kako bi se favorizovalo povezivanje dva ključna sektora za jadransko-jonsku makroregionalnu ekonomiju: malog obalnog ribolova i akvakulture.

3. IV 2018. je započeta implementacija Projekta „Zajednički participativni model upravljanja i instrument za zaštitu i očuvanje priobalnog i morskog biodiverziteta i unaprijeđenje održivog korišćenja morskih obalnih resursa – BLUE LAND“, koji pripada INTERREG IPA II prekograničnom programu saradnje za period 2014-2020 između Italije, Albanije i Crne Gore. Opšti cilj projekta je definisanje, razvoj i implementacija zajedničkog modela upravljanja i alata usmjerenih na zaštitu biodiverziteta i održivo korišćenje morskih i obalnih resursa putem aktivnosti participativnog upravljanja, čiji je cilj uključivanje i podizanje svijesti o lokalnim priobalnim zajednicama.

U junu 2018. zvanično je započeta implementacija projekta „Montenegro Institutional Development and Agriculture Strengthening“ - MIDAS II, koji se finansira iz kredita Svjetske banke, a implementiraće se u periodu od 2018 - 2023. Treća komponenta ovog projekta se odnosi na modernizaciju sektora ribarstva kroz sledeće komponente:

1. Direktna podrška profesionalnim ribarima za modernizaciju ribarske flote;
2. Izgradnja i rekonstrukcija luka za ribarska plovila, izgradnju mjesta prvog iskrcaja, rekonstrukciju postojećih ribljih pijaca kao i unapređivanje statistike ulova opremanjima mjesta iskrcaja sa odgovarajućim sistemima za unošenje količine izlovljene ribe, kao i

3. Jačanja institucionalnog kapaciteta odnosno administrativnih kapaciteta Direktorata za ribarstvo, inspekcije i kontrole, unapređivanja rada udruženja ribara i njihovog učešća u donošenju odluka u upravljanju.

U saradnji sa Generalnom komisijom za ribarstvo u Mediteranu i Crnom moru (GFCM) početkom juna 2018. započeta je realizacija pilot projekata „Monitoring malog obalnog ribolova“.

Crna Gora je 25. IX 2018. potpisala Memorandum o saradnji sa Generalnom komisijom za ribarstvo Mediterana o tehničkoj podršci razvoja sektora ribarstva sa osnovnim ciljem unapređenja kapaciteta za borbu protiv nelegalnog i neregulisanog ribolova.

Crna Gora je 26. IX 2018. potpisala Deklaraciju o implementaciji Regionalnog akcionog plana za mali obalni ribolov koji obuhvata aktivnosti koje je potrebno implementirati za narednih 10 godina.

U maju 2018. uspostavljen je registar državne pomoći u sektoru morskog ribarstva, koji omogućava Direktoratu za ribarstvo vođenje elektronske evidencije o isplaćenoj podršci za ribare i uzgajivače.

3.14. POGLAVLJE 14: SAOBRAĆAJNA POLITIKA

3.14.1. Drumski saobraćaj

Normativni okvir

Vlada je utvrdila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radnom vremenu i pauzama u toku radnog vremena i uređajima za evidentiranje u drumskom saobraćaju 27. IX 2018.

Ostvareni rezultati

Na osnovu Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, a u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, Crna Gora je donijela:

- Pravilnik o obrascu dozvole za vanlinijski prevoz putnika u drumskom saobraćaju („Sl. list CG”, broj 2/18);
- Pravilnik o obrascu dozvole za međunarodni linijski prevoz putnika („Sl. list CG”, broj 2/18);
- Pravilnik o obrascu dozvole za tranzitni linijski prevoz putnika („Sl. list CG”, broj 2/18);
- Pravilnik o obrascu i sadržaju licenci i izvoda licenci za javni prevoz putnika ili tereta („Sl. list CG”, broj 2/18);
- Pravilnik o obrascu putnog lista i načinu vođenja evidencije putnih listova („Sl. list CG”, broj 2/18);

- Pravilnik o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za dobijanje licence za javni prevoz putnika ili tereta u drumskom saobraćaju i licence za pružanje usluga autobuskih ili teretnih stanica („Sl. list CG”, broj 2/18);
- Pravilnik o programima obuke i načinu polaganja ispita za sticanje licence profesionalnog vozača i sertifikata o stručnoj osposobljenosti („Sl. list CG”, broj 87/17).

3.14.2. Željeznički saobraćaj

Ostvareni rezultati

Iz oblasti bezbjednosti na željeznici, a na osnovu Zakona o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza, u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, Crna Gora je donijela:

- Pravilnik o bližim uslovima, načinu ugradnje i upotrebe aparata za gašenje požara u vozovima („Sl. list CG”, broj 12/18);
- Pravilnik o bližim uslovima koje u pogledu opreme kadra i prostora treba da ispunjava radionica za održavanje željezničkih vozila („Sl. list CG”, broj 18/18);
- Pravilnik o načinu vršenja i obezbjeđivanja tehničko kolskog pregleda vozova i vozila u unutrašnjem i međunarodnom željezničkom saobraćaju („Sl. list CG”, broj 39/18);
- Pravilnik o tehničkim specifikacijama interoperabilnosti željezničkog sistema („Sl. list CG”, broj 46/18).

3.14.3. Pomorski saobraćaj

Ostvareni rezultati

Iz oblasti pomorskog saobraćaja, a na osnovu postojećeg Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe („Sl. list CG”, br. 62/13, 47/15, 71/17), a u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, Crna Gora je donijela:

- Uredbu o izmjeni Uredbe o visini naknade za korišćenje objekata sigurnosti plovidbe na plovnim putevima („Sl. list CG”, broj 28/18);
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinu određivanja imena broda, imena i oznake tehničkog plovnog objekta i luke upisa („Sl. list CG”, broj 33/18);
- Pravilnik o obrascu izjave o usklađenosti luke sa bezbjednosnim zahtjevima („Sl. list CG”, broj 33/18);
- Pravilnik o bližim uslovima u pogledu zaliha lijekova i medicinskih sredstava za pružanje medicinske pomoći na brodovima („Sl. list CG”, broj 67/18);

- Pravilnik o dopunama Pravilnika o vrstama zvanja i ovlašćenja, uslovima za sticanje zvanja i izdavanje ovlašćenja za članove posade broda („Sl. list CG”, broj 63/18);
- Pravilnik o postupku vršenja inspekcijskog nadzora brodova i izgledu legitimacije inspektora („Sl. list CG”, broj 14/18);
- Odluka o visini naknade za rad Komisije za polaganje ispita za sticanje zvanja i ovlašćenja o posebnoj osposobljenosti članova posade broda i jahte („Sl. list CG”, broj 67/18).

A na osnovu postojećeg Zakona o lukama („Sl. list CG”, br. 51/08, 40/11, 27/13) donijeta je:

- Odluka o dopuni Odluke o određivanju luka prema namjeni („Sl. list CG”, broj 50/18);
- Odluka o dopuni Odluke o određivanju luka prema vrsti pomorskog saobraćaja („Sl. list CG”, broj 50/18).

3.14.4. Vazdušni saobraćaj

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju 26. VI 2018. („Sl. list CG”, broj 43/18).

Ostvareni rezultati

Iz dijela vazdušnog saobraćaja donešeni su podzakonski akti na osnovu postojećeg Zakona o vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG”, br. 30/12 i 30/17), a u cilju kontinuiranog usklađivanja s propisima Evropske unije u ovoj oblasti, Crna Gora je donijela:

- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o standardima i kriterijumima za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu („Sl. list CG”, broj 8/18);
- Pravilnik o uslovima i načinu stručnog osposobljavanja, sticanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja važenja dozvole i ovlašćenja vazduhoplovnom osoblju za pripremu, otpremu i praćenje leta („Sl. list CG”, broj 19/18);
- Pravilnik o zahtjevima i administrativnim procedurama koje se odnose na aerodrome („Sl. list CG”, broj 39/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim zahtjevima i procedurama za obavljanje vazdušnih operacija („Sl. list CG”, broj 39/18);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unaprijeđenju, istraživanju i sprečavanju nesreća i nezgoda u civilnom vazduhoplovstvu („Sl. list CG”, broj 40/18);

- Pravilnik o zajedničkim projektima i uspostavljanju Probnog zajedničkog projekta za sprovođenje Evropskog ATM Master plana („Sl. list CG”, broj 40/18);
- Pravilnik o načinu, pravilima i postupcima letenja letenja vazduhoplova i operativnim uslugama u vazdušnom saobraćaju („Sl. list CG”, broj 40/18);
- Pravilnik o utvrđivanju programa efikasnosti za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i mrežne funkcije („Sl. list CG”, broj 41/18);
- Pravilnik o načinu usklađivanja tehničkih zahtjeva i administrativnih procedura u oblasti civilnog vazduhoplovstva („Sl. list CG”, broj 41/18);
- Pravilnik o načinu obračuna i određivanja visine naknada za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi („Sl. list CG”, broj 41/18);
- Pravilnik o načinu i pravilima vršenja letačkih operacija balonom („Sl. list CG”, broj 48/18);
- Pravilnik o zajedničkom preduzeću za realizaciju projekta „Istraživanje u oblasti upravljanja vazdušnim saobraćajem za Jedinstveno evropsko nebo“ u skladu sa Evropskim Master planom za upravljanje vazdušnim saobraćajem („Sl. list CG”, broj 48/18);
- Pravilnik o upravljanju kapacitetom i protokom vazdušnog saobraćaja („Sl. list CG”, broj 58/18);
- Pravilnik o izmjeni i dopuni Pravilnika o kriterijumima i standardima za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na heliodromima („Sl. list CG”, broj 58/18).

3.15. POGLAVLJE 15: ENERGETIKA

3.15.1. Sigurnost snabdijevanja

Ostvareni rezultati

Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora) i Projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) nalaze se na ažuriranoj crnogorskoj Jedinstvenoj listi prioritetnih infrastrukturnih projekata 2018. Pored toga, Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora) nalazi se na preliminarnoj Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu (PECI), a Projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) nalazi se na preliminarnoj Listi projekata od zajedničkog interesa (PMI). Očekuje se da se na sastanku Savjeta ministara Energetske zajednice 29. XI 2018. utvrdi konačna lista

PECI 2018 i donese preporuka o projektima PMI 2018 (projekti od zajedničkog interesa za ugovorne strane Energetske zajednice i države članice Evropske unije). (*Pogledati više u okviru poglavlja 21 – Trans-evropske mreže*).

3.15.2. Unutrašnje energetske tržište

Normativni okvir

Regulatorna agencija za energetiku je u periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. donijela:

- Odluku o izdavanju sertifikata Akcionarskom društvu Crnogorski elektroprenosni sistem, kao operatoru prenosnog sistema električne energije („Sl. list CG”, broj 30/18) i
- Pravila o izmjeni i dopuni Pravila o licencama za obavljanje energetske djelatnosti („Sl. list CG”, broj 30/18).

Regulatorna agencija za energetiku je u periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. dala saglasnost ili odobrila:

- Pravila za odlučivanje po prigovorima kupaca priključenih na distributivni sistem („Sl. list CG”, broj 10/18);
- Metodologiju za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosni sistem električne energije („Sl. list CG”, broj 14/18);
- Odluku o utvrđivanju jediničnih cijena i koeficijenata za utvrđivanje naknade za izvođenje priključka na prenosni sistem električne energije („Sl. list CG”, broj 17/18);
- Odluku o izmjeni Metodologije za utvrđivanje naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije („Sl. list CG”, broj 24/18) i
- Odluku o izmjeni Odluke o određivanju naknada za priključenje na distributivni sistem električne energije („Sl. list CG”, broj 24/18).

Ostvareni rezultati

Na maloprodajnom tržištu električne energije dana 20. X 2018. postoji pet licenciranih snabdjevača (Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić - EPCG, DOO Montenegro Bonus, DOO ENERGIA GAS AND POWER Podgorica, DOO UNIPROM Nikšić i DOO PETROL CRNA GORA MNE Podgorica), od kojih je tokom izvještajnog perioda domaćinstva i ostale male kupce snabdijevao samo jedan – EPCG.

Regulatornoj agenciji za energetiku je u periodu 1. I 2018. – 20. X 2018. podnijeto 20 žalbi, od čega je 19 riješeno, a po jednoj žalbi postupak je u toku. Zbog obustave isporuke električne energije podnijeto je 15 žalbi, dvije žalbe na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje i tri žalbe na akt operatora distributivnog sistema o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti za priključenje na mrežu.

3.15.3. Ugljovodonici

Ostvareni rezultati

Izvršen je obračun koncesione naknade za 2018. u ukupnom iznosu od 475.421,94 eura, za površinu dodijeljenu ugovorima o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, za koncesionare Eni, Novatek i Energiean.

3.15.4. Obnovljivi izvori energije

Normativni okvir

Vlada je 28. VI 2018. donijela Uredbu o obaveznom udjelu biogoriva u sektoru saobraćaja („Sl. list CG”, broj 51/18) i Uredbu o bližim kriterijumima održivosti za biogoriva i biotečnosti za ostvarivanje obaveznog udjela energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije („Sl. list CG”, broj 51/18).

Vlada je 26. VII 2018. donijela Uredbu o načinu izdavanja, prenošenja i povlačenja garancije porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije („Sl. list CG”, broj 62/18).

Ministarstvo ekonomije je donijelo Rješenje o jediničnoj naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u 2018. („Sl. list CG”, broj 4/18).

Ostvareni rezultati

HE Komarnica

Ugovor o izradi Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu HE Komarnica zaključen je 1. II 2018. između EPCG i grupe ponuđača - Institut za vodoprivredu Jaroslav Černi AD i Energoprojekt Hidroinženjering AD. Ugovor je vrijedan 1.634.710,00 eura, a rok za izradu Idejnog projekta sa pratećom dokumentacijom je 15 mjeseci, računajući od 8. III 2018, kada su počeli ugovoreni radovi. Ugovor se realizuje u dvije faze: 1) izrada optimizacionih analiza i potrebnih podloga za izradu Idejnog projekta i 2) izrada Idejnog projekta, Studije opravdanosti i Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu. Tokom juna 2018. usaglašen je Nacrt programskog zadatka za izradu Detaljnog prostornog plana višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici između predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva ekonomije i Elektroprivrede Crne Gore AD. Imenovanje planera očekuje se do kraja 2018. Tender za izbor revidenta Idejnog projekta sa pratećom Studijom opravdanosti HE Komarnica raspisan je 17. X 2018, dok se potpisivanje ugovora sa revidentom očekuje u decembru 2018.

Male hidroelektrane

Za malu hidroelektranu (mHE) „Šeremet potok” na dijelu vodotoka Šeremetski potok (Opština Andrijevica) izdata je upotrebna dozvola 25. VII 2018, a rješenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača donijeto je 3. VIII 2018. Za mHE „Bistrica” na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe (Opština Bijelo Polje), čija je izgradnja završena sredinom 2017, rješenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača donijeto je 12. I 2018.

Vlada je 26. VII 2018. donijela Odluku o davanju koncesija za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića” na dijelu vodotoka Mišnića potok, na osnovu koje je dana 12. X 2018. zaključen Ugovor o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Elektrana Mišnića” na dijelu vodotoka Mišnića potok.

Dana 27. VII 2018. zaključena su dva aneksa ugovora, kojima je omogućeno produženje rokova izgradnje malih hidroelektrana i to: Aneks br. 2 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Kutska rijeka i Aneks br. 2 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Mojanska rijeka.

Za izgradnju mHE „Bistrica” na dijelu vodotoka Bistrica (Opština Kolašin) podnijeta je prijava o gradnji 20. II 2018, a za mHE „Pecka” na dijelu vodotoka Pecka rijeka (Opština Kolašin) 6. III 2018. U roku od 15 dana od podnošenja prijave o gradnji nadležnom inspekcijskom organu, stekli su se uslovi da se počne sa izgradnjom pomenutih mHE.

Dana 6. II 2018. izdata je građevinska dozvola za izgradnju mHE „Vinicka” na dijelu vodotoka Vinicka rijeka (Opština Berane), a 13. II 2018. građevinska dozvola za izgradnju mHE „Bukovica” na dijelu vodotoka Bukovica (Opština Kolašin). Dana 15. I 2018. predat je zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za mHE „Bukovica” (Opština Šavnik).

Za mHE „Miolje polje” donijeto je rješenje o produženju energetske dozvole 2. VII 2018, kojim je period njenog važenja produžen do 11. VII 2019. U produženom periodu važenja energetske dozvole izdati su urbanističko-tehnički uslovi (UTU) 13. IX 2018. Nakon dostavljanja UTU, Ministarstvo ekonomije je pokrenulo proceduru prema Vladi, u cilju donošenja odluke o davanju koncesije i prihvatanju Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Merića vrelo radi izgradnje male hidroelektrane „Miolje polje” na dijelu vodovoda „Berane”.

Ministarstvo ekonomije je donijelo pet rješenja o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE i to:

- 4. VI 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE „Štitska” na dijelu vodotoka Štitska rijeka, kojim je ista produžena na period do 11. VII 2019;
- 4. VI 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE „Umska” na dijelu vodotoka Umski potok, kojim je ista produžena na period do 11. VII 2019;

- 27. IX 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE „Bukeljka” na dijelu vodotoka Bukeljka, kojim je ista produžena na period do 29. IX 2019;
- 1. X 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE „Lazanjska” na dijelu vodotoka Lazanjska, kojim je ista produžena na period do 18. VII 2019;
- 4. X 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju mHE „Pješčanica” na dijelu vodotoka Pješčanica, kojim je ista produžena na period do 28. IX 2019.

Solarne elektrane

Ministarstvo ekonomije je izdalo devet energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana instalisane snage do 1 MW, i to:

- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 14 kompanije Port of Adria, instalisane snage 780,65 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 17 kompanije Port of Adria, instalisane snage 468,00 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 18 kompanije Port of Adria, instalisane snage 561,60 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 19 kompanije Port of Adria, instalisane snage 786,24 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 20 kompanije Port of Adria, instalisane snage 468,00 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 23 kompanije Port of Adria, instalisane snage 655,20 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 24 kompanije Port of Adria, instalisane snage 655,20 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 25 kompanije Port of Adria, instalisane snage 561,60 kWp, Opština Bar;
- 21. IX 2018. za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji skladišta broj 33 kompanije Port of Adria, instalisane snage 561,60 kWp, Opština Bar.

Ministarstvo ekonomije je donijelo četiri rješenja o produženju energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana i to:

- 15. II 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju solarne elektrane na krovu hala koje se nalaze na katastarskim parcelama broj 798 i 799/2 upisane u listu nepokretnosti broj 252, KO Bandići, Opština Danilovgrad, kojim je ista produžena na period do 25. II 2019;

- 22. VI 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju solarne elektrane na krovu Hotela Hilton, koja se nalazi na katastarskoj parceli broj 4118/1 upisana u listu nepokretnosti broj 5070 i katastarskim parcelama broj 4119/3, 4151/2, 4151/3 i 4151/4, upisane u listu nepokretnosti broj 5108, KO Podgorica II, Opština Podgorica, kojim je ista produžena na period do 26. VII 2019;
- 2. VII 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju solarne elektrane koja se nalazi na krovu poslovne zgrade smještene na katastarskoj parceli broj 3869/1, upisana u listu nepokretnosti broj 5897, KO Donja Gorica, Opština Podgorica, kojim je ista produžena na period do 5. VII 2019;
- 27. VII 2018. Rješenje o produženju energetske dozvole za izgradnju solarne elektrane na krovnoj konstrukciji farme koka nosilja u Martinićima koja se nalazi na katastarskoj parceli broj 2019, KO Martinići, Opština Danilovgrad, kojim je ista produžena na period do 29. VII 2019.

Vjetroelektrane

Vlada je na sjednici od 26. VII 2018. usvojila Informaciju o inicijativi za izgradnju vjetroelektrane Brajići i zadužila Ministarstvo ekonomije da formira komisiju, u čijem sastavu će biti predstavnici Ministarstva finansija, Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva ekonomije, za izradu tenderske dokumentacije za davanje u dugoročni zakup zemljišta u državnoj imovini u cilju izgradnje vjetroelektrane na teritoriji opština Budva i Bar.

VE „Krново”

U cilju stvaranja uslova za zaključivanje Ugovora o otkupu infrastrukture (TS 110/35 kV Brezna, DV 110 kV Brezna - tačka priključenja sa postojećim 110 kV dalekovodom Kličevo - Brezna i dvosistemski DV 110 kV Brezna - Krново) između investitora i Operatora prenosnog sistema, u skladu sa Zakonom o energetici, Vlada je 22. II 2018. prihvatila Aneks broj 6 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krново. Pomenuti aneks je potpisan 14. VI 2018.

VE „Možura”

U cilju definisanja novog datuma za završetak izgradnje VE „Možura”, pripremljen je Aneks broj 2 Ugovora, na koji je investitor dao saglasnost i koji će u narednom periodu biti dostavljen Vladi na razmatranje i prihvatanje.

3.15.5. Energetska efikasnost

Ostvareni rezultati

Vlada je 29. III 2018. donijela Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2018. kojim su definisane mjere energetske efikasnosti na pojedinim objektima u državnoj svojini.

Na projektu Energetska efikasnost u Crnoj Gori (MEEP) sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- U okviru prve faze projekta (koja je trajala od 2009. do 30. III 2018.) poboljšane su energetske karakteristike 5 zdravstvenih objekata: Dom zdravlja Nikšić, Dom zdravlja Kolašin, Dom zdravlja Andrijevica, Zdravstvena stanica Petnjica i Zdravstvena stanica Murino. U toku prve faze projekta energetski je adaptirano 25 objekata (9 obrazovnih i 16 zdravstvenih).
- U julu 2018. potpisan je ugovor o kreditu sa Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj za implementaciju druge faze projekta. Predmet druge faze projekta je primjena mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim objektima i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru. Održivi sistem finansiranja omogućiće da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje se ostvaruju u adaptiranim objektima. Rok za realizaciju projekta je 31. XII 2023.
- U toku je evaluacija ponuda za odabir izvođača radova za primjenu mjera energetske efikasnosti u objektima: Dom zdravlja Berane, Dom zdravlja Plav i Dom zdravlja Rožaje.

Na projektu „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama” (EPPB) sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- U toku je izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u 3 objekta: Gimnazija „Slobodan Škerović”, Resursni centar „1. jun” i Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica” u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 2,78 miliona eura;
- U toku je izvođenje radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u 3 objekta: O.Š. „Aleksa Bećo Đilas” i „Vuksan Đukić” u Mojkovcu, kao i Institut „Komanski most” u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova iznosi 2,8 miliona eura;
- U toku je tenderski postupak za odabir izvođača radova na rekonstrukciji JPU „Naša radost” u Herceg Novom.

Nastavljena je realizacija projekata podrške građanima za korišćenje obnovljivih izvora energije:

- U junu 2018. završena je realizacija projekta ENERGY WOOD III - besamatni krediti za nabavku i ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket) za domaćinstva. Sredstva za realizaciju projekta, u iznosu u 85.000 eura, obezbijedena su iz budžeta Crne Gore. U okviru projekta ugrađeno je oko 235 sistema za grijanje na moderne oblike biomase;

- Ministarstvo ekonomije je 12. X 2018. počelo realizaciju programa „Energetski efikasan dom“, u cilju obezbjeđivanja beskamatnih kredita (do 8.000 eura, sa periodom otplate do 6 godina). Program podrazumijeva atraktivan i održivi finansijski mehanizam u cilju primjene mjera energetske efikasnosti u domaćinstvima: kupovina i ugradnja sistema za grijanje na moderne oblike biomase (pelet, briket); ugradnja termoizolacije na fasadi stambenog objekta i ugradnja energetski efikasne fasadne stolarije. Sredstva za realizaciju projekta, u iznosu od 120.000 eura, obezbijeđena su iz budžeta Crne Gore.

3.15.6. Nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od jonizujućeg zračenja

Normativni okvir

Vlada je 20. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije, koji je proslijeđen Skupštini na razmatranje i donošenje.

Ostvareni rezultati

U organizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma 13. II 2018. na konferenciji za medije predstavljeni su rezultati nacionalnog projekta MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“.

Vlada je 19. IV 2018. usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Zajedničke konvencije na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom, koji su dostavljeni Sekretarijatu Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom predstavljen je na Šestom redovnom sastanku strana ugovornica Zajedničke Konvencije, koji se održao u periodu 21. V - 1. VI 2018. u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju (MAAE).

Dana 27. VI 2018. u Crnoj Gori sprovedena je inspekcija nuklearnih materijala Međunarodne agencije za atomsku energiju.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, Crna Gora je izradila i dostavila 7. V, 5. IX i 19. X 2018. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju XXIV, XXV i XXVI nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima.

Tokom I, II i III kvartala 2018. pripremljeni su prilozi za tri kvartalna i polugodišnji izvještaj u skladu sa zadacima Operativnog tima koji proizilaze iz Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2015 – 2018. i Akcionog plana

2017 - 2018, kao i u skladu sa odlukom Biroa za operativnu koordinaciju aktivnostima organa obavještajno-bezbjednosnog sektora o obrazovanju Operativnog tima.

U skladu sa podacima i analizama dobijenim realizacijom godišnjeg Programa monitoringa životne sredine, Vlada je 27. IX 2018. usvojila Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2017, koja, između ostalog, sadrži ocjene ukupnog stanja radiološke opterećenosti stanovništva i životne sredine.

3.16. POGLAVLJE 16: POREZI

3.16.1. Normativni okvir

Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama („Sl. list CG“, broj 55/18). Glavne izmjene koje su izvršene navedenim zakonom, odnosile su se na izmjenu važećeg akciznog kalendara kod oporezivanja duvanskih proizvoda. Navedenim zakonom izvršeno je smanjenje postojeće visine specifične akcize na cigarete sa postojećih 40 eura za 1000 komada, na 30 eura za 1000 komada, i to rješenje se primjenjuje od 1. IX 2018. do 31. XII 2019. Zakonom je predviđeno dalje usklađivanje visine akcize na cigarete, odnosno postepeno povećavanje visine specifične akcize na cigarete na godišnjem nivou, u periodu od 1. I 2020. (33,50 eura za 1000 komada) do 1. I 2025. (51 eura za 1000 komada). Stopa proporcionalne akcize u periodu od 1. IX 2018. do 31. XII 2019. ostala je nepromijenjena i iznosi 32 % od maloprodajne cijene cigareta, dok će se u periodu od 1. I 2020. (30,5%) do 1. I 2025. (na 23%), stopa proporcionalne akcize postepeno smanjivati. Takođe, navedenim zakonom izvršene su izmjene visine akcize na fino rezani duvan, uvođenjem akciznog kalendara kojim se propisalo postepeno usklađivanje, na način što će se njegova visina u 2018. smanjiti sa 54,00 eura po kilogramu na 30,00 eura po kilogramu. Nastavak daljeg usaglašavanja visine akcize za ovaj proizvod otpočeo bi od januara 2019. kada će visina akcize na ovaj proizvod iznositi 35,00 eura po kilogramu, dok će od 1. I 2024. njegova visina iznositi 60,00 eura po kilogramu, a što je i minimum propisan Direktivom Savjeta EU 2011/64 o strukturi i stopama akciznih dažbina na prerađeni duvan.

Crna Gora je od marta 2018. postala članica Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u poreske svrhe i na taj način je pokazala svoju posvećenost u borbi protiv poreskih prevara i utaje poreza i zajedno sa drugim zemljama članicama će raditi na suzbijanju utaje poreza primjenom dva međunarodno dogovorena standarda razmjene informacija u poreske svrhe: razmjena informacija na zahtjev (EOIR) i automatska razmjena informacija o finansijskom računu (AEOI).

Crna Gora se obavezala za primjenu tri kriterijuma koje je dostavila Grupa za kodeks ponašanja u oblasti poreza:

1. Kriterijumi poreske transparentnosti,

2. Fer oporezivanje,

3. Implementacija anti-BEPS mjera.

U toku je projekat „Reforma poreske administracije“, koji je finasiran kreditom Svjetske banke, a koji podrazumijeva uvođenje IRMS (Integrisanog informacionog sistema), kao i modernizaciju poslovnih procesa u skladu sa važećim trendovima digitalizacije usluga poreskim obveznicima, kako bi na dan pristupanja EU omogućila razmjenu informacija predviđenu pravnom tekovinom i osigurala pravilnu primjenu direktiva o oporezivanju preduzeća, administrativnoj saradnji oporezivanju dohotka od štednje u formi plaćanja kamata. U toku je odabir IT konsultanta i konsultanta za poreze.

Takođe, u toku je realizacija projekta IPA 2014 „Podrška Poreskoj upravi“ (projekat otpočeo sa realizacijom u martu 2018) u kojem je jedna od komponenti interoperabilnost i interkonektivnost domaćeg IT sistema sa sistemima EU.

3.17. POGLAVLJE 17: EKONOMSKA I MONETARNA UNIJA

3.17.1. Ekonomska politika

Pregovaračko poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna unija je otvoreno 25. VI 2018. na Međuvladinoj konferenciji u Luksemburgu.

U cilju daljeg unapređenja budžetskog sistema, Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list CG“, broj 55/18). Odluka o izradi kapitalnog budžeta i utvrđivanju i vrednovanju kriterijuma za izbor kapitalnih projekata („Sl. list CG“, broj 57/18) je usvojena 28. VI 2018, čime se stvaraju pretpostavke za unapređenje planiranja i upravljanja investicionim projektima kroz propisivanje kriterijuma za predlaganje i vrednovanje predloženih projekata, utvrđivanje obrasca za predlaganje kapitalnih projekata, utvrđivanje liste prioriternih projekata i izvještavanje o njihovoj realizaciji.

Vlada je 29. III 2018. donijela Srednjoročnu strategiju upravljanja dugom 2018-2020, kojom su utvrđene mjere za upravljanje troškovima i rizicima koji se odnose na dug, u skladu sa postojećim makroekonomskim prilikama i strukturom duga.

Vlada je 26. VII 2018. utvrdila Predlog smjernica makroekonomske i fiskalne politike za period 2018-2021. Ovim dokumentom su dati srednjoročni ciljevi ekonomske i fiskalne politike, srednjoročni makroekonomski i fiskalni okvir, na osnovu kojih su utvrđeni limiti potrošnje.

3.17.2. Monetarna politika

U dijelu zaštite eura od falsifikovanja, Savjet Centralne banke je 7. IX 2018. donio Odluku o reprodukciji novčanica („Sl. list CG“, broj 61/18), kojom su utvrđeni bliži uslovi

reprodukcije euro novčanica, kao zakonskog sredstva plaćanja u Crnoj Gori. Usvajanjem ove odluke izvršena je potpuna implementacije Odluke Evropske centralne banke o apoenima, specifikacijama, reprodukciji, zamjeni i povlačenju euro novčanica (ECB/2013/10), u dijelu koji se odnosi na reprodukciju euro novčanica.

3.18. POGLAVLJE 18: STATISTIKA

3.18.1. Statistička infrastruktura

Vlada je 22. II 2018. donijela Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku. Donošenjem ove Deklaracije Vlada je iskazala posvećenost jačanju povjerenja u zvaničnu statistiku, zasnovanoj na evropskim principima i standardima kvaliteta zvanične statistike, čime je dalje ojačala profesionalnu nezavisnost Zavoda za statistiku i doprinjela ispunjenju obaveza iz ovog poglavlja.

Zavod za statistiku je pokrenuo izmjene i dopune Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, kako bi se omogućio pristup svim podacima sa identifikatorima iz administrativnih izvora podataka, zbog daljeg razvoja, proizvodnje i diseminacije zvanične statistike. Trenutno su u toku konsultacije na evropskom i nacionalnom nivou.

Zavod za statistiku je u finalnoj fazi izrade strateških dokumenata koji će biti usvojeni do kraja 2018. Ova dokumenta obuhvataju sve aktivnosti/istraživanja koja će biti značajna za ispunjavanje završnih mjerila poglavlja 18 i predstavljaju viziju rada u narednih pet godina. To su: Godišnji plan za 2019, Strategija razvoja zvanične statistike za period 2019-2023, Program rada zvanične statistike za period 2019-2023 i Sistematizacija radnih mjesta Zavoda za statistiku.

U cilju transparentnosti i ispunjavanju principa Kodeksa prakse evropske statistike, u periodu 31. VII - 15. IX 2018, Predlog programa zvanične statistike 2019-2023. bio je javno dostupan svim zainteresovanim korisnicima zvanične statistike. Korisnici su imali priliku da daju svoje predloge i sugestije na Predlog programa, u cilju njegovog unapređenja i zadovoljavanje potreba korisnika.

Realizacijom ciljeva definisanih Strategijom upravljanja kvalitetom, Zavod za statistiku je u septembru 2018. usvojio Politiku kvaliteta, Deklaraciju kvaliteta, Politiku diseminacije i objavio oko 60 Izvještaja o kvalitetu za korisnike. U cilju jačanja koordinacije između proizvođača zvanične statistike, Zavod za statistiku je održao obuke drugim proizvođačima na temu kvaliteta i metapodataka. Zavod za statistiku je i u ovom periodu nastavio rad na modernizaciji procesa prikupljanja i obrade podataka što je rezultiralo razvojem CAPI sistema za on line prikupljanje podataka. Ovakav sistem omogućava i kontinuirano praćenje samog procesa prikupljanja i njegovog kvaliteta. MONSTAT je nastavio rad na kreiranju i ažuriranju referentnih metapodataka, u skladu s evropskim standardima.

U izvještajnom periodu usvojeno je 11 internih akata koji regulišu unutrašnju organizaciju, komunikaciju i upravljanje statističkim procesima. Na ovaj način se nastavila standardizacija procedura rada kako bi se jasno utvrdila nadležnost i odgovornost za svaki aspekt statističkog procesa.

Zavod za statistiku je 14. III 2018. potpisao Memorandum o saradnji sa Univerzitetom Mediteran u oblasti statistike visokog obrazovanja, čime je unaprijedio saradnju sa davaocima administrativnih podataka. Zavod je do sada potpisao 20 Memoranduma o saradnji sa davaocima administrativnih podataka.

3.18.2. Makroekonomska statistika

Obračunati su i objavljeni podaci za kvartalni BDP za period IV kvartal 2017 - II kvartal 2018. po potrošnoj metodi, u skladu sa ESA 2010 metodologijom i dostavljeni Eurostat-u. Završen je konačan obračun i objavljeni podaci godišnjeg bruto domaćeg proizvoda po proizvodnoj i potrošnoj metodi u tekućim i stalnim cijenama i bruto nacionalnog dohotka u tekućim cijenama za 2017. Pripremljen je izvještaj o kvalitetu za korisnike i proizvođače i podaci su dostavljeni Eurostat-u putem eDamis programa.

Postignut je značajan napredak na uvođenju obračuna BDP-a prema dohodovnoj metodi, time što je završen eksperimentalni obračun podataka o broju zaposlenih i naknada zarada zaposlenih prema ESA 2010 metodologiji, za 2016. i 2017. Podaci su dostavljeni Eurostat-u i sada se raspolaže vremenskom serijom 2013-2017.

Uz podršku IPA 2015 višekorisničkog projekta, Zavod za statistiku nastavio je rad na daljem razvoju i unapređenju tabela ponude i upotrebe, identifikovanju izvora za obračun nefinansijskih sektorskih računa kao i na nadogradnji tehničkih uslova za transmisiju podataka Eurostat-u, u skladu sa SDMX standardom.

Realizovan je značajan broj aktivnosti na nivou statističkog sistema Crne Gore, u cilju izrade indikatora za proceduru makroekonomske neravnoteže, pripremom metapodataka i prikupljanjem varijabli za izradu osnovnih MIP indikatora. Zavod za statistiku je definisao radni plan aktivnosti na ažuriranju postojećih metapodataka i prikupljanju dodatnih varijabli za izradu MIP indikatora.

Kroz tehničku podršku MMF-a, izvršena je edukacija kadra za potrebe razvoja statistike državnih finansija u trajanju od pet dana. Obuka je uključila zaposlene Ministarstva finansija, Centralne bake i Zavoda za statistiku.

Centralna banka kompilira statistiku platnog bilansa u skladu sa BPM6 i raspolaže sa vremenskom serijom od 2010-2018. Podaci se objavljuju kvartalno u roku od t+50 dana nakon isteka referentnog kvartala. Centralna banka je tokom 2018. uz podršku IPA2015 projekta nastavila sa radom na harmonizaciji statistike međunarodne trgovine uslugama sa

regulativama EU. Centralna banka redovno dostavlja godišnje podatke za usluge Eurostatu za partner Svijet putem eDamis portala u xml SDMX formatu.

Kada je u pitanju statistika međunarodne investicione pozicije (IIP), Centralna banka je u prethodnom periodu pipremila metodologiju za potrebe ove statistike (izmjena izvještajnih obrazaca, uvođenje kvartalnog izvještavanja od kompanija, primjena principa dospelosti- „accrual“ i sl.).

Ključne aktivnosti potrebne za izradu finansijskih računa su u toku. Te aktivnosti uključuju institucionalnu klasifikaciju sektora, razvoj statistike javnog/državnog sektora (na osnovu strategije Ministarstva finansija), razvoj statistike finansijskog sektora i razvoj statistike ostatka svijeta.

Vezano za statistiku spoljnotrgovinske robne razmjene nastavljena je redovna proizvodnja i transmisija podataka uvoza i izvoza roba u skladu sa Kalendarom publikovanja statističkih podataka i pripremljen je izvještaj o kvalitetu za korisnike i proizvođače.

Unaprijeđena je statistika spoljne trgovine, time što se transmisija podataka Eurostat-u proširila uključivanjem polja „other partner country“ od referentne 2017. i nadalje. Takođe, zabilježen je napredak u statistici spoljne trgovine, jer su po prvi put dostavljeni Eurostat-u eksperimentalni podaci spoljnotrgovinske robne razmjene po fakturnoj vrijednosti po valutama (Trade by Invocing currency-TIC) za dužu vremensku seriju.

U okviru statistike cijena, harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) i paritet kupovne moći (PPP) su u velikoj mjeri usklađeni sa standardima EU i redovno se dostavljaju Eurostat-u.

Izrađeni su izvještaji o kvalitetu za korisnike i proizvođače za sva redovna istraživanja u okviru statistike cijena, pri čemu su izvještaji o kvalitetu za korisnike (za 2016. i 2017.) publikovani na zvaničnom sajtu Monstata.

U cilju uvođenja „Indeksa tržišnih cijena kuća i stanova“ (House Price Index), u izvještajnom periodu su identifikovani administrativni izvori podataka, što je značaj korak u daljem razvoju indeksa. U okviru tekućeg IPA2015 projekta nastavljen je rad na obračunu eksperimentalnog HPI indeksa i isti je značajno unaprijeđen korišćenjem podataka statističkog istraživanja „Cijene stanova u novogradnji“.

Centralna banka je započela aktivnosti na uspostavljanju registra - Baze prometovanih nekretnina u Crnoj Gori formiranjem radne grupe. Uspostavljanjem pomenutog registra obezbijediće se uslovi za pristup svim neophodnim administrativnim izvorima podataka za potrebe kompilacije HPI.

3.18.3. Poslovna statistika

Strukturna biznis statistika (SBS) se sprovodi u skladu sa Regulativom (EZ) br. 295/2008. Zavod za statistiku prikuplja varijable definisane Aneksima: I, II, III, IV i IX. Takođe, Zavod za statistiku redovno proizvodi podatke o statistici domaćih i stranih filijala - FATS, prema klasifikaciji djelatnosti NACE Rev2. Zbog povjerljivosti podataka objavljuju se na agregiranom nivou prema sledećim grupama: industrija, građevinarstvo, trgovina i usluge. Podaci SBS i FATS statistike su dostavljeni Eurostat-u putem eDamis programa za transmisiju podataka.

U oblasti kratkoročnih poslovnih statistika (industrija, građevinarstvo, trgovinu na malo i usluge) tokom izvještajnog perioda došlo je do značajnog unaprijeđena usklađenosti. Statistike građevinarstva i trgovine na malo su u potpunosti usklađene sa Regulativama (EZ) br. 1165/98 i 1158/2005. U oblasti usluga, Eurostatu su po prvi put u maju 2018. dostavljeni podaci o prometu usluga od 2010. Početkom 2018. uspješno je primijenjena nova referentna godina za indekse, 2015=100. Metapodaci se redovno ažuriraju za sve kratkoročne poslovne statistike putem Metadata Handler-a, u skladu sa zahtjevima Eurostat-a.

PRODCOM statistika je usklađena u odnosu na osnovnu Regulativu (EZ) br. 3924/91. Kao konsekvencija primjene nove klasifikacije CPA revision 2.1 implementirana je PRODCOM lista 2017. Podaci za 2017. su proslijeđeni Eurostatu u predviđenom roku.

Statistika turizma je visoko usklađena s EU Regulativom 692/2011. Značajan iskorak napravljen je u statistici nacionalnog turizma. Treću godinu za redom sprovedeno je pilot istraživanje o turističkoj aktivnosti stanovništva Crne Gore koje predstavlja važnu osnovu za obračun satelitskih računa u turizmu (TSA). U septembru 2018. Eurostat-u su poslani na validaciju svi setovi podataka nacionalnog turizma za 2017.

Statistika saobraćaja je značajno unaprijeđena u prethodnom periodu. U okviru statistike pomorskog saobraćaja sa administrativnim izvorom podataka - Upravom pomorske sigurnosti, postignut je dogovor o dostavljanju elektronskih podataka potrebnih za istraživanje o dolasku i odlasku brodova u lukama. To je omogućilo prelazak na detaljno izvještavanje prema Eurostatu i potpuno usklađivanje ove statističke oblasti sa evropskim zakonodavstvom. U prvoj polovini 2018. uspostavljena je aplikacija za obradu podataka, a početkom jula 2018. Eurostatu su po prvi put poslani detaljni setovi podataka u skladu sa Direktivama (EZ) br. 2009/42 i br. 2012/186. U statistici željezničkog saobraćaja sa dosadašnjeg pojednostavljenog prešlo se na detaljno izvještavanje prema Eurostatu u skladu sa Regulativom (EZ) br. 2016/2032. Detaljni podaci statistike željezničkog saobraćaja poslani su Eurostat-u u junu 2018. U okviru IPA 2015 grant projekta podaci statistike drumskog teretnog saobraćaja za 2016. i 2017. su prošli proces validacije od strane Eurostata prema Regulativama (EZ) br. 1172/98 i br. 70/2012. Statistika avio

saobraćaja u potpunosti je usklađena sa Regulativom (EZ) br. 437/2003. Statistika saobraćajnih nezgoda je u potpunosti usklađena sa Odlukom (EZ) br. 93/704. Eurostatu su po prvi put u januaru 2018. dostavljeni podaci za 2017. u okviru upitnika Common EUROSTAT/ITF/UNECE Questionnaire.

3.18.4. Socijalna statistika

Uz ekspertsku pomoć u periodu 2017-2018. definisani su preduslovi za sprovođenje registarskog Popisa stanovništva 2021. Vlada je 22. II 2018. je usvojila Informaciju o pripremama registarskog popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021, sa predlogom mjera za unapređenje stanja. Kao dva osnovna preduslova za sprovođenje registarskog Popisa stanovništva definisani su: izrada adresnog registra koji je u nadležnosti Uprave za nekretnine i pristup podacima centralnog registra stanovništva sa identifikatorima koji podrazumijeva izmjene seta zakona, među kojima i Zakona o statistici i statističkom sistemu, koji je već u proceduri.

Postignut je značajan napredak kod statistike azila, od januara 2018. podaci se redovno dostavljaju Eurostat-u, mjesečno i kvartalno.

Objavljeni su podaci ankete o radnoj snazi za drugi kvartal 2018. i mikro podaci su kao i kvartalni izvještaj o kvalitetu poslati Eurostat-u u skladu s predviđenim rokom. Takođe Izvještaj o kvalitetu za 2017. je dostavljen Eurostat-u u julu 2018.

U martu 2018. putem eDAMIS-a poslati su podaci Eurostatu za SILC istraživanje za 2016. i to tzv. reconciled files, koji uključuju i cross-sectional i longitudinalne pondere. U toku je terenski rad SILC istraživanja, čije sprovođenje traje dva mjeseca.

Shodno Godišnjem planu zvanične statistike za 2018. za ESSPROS istraživanje prikupljeni su podaci za 2016. Rađeno je na analizi podataka za period od 2013. do 2016. U junu 2018, su dostavljeni Eurostat-u podaci za 2016.

Rezultati ankete o potrošnji domaćinstava za 2017. su objavljeni u maju 2018.

Zavod za statistiku sprovodi istraživanje o upotrebi informaciono-komunikacionih tehnologija u preduzećima, domaćinstvima i od strane pojedinaca od 2011. u skladu sa EU regulativama. U aprilu 2018. prikupljeni su podaci za domaćinstva i preduzeća za 2018. Podaci za istraživanje u domaćinstvima i preduzećima su poslani u trećem kvartalu za 2018. Metadata izvještaji su poslani Eurostatu u drugom kvartalu 2018.

Istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća za period 2014-2016. prvi put je sprovedeno 2018. kao pilot istraživanje, a periodika sprovođenja istraživanja je dvogodišnja. Rezultati probnog istraživanja o inovativnim aktivnostima preduzeća za period 2014-2016, poslani su Eurostatu preko EDAMIS-a krajem juna 2018.

3.18.5. Poljoprivredna statistika

U julu 2018. započete su aktivnosti na proračunu Standardnog Outputa za 2013. (SO 2013), u skladu sa evropskim dokumentom (Typology Handbook RI/CC 1500, rev. 4) i formirana je međuinstitucionalna radna grupa za potrebe izračuna Standardnog Outputa za 2013.

Realizovana je prva validacija podataka o Strukturi poljoprivrednih gazdinstava 2016 od strane Eurostata u aprilu 2018. Druga validacija će biti urađena na osnovu SO koeficijenta (SO2013).

U oblasti statistike biljne proizvodnje, u izvještajnom periodu prepremljena je metodologija za realizaciju pilot istraživanja o proizvodnji povrća. Značajan napredak postignut je uvođenjem CAPI metode. Podaci su prikupljeni krajem oktobra 2018.

Postignut je napredak u statistici mlijeka i mliječnih proizvoda, uvođenjem web aplikacije za elektronsko prikupljanje podataka krajem maja 2018. U aprilu 2018. Eurostatu su po prvi put dostavljeni podaci o trgovini.

Preliminarni podaci u oblasti statistike organske proizvodnje po prvi put su dostavljeni Eurostat-u, putem e-DAMIS web portala za 2016. i 2017. u skladu sa Regulativom (EZ) br. 834/2007. Za 2016. podaci su dostavljeni Eurostat-u 21. III 2018, dok su za 2017. podaci dostavljeni 23. IV 2018.

U februaru 2018. odrađen je obračun vrijednosti građevinskih objekata u poljoprivredi (kapitalni račun) na osnovu rezultata istraživanja o strukturi poljoprivrednih gazdinstva koje je sprovedeno u novembru 2016. (set finansijskih pitanja koji se odnose na građevinske objekte, plantažne zasade i mehanizaciju).

U aprilu 2018. odrađen je preračun vrijednosti zakupljenog zemljišta za period 2012 - 2016. (račun preduzetničkog dohotka), na bazi dobijenih rezultata pilot istraživanja o cijeni zemljišta i zemljišne rente u skladu sa „Zajedničkom metodologijom“ dogovorene između Europske komisije (Eurostat) i država članica u 2010.

Postignut je značajan napredak u uspostavljanju proizvodnog računa u poljoprivredi u skladu sa Regulativom (EZ) br. 138/2004, jer su definisani normativi za porodična poljoprivredna gazdinstva na nivou Crne Gore u dijelu proizvodnje vina i lozove rakije i time finalizovana vrijednost proizvodnje (output), kao i proizvodni račun.

3.18.6. Statistika životne sredine i energetike

Statistika otpada je usklađena sa Regulativom o statistici otpada, br. 2150/2002. Podaci o generisanom otpadu za 2016. poslani su 29. VI 2018. u zahtjevanom roku koji je propisan Regulativom 2150/2002.

Započeto je prikupljanje informacija o izvorima podataka, neophodnih za obračun ekonomskih računa u životnoj sredini. Statistike o troškovima zaštite životne sredine se ne

proizvode, ali MONSTAT planira njen razvoj. Započet je rad na razvoju bilansa materijalnih tokova kroz projekat IPA 2015.

U oblasti statistike šumarstva, u februaru 2018. sprovedeno je pilot istraživanje koje objedinjuje osam postojećih istraživanja i kojim se dobijaju podaci potrebni za razvoj ekonomskog računa u šumarstvu. U avgustu 2018. eksperimentalno je postavljen je sistem za preračun površina šuma, gdje je kao bazna godina uzeta 2010. iz Nacionalne inventure šuma.

U oktobru 2018. eksperimentalno je postavljen sistem za preračun proizvodnje šumskih sortimenata, gdje su se kao osnov koristili rezultati istraživanja o potrošnji drvnih goriva iz 2011.

Strukturalna statistika energetike, kao i statistika cijena energenata su u potpunosti usklađene sa evropskim zakonodavstvom. U energetsom bilansu su obuhvaćeni svi relevantni energenti koji se proizvode i troše u Crnoj Gori. Kratkoročna statistika energetike je potpuno usklađena, osim kratkoročne statistike naftnih derivata koja je na srednjem nivou usklađenosti u odnosu na evropsko zakonodavstvo. Uz podršku IPA 2015 nacionalnog projekta, tokom 2018. unaprijeđena je metodologija za istraživanje o nabavci, prodaji i zalihama naftnih proizvoda. Pored ove prioritetne aktivnosti završen je izvještaj o kvalitetu za cijene električne energije, kao i izvještaj o kvalitetu za bilanse električne energije, ugalja, naftnih proizvoda i drvnih goriva. U okviru navedenog projekta pripremljena je i Mapa puta, odnosno plan aktivnosti u oblasti energetske statistike za period od 2019. do 2021.

3.18.7. Dodatno povezivanje

Zavod za statistiku je poslao Eurostat-u putem Edamis web portala i Edamis web aplikacije podatke iz 36 domena. U pomenutom periodu poslato je 168 različitih datasetova. Posmatrano na ukupnom nivou poslatih datasetova u odnosu na 2017. bilježi se porast za oko 40%.

3.19. POGLAVLJE 19: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE

3.19.1. Radno pravo

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o reprezentativnosti sindikata 14. II 2018. („Sl. list CG”, broj 12/18).

Skupština je donijela Zakon o Socijalnom savjetu 26. VI 2018. („Sl. list CG”, broj 44/18).

Preedlog zakona o radu je dostavljen Evropskoj komisiji 15. V 2018, a Međunarodnoj organizaciji rada 20. IV 2018. Preedlog zakona o Fondu rada je dostavljen Evropskoj

komisiji. Očekuje se konačno usaglašavanje teksta ovog zakona tokom posjete Briselu sredinom novembra.

3.19.2. Zaštita i zdravlje na radu

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu 26. VI 2018. („Sl. list CG”, broj 44/18).

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je donijelo Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti hemijskim materijama („Sl. list CG”, broj 40/18), Pravilnik o izmjenama Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti kancerogenim ili mutagenim materijama („Sl. list CG”, broj 43/18) i Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova koordinatora za zaštitu i zdravlje na radu u fazi izrade projekta i koordinatora u fazi izvođenja radova („Sl. list CG”, broj 67/18).

Administrativni kapaciteti

U okviru Direkcije za poslove zaštite i zdravlja na radu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja predviđeno je pet radnih mjesta od čega su četiri popunjena.

3.19.3. Socijalni dijalog

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. Socijalni savjet je održao tri plenarne sjednice i sedam sjednica Predsjedništva Savjeta. U toku novembra će se održati konstitutivna sjednica Savjeta, na kojoj će biti imenovani novi članovi Socijalnog savjeta, koji shodno novom Zakonu čine 24 umjesto dosadašnjih 33 člana. U toku je usklađivanje propisa koji bliže određuju rad Savjeta sa odredbama novog Zakona o socijalnom savjetu.

3.19.4. Politika zapošljavanja

Tržište rada prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za drugi kvartal 2018. bilježi pozitivne pomake, kod indikatora stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti.

Stopa aktivnosti (stanovništvo starosne grupe 15+) iznosila je 56,2% i bilježi rast od 2.6 procentna poena u odnosu na prvi kvartal 2018. kada je iznosila 53,6%, kao i rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine (54,8%).

Stopa zaposlenosti (15+) iznosila je 48,1% što je 3,1 p.p. više u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 45%. Nadalje, stopa zaposlenosti je zabilježila rast i u odnosu na isti kvartal prethodne godine, sa 46,5% na 48,1%.

Stopa nezaposlenosti (15+) iznosila je 14,4% i niža je za 1,8% u odnosu na prvi kvartal 2018. (16,2%). Takođe, trend smanjenja je vidljiv i u poređenju sa drugim kvartalom prethodne godine, kada je stopa nezaposlenosti iznosila 15,1%.

Indikatori za mlade (stanovništvo starosne grupe 15-24) ukazuju na veoma pozitivne ishode na tržištu rada u referentnom periodu. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2018. iznosila je 36%, što je 7,8% više u odnosu na prvi kvartal tekuće godine, dok je stopa zaposlenosti bila 27,4% ili 8,4% više u odnosu na prvi kvartal. Paralelno, došlo je do smanjenja stope nezaposlenosti sa 32,2% u prvom kvartalu, na 23,9% u drugom kvartalu 2018. U odnosu na drugi kvartal prethodne godine, stope aktivnosti i zaposlenosti su više za 5,9% i 6%, dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 28,9% na 23,9%. Razlog za izrazito pozitivna kretanja je veliki broj politika usmjerenih ka zapošljavanju i zapošljivosti mladih, uključujući povećanje broja programa i mjera koje sprovede različite institucije uz podršku nacionalnog budžeta ili sredstava Evropske unije.

Nadalje, pozitivna dešavanja na tržištu rada primjetna su i kroz ishode u pogledu stanovništva starosne grupe 50-65. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2018. bila je 59% (57,2% u II kvartalu 2017.), stopa zaposlenosti 54,4% (53,1%) i stopa nezaposlenosti 7,9% (7,1%).

Prema administrativnim podacima, prosječan broj zaposlenih, za osam mjeseci 2018. veći je za 2,1% u odnosu na isti period prethodne godine (183.828:187.800). Rast zaposlenosti zabilježen je kod 13 sektora djelatnosti, dok je pad zaposlenosti prisutan kod 6 sektora. Najveći rast zaposlenosti zabilježen je kod sektora djelatnosti: administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 14,5%, građevinarstvo 7,8%, prerađivačka industrija 5,6%, usluge smještaja i ishane 3,1%, te saobraćaj i skladištenje 3,1%. Značajnije smanjenje zaposlenosti zabilježeno je u sektorima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva 19,3%, vađenje rude i kamena 11,6% i finansijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja od 2,5%.

Na kraju septembra 2018, na evidenciji nezaposlenih lica Zavoda za zapošljavanje Crne Gore nalazilo se 39.909 lica, što je 18,1% manje u odnosu na septembar 2017. (48.742). Stopa registrovane nezaposlenosti iznosila je 17,2%, što je 3,8 procentna poena niže u odnosu na isti period 2017. (21%).

Učešće žena u registrovanoj nezaposlenosti poraslo je sa 57,4% u septembru 2017. na 59,5% u septembru 2018. Nezaposleni mladi (do 25 godina) činili su 9,5% ukupno registrovanih nezaposlenih, što je smanjenje u odnosu na isti period 2017. kada je udio mladih bio 11%.

Tokom 2018. implementira se Akcioni plan zapošljavanja za 2018. kojim su definisane aktivnosti koje će se realizovati kako bi se ostvarili ciljevi u okviru postavljenih prioriteta, a koji su definisani Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore u 2018. za realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja raspolaže sa 4,6 miliona eura, što je za 2 miliona više u odnosu na

prethodnu godinu. Ova sredstva, pored ostalog, omogućavaju realizaciju novih aktivacionih mjera prioritarno namijenjenih nezaposlenim ženama, dugoročno nezaposlenim i mladim licima. Planirano je, da u okviru raspoloživih sredstava, realizuju mjere aktivne politike za 4.000 prioritarno mladih, dugoročno nezaposlenih i lica ženskog pola u cilju njihovog efikasnijeg uključivanja na tržište rada. U periodu januar–oktobar 2018. mjerama je obuhvaćeno 3.488 nezaposlenih lica ili 87,2% planiranog broja učesnika. U ukupnom broju učesnika lica ženskog pola učestvuju sa 65,3%, mladi sa 27%, dok učešće dugoročno nezaposlenih iznosi 28,4%. Oko 50% učesnika su lica iz opština Sjevernog regiona.

Tražnja za radnom snagom (prijavljena slobodna mjesta poslodavaca) za 10 mjeseci 2018. bila je na nivou od 24.584 slobodnih radnih mjesta, što je za 2,1% više u odnosu na isti period prethodne godine.

3.19.4.1. Evidencija nezaposlenih Roma i Egipćana

Na evidenciji Zavoda se na dan 30. IX 2018. nalazilo 762 pripadnika Roma i Egipćana koji su se tako izjasnili (53,41% učešće žena – 407) i koji aktivno traže zaposlenje. Njihovo učešće u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti iznosi 1,91%.

Kada je u pitanju obrazovna struktura evidentirano je:

- 16 lica sa završenim III stepenom stručne spreme od kojih su četiri žene ili 25%;
- Pet lica sa završenim IV stepenom stručne spreme od kojih su tri žene ili 60%;
- 725 lica lica bez zanimanja – I stepen stručne spreme (407 žena ili 53,41%);
- 16 lica sa II stepenom stručne spreme od kojih su šest žena ili 37,5%.

U evidenciju Zavoda za zapošljavanje prijavilo se 41 lice koje se deklariralo kao pripadnik romske i egipćanske populacije, od kojih 16 žena. Od ukupnog broja novoprijavljenih, 40 lica je bez zanimanja i stručne spreme (15 žena), dok je jedno lice ženskog pola sa završenim IV stepenom stručne spreme. Sva novoprijavljena lica romske i egipćanske populacije obuhvaćena su mjerom aktivne politike zapošljavanja „informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja”, koja je realizovana kroz informativne razgovore, intervjue, dok su informativno–motivacioni seminari (radionice) održavani po potrebi za sve Rome i Egipćane koji su u evidenciji nezaposlenih i koji aktivno traže zaposlenje. Nakon obavljenih intervjua, lica su svrstana u određenu kategoriju zapošljivosti i sa njima su urađeni individualni planovi zapošljavanja, kojim su opredijeljeni dalji tretmani i uključivanje u odgovarajuće programe aktivne politike zapošljavanja.

U skladu s godišnjim Akcionim planom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. i Akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-

2020. za 2018, Zavod za zapošljavanje je planirao realizaciju aktivnosti koje se odnose na uključivanje Roma i Egipćana u mjere aktivne politike zapošljavanja. Finansijskim okvirom za realizaciju Programa rada Zavoda za 2018. predviđena su sredstva za realizaciju programa namijenjenih populaciji Roma i Egipćana u iznosu od 50.000,00 eura i odnose se na programe obrazovanja i osposobljavanja i javne radove.

3.19.5. Evropski i socijalni fond

Operativni program „Razvoj ljudskih resursa” 2012-2013 (IPA IV komponenta) je u završnoj fazi i sprovodi se u skladu sa Smjernicama za zatvaranje programa.

Do oktobra 2018. sva 44 ugovorena projekta iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja, istraživanja, socijalne inkluzije i tehničke pomoći pomenutog Operativnog programa su realizovana. Do oktobra 2018. odobreno je i izvršeno oko 73% plaćanja od ukupnog ugovorenog iznosa Operativnog programa, ali je ostalo da se izvrše i finalna plaćanja za još 20 grant ugovora do kraja tekuće godine.

Višegodišnji sektorski operativni program za Crnu Goru - SOPEES IPA II vrijednosti 18 miliona eura usvojen je i potpisan od strane Evropske komisije 20. VI 2018, a od strane Nacionalnog koordinatora za Ipu u Crnoj Gori 12. VII 2018.

Tokom 2018, od ukupno predviđenih devet Operativnih identifikacionih obrazaca (OIS) kojim se definišu aktivnosti i ugovori od strane Evropske komisije odobreno je osam. Na osnovu odobrenih OIS-eva započeo se intenzivan rad na pripremi dokumentacije za pokretanje javnih nadmetanja za više od 20 tenderskih procedura. Do oktobra 2018. pokrenute su tri tenderske procedure i to iz oblasti tržišta rada i tehničke pomoći.

3.19.6. Socijalna inkluzija i zaštita

Kroz projekat „Nastavak reforme sistema socijalne zaštite” koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP, u navedenom periodu su podržane sljedeće usluge:

- Usluga „Pomoć u kući za stare” podržana je u 15 opština Crne Gore (sjeverni i centralni region) kroz angažman 120 geronto domaćica za oko 1.200 korisnika. Takođe, razvijen je informacioni sistem koji se sastoji iz web i android aplikacija koji će doprinijeti poboljšanju kvaliteta pružanja usluge, boljem monitoringu rada geronto domaćica i njihovom efikasnijem pružanju usluge pomoći u kući;
- Usluga „Nacionalna SOS telefonska linija za žrtve nasilja u porodici”, koju sprovodi NVO „SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja” Nikšić;
- Projekat „Porodični saradnik”, sprovodi se u 6 opština u Crnoj Gori u saradnji sa NVO „Porodični centar” Kotor;

- Uspostavljeno je 8 Dневnih boravka za stare i to: 2 u Danilovgradu, 3 u Nikšiću, 1 u Mojkovcu, 1 u Plavu i 1 Dnevni boravak u Prijestonici Cetinje;
- U saradnji s lokalnom upravom Glavnog grada Podgorica, Crvenim krstom Crne Gore i ostalim partnerima (institucije sa centralnog i lokalnog nivoa, civilni sektor, privatni sektor) podržano je funkcionisanje Prihvatišta za beskućnike u Glavnom gradu Podgorici do juna tekuće godine;
- Podržano je funkcionisanje Prihvatišta za odrasle i stare u okviru JU Dom starih „Grabovac” Risan;
- Podrška osnivanju i funkcionisanju prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, čija je svrha zbrinjavanje žrtava porodičnog nasilja, žena i djeca, kojima je neophodno neodložno izmještanje iz porodice i obezbjeđivanje urgentnog smještaja na sigurnom i bezbjednom mjestu. Pružalac usluge je Centar za socijalni rad Herceg Novi.

Kroz projekat „Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori” koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP-a, renoviran i opremljen je objekat Prihvatišta za odrasle i stare pri JU Dom starih „Grabovac” Risan. Izvršena je adaptacija i opremanje objekta Dневnog boravka za starije u opštini Plav. Započeta je izgradnja višenamjenskog objekta u opštini Petnjica i rekonstrukcija objekta za potrebe Prihvatišta za djecu žrtve nasilja pri JU Dječjem domu „Mladost” u Bijeloj. Kompletно je renoviran i opremljen stan za potrebe prihvatilišta za žrtve nasilja u opštini Herceg Novi. Takođe, kroz navedeni projekat izvršena je adaptacija, opremanje i puštanje u rad Dневnog boravka za stare u Prijestonici Cetinje i opremanje dnevnoг boravka za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u opštini Golubovci.

3.19.7. Rodna ravnopravnost

Vlada je u martu 2018. usvojila Izveštaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2017.

Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost održao je sjednicu 27. II 2018 u Podgorici, na kojoj je razmatrao preporuke Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) iz jula 2017, kao i informaciju predstavljanja Izveštaja UPR u Ženevi. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pripremiло Akcioni plan za sprovođenje CEDAW preporuka, koji je u septembru 2018. dostavljen relevantnim institucijama radi sačinjavanja presjeka stanja implementacije preporuka.

U okviru projekta IPA 2014 „Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovode se u kontinuitetu aktivnosti vezane za oblasti: antidiskriminacija,

jačanje kapaciteta, političko osnaživanje, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Djelovanjem Ženske političke mreže (ŽPM), koju čine trenutno predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori, od juna 2017. ostvarena su četiri značajna rezultata:

- Usvajanje amandmana Krivičnog zakona koji se tiče usklađenosti definicije silovanja sa Istanbulsom konvencijom;
- Pripremljeni amandmani za izmjenu izbornog zakonodavstva, u cilju unapređenja političke participacije žena u Crnoj Gori i povećanja kvote od 40%, koji su dostavljeni Radnoj grupi za primjenu preporuka OEBS/ODIHR-a;
- Dobijena podrška od 7 političkih partija za predložene izmjene izbornog zakonodavstva;
- 6 opština (Podgorica, Budva, Bar, Danilovgrad, Kolašin, Herceg Novi) opredijelila posebna sredstva za žensko preduzetništvo u budžetima za 2018. u ukupnom iznosu od 120,000 eura na inicijativu ŽPM.⁷

U okviru ovog projekta, u ovom periodu 251 političarka iz 20 opština učestvovala su na treninzima, od čega su 144 ili 59% odbornice.

U oblasti ekonomskog osnaživanja žena, završeni su ciklusi obuka preduzetnica u Glavnom gradu Podgorica i opštini Nikšić - u svakom gradu 4 ciklusa četvorodnevni treniga uz učešće 60 žena u Podgorici i 78 žena u Nikšiću. Urađena je studija s predlozima najboljih praksi za uspostavljanje garantnih fondova za preduzetništvo.

Rad na borbi protiv nasilja u porodici je fokusiran na formiranje radne grupe i vođenje procesa izrade novog Protokola o prevenciji i postupanju u slučajevima nasilja u porodici. Novi Protokol je donio sljedeće izmjene:

- Postupanje institucija i u slučajevima prekršaja i u slučajevima krivičnog djela nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ranije Protokol je pratio samo Zakon o zaštiti od nasilja u porodici);
- Postupanje u slučajevima nasilja reformisanim modelu rada u centrima za socijalni rad, kroz „vođenje slučaja“;
- Unaprijeđen je sistem međuinstitucionalne saradnje na način što tzv. „voditelj slučaja“ u Centrima za socijalni rad koji je zadužen za određeni predmet u vezi s nasiljem, koordinira i komunicira sa svim službenicima, u različitim institucijama, koji su takođe zaduženi po ovom predmetu i traži relevantne informacije;

⁷ U Herceg Novom je objavljen javni poziv za podnošenje prijava za dodjelu bespovratnih sredstava za razvoj biznisa čiji su nosioci žene.

- Saradnja će podrazumijevati i konačnu elektronsku razmjenu informacija koja metodoloski usklađena, slivaće se u Socijalni karton i rezultiraće jedinstvenom bazom podataka. Ujedno Socijalni karton će omogućiti detaljniju analizu i praćenje.

Krajem septembra 2018. od strane predstavnika relevantnih institucija i NVO sektora koji su učestvovali u njegovoj izradi potpisan je finalni tekst Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, čija će se implementacija pilotirati u toku novembra, da bi se u decembru Protokol zvanično usvojio i puna implementacija krenula od januara 2019.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava s Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i u 2018. je nastavio da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou”. Ministarstvo i Misija su do oktobra 2018, u saradnji s radnim grupama za izradu lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama, u opštinama Plužine, Nikšić, Bijelo Polje i Bar organizovali 4 jednodnevne radionice, kao logističku podršku ovom procesu.

3.19.8. Antidiskriminacija

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je do sada potpisalo 16 Memoranduma o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBTI osobama, sa 19 crnogorskih opština.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano prati implementaciju mjera iz Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017 – 2021, preko Komisije za praćenje implementacije Strategije. Sastavni dio Strategije su i preporuke iz „Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditeom”. Od ukupno 57 mjera koje su Akcionim planom predviđene za dvogodišnji period 2017/2018, u 2017. je realizovano 20 mjera, kontinuirano se realizuje 12 mjera, djelimično je realizovano 4 mjere, u pripremi su 2 mjere, nije realizovano 7 mjera, dok je shodno AP planirano realizovanje 12 mjera za 2018, čija je implementacija u toku.

U 2018. su realizovane aktivnosti koje vode većem stepenu uključenosti u društveni život, kao i veću vidljivost djece sa intelektualnim smetnjama. Ostvarena je komunikacija sa Dnevnim centrima i Udruženjima roditelja djece sa intelektualnim smetnjama, a u fazi izrade je promotivno-edukativni materijal (lego slagalice) sa sadržajima koji upućuju na ljudska prava i nediskriminaciju.

U 2018. realizuje se VIII ciklus edukacija, namijenjen licima koji dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije i koji su dužni pružiti efikasnu i kvalitetnu zaštitu predstavnicima lokalnih samouprava, koji su zaduženi za rad sa ranjivim društvenim grupama. Edukacija se realizuje kroz 6 seminara + 6 interaktivnih radionica od kojih je

uvodni dio posvećen opštem pravnom režimu zaštite od diskriminacije, dok se u okviru ostalih 5 modula tretira pitanje zaštite od diskriminacije posebnih društvenih grupa koje su identifikovane kao najugroženije, a to su: pripadnici romske i egipćanske populacije, lica sa invaliditetom, žene i djevojčice, LGBT osobe, oboljeli od AIDS-a i HIV pozitivni. Planom edukacije za 2018. obuhvaćene su kontakt-osobe u lokalnim samoupravama koje sarađuju sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u vezi sprovođenja politika zaštite ranjivih grupa, na lokalnom nivou.

U kontinuitetu se realizuje medijska kampanja sa ciljem upoznavanja najšire javnosti o zabrani diskriminacije, posebno najranjivijih društvenih grupa i to: Roma, osoba s invaliditetom, LGBT osoba i žena. Ovogodišnja kampanja odvija se pod sloganom „Svi zajedno za jednakost”.

3.19.9. Oblast zaštite prava Roma i Egipćana

Vlada je 22. III 2018. donijela Akcionni plan za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020. za 2018. i usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za 2017. Akcionim planom su predviđene mjere i aktivnosti koje će biti realizovane u 2018. u cilju postizanja glavnog cilja Strategije – socijalne inkluzije Roma i Egipćana u crnogorsko društvo.

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava 11. X 2018. u Nikšiću je održana edukacija na temu: „Osnaživanje pripadnika/ca nacionalnih manjina prvenstveno Roma i Romkinja za bavljenje politikom”.

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, kao i NVO aktiviste, službenike državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom.

U organizaciji Vlade, Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Evropske komisije - u Podgorici je 13. VI 2018, održan četvrti seminar o pitanjima Roma i Egipćana pod nazivom: „Inkluzivno društvo: Unaprijeđenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori”. Namjera je da se kroz usvajanje preporuke postavi jasna okosnica djelovanja svih relevantnih faktora koji doprinose procesima integracije, te konkretno uspostave i unaprijede servisi i usluge dostupni ovoj ranjivoj grupi stanovništva u Crnoj Gori.

3.19.10. Administrativni kapaciteti Inspekcije rada

U Inspekciji rada (Uprava za inspekcijske poslove) sistematizovano je ukupno 48 radnih mjesta za inspektore (glavni inspektor rada, grupa poslova za oblast radnih odnosa i zapošljavanja – 31, grupa poslova za oblast zaštite i zdravlja na radu – 16), a popunjeno je 40 (glavni inspektor rada, grupa poslove za oblast radnih odnosa zapošljavanja - 29 i grupa poslova za oblast zaštite i zdravlja na radu - 10). U 2018. je zapošljeno 8 inspektora rada (6

inspektora rada za oblast radnih odnosa i zapošljavanja i 2 inspektora rada za oblast zaštite i zdravlja na radu).

3.20. POGLAVLJE 20: PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

3.20.1. Normativni okvir

Vlada je 24. V 2018. utvrdila Zakon o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate, u cilju usaglašavanja sa Direktivom o borbi protiv zakašnjelih isplata u komercijalnim transakcijama (Direktiva 2000/35/EZ i Direktiva 2011/7/EU). Ključna izmjena se odnosi na visinu stope zatezne kamate (osnovna stopa zatezne kamate uvećana sa 7 na 8 procentnih poena).

Kada je u pitanju turizam, u izvještajnom periodu je stupio na snagu Zakon o turizmu i ugostiteljstvu („Sl. list CG”, br. 2/18 i 13/18), na osnovu kojeg su donijeti sljedeći podzakonski akti - Pravilnik o obliku, sadržini i načinu vođenja evidencije zaključenih ugovora o turističkom putovanju i organizovanju izleta („Sl. list CG”, broj 22/18) i Pravilnik o obrascu licence za obavljanje turističke djelatnosti – turistička agencija („Sl. list CG”, broj 22/18). Osim prethodno navedenih propisa, donijeta su još dva podzakonska akta – Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Sl. list CG”, broj 36/18) i Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja Centralnog turističkog registra („Sl. list CG”, broj 56/18).

3.20.2. Ostvareni rezultati

U cilju sprovođenja aktivnosti na procjeni indikatora Akta o malim preduzećima (Small Business Act – SBA), posredstvom Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) u martu 2018. je održana regionalna konferencija na temu „Mala i srednja preduzeća u zelenoj ekonomiji”.

U julu 2018. je organizovan sastanak SBA koordinatora na kojem je OECD, u saradnji sa partnerskim institucijama, predstavio preliminarne rezultate procjene svih 10 dimenzija Akta o malim preduzećima, za svaku od zemalja zapadnog Balkana i Turske. Ocijenjeno je da su neke od aktivnosti koje Crna Gora uspješno nastavlja da sprovodi: povećanje broja savjetodavnih i mentorskih usluga, korišćenje usluga u okviru Evropske mreže za preduzetništvo, kao i rad na jačanju dalje saradnje između preduzeća i naučno istraživačkih ustanova, te da je Crna Gora i dalje regionalni lider u preduzetničkom učenju.

U oblasti principa preduzetničke i industrijske politike Vlada je 26. VII 2018. donijela Strategiju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća za period 2018-2022, s okvirnim Akcionim planom. Strategija definiše 5 strateških ciljeva, koji razrađuju operativne ciljeve i mjere za unapređenje konkurentnosti mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) u srednjoročnom periodu, i to: unapređenje poslovnog ambijenta, unapređenje pristupa

izvorima finansiranja, preduzetničke kompetencije, znanje i vještine – usklađenost sa potrebama tržišta rada, jačanje konkurentnosti i inovativnosti MMSP, kao i promocija preduzetništva mladih, žena i socijalnog preduzetništva. Takođe, Vlada je 4. X 2018. razmotrila Predlog aktivnosti na planu razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori u 2018. sa osnovom za pripremu Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori za 2019.

3.20.3. Unapređenje poslovnog ambijenta

U okviru Izveštaja o indeksu globalne konkurentnosti, Crna Gora na ovogodišnjoj listi Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) zauzela je 71. mjesto, što je za 2 pozicije bolje u poređenju sa revidiranim prošlogodišnjim rangom, dok je po ocjenama Heritidž fondacije Crna Gora poboljšala broj bodova u odnosu na prethodnu godinu za 2.3 boda, te se sa 64.3 boda našla u zoni umjereno slobodnih zemalja. Na globalnoj rang listi Crna Gora je zauzela 68. mjesto od ukupno rangiranih 186 država svijeta, što predstavlja značajan napredak od 15 mjesta u odnosu na prethodnu godinu.

Kada je u pitanju ovogodišnji Izveštaj Ekonomskih sloboda u svijetu, zabilježeno je poboljšanje u rangiranju ove oblasti u odnosu na prošlu godinu, pa je Crna Gora ostvarila napredak i sa 132. prešla na 61. mjesto. Agencija za kreditni rejting Standard&Poors je u novom Izveštaju potvrdila izgled rejtinga naše zemlje, koji je označen kao „stabilan“, uz očuvanje ocjene B+/B. Imajući u vidu da je ova kreditna agencija drugi put potvrdila rejting koji je dodjeljen Crnoj Gori u 2017, ova činjenica upućuje na očekivanje da bi nakon treće ovakve potvrde moglo doći do povećanja kreditnog rejtinga. Osim toga, kreditna rejting agencija Moody's je u novom Izveštaju potvrdila ocjenu rejtinga B1 za Crnu Goru, uz značajnu izmjenu izgleda sa pozicije „stabilan“ u „pozitivan“.

Ministarstvo finansija Crne Gore i Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj (UNCTAD) su u okviru projekta „Osnaživanje konkurentnosti i inovativnosti Crne Gore kroz politike održivog ekonomskog rasta“ razvili eRegulations Montenegro portal, na osnovu kojeg su mapirane unaprijed definisane administrativne procedure aktuelne u Crnoj Gori. Portal eRegulations Montenegro je u aprilu 2018. predstavljen na Globalnom kongresu preduzetništva u Istanbulu, nakon čega je prepoznat od strane Globalne mreže preduzetništva (GEN).

3.20.4. Instrumenti preduzetničke i industrijske politike

U oblasti instrumenata preduzetničke i industrijske politike, u okviru II faze projekta „Uspostavljanje i promocija mentoring usluga u zemljama Zapadnog Balkana – Srbiji, Crnoj Gori, BiH i Makedoniji“, na raspisan Javni poziv za izbor korisnika mentoring usluga apliciralo je 18 crnogorskih preduzeća, od kojih je njih 17 ispunilo zadate uslove i kriterijume. Sprovođenje mentoring usluga za 17 korisnika iz 2017. je završeno zaključno sa julom 2018. Tokom juna 2018. je obučeno 7 novih mentora i u julu 2018. je raspisan

novi Javni poziv za 2018, na koji je apliciralo 12 preduzeća koji su ispunili uslove i kriterijume Javnog poziva i u kojima se trenutno sprovode mentoring usluge.

Inoviranjem Programa podsticanja razvoja klastera za period 2017 – 2020, ostvaren je napredak u smislu zainteresovanosti klastera i broja zajednički realizovanih aktivnosti, tako da je budžetom programa za 2018. opredjeljeno 150.000 eura. U okviru dva objavljena javna poziva od ukupno pristigle 21 aplikacije, 10 aplikacija je ispunilo sve uslove i kriterijume definisane javnim pozivom, sa kojima je Ministarstvo ekonomije potpisalo ugovore. Ukupan ugovoreni iznos podrške iznosi 107.658 eura.

Program za unapređenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća je u 2018. inoviran i data je prednost preduzećima čiji su osnivači žene i mladi. Ukupna opredijeljena sredstva za 2018. iznose 50.000 eura, a raspisana su 2 Javna poziva u okviru kojih su potpisani ugovori o realizaciji inovativnih aktivnosti sa 9 preduzeća, ukupne ugovorene vrijednosti 27.400 eura.

Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za 2018. je inoviran u odnosu na prethodne dvije godine i prilikom ocjenjivanja aplikacija prednost je data preduzećima iz sjevernog regiona i manje razvijenih opština, kao i preduzećima čiji su osnivači mladi. U 2018. je raspisan jedan Javni poziv u okviru kojeg je primljeno 60 aplikacija, dok je uslove za dodjelu subvencije (granta) ispunilo 35 preduzeća u ukupnoj ugovorenoj vrijednosti 100.482 eura.

Ministarstvo ekonomije implementira Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018 – 2020, za 2018. U okviru Javnog poziva koji je raspisan u februaru 2018, od 10 dostavljenih zahtjeva su odobrena 2 zahtjeva u iznosu 40.000 eura bespovratnih sredstava, dok je istovremeno odobreno 310.000 eura kreditnih sredstava od strane Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore.

Investiciono-razvojni fond Crne Gore je u periodu 1. I 2018 – 20. X 2018. odobrio 321 plasman u vrijednosti od 154 miliona eura. Od navedenog iznosa odobreno je 275 dugoročnih kredita u vrijednosti od 105,2 miliona eura, 15 kratkoročnih kredita u vrijednosti od 3,9 miliona eura i 31 aranžman otkupa potraživanja (faktoring) u vrijednosti od 44,9 miliona eura. Ovim sredstvima se pruža podrška u otvaranju/očuvanju 5.940 radnih mjesta.

Od strane Zavoda za zapošljavanje je u periodu od 1. I 2018 – 30. X 2018. odobreno 77 kredita, ukupne vrijednosti 480.000 eura, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 96 novih radnih mjesta.

3.20.5. Industrijska politika

Na planu implementacije Industrijske politike, Vlada je 15. III 2018. usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020, za 2017,

i donijela Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike, za 2018. Na osnovu ostvarenih rezultata realizacije Akcionog plana u 2017, u okviru 21 mjere je realizovano 68 aktivnosti, ukupne vrijednosti 217,5 miliona eura, što u odnosu na planirana ulaganja od 289,6 miliona eura predstavlja 75,12% realizacije. U skladu s Akcionim planom za 2018, u toku je realizacija 21 mjere i 63 aktivnosti, koje će se implementirati u predviđenom iznosu od 276,3 miliona eura.

U oktobru 2018. je počela implementacija regionalnog GLZ projekta čiji je cilj jačanje institucionalnih kapaciteta za dizajniranje i implementiranje mjera industrijske politike za razvoj malih i srednjih preduzeća u Jugoistočnoj Evropi, u skladu s EU industrijskom politikom. U sklopu projekta, u segmentu nacionalne podrške, definisan je projektni zadatak koji se odnosi na ekspertsku podršku u ocjeni implementacije i izradi revidirane Industrijske politike. Proces izrade MTR će obuhvatiti cjelovitu ocjenu efekata implementacije i realizacije aktivnosti akcionog plana u odnosu na planirane rezultate i utvrđene ciljeve, na osnovu čega će se utvrditi obim potrebne revizije i redefinisati industrijska politika, a ujedno i obezbijediti njeno usklađivanje sa inoviranim EU okvirom industrijske politike (COM 2017/479).

3.21. POGLAVLJE 21: TRANS-EVROPSKE MREŽE

3.21.1. Saobraćajne mreže

Ostvareni rezultati

U toku 2018. nastavljani su radovi na izgradnji prioritetne dionice Smokovac-Uvač-Mateševo autoputa Bar-Boljare. Radovi se trenutno odvijaju na 16 tunela, 20 mostova i na otvorenoj trasi. Do sada je izdato 18 građevinskih dozvola za izvođenje glavnih građevinskih radova, građevinska dozvola za izvođenje elektro-mašinskih instalacija, kao i 10 građevinskih dozvola za izvođenje radova na odlagalištima viška materijala iz iskopa. Od početka 2018. izvođaču radova je za obim stvarno izvedenih radova na terenu isplaćen ukupan iznos od 122.579.743,97 eura (zaključno sa radovima izvedenim u avgustu 2018.).

U toku su pripremne aktivnosti za izradu idejnih projekata sa pripadajućim elaboratima procjene uticaja na životnu sredinu i društvo za dionicu Mateševo-Andrijevića i za dionicu Smokovac-Tološi-Farmacii.

U cilju sagledavanja i definisanja optimalnih uslova realizacije i ostalih dionica autoputa Bar-Boljare, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je javno pozvalo sve zainteresovane subjekte da ispolje svoje interesovanje i predlože uslove i modele za realizaciju ostalih dionica autoputa Bar-Boljare, na principima privatno-javnog partnerstva, na bazi najbolje međunarodne prakse i uz poštovanje principa jednakog tretmana, slobodne konkurencije i nediskriminacije. Budući da je kompanija China Road and Bridge Corporation (CRBC) prva

izrazila interesovanje za realizaciju i ostalih dionica autoputa Bar-Boljare, jer je ista već prisutna na domaćem tržištu kroz realizaciju prioritetne dionice, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je sa kompanijom CRBC dana 23. III 2018. potpisalo Memorandum o razumijevanju i saradnji za projekat izgradnje autoputa Bar-Boljare na principima privatno-javnog partnerstva. Dana 23. VII 2018. je potpisan i Memorandum o razumijevanju i saradnji na realizaciji infrastrukturnih projekata između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije i na bazi ovog dokumenta u toku je usaglašavanje kontaktne tačke na projektu autoputa Bar-Boljare između Crne Gore i Republike Srbije.

Administrativni kapaciteti

Shodno izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva saobraćaja i pomorstva Ugovorom na određeno vrijeme angažovana su dva nova službenika na poslovima koji se prvenstveno odnose na praćenje realizacije i obaveza vezanih za Transevropsku transportnu mrežu (TEN-T) i Instrument za povezivanje Evrope (CEF), a koji su u skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz Regualtive 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope.

Službenici Ministarstva saobraćaja i pomorstva pohađali su obuku koja se tiče praćenja politike trans-evropskih mreža - o CEF instrumentu uz pomoć TAIEX podrške (8-9. X 2018.), odnosno službenici Ministarstva saobraćaja i pomorstva i Ministarstva ekonomije obuku o regulativama 1315/2013 i 1316/2013, podsredstvom bilateralne tehničke pomoći Slovenije (26. X 2018.).

3.21.2. Energetske mreže

Ostvareni rezultati

Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora) i Projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) nalaze se na ažuriranoj crnogorskoj Jedinствenoj listi prioritetnih infrastrukturnih projekata 2018. Pored toga, Projekat izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora) nalazi se na preliminarnoj Listi projekata od interesa za Energetsku zajednicu (PECI), a Projekat izgradnje Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP) nalazi se na preliminarnoj Listi projekata od zajedničkog interesa (PMI). Očekuje se da se 29. XI 2018. na sastanku Savjeta ministara Energetske zajednice utvrdi konačna lista PECI 2018, kao i donese preporuka o projektima PMI 2018 (projekti od zajedničkog interesa za ugovorne strane Energetske zajednice i države članice Evropske unije).

U okviru Projekta izgradnje elektroenergetske interkonekcije Italija - Crna Gora – Srbija - Bosna i Hercegovina (crnogorski dio Transbalkanskog koridora) u periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. realizovane su aktivnosti na svim segmentima Projekta:

- Izgradnja trafostanice 400/110/35 kV Lastva i proširenje postojeće trafostanice 400/220/110 kV Pljevlja 2 - Smatrajući da je realizovao svoje aktivnosti na objektima, izvođač Siemens AG Austria je podnio zahtjev za preuzimanje objekata od strane investitora Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD (CGES). Definisana je konačna lista nedostataka i izvođač je iste otklanjao po primjedbama. Imenovana je komisija za tehnički pregled i u toku su aktivnosti za obezbjeđenje puštanja TS Lastva u probni rad. Očekuje se da će početkom novembra 2018. TS Lastva dobiti dozvolu za probni rad.
- Izgradnja 2x400 kV dalekovoda Lastva-Trebinje i Lastva-Pljevlja (sekcija Lastva-Čevo) i 400 kV dalekovoda Lastva-Podgorica (sekcija Lastva-Čevo) - Izvođač Iberdrola Španija je realizovao veliki dio građevinskih i elektromontažnih radova (stepen realizacije je 90%). Izvršena je nabavka preostalog dijela opreme (isporuka opreme je realizovana 100%). Imenovane su komisije za tehnički pregled i u toku su aktivnosti na obezbjeđenju uslova za povezivanje TS Lastva na EES Crne Gore na 110 kV i 400 kV naponskom nivou do kraja 2018.
- Izgradnja 400 kV dalekovoda Lastva-Pljevlja (sekcija Čevo-Pljevlja) i priključenje na 110 kV mrežu - Izvođač Konzorcijum Energoinvest & Energomontaža izvodi građevinske i elektromontažne radove (stepen realizacije je 49%). Izvršena je nabavka preostalog dijela opreme (isporuka opreme je realizovana 100%). Radovi su u toku i završetak se očekuje do kraja 2021.
- Izgradnja 2 X 400 kV dalekovoda Pljevlja - Bajina Bašta – Višegrad (do Državne granice sa Srbijom) - U toku su aktivnosti na izradi prostorno-planskog dokumenta (Detaljnog prostornog plana) neophodnog za izgradnju DV 2x400 kV Pljevlja 2 - Bajina Bašta - Višegrad. U toku su i aktivnosti vezane za pripremu projektnog zadatka za konsultanta koji treba da pripremi novu Studiju izvodljivosti i izradi dio projektne dokumentacije. Preduslov za korišćenje sredstava iz granta koji je Crna Gora dobila kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan (WBIF) i za aktiviranje konsultantskih usluga ugovorenih u cilju implementacije projekta je potpisivanje obavezujućeg sporazuma sa Elektromrežom Srbije (EMS) o izgradnji interkonekcije.

Kada je u pitanju Jonsko – jadranski gasovod (IAP), predstavnici operatora prenosa gasa Crne Gore, Hrvatske i Albanije potpisali su Pismo namjere o osnivanju projektne kompanije Jonsko – jadranskog gasovoda, a koje je prethodno usaglašeno na sastanku Jedinice za upravljanje Projektom (PMU). Uskoro će biti formirana projektna kompanija koja će dalje voditi proces implementacije IAP Projekta umjesto PMU, a koja će biti u vlasništvu operatora prenosa gasa Crne Gore, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Albanije. Uz korišćenje granta WBIF-a za tehničku pomoć u iznosu od 2,5 miliona eura, u maju 2018. počela je implementacija Projekta izrade idejnog projekta za IAP za sekcije Crne Gore i Albanije. U cilju dodatne međunarodne promocije IAP projekta, od strane Sekretarijata Energetske

zajednice, 24. V 2018. je u Beču organizovana radionica na temu „Gasna infrastruktura zapadnog Balkana“, sa akcentom na IAP projekat.

3.22. POGLAVLJE 22: REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENATA

3.22.1. Normativni okvir

Tokom izvještajnog perioda nastavljene su aktivnosti u vezi s implementacijom Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva kohezije politike EU. U oblasti normativnog okvira ključne aktivnosti su sprovedene u oblasti državne pomoći, gdje je usvajanjem Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, broj 13/18) unaprijeđen pravni i institucionalni okvir za kontrolu državne pomoći. Nastavljen je rad i na usklađivanju sa zahtjevima vezanim za korištenje fondova ESI i u oblastima javnih nabavki, saobraćaja, životne sredine i jednakosti i zaštite od diskriminacije.

3.22.2. Institucionalni okvir

U oblasti institucionalnog okvira definisana je dinamika aktivnosti na uspostavljanju institucionalnog okvira i postignut dogovor da se budući institucionalni okvir formalno-pravno definiše Zakonom o Evropskim strukturnim i investicionim fondovima, s obzirom na nedostatak pravnog osnova za usvajanje prethodno planirane Uredbe o uspostavljanju institucionalnog okvira za koheziju politiku u Crnoj Gori, kako je prvobitno bilo planirano Akcionim planom za ispunjavanje zahtjeva kohezije politike EU.

3.22.3. Administrativni kapaciteti

U oblasti administrativnih kapaciteta nastavljena je kontinuirana obuka kadrova u strukturi Ipe, prvenstveno kroz projekat Jačanje kapaciteta crnogorskih institucija za proces pristupanja EU i korištenje Ipe II. Istovremeno, nacionalni IPA koordinator i nacionalni službenik za ovjeravanje su dostavili Vladi predlog modela politike zadržavanja kadrova zaposlenih u strukturi za upravljanje Ipom, čije usvajanje se očekuje do kraja 2018.

3.22.4. Programiranje

U oblasti programiranja, Crna Gora je neznatno ažurirala Jedinstvenu listu prioriternih infrastrukturnih projekata, tako da je Vlada u martu 2018. usvojila revidiranu Listu. Kada je u pitanju uspostavljanje sistema za koordinaciju strategijskog planiranja, ova funkcija je, u skladu s novom institucionalnom organizacijom sistema za koordiniranje procesa pristupanja EU, dodijeljena Generalnom sekretarijatu Vlade, gdje je izmještena organizaciona jedinica koja se i u prethodnom periodu bavila ovim poslovima. Pravni osnov u ovoj oblasti je zaokružen usvajanjem Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strategijskih dokumenata („Sl. list CG“, broj 54/18) u julu 2018. U

saradnji sa Sigmom je završena priprema Metodologije razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strategijskih dokumenata, koja će se u narednom periodu primjenjivati. Takođe, dorađen je Nacrt dinamičkog plana za pripremu Partnerskog sporazuma i Operativnog programa, prema kojem se tokom 2019. planira početak izrade ovih programskih dokumenata.

3.22.5. Nadgledanje

Kada je u pitanju nadgledanje i ocjenjivanje, nastavljene su redovne aktivnosti po pitanju nadgledanja i ocjenjivanja programa i projekata Ipe.

3.23. POGLAVLJE 23: PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

3.23.1. Pravosuđe

3.23.1.1. Normativni okvir

Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama („Sl. list CG“, broj 42/18). Ovaj zakon usklađen je sa preporukama Venecijanske komisije usvojenim na 115. Plenarnom zasijedanju ovog tijela. Ovim zakonom unaprijeđene su odredbe važećeg zakona koje se odnose na mandat Sudskog savjeta i to za pravnu situaciju u kojoj nakon isteka mandata Sudskog savjeta nije izabran novi sastav tog organa. Takođe, ovim zakonom unaprijeđen je postupak izbora članova Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika koje bira Skupština Crne Gore, na predlog nadležnog radnog tijela Skupštine.

3.23.1.2. Strategijski okvir

Vlada je 12. IV 2018. usvojila Prvi godišnji izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2017-2018 (za period 1. I – 31. XII 2017). Od ukupno 137 dospelih aktivnosti koje je bilo potrebno implementirati u izvještajnom periodu, realizovane su 24 aktivnosti (17,52%), 110 aktivnosti se realizuje u kontinuitetu (80,29%), djelimično su realizovane dvije aktivnosti (1,46%), a jedna aktivnost nije realizovana (0,73%).

Vlada je 20. IX 2018. usvojila Drugi polugodišnji izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2017-2018, koji daje pregled ostvarenih aktivnosti u sprovođenju Akcionog plana za period 1. I - 30. VI 2018. od ukupno 154 dospelih aktivnosti koje je bilo potrebno implementirati u izvještajnom periodu, realizovane su 23 aktivnosti (15%), 120 aktivnosti se realizuje u kontinuitetu (78%), djelimično je realizovano pet aktivnosti (3%), a šest aktivnosti nijesu realizovane (4%).

3.23.1.3. Organi upravljanja

Predsjednik Crne Gore je u julu 2018. proglasio sastav novog Sudskog savjeta. Budžet Sudskog savjeta za 2018. iznosi 1.351.345,6 eura, što je za 486.571,17 eura više u odnosu na budžet za 2017. (864.774,43 eura).

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Sekretarijata Sudskog savjeta, od ukupno 54 sistematizovana radna mjesta popunjeno je 42 radna mjesta, od čega je od 1. I - 20. X 2018. popunjeno jedno slobodno radno mjesto u Odjeljenju za informaciono komunikacione tehnologije na radnom mjestu savjetnik I audio-video specijalista.

Tužilački savjet je 21. I 2018. započeo rad u novom sazivu, kada su stupili na dužnost članovi Tužilačkog savjeta iz reda državnih tužilaca, dok je predstavniku organa državne uprave nadležnog za poslove pravosuđa, kojeg imenuje ministar pravde iz reda zaposlenih u Ministarstvu pravde, započeo mandat 25. I 2018. Skupština je 27. IV 2018. izabrala četiri člana Tužilačkog savjeta iz reda uglednih pravnika. U januaru 2018. Tužilački savjet je donio odluku o imenovanju disciplinskog tužioca i njegovog zamjenika.

Budžet Tužilačkog savjeta za 2018. iznosi 541.114,38 eura, što je za 852.236,4 eura više u odnosu na budžet Tužilačkog savjeta za 2017. (455.877,98 eura).

U Sekretarijatu Tužilačkog savjeta je zaposleno ukupno 20 službenika i namještenika i jedan pripravnik, a aktom o sistematizaciji predviđeno je 26 službeničkih i namješteničkih mjesta sa 28 izvršilaca. U 2018. pet državnih službenika i namještenika je zasnovalo radni odnos u Sekretarijatu Tužilačkog savjeta.

3.23.1.4. Nezavisnost i nepristrasnost

U periodu od 1. I do 20. X 2018. izabrano je deset sudija, i to: troje sudija je u postupku napredovanja izabrano u više sudove Podgorica i Bijelo Polje, pet sudija je u postupku trajnog dobrovoljnog raspoređivanja premješteno u sud istog stepena, dvoje sudija izabrano je za sudije prvostepenog suda, nakon završene inicijalne obuke. Sudski savjet je 18. VI 2018. izabrao deset kandidata za sudije osnovnih sudova.

Javni oglas za predsjednike Apelacionog suda Crne Gore i predsjednika Višeg suda u Bijelom Polju, kao i interni oglas za popunjavanje tri sudijska mjesta u sudu za prekršaje, odnosno u osnovnom sudu, raspisan je 15. X 2018.

U izvještajnom periodu, ukupno u radu bilo je 1 493 zahtjeva za izuzeće sudija, od čega je riješeno 1 450. U 999 predmeta donijeto je rješenje kojim je zahtjev za izuzeće usvojen. Sudije su podnijele 1 133 zahtjeva za izuzeće, dok su stranke podnijele ukupno 317 zahtjeva.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. primljeno je 153 molbi za pomilovanje. 17 molbi je odbačeno, dok je obustavljeno pet postupaka po molbi za pomilovanje. U izvještajnom

periodu, predsjednik Crne Gore donio je 80 odluka od kojih su sve bile negativne. Trenutno je u radu 51 predmet.

Tužilački savjet je u januaru 2018. izabrao osam kandidata za državne tužioce u osnovnim državnim tužilaštvima na nivou Crne Gore, koji su upućeni na inicijalnu obuku u Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici. U julu 2018. izabran je rukovodilac Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju. Tužilački savjet je u septembru 2018. izabrao jednog državnog tužioca u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, po sistemu napredovanja i jednog kandidata za državnog tužioca u osnovnom državnom tužilaštvu, koji je upućen na inicijalnu obuku u osnovno državno tužilaštvo u Podgorici. U toku je postupak izbora jednog državnog tužioca u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici po sistemu napredovanja, dva specijalna tužioca u Specijalnom državnom tužilaštvu, rukovodioca Osnovnog državnog tužilaštva u Bijelom Polju, kao i postupak trajnog dobrovoljnog premještanja jednog državnog tužioca u Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici.

U periodu 1. I do 20. X 2018, dva državna tužioca, su odlukama Tužilačkog savjeta, upućena u Specijalno državno tužilaštvo, i to jedna državna tužiteljka iz Vrhovnog državnog tužilaštva do 1. XII 2018. i jedna državna tužiteljka iz Višeg državnog tužilaštva u Podgorici od 18. IV 2018, na period od godinu dana.

3.23.1.5. Odgovornost

Sudski Savjet je na sjednici održanoj 25. VII 2018. donio Odluku o imenovanju Disciplinskog vijeća, a na sjednici od 2. IX 2018. imenovana je nova Komisija za Etički kodeks sudija.

Svi sudovi su usvojili planove integriteta, iste unijeli u aplikaciju Agencije za sprječavanje korupcije i objavili na svojim internet stranicama.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. pokrenuto je devet postupka po inicijativama za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa od strane sudija. U šest postupka nijesu utvrđene povrede Etičkog kodeksa sudija, dok je u tri predmeta postupak u toku. Tokom navedenog perioda nije bilo predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija.

Nakon izbora uglednih pravnika za članove Tužilačkog savjeta, krajem aprila 2018. i utvrđenja predloga za izbor predsjednika Komisije za Etički kodeks državnih tužilaca, na Konferenciji državnih tužilaca održanoj 2. VI 2018. izabran je predsjednik Komisije za Etički kodeks državnih tužilaca iz reda članova Tužilačkog savjeta koji nije državni tužilac.

Kod Disciplinskog vijeća formirana su četiri predmeta protiv državnih tužilaca, odnosno rukovodilaca državnih tužilaštava. U dva predmeta, Disciplinsko vijeće je odbilo optužni predlog kao neosnovan, protiv kojih odluka je disciplinski tužilac izjavio žalbu Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je uvažio žalbu Disciplinskog tužioca i ukinuo odluke Disciplinskog

vijeća i predmete vratio na ponovni postupak i odlučivanje. U jednom predmetu Disciplinsko vijeće je utvrdilo disciplinsku odgovornost državnog tužioca, odnosno rukovodioca državnog tužilaštva, i isti je izjavio žalbu Vrhovnom sudu. Vrhovni sud je odlukom od 5. X 2018. odbio žalbu kao neosnovanu. U jednom predmetu Disciplinsko vijeće je odbacilo predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti jer je podniet od strane neovlašćenog lica.

Komisija za Etički kodeks državnih tužilaca je u januaru 2018. i septembru 2018, u ukupno dva predmeta utvrdila da ne postoji povreda Etičkog kodeksa državnih tužilaca. Kod Komisije za Etički kodeks državnih tužilaca u radu su dva predmeta formirana povodom inicijativa za povredu Etičkog kodeksa državnih tužilaca.

U skladu sa godišnjim planom nadzora za 2018, pravosudni inspektori Ministarstva pravde su u izvještajnom periodu izvršili inspekcijski nadzor u svim pravosudnim organima i to u tri suda za prekršaje sa 11 odjeljenja, i višem sudu za prekršaje, 14 osnovnih sudova, dva viša suda, Privrednom sudu i Upravnom sudu, 12 osnovnih državnih tužilaštava, dva viša državna tužilaštva, Specijalnom državnim tužilaštvu i Vrhovnom državnim tužilaštvu. U vršenju nadzora sudova, utvrđene su pojedine nepravilnosti u primjeni Sudskog poslovnika kod vođenja upisnika, koje se uglavnom odnose na: neprenošenje neriješenih brojeva predmeta u upisnik za narednu godinu i nedonošenje odluke za stavljanje spisa u arhivu, kako je to propisano Sudskim poslovníkom. U vršenju nadzora tužilaštava nijesu utvrđene nepravilnosti u radu. Svi pravosudni organi u kojima su utvrđene nepravilnosti postupili su po nalogu pravosudnih inspektora i o tome obavijestili nadležne organe.

U toku 2018. Ministarstvo pravde je po službenoj dužnosti izvršilo 18 redovnih nadzora nad zakonitošću rada 18 javnih izvršitelja. Po inicijativi stranaka tj. po osnovu 47 predstavki kontrolisano je postupanje 23 javna izvršitelja u tim predmetima. Redovnim nadzorom nad zakonitošću rada javnih izvršitelja utvrđene su četiri nepravilnosti kod četiri javna izvršitelja koje se odnose na: 1) postupanje po notarskim aktima kao izvršnim ispravama u skladu sa Zakonom o notarima; 2) u predmetima izvršenja nije u potpunosti postupljeno u skladu sa Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju i posebnim zakonima koji se primjenjuju u izvršnom postupku (dostavljanje obavještenja suvlasniku radi poštovanja prava preče kupovine); 3) u odnosu na sadržinu dostavnica utvrđeno je da iste sadrže potrebne podatke i naziv akta koji se dostavlja ali ne sadrže datum donošenja tog akta; 4) dopunu podataka u Upisniku u skladu sa Pravilnikom o radu javnih izvršitelja.

Na utvrđene nepravilnosti Ministarstvo pravde je ukazalo javnim izvršiteljima i naložilo otklanjanje istih tako da su pojedine nepravilnosti već otklonjene dok će se otklanjanje drugih zbog njihove vrste kontrolisati kontinuiranim nadzorima. U izvještajnom periodu,

Ministarstvo pravde nije podnosilo predloge za pokretanje disciplinskog postupka protiv javnih izvršitelja.

3.23.1.6. Profesionalnost i stručnost

U periodu od 1. I do 20. X 2018. sproveden je postupak ocjenjivanja rada 41 sudije, od čega je 10 sudija ocjenjeno za potrebe postupka napredovanja. Za 39 sudija utvrđene su ocjene *dobar*, dok je za dvoje sudija utvrđena ocjena *odličan*. U ovaj broj uključena su i dva predsjednika suda koji su ocjenjivani i kao sudije i kao predsjednici suda. Predsjednicima su utvrđene ocjene *dobar*.

Utvrđena je ocjena rada za 19 državnih tužilaca, i to: 11 državnih tužilaca koji imaju stalnu funkciju, jednog rukovodioca državnog tužilaštva i sedam državnih tužilaca koji su izabrani na mandat, poslije dvije godine rada. Započet je postupak ocjenjivanja rukovodilaca državnih tužilaštava (ukupno 15).

3.23.1.7. Kvalitet pravosuđa

Kada je riječ o administrativnim kapacitetima Centra za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu od ukupno 20 sistematizovanih radnih mjesta popunjeno je 14 radnih mjesta. U periodu 1. I do 20. X 2018. popunjena su četiri slobodna radna mjesta.

Opredijeljeni budžet za rad Centra za 2018. iznosi ukupno 624.240,06 eura. Pored opredijeljenih budžetskih sredstava, Centar u sprovođenju aktivnosti obuka koristi i podršku međunarodnih organizacija, sa kojima ima dugogodišnju saradnju.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Centar je sproveo 88 aktivnosti kontinuiranih obuka za sudije i državne tužioce. Kada je u pitanju inicijalna obuka za kandidate za državne tužioce i za kandidate za sudije, od 1. I do 20. X 2018. sprovedeno je ukupno 118 dana obuke iz teorijskog dijela Programa, a iste je pohađalo ukupno 24 polaznika, i to: jedna kandidatkinja za sudiju za prekršaje, jedanaest kandidata za sudije osnovnog suda i dvanaest kandidata za državne tužioce. U toku označenog perioda, obuku su završili i raspoređeni su na sudijska i tužilačka mjesta pet polaznika, i to: jedna kandidatkinja za sudiju za prekršaje, jedna kandidatkinja za sudiju osnovnog suda, tri kandidata za državne tužioce, dok se nakon završene obuke konačna ocjena za teorijski i za praktični dio inicijalne obuke čeka za dvije kandidatkinje za državne tužioce. Od gore navedenog broja, obuku trenutno pohađa deset kandidata za sudije i sedam kandidata za državne tužioce.

Pored pomenutog od 1. I do 20. X 2018. spovedene su i tri dvodnevne i jedna trodnevna obuka za pripravnike u sudovima i državnim tužilaštvima (dvije grupe - ukupno 54 polaznika).

Završen je postupak nabavke licenci i nadogradnje softverskog rješenja za tužilaštvo, kao

dijela Informatičnog sistema pravosuđa, koji pokriva poslovne procese u osnovnim i višim tužilaštvima, kao i Vrhovnom i Specijalnom tužilaštvu. Izvršena je nabavka skenera većeg kapaciteta za skeniranje ulazne dokumentacije i digitalizaciju arhive u pravosudnim institucijama, kao i obnavljanje i standardizacija dijela računara i računarske opreme. Završene su tenderske procedure za uspostavljanje elektronske arhive pravosudnih institucija sa unapređenjem infrastrukture za obradu i pohranu podataka u data centru Vrhovnog suda. U cilju uspostavljanja elektronskih servisa za građane, advokate, pravna lica i međunarodne institucije raspisan je i završen tender za razvoj centralnog pravosudnog web portala. Ugovorima je definisano da usluge koje se navode u tehničkim specifikacijama za oba navedena tendera budu realizovane do kraja ove godine.

Procedura za angažman ISO sertifikacione kompanije za procjenu stanja bezbjednosti i analizu postojećih pravosudnih sistema je završena, a implementacija je u toku. Završena je tenderska procedura za implementaciju videokonferencijskog sistema za potrebe pravosuđa Crne Gore. Takođe, realizovana je i nabavka skenera većeg kapaciteta za skeniranje ulazne dokumentacije i digitalizaciju.

Potpisan je Sporazum između Vlade i Ujedinjenih nacija za finansiranje projekta u okviru kojeg će se realizovati veoma važne mjere predviđene Akcionim planom za implementaciju Strategije informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa (2016-2020), i to: razvoj novog softvera za sudove zajedno sa elektronskom razmjenom podataka između sudova i drugih institucija pravosuđa, zatim razvoj softvera za Business Intelligence izvještavanje čime bi se dodatno ojačali statistički kapaciteti pravosuđa, te razvoj novog softverskog rješenja za ZIKS.

Budžet za sudstvo za 2018. iznosi 28.777.436,05 eura, što je za 2.414.241,39 eura više u odnosu na budžet za 2017. (26.363.194,66 eura).

Budžet za Državno tužilaštvo za 2018. iznosi 8.949.884,68 eura, što je za 944.084,98 eura više u odnosu na budžet za 2017. (8.005.799,7 eura).

3.23.1.8. Efikasnost

Sudovi su u periodu od 1. I do 1. X 2018. imali u radu ukupno 1427 izvršnih predmeta, od čega je riješeno 1018 predmeta, a 409 se nalazi u radu. Kada je riječ o Iv predmetima (izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave), tokom izvještajnog perioda, sudovi su imali u radu ukupno 313 predmeta, od čega je 240 riješeno, a 73 predmeta se nalaze u radu.

U periodu 1. I do 20. X 2018, ukupno je primljeno za delegaciju 2.835 predmeta. Od tog broja, Osnovni sud u Podgorici dostavio je 2.369 predmeta, od kojih je 1.041 predmet delegiran Osnovnom sudu u Nikšiću, 346 predmeta delegirano Osnovnom sudu u Kolašinu, 364 predmeta Osnovnom sudu u Danilovgradu i 618 predmeta delegirano Osnovnom sudu

u Cetinju. Osnovni sud u Bijelom Polju dostavio je 166 predmeta i svi su delegirani Osnovnom sudu u Pljevljima. Osnovni sud u Beranama dostavio je 300 predmeta i svi su delegirani Osnovnom sudu u Bijelom Polju.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Ustavni sud primio je 1939 predmeta, od čega ustavnih žalbi 1830. U istom periodu riješeno je 844 predmeta, od čega 755 ustavnih žalbi.

Vlada je 7. VI 2018. usvojila Analizu efikasnosti funkcionisanja sistema izvršenja (za period januar-decembar 2017).

3.23.1.9. Bavljenje ratnim zločinima na nivou države

Pred Specijalizovanim odjeljenjem za suđenje za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina u Višem sudu u Podgorici, u toku je jedan krivični postupak koji se vodi protiv jednog lica, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st 1 KZ SRJ. U dosadašnjem toku postupka, održano je ukupno pet ročišta, na kojima je sud saslušao optuženog i oštećena lica. Naredno ročište je zakazano za 6. XI 2018. za kada je planirano saslušanje određenog broja svjedoka.

Svi predmeti naknade štete žrtvama ratnih zločina pred crnogorskim sudovima su pravosnažno riješeni. Ukupno je dosuđeno 5.714.656,20 eura na ime naknade štete. Odbijeno je pet tužbenih zahtjeva, četiri postupka su obustavljena, dok je u 20 predmeta tužba povučena.

3.23.2. Borba protiv korupcije

3.23.2.1 Institucionalni okvir

Agencija za sprječavanje korupcije

Novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta usvojen je na sjednici Savjeta Agencije održanoj 30. X 2018. Razlog donošenja novog Akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji proističe iz obaveze usklađivanja sa novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. Novim Pravilnikom predviđen je isti broj izvršilaca kao i postojećim (ukupno 60) uz sljedeće organizacione izmjene ili izmjene po pitanju broja izvršilaca: u Sektoru za sprječavanje sukoba interesa i kontrolu finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja, procijenjeno je da je potrebno jačanje kapaciteta Odsjeka za provjeru prihoda i imovine javnih funkcionera i državnih službenika koji imaju propisanu obavezu podnošenja izvještaja o prihodima i imovini. Navedena izmjena je uzrokovana činjenicom da navedeni Odsjek konstantno ima veliki obim posla i da je neophodno povećanje njegovih kapaciteta. Isto je prepoznato i kroz Plan realizacije preporuka iz Izvještaja EK. Tako da je u istom odsjeku broj izvršilaca povećan za dva; u Sektoru za prevenciju korupcije, integritet, lobiranje i primjenu međunarodnih standarda, u cilju efikasnijeg obavljanja poslova izvršeno je organizaciono spajanje Odsjeka za integritet

i lobiranje i Odsjeka za praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije. Procijenjeno je da su poslovi ova dva odsjeka bliski u implementaciji međunarodnih standarda u dijelu prevencije korupcije i da ne postoji potreba za postojanjem dva Odsjeka. Ostalih značajnijih promjena nije bilo a takođe je novim Pravilnikom izvršeno usklađivanje zvanja službenika sa trenutnim radnim iskustvom.

Agencija za sprječavanje korupcije je u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama 19. I 2018. donijela Plan javnih nabavki za 2018. Ukupna vrijednost plana javnih nabavki je 478.240,00 eura, od kojih se na nabavku roba odnosi 119.700,00 eura, a 358.540,00 eura na nabavku usluga. U periodu od 1. I do 20. X 2018. Agencija je zaključila ukupno 33 Ugovora o javnoj nabavci i Ugovora o nabavci male vrijednosti ukupne vrijednosti 331.839,54 eura. Procijenjena vrijednost određena Planom javnih nabavki za sve realizovane nabavke u skladu sa Planom javnih nabavki 2018. je 368.840,00 eura, što predstavlja 77,13 % realizovanog Plana javnih nabavki za 2018.

Budžet Agencije za sprječavanje korupcije za 2018. iznosi 1.792.804,00 eura, što je iznad 0,2% tekućeg budžeta Crne Gore za 2018. Odbor za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine je na 52. sjednici održanoj 28. IX 2018. usvojio Predlog nacrtu budžeta Agencije za 2019, u iznosu od 1.647.204,00 eura, što je iznad 0,2% projektovanog tekućeg budžeta Crne Gore za 2019, i iznad zakonskog minimuma koji je definisan u članu 95 Zakona o sprječavanju korupcije.

U informacionom sistemu Agencije razvijena je i stavljena u upotrebu funkcionalnost „kontrola slučajnim odabirom“, koja je zasnovana na novoj metodologiji za kontrolu imovine i prihoda javnih funkcionera. Naime, radi se o matematičkom algoritmu koji obezbjeđuje da se softverski, bez učešća zaposlenih, metodom automatizovanog softverskog slučajnog odabira funkcionera u okviru kategorija, izvrši odabir funkcionera nad kojima će biti izvršena kontrola. Nadalje, u izvještajnom periodu u cilju kontrole izvještaja o prihodima i imovini izvršeno je i povezivanje sa bazama CRS-centralnim registrom stanovništva i KHOV/CDA-baza akcija i hartija od vrijednosti. Takođe je omogućen pristup Registru novčanih kazni i prekršajne evidencije, kako bi se u isti unosili prekršajni nalozi koje izdaju službenici ASK-a. U toku je povezivanje sa Centralnom bankom i to sa kreditnim registrom, putem web servisa.

Usvojena je funkcionalna specifikacija i počeo je razvoj softverskog modula za Kontrolu finansiranja političkih partija i praćenja izborne kampanje. Trenutno su razvijeni i testirani sedmodnevni izvještaji (putni nalozi i analitičke kartice), petnaestodnevni izvještaji (analitičke kartice socijalnih davanja, jednokratne pomoći, izvod iz trezora i budžetske rezerve) i izvještaji koji obuhvataju sve podatke iz sedmodnevnih i petnaestodnevnih izvještaja, dok su u fazi razvoja modul za Dosijea organa koji objedinjava šifrarnike sedmodnevne, petnaestodnevnih izvještaje o zapošljavanju, korišćenje prostorija,

distribucija materijala, plaćeno reklamiranje i otpis dugova. Takođe, u punu upotrebu stavljen je modul za Planove integriteta i obezbijeđeno je da svi organi vlasti (njih oko 700) svoje Planove i Izvještaje o planovima integriteta dostavljaju elektronski, a omogućena je statistička i analitička obrada dostavljenih podataka u Agenciji.

Kada je riječ o podizanju svijesti u odnosu na pojedine nadležnosti ASK, od 1. I do 20. X 2018. Agencija je nastavila da sprovodi kampanje putem flajera, bilborda, crylight postera, pres konferencija, biltena itd, a na društvenim mrežama Facebook, Twitter i Youtube je pokrenut nalog ASK koji se redovno ažurira. Takođe, Facebook stranica kampanje „Ni centa za mito” se redovno ažurira.

Na planu jačanja kapaciteta zaposlenih, u saradnji sa Upravom za kadrove, u okviru programskog segmenta „Prevencija korupcije”, predstavnici Agencije održali su osam obuka službenicima državne i lokalne uprave. U odnosu na zaposlene u Agenciji, održane su obuke i radionice u okviru IPA 2014 Twinning ugovora „Podrška implementaciji mjera integriteta” i Horizontalnog programa EU i Savjeta Evrope za Zapadni Balkan i Tursku.

Osim obuka i radionica, u okviru Twinning ugovora „Podrška implementaciji mjera integriteta” je analizirana zakonska regulativa i njena primjena u oblastima posebno osjetljivim na korupciju. Takođe, sprovedena je procjena usvojenih planova integriteta i date preporuke za njihovo unapređenje, zatim izvršene su analize primjene standarda u vezi sa zviždačima i date preporuke za unapređenje te primjene; izrađene su brošure i priručnici na temu zviždača i Zakona o lobiranju, a obavljene su i dvije studije slučaja. Takođe, u okviru Horizontalnog programa EU i Savjeta Evrope za Zapadni Balkan i Tursku, pored radionica i obuka je izrađen i novi Plan integriteta VDT-a u skladu sa preporukama ASK i eksperta Savjeta Evrope, a organizovan je i okrugli sto „Upotreba javnih resursa u izbornim procesima: dobra praksa i izazovi” koji je okupio 35 učesnika, predstavnika političkih partija, relevantnih ministarstava, državnih organa i nevladinih organizacija. Osim navedenog, izrađen je nacrt Smjernica za postupanje u slučajevima sukoba interesa a izabran je i ekspert Savjeta Evrope i realizovana ekspertska misija koja ima za cilj unapređenje metodologije ASK za kvartalno, godišnje i tematsko izvještavanje o radu Agencije.

Takođe, službenici Agencije su prisustvovali brojnim radionicama koje su organizovale Uprava za kadrove ali i druge institucije i organizacije.

3.23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Preventivne mjere

U odnosu na obavezu usvajanja planova integriteta, od 1. I do 20. X 2018. plan integriteta je usvojilo 11 organa vlasti. Obavezu usvajanja plana integriteta je ispunilo ukupno 696 organa vlasti (od oko 710). Usvojeno je 688 planova integriteta, kojima je obuhvaćeno 696

organa, jer je osam organa obuhvaćeno planovima integriteta drugih organa vlasti. U 13 institucija su imenovani menadžeri integriteta u periodu od 1. I do 20. X 2018. Agenciji su 2018. dostavljena ukupno 674 izvještaja o sprovođenju plana integriteta u prethodnoj godini. ASK je izradila Izvještaj o donošenju i sprovođenju planova integriteta za 2017. koji obuhvata sve planove integriteta koji su dostavljeni ASK-u tokom 2016. kao i analizu informacija iz svih 665 izvještaja o sprovođenju plana integriteta koji su dostavljeni tokom 2017. Izvještaj sadrži preporuke za unapređenje planova integriteta, a koje su date na nivou sistema i podsistema u koje su svrstani organi vlasti. Osim toga, većini organa vlasti Agencija je dostavila pojedinačne preporuke za unapređenje plana integriteta. Od 1. I do 20. X 2018. date su preporuke za unapređenje 433 plana integriteta. Agencija je ove godine izradila Upitnik za procjenu efikasnosti i efektivnosti plana integriteta i dostavila ga svim organima vlasti koji su plan integriteta usvojili 2016, imajući u vidu da ti organi imaju obavezu da 2018. procijene efikasnost i efektivnost plana integriteta, te da na osnovu te procjene donesu plan integriteta za naredni dvogodišnji period. Agenciji su do 20. X 2018. dostavljena 573 popunjena upitnika. Takođe, Agencija je izradila aplikaciju za planove integriteta i obavijestila sve organe da je elektronsku verziju planova integriteta i izvještaja o njihovom sprovođenju ubuduće potrebno podnositi isključivo putem aplikacije čije je korišćenje omogućeno u avgustu 2018.

Kada je u pitanju Zakon o lobiranju, četrnaest osoba je do 20. X 2018. položilo ispit za obavljanje poslova lobiranja i dobilo sertifikat o položenom ispitu, odnosno ukupno sedam osoba od 1. I 2018. Šest osoba koje su do sada stekle sertifikat o položenom ispitu podnijele su zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja. Takođe, jedno pravno lice je podnijelo prijavu za upis u registar lobista. Svi zahtjevi su odobreni, pa je šest fizičkih osoba i jedno pravno lice upisano u registar lobista, odnosno pet fizičkih i jedno pravno lice u periodu od 1. I do 20. X 2018. Agencija je od početka rada objavila 21 poziv za polaganje ispita za obavljanje djelatnosti lobiranja, od čega šest u 2018.

U odnosu na nadležnost zaštita i prijave zviždača, od 1. I do 20. X 2018, Agenciji je podnijeto 89 prijava o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na postojanje korupcije, dok je 35 postupka prenešeno u radu iz prethodne godine (25 postupaka po prijavama zviždača, devet postupaka po službenoj dužnosti i jedan zahtjev za zaštitu zviždača).

Nadležnim tužilaštvima u izvještajnom periodu ustupljeno je deset prijava. Prema posljednjim informacijama od strane nadležnih tužilaštava tri prijave iz 2018. su odbačene, ostali postupci su u toku. U odnosu na prijave iz 2017. postupci su u toku za još šest prijava i iz 2016. za još tri prijave. U navedenom periodu 26 prijava je ustupljeno drugim nadležnim organima. Povratna informacija je dostavljena za 13 prijava od kojih su u dva slučaja utvrđene nepravilnosti, jedan predmet je proslijeđen nadležnom tužilaštvu, dok u odnosu na ostale nijesu utvrđene nepravilnosti. Ostali postupci su u toku. Takođe, još pet postupaka iz 2017. je u toku pred drugim nadležnim organima.

Agencija je okončala ukupno 60 postupaka i to 44 postupka po prijavama zviždača (17 iz 2017, 31 iz 2018.) i 16 postupaka po službenoj dužnosti (osam iz 2017, osam iz 2018). U izvještajnom periodu u 14 postupka je utvrđeno ugrožavanje javnog interesa i to u tri po prijavi zviždača i u 11 u postupcima po službenoj dužnosti.

Agencija je od početka 2018. pokrenula 10 postupaka po službenoj dužnosti. U ovom periodu je okončano 16 postupaka po službenoj dužnosti i to osam iz 2017. i osam iz 2018, u 11 postupaka je utvrđeno postojanje ugrožavanja javnog interesa, dok u pet to nije utvrđeno. U tom smislu, Agencija je dala preko 70 preporuka za otklanjanje korupcijskih rizika. Takođe, u izvještajnom periodu pokrenuto je 18 prekršajnih postupaka.

U izvještajnom periodu nije bilo podnijetih zahtjeva za zaštitu zviždača (jedan postupak iz 2017. je u toku). Zakonski obveznici su odredili 13 lica za postupanje po prijavama zviždača u izvještajnom periodu, o čemu su u vidu Rješenja/Odluke o imenovanju lica obavijestili Agenciju (do sada ukupno je imenovano 880 lica).

Odsjek za praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije i u 2018. je nastavio da analizira zakone i nacрте zakona i ukazuje na moguće rizike od korupcije u zakonskoj normi.

Shodno Programu rada Vlade za 2018. i planiranoj zakonodavnoj aktivnosti, prateći ciljeve postavljene u AP 23 i Operativnom dokumentu kao i aktivnosti iz IPA projekta „Podrška provođenju mjera integriteta” čiji je Agencija korisnik, u izvještajnom periodu donijeto je Mišljenje na važeći i Nacrt zakona o javnim nabavkama, kao i mišljenje na Predlog zakona o državnoj upravi. Na osnovu zaključka sa sjednice Savjeta Agencije od 25. X, mišljenja Agencije se dostavljaju predlažaču, Vladi, Skupštini i Savjetu ASK. Mišljenja se objavljuju na internet stranici Agencije.

U periodu od 1. I - 20. X 2018. u dijelu sprečavanja sukoba interesa, po zahtjevima javnih funkcionera i organa vlasti, ASK je dala 145 Mišljenja o postojanju sukoba interesa koja su obavezujuća za javne funkcionere. Mišljenja Agencije su se odnosila na sukob interesa i izuzeće u raspravi i odlučivanju, ograničenja u vršenju funkcija: nespojivost funkcija, članstvo u organima upravljanja, članstvo u radnim tijelima, primanje naknada, kao i na ograničenja po prestanku funkcije, zaključenju ugovora, primanje donacija, status javnih funkcionera. Nakon datih Mišljenja Agencije, kao i donijetih Odluka podnijete su 63 ostavke javnih funkcionera sa javne funkcije, dok je u istom periodu nakon pokretanja postupka pred Agencijom raskinut ugovor o pružanju usluga između javnog funkcionera i organa vlasti, za čije zaključenje je Agencija utvrdila da je suprotno zakonu.

U dijelu vođenja upravnih postupaka u vezi sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, Agencija je primila 36 prijava (koje su se odnosile na 42 lica) i postupala po službenoj dužnosti u 16 predmeta. Upućeno je 58 zahtjeva za pokretanje upravnih postupaka pred Agencijom zbog: sukoba interesa, ostvarivanja prihoda suprotno

zakonu, obavljanja nespojivih funkcija, neprenošenja upravljačkih prava. Takođe, Agencija je po službenoj dužnosti i na zahtjev drugih pravnih i fizičkih lica pokrenula upravne postupke za utvrđivanje vršenja nespojivih funkcija od strane javnih funkcionera i sprječavanje sukoba interesa. Na osnovu sprovedenih postupaka Agencija je donijela 13 odluka o sukobu interesa i 25 odluka zbog obavljanja nespojivih funkcija, zbog članstva u privrednim društvima, radnim tijelima. Utvrđeno je kršenje za 23 javnih funkcionera (osam za sukob interesa i 15 za ograničenja).

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Agencija je sprovela 12 postupaka u vezi sa sukobom interesa i donijela 13 odluka, od kojih je u osam predmeta utvrđeno da su javni funkcioneri bili u sukobu interesa. Nakon donošenja odluka Agencije, jedan javni funkcioner je podnio ostavku sa javne funkcije, izrečena jedna disciplinska mjera opomena u formi zaključka i dva javna funkcionera su razriješena sa javne funkcije, nakon donošenja odluke Agencije. Na osnovu sprovedenih postupaka u izvještajnom periodu u vezi sa ograničenjem u vršenju javnih funkcija, Agencija je donijela 25 odluka, kojim je utvrđeno kršenje za 15 javnih funkcionera. Takođe, Agencija je okončala 17 predmeta po prijavi NN i drugih fizičkih lica, jer nije bilo elemenata za vođenje daljeg postupka pred Agencijom.

Kad je u pitanju izricanje disciplinskih mjera, u dijelu sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju funkcija, nakon donijetih konačnih Odluka u vezi sprečavanja sukoba interesa javnih funkcionera, organi vlasti su postupali po zahtjevima Agencije: razriješena su dva javna funkcionera organi vlasti u izvještajnom periodu su izrekli disciplinske mjere - zaključak o opomeni sa mjerom upozorenja u šest predmeta, sedam javnih funkcionera je podnijelo ostavke na dužnosti u privrednim društvima, nakon pokretanja upravnog postupka pred Agencijom, dok su u dva predmeta javni funkcioneri izvršili povraćaj novčanih sredstava za koje je u toku postupka utvrđeno da su isti primljeni suprotno odredbama zakona. Od januara do 20. X 2018. u skladu sa članom 42 ZSK, 16 organa vlasti je prije postupka izbora/imenovanja zahtijevalo Izvode iz evidencije Agencije za 60 lica da li su u posljednje četiri godine prije kandidovanja, u svojstvu javnog funkcionera bili razriješeni javne funkcije zbog povrede odredbi Zakona, u cilju provjere da li ima smetnji za njihovo imenovanje.

Sve odluke, kojima je utvrđeno da javni funkcioneri krše zakon javno su objavljene na sajtu Agencije. Podaci iz Izvještaja o prihodima i imovini i izjave o saglasnosti za pristup bankovnim računima, podaci o primljenim poklonima i drugi relevantni podaci iz djelokruga rada Agencije su takođe dostupni na sajtu Agencije.

Javni funkcioneri su primili ukupno 127 poklona (4 prigodna i 123 protokolarnih, a nije bilo poklona koji se ne mogu odbiti), dok je 30 organa vlasti dostavilo Izvještaj da nijesu primili poklone.

72 organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim donacijama da su primili ukupno 537 donacija dok je 30 organa vlasti dostavilo Izvještaj da nijesu primali donacije i sponzorstva. Takođe, 8 organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim sponzorstvima, u kojima se navodi da su primili ukupno 41 sponzorstvo.

Izvršena je kontrola tačnosti i potpunosti primljenih Izvještaja/Izvoda i prateće dokumentacije.

Kada je u pitanju dostavljanje i kontrola Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera, Agenciji je do 20. X 2018. dostavljeno ukupno 7.559 Izvještaja o prihodima i imovini po različitim osnovima podnošenja. Na dan 20. X 2018. ukupan broj predatih izvještaja je 7559 (redovan godišnji izvještaj - 5255; 30 dana od dana stupanja na funkciju - 878; 30 dana od dana prestanka funkcije - 489; na zahtjev Agencije - 63; godišnji i dvogodišnji prestanak j.f. - 551; izvještaj o promjeni preko 5000 - 317; izvještaji predsjedničkih kandidata - 6). Provjera Izvještaja o prihodima i imovini se vrši shodno donijetom Revidiranom godišnjem planu provjere javnih funkcionera i državnih službenika, sa unaprijeđenom metodologijom postupaka provjere, i to u skladu sa preporukama eksperata SE.

Svih 7.559 pristiglih Izvještaja je softverski i administrativno provjereno i nalaze se na zvaničnoj stranici ASK. Nakon prve faze, tzv. administrativne provjere, početkom juna je počela i druga faza – provjera tačnosti i potpunosti podataka iz pristiglih izvještaja, a koja se vrši upoređivanjem sa bazama podatka Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave za nekretnine i Poreske uprave u realnom vremenu, kao i kroz pristup podacima Komisije za hartije od vrijednosti. U procesu provjere tačnosti i potpunosti podataka iz Izvještaja o prihodima i imovini je 456 Izvještaja, dok je takođe započeta potpuna provjera kao treća vrsta provjere. U skladu sa Revidiranom godišnjem planu, potpuna provjera obuhvata 20 funkcionera među kojima su oni sa najvišim nivoom vulnerabilnosti oblasti/subjekata na korupciju i vulnerabilnosti funkcije/položaja na korupciju koju javnu funkcioner vrši.

Kad je u pitanju pristup računima bankarskih institucija 60% javnih funkcionera, te 68, 5% državnih službenika dali su saglasnost za pristup računima.

Do 20. X 2018. okončano je 67 upravnih postupaka, od kojih 45 zbog nedostavljanja Izvještaja o prihodima i imovini u zakonom propisanim rokovima, 10 zbog dostavljanja Izvještaja sa netačnim i nepotpunim podacima, 12 postupka zbog provjere osnova sticanja u vrijednosti imovine preko 5000 eura, u kojima su javni funkcioneri tokom postupka dostavili dokumentaciju i opravdali osnov sticanja. U 33 postupka je utvrđeno kršenje. Na osnovu utvrđenih kršenja dva javna funkcionera su razriješena i izrečeno je osam opomena.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Odsjek ASK za pokretanje prekršajnih postupaka i izdavanje prekršajnih naloga podnio je 384 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka,

od čega: 355 zahtjeva zbog kršenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije; 29 zahtjeva zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Zbog nepredavanja izvještaja o prihodima i imovini po različitim zakonskim osnovima, podnijeto je 325 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, i to: 317 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka zbog nepredavanja redovnog godišnjeg izvještaja, od kojih je 228 zahtjeva podnijeto protiv javnih funkcionera i 89 zahtjeva protiv državnih službenika koji imaju zakonsku obavezu dostavljanja redovnog godišnjeg izvještaja o imovini i prihodima; pet zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka za nedostavljanje izvještaja u roku od 30 dana od dana prestanka javne funkcije; tri zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka zbog nedostavljanja izvještaja u roku od 30 dana po stupanju na javnu funkciju. Zbog netačnih i nepotpunih podataka podnijeta su četiri zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.

U oblasti sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija podnijeto je osam zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.

Zbog kršenja člana 53 Zakona o sprječavanju korupcije, odnosno zbog nedostavljanja Izvještaja o preduzetim radnjama a u vezi izvršenja preporuka Agencije iz člana 52 istog zakona, podnijeto je nadležnim sudovima za prekršaje 18 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.

Ukupno je izrečena 281 sankcija, od čega 62 opomena i 219 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 101.485 eura. U oblasti sukoba interesa i prijave imovine izrečeno je 235 sankcija u ukupnom iznosu od 49.745 eura. Na osnovu prijave o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na korupcije je izrečeno 13 sankcija (devet novčanih kazni i četiri opomene) u ukupnom novčanom iznosu od 7.470 eura. U oblasti finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja izrečene su 33 sankcija (26 novčanih kazni i sedam opomena) u ukupnom iznosu od 44.270 eura. Takođe, izdato je i deset prekršajnih naloga. Od početka godine podnijeta je i 21 žalba na rješenja prvostepenih sudova.

Agencija za sprječavanje korupcije je na 68. sjednici Savjeta ASK u maju 2018. donijela Plan realizacije preporuka iz Izvještaja o Crnoj Gori 2018. koje se odnose na oblasti rada Agencije, sa definisanih 50 mjera, rokovima, nosiocima obaveza i indikatorima uspjeha, čija se realizacija kontinuirano prati kroz usvajanje Izvještaja o sprovođenju Plana realizacije preporuka. U Drugom izvještaju o sprovođenju preporuka konstatovano je da je od 50 mjera realizovano 32 mjere ili se realizuju u kontinuitetu, da je u toku realizacija osam mjera, djelimično realizovana jedna mjera, dok 10 mjera nijesu dospjele za realizaciju. O uspješnosti realizacije preporuka Agencija redovno informiše javnost i Delegaciju EU u Podgorici.

Represivne mjere

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo istrage zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije u četiri predmeta, protiv ukupno sedam fizičkih lica, a zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije izvršenih na organizovan način pokrenulo je istrage u četiri predmeta protiv ukupno 96 fizičkih i 49 pravnih lica.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Specijalno državno tužilaštvo je podiglo optužnice iz oblasti visoke korupcije u 12 predmeta, protiv ukupno 29 fizičkih lica i 2 pravna lica, a zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije izvršenih na organizovan način podiglo je optužnicu u jednom predmetu protiv tri fizička i jednog pravnog lica.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo finansijske istrage u tri predmeta iz oblasti visoke korupcije, protiv ukupno 20 fizičkih lica i devet pravnih lica. U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018., u jednom predmetu finansijske istrage izvršena je privremena blokada nepokretnosti – zemljišta, poslovnog i stambenog prostora i osam luksuznih putničkih vozila od više okrivljenih fizičkih i pravnih lica.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, kod Višeg suda u Podgorici u radu bilo je 28 predmeta visoke korupcije. Od ovog broja završeno je 13 predmeta protiv 27 lica i jednog pravnog lica. U šest predmeta donijete su četiri pravosnažne presude, od kojih su tri presude oslobađajuće, a jedna presuda je osuđujuća - presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice. U sedam predmeta sud je donio rješenja, kojima je krivični postupak obustavljen, jer nije bilo dovoljno dokaza da je okrivljeni osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe. U preostalih 15 predmeta protiv 47 fizičkih lica i jednog pravnog lica, postupak je u toku. U periodu od 1. I do 20. X 2018, nije bilo predmeta visoke korupcije u kojima je trajno oduzeta imovina.

U jednom predmetu je protiv jednog pravnog lica zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 3 u vezi st. 1 KZCG i dr. učinjenih na organizovan način u vezi čl. 22 tač. 8 Zakonika o krivičnom postupku, određena privremena mjera obezbjeđenja - zabrana raspolaganja i korišćenja nepokretnosti uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti, u odnosu na imovinu - nepokretnosti, i to zemljište ukupne površine cca 47.998 m², objekti i stambene zgrade ukupne površine cca 4.048 m².

3.23.3 Temeljna prava

3.23.3.1 Usklađivanje s pravnom tekovinom EU i međunarodnim standardima

Koordinacioni odbor za praćenje Istanbulske konvencije se u ovoj godini sastao pet puta kako bi dostavio izvještaj GREVIO Komitetu o implementaciji Istanbulske konvencije.

Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost održao je sjednicu 27. II 2018. u Podgorici, na kojoj je razmatrao preporuke Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) iz jula 2017, kao i informaciju predstavljanja Izvještaja UPR u Ženevi 22. januara. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je pripremiло Akcioni plan za sprovođenje

CEDAW preporuka, Plan je u septembru 2018. dostavljen relevantnim institucijama radi sačinjavanja presjeka stanja implementacije preporuka.

Saradnja s Evropskim sudom za ljudska prava

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Evropski sud za ljudska prava donio je 12 presuda u odnosu na Crnu Goru i to: Brajović i drugi protiv Crne Gore, Kešelj i drugi protiv Crne Gore, Vujović i Lipa protiv Crne Gore, Rajak protiv Crne Gore, Montemlin Šajo protiv Crne Gore, Novaković protiv Crne Gore, Arčon i drugi protiv Crne Gore, Vujović protiv Crne Gore, Jasavić protiv Crne Gore, Kips DOO i Drekalović protiv Crne Gore, Petrović i drugi protiv Crne Gore i Lekić protiv Crne Gore. Kad su u pitanju odluke o neprihvatljivosti, od početka godine do danas Evropski sud za ljudska prava je donio sedam odluka i to: Bulatović protiv Crne Gore, Backović protiv Crne Gore, Bakić protiv Crne Gore, Vujisić protiv Crne Gore, Ivanović i Daily press protiv Crne Gore, Bogojević protiv Crne Gore i Romanjoli protiv Crne Gore. Na osnovu postignutog prijateljskog poravnanja Evropski sud je u odnosu na našu državu donio jednu odluku Srdanović protiv Crne Gore, dok su dvije odluke donijete na osnovu jednostrane deklaracije i to odluka Zogović protiv Crne Gore i Šikmanović protiv Crne Gore.

Od 1. I do 22. X 2018. pred Komitetom ministara Savjeta Evrope zatvoreno je 11 predmeta i to: Radunović i dr. protiv Crne Gore, Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore, Sinex DOO protiv Crne Gore, Vučinić protiv Crne Gore, Randelović i drugi protiv Crne Gore, Nedić protiv Crne Gore, Tripčević protiv Crne Gore, Antović i Mirković protiv Crne Gore, Alković protiv Crne Gore, Dimitrijević protiv Crne Gore i Kešelj i drugi protiv Crne Gore, dok se 10 predmeta nalazi pod njihovim nadzorom i čeka zatvaranje, a to su: Siništaj i drugi protiv Crne Gore, Brajović i drugi protiv Crne Gore, Vujović i Lipa DOO protiv Crne Gore, Rajak protiv Crne Gore, Montemlin Šajo protiv Crne Gore, Novaković protiv Crne Gore, Arčon i drugi protiv Crne Gore, Jasavić protiv Crne Gore, Kips DOO i Drekalović protiv Crne Gore i Lekić protiv Crne Gore.

3.23.3.2 Djelotvorna primjena ljudskih prava

U 2018. u instituciji Zaštitnika zaposlena su četiri službenika. U periodu od 1. I do 20. X 2018. formirano je 712 predmeta po pritužbama i sopstvenoj inicijativi, a završeno je 457 predmeta. U 2018. Zaštitnik je evidentirao 108 pritužbi u oblasti zaštite od diskriminacije. Od tog broja, završeno je 84 predmeta, a ostali su u radu.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Ustavni sud primio je 1939 predmeta, od čega ustavnih žalbi 1830. U istom periodu riješeno je 844 predmeta, od čega 755 ustavnih žalbi.

Sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja

Tim Zaštitnika za prevenciju torture je u 2018. u oblasti prevencije torture i zaštite od torture izvršio 17 obilazaka, i tom prilikom razgovarano je sa 150 lica lišenih slobode, a

obavljeno je i 23 sastanka sa upravama i rukovodstvom organa ili ustanova. Evidentirano je 30 dana terenskog rada.

U oblasti zaštite od torture, kod Zaštitnika je u prvoj polovini 2018. bilo u radu devet slučajeva torture, od tog broja Zaštitnik je po sopstvenoj inicijativi pokrenuo četiri slučaja. Pritužbe su se odnosile na Zavod za izvršenje krivičnih sankcija (4), na Upravu policije (4) i jedna na Specijalnu bolnicu za psihijatriju. Završeno je sedam predmeta, a dva su u radu.

U organizaciji Zaštitnika kao NPM-a održana je Konferencija mreže NPM-a za Jugoistočnu Evropu kojom je predsjedavao NPM Crne Gore. Teme konferencije su bile: „Prevenција samoubistava i predožiranja u zatvoru" i „Status NPM-a u državama članicama Mreže".

Zaštitnik je u 2018. izradio tri izvještaja: Godišnji Izvještaj o radu za 2017, Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2017. i Izvještaj o ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica lišenih slobode smještenih u ZIKS-u. Navedeni izvještaji javno su dostupni na web portalu Institucije, predstavljeni su na posebnim konferencijama za javnost i razmatrani su u Skupštini, u prvoj polovini 2018.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji i u okviru Projekat FILL - „Borba protiv zlostavljanja i nekažnjivosti i unapređenje sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava na nacionalnom nivou", sproveo je sljedeće obuke: dvije obuke na temu: „Istrage, dokumentovanja i procesuiranja predmeta mučenja i nečovječnog postupanja". Obukama je ukupno prisustvovalo 33 učesnika (deset sudija, deset državnih tužilaca, osam advokata i pet predstavnika NVO sektora); dvije obuke na temu: „Obuka o zabrani mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja". Obukama je ukupno prisustvovalo 73 učesnika (33 sudije, 19 državnih tužilaca, 12 advokata, četiri predstavnika kancelarije zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, dva predstavnika Uprave policije i jedan predstavnik NVO sektora).

Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija kontinuirano radi na podizanju svijesti o zabranjenosti mučenja u zatvorima, tako da je Zavod za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS) donio je plan i program obuka službenika ZIKS-a za 2018-2019. Takođe, samostalno kao i u saradnji, Evropskom komisijom i Savjetom Evrope kroz Horizontalni program, kao i sa nevladinim organizacijama u prethodnom periodu organizovano niz obuka na ovu temu.

U radni odnos na neodređeno vrijeme primljeno 32 izvršioca i to u Odsjeku obezbjeđenja 22 izvršioca, u Odsjeku za tretman primljeno je tri izvršioca, u Sektoru za zdravstvenu zaštitu primljeno je dva izvršioca, u Sektoru za rad primljeno je četiri izvršioca, pomoćnik starješine Zavoda. Pokrenuto je 17 disciplinskih postupaka protiv službenika Zavoda zbog povrede službene dužnosti, i to u dva postupka zbog lakše povrede službene dužnosti, a u 15 zbog teže povrede službene dužnosti. Okončano je 14 postupaka, dok su tri u toku. U jednom disciplinskom postupku izrečena je disciplinska mjera za težu povredu službene

dužnosti-prestanak radnog odnosa, u jednom postupku je izrečena disciplinska mjera pisana opomena, dok je u preostalih 12 postupaka izrečena disciplinska mjera novčana kazna. Ni u jednom disciplinskom postupku povreda službene dužnosti nije se odnosila na zlostavljanje lica lišenih slobode.

Kada je u pitanju realizacija CPT preporuka odnosno jačanje zaštite prava lica lišenih slobode i zadržanih u skladu sa standardima Savjeta Evrope, posebno sa standardima koje je postavio Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), Savjet Evrope je u 2018. organizovao nastavak obuka „Trening trenera - Postupanje policije sa licima lišenim slobode i zadržanim licima“ (obuku pohađalo 11 policijskih službenika), obuke iz domena zakonitog postupanja sa licima lišenim slobode, a sve u skladu sa nacionalnim i međunarodnim pravnim normama.

Takođe, Uprava policije je dala komentare na Izvještaj preporuke Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) Vladi, proizašle iz njihove posjete Crnoj Gori od 9. do 16. X 2017. (treća periodična posjeta Crnoj Gori).

Reforma zatvorskog sistema

U cilju praćenja realizacije aktivnosti iz Strategije za izvršenje krivičnih sankcija 2017-2021. i Akcionog plana za sprovođenje te Strategije, Operativni tim periodično izrađuje izvještaje koje dostavlja Savjetu za praćenje sprovođenja Strategije izvršenja krivičnih sankcija 2017-2021. i pratećeg Akcionog plana. Vlada je 15. II 2018. usvojila Godišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije izvršenja krivičnih sankcija 2017-2021. u 2017.

Vlada je 27. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu, a 25. X 2018. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti.

U februaru 2018. ministar pravde je formirao Projektni tim za pripremu tehničke dokumentacije i praćenje realizacije izgradnje Specijalne zdravstvene ustanove u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Multifunkcionalnog objekta, Prijavnice i Otvorenog zatvora. Projektni tim je definisao projektni zadatak za navedene objekte i započeo proceduru oko pribavljanja Urbanističko-tehničkih uslova za lokacije na kojima će se graditi pomenuti objekti, te je u tom smislu Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo Odluku o raspisivanju javnog konkursa za izradu idejnog arhitektonskog rješenja za izgradnju četiri navedena objekta u kompleksu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, a 11. IX 2018. je raspisao javni konkurs koji će trajati dva mjeseca.

Što se tiče izgradnje Zatvora za sjevernu regiju Crne Gore koja je planirana i Strategijom izvršenja krivičnih sankcija 2017-2021, Vlada je 15. II 2018. donijela Odluku o izradi

izmjena i dopuna Prostorno urbanističkog plana Opštine Mojkovac. Programskim zadatkom za izradu izmjena i dopuna Prostorno urbanističkog plana Mojkovac koji čini sastavni dio Odluke, navedeno je da se izmjene i dopune Plana odnose na sagledavanje između ostalog jedne lokacije za izgradnju Zatvora za sjeverni region Crne Gore. U tom kontekstu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je uradilo Nacrt Prostorno urbanističkog plana Opštine Mojkovac i u toku je postupak usaglašavanja istog. Nadalje, Vlada je 7. III 2018. utvrdila Predlog odluke o zaduživanju Crne Gore za 2018, nakon čega je Skupština donijela Odluku o zaduživanju Crne Gore za 2018. („Sl. list CG", broj 18/18). Članom 1 Odluke utvrđeno je da se Crna Gora zadužuje kod Banke za razvoj Savjeta Evrope (CEB), za potrebe Ministarstva pravde, za izgradnju kapitalnog objekta – Zatvor u sjevernoj regiji Crne Gore, u iznosu do 15.000.000,00 eura. Takođe, Vlada je 5. IV 2018. usvojila Užu listu ključnih infrastrukturnih projekata na kojoj listi je i projekat „Izgradnja Zatvora u sjevernoj regiji Crne Gore“. Projekat „Izgradnja Zatvora u sjevernoj regiji Crne Gore“ nalazi se i na Jedinstvenoj listi prioriternih infrastrukturnih projekata. Ministar pravde je formirao Projektni tim koji je podnio projektnu prijavu „Priprema Idejnog i Glavnog projekta za Zatvor u sjevernoj regiji Crne Gore – Opština Mojkovac“, a povodom XX poziva za podršku pripremi projekata (WBIF TA 20).

Kroz Horizontalni projekat Savjeta Evrope za Zapadni Balkan i Tursku realizovane su i sljedeće aktivnosti: urađena je procjena programa rehabilitacije zavisnika od droga u zatvoru i procjena potreba za specijalizovanim treninzima službenika Sektora za tretman u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija; urađen je nacrt Etičkog kodeksa službenika i namještenika Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija; urađen je nacrt izmjene i dopune odredaba Pravilnika o kućnom redu u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, koje propisuju klasifikaciju i reklasifikaciju zatvorenika.

Zdravstvena zaštita licima lišenih slobode u okviru Sektora za zdravstvenu zaštitu pruža se u ambulantama zatvora u Spužu i Zatvoru Bijelo Polje, a na primarnom nivou iz oblasti opšte, interne medicine, psihijatrije, stomatologija sa oralnom hirurgijom, fizikalne terapije, uzorkovanja materijala za laboratorijsku dijagnostiku i radiološku dijagnostiku. Način pružanja zdravstvene zaštite pritvorenim i osuđenim licima bliže je propisan Uputstvom o zdravstvenoj zaštiti pritvorenih i osuđenih lica u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, koje je u primjeni od aprila 2018. Ovim Uputstvom propisan je način evidentiranje pregleda i odgovarajući prateći obrasci evidencija i protokola. Takođe, zatvorskim ljekarima propisana je obaveza izvještavanja o traumatskim povredama pridošlog zatvorenika na obrascu koji je propisan Protokolom povreda zatvorenika sa „šemom tijela“ na kojoj se označavaju traumatske povrede, a koji je sastavni dio Uputstva. Sastavni dio novog Uputstva o zdravstvenoj zaštiti pritvorenih lica i zatvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija je i Registar zavisnika o psihoaktivnim supstancama, kojim je bliže definisan način evidentiranja istih, kao i evidencija količine izdatih lijekova za supstitucionalnu terapiju.

U cilju smanjenje zatvorske populacije Ministarstvo pravde sprovodi politiku jačanja sistema alternativnih sankcija u Crnoj Gori. Na dan 20. X 2018. Ministarstvo pravde je uspješno izvršilo 709 kazni rada u javnom interesu od početka primjene ove alternativne sankcije u Crnoj Gori i početka rada Direkcije za uslovnu slobodu i izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje kao organizacione jedinice nadležne za izvršenje kazne rada u javnom interesu. Od 1. I do 20. X 2018. Ministarstvu pravde je dostavljeno ukupno 250 predmeta kazne rada u javnom interesu radi izvršenja, uspješno je u ovom periodu izvršeno 189 kazni, u toku je izvršenje 59 kazni rada u javnom interesu, dok je u dva predmeta kazna rada u javnom interesu zamijenjena kaznom zatvora od strane nadležnih sudova. Što se tiče kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje (kućni zatvor sa elektronskim monitoringom) ukupno je dostavljeno 256 predmeta, od čega 97 u periodu od 1. I do 20. X 2018. U izvještajnom periodu uspješno su izvršene 103 kazne zatvora u prostorijama u kojim osuđeni stanuje, u toku je izvršenje u 46 predmeta, u 12 predmeta kazna je zamijenjena kaznom zatvora, šest predmeta su poslata sudu i čeka se odluka, dok je u pet predmeta postupak izvršenja obustavljen. Nadalje, u izvještajnom periodu od strane sudova je dostavljeno 189 rješenja kojim je odobren uslovni otpust, ali u svim predmetima osuđenim licima od strane nadležnih sudova nije bila izrečena nijedna posebna obaveza.

Sloboda izražavanja

U periodu od 1. I - 20. X 2018. u evidencijama Uprave policije evidentirana su četiri događaja gdje se kao oštećeni pojavljuju novinari i/ili njihova imovina:

- slučaj upućivanja SMS poruka prijeteće sadržine S. S., novinaru TV „Vijesti“ iz Bijelog Polja, koje je primio od izvjesnog Pepića iz Rožaja, a razlog tome je autorska emisija koju je imao sa njim u magazinu „Bez granica“ na TV Vijesti. Nadležni tužilac je predmetni događaj kvalifikovao kao kd iz čl. 168 KZCG Ugrožavanje sigurnosti;
- slučaj prijetnji upućenih J.J., novinarki ND „Vijesti“ od 22. III 2018. zbog članka koji je objavljen. Nadležni tužilac je događaj kvalifikovao kao KD Ugrožavanje sigurnosti iz čl.168 KZCG. Prijavljeni Z. G. je 22. III 2018. lišen slobode i uz krivičnu prijavu sproveden je ODT na dalju nadležnost,
- slučaj aktiviranja eksplozivne naprave ispred kuće u kojoj je nastanjen S. S., novinar TV „Vijesti“ iz Bijelog Polja od 1. IV 2018. PS OB Rožaje lišili su slobode i uz Poseban izvještaj kao dopunu krivične prijave protiv NN učinioca, ODT u Bijelom Polju sprovedi lica H. P. iz Bijelog Polja i I. P. iz Rožaja, zbog postojanja osnova sumnje da su izvršili KD Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih naprava iz čl. 403 st. 2 KZCG,
- slučaj napada na O. L., novinarku ND „Vijesti“ od 8. V 2018. kojom prilikom je imenovana zadobila povrede uslijed upotrebe vatrenog oružja u predjelu desne potkoljenice.

Nadležni tužilac je događaj kvalifikovao kao Ubistvo u pokušaju iz čl.143. u vezi sa čl. 20. KZCG.

Ministar unutrašnjih poslova je u oktobru 2018. formirao Tim koji će se baviti rasvjetljavanjem teških krivičnih djela protiv života i tijela izvršenih u prethodnom periodu od strane nepoznatih izvršilaca na teritoriji Crne Gore, kao i rasvjetljavanjem napada na novinare, druge predstavnike medija i njihovu imovinu sa zadatkom rada na predmetima iz prethodnog perioda u cilju rasvjetljavanja teških krivičnih djela protiv života i tijela, počinjenih od strane nepoznatih učinilaca na teritoriji Crne Gore i napada na novinare, druge predstavnike medija i njihovu imovinu. Definišući napade na novinare i/ili njihovu imovinu kao prioritet prvog reda, Uprava policije odredila je u Sektoru kriminalističke policije oficira policije visokog ranga – glavni policijski inspektor, koji će koordinirati aktivnosti na cijeloj teritoriji Crne Gore. U svim centrima bezbjednosti su određena po dva inspektora kriminalističke policije koji su nosioci ovih aktivnosti na teritorijama svoje nadležnosti i kojima su date smjernice i instrukcije za dalji rad.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u okviru JUFREX projekta organizovao je tri obuke na temu: „Član 10 Evropske Konvencije o ljudskim pravima - Sloboda izražavanja". Obuke je ukupno prošlo 62 učesnika (34 sudija, 14 sudijskih savjetnika, 11 državnih tužilaca i dva tužilačka savjetnika). Takođe, u okviru projekta JUFREX projekta, u Skoplju, organizovana je Regionalna konferencija za sudije, tužioce i advokate o slobodi izražavanja, na temu: „Pravo na privatnost i dobro upravljanje pravosuđem". Regionalnoj konferenciji je prisustvovalo 10 predstavnika iz Crne Gore (četiri sudije/trenera za član 10 EKLJP, dvoje sudija/nacionalnih eksperata, dvoje predstavnika Advokatske komore i predstavnika Centra). Takođe, Savjet Evrope i Advokatska komora CG, u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu organizovali dvodnevnu obuku za advokate na temu: „Sloboda izražavanja i sloboda medija". Pored predstavnika Advokatske komore, seminaru je prisustvovalo pet sudijskih savjetnika.

Programom rada Vlade za IV kvartal 2018. predviđena je izrada Predloga zakona o medijima i Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore. Rad na izradi Nacrta ovih zakona je finalizovan, te su isti krajem jula 2018. upućeni na ekspertsko mišljenje Evropskoj komisiji, Savjetu Evrope i OSCE-u, nakon čega će uslijediti široka javna rasprava.

Ministarstvo kulture kroz proaktivni pristup finalizuje Plan implementacije preporuka iz JUFREX Analize medijskog sektora Savjeta Evrope, koji predstavlja značajan okvir za regulisanje cjelokupnog medijskog ambijenta. Shodno Analizi, širok spektar institucija – sudovi, tužilaštva, uprava policije, ministarstva, regulatori, nacionalni javni servis, kojima su upućene preporuke iz oblasti tržišta, zakonodavstva, institucija, samoregulacije, javnog

medijskog servisa i medijske pismenosti, preduzeće konkretne aktivnosti sa jasnim mjerama na planu dinamike i indikatorima realizacije.

Prava žena i rodna ravnopravnost

Vlada je u martu 2018. usvojila Izveštaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za 2017. U sklopu programa Podrška anti-diskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti, koje sprovodi UNDP u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, a finansira Evropska unija, izrađen je novi Protokol o postupanju u slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici koji je usvojen 28. IX 2018.

Prvi krizni centar za žrtve nasilja u porodici pri Centru za socijalni rad za opštinu Herceg Novi počeo je sa radom 9. II 2018.

Prema podacima za 2018, zbog diskriminacije po osnovu pola, rodno zasnovanog nasilja i materinstva, Zaštitnik u radu imao ukupno 16 predmeta. Po osnovu pola su četiri predmeta, u dva predmeta kvalifikacija djela odgovara rodno zasnovanom nasilju, a 10 predmeta je po osnovu materinstva - trudnoće. Završeno je 14 predmeta, a dva su u radu.

U cilju bolje koordinacije aktivnosti MUP-a i Uprave policije kada je u pitanju rodna ravnopravnost, određena je Koordinatorica za rodnu ravnopravnost. Sačinjen je Plan za povećanje broja policijskih službenica u Upravi policije, a osnovano je Udruženje policijskih službenica Crne Gore.

U izvještajnom periodu, izvršeno je 193 krivičnih djela iz člana 220 KZ CG (Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici), 14 krivičnih djela iz člana 221 KZ CG (Nedavanje izdržavanja), po jedno krivično djelo iz člana 168 (Ugrožavanje sigurnosti), član 217 (Oduzimanje maloljetnog lica) i član 403 KZ CG (Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija) i tri krivična djela iz člana 144 KZ CG (Teško ubistvo), od strane 216 izvršioca (198 muškog i 18 ženskog pola), nad 240 žrtava (70 muškog i 170 ženskog pola). Takođe, izvršeno je 1275 prekršaja od strane 1304 izvršilaca (1020 muškog i 284 ženskog pola), nad 1312 žrtava (500 muškog i 812 ženskog pola).

Takođe, ministar unutrašnjih poslova je donio odluku o formiranju Operativnog tima za borbu protiv nasilja u porodici koji se sastoji od 18 članova, a konstitutivna sjednica je održana 21. II 2018. Pored predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije, članove čine i predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja, Državnog tužilaštva, Vrhovnog suda i Višeg suda za prekršaje, uključujući i Savjet za građansku kontrolu rada policije, kao i predstavnice pet specijalizovanih nevladinih organizacija. Zadatak Tima je sagledavanje dosadašnje prakse i analiza konkretnih slučajeva, utvrđivanje daljih smjernica za postupanje i unapređenje na planu prevencije i suzbijanja nasilja u porodici. Do sada je održano sedam sjednica Tima.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, i u 2018. je nastavilo da sprovodi projekat: „Jačanje mehanizama za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou”. Takođe, u okviru projekta IPA 2014 „Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti”, koji realizuju Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, a uz finansijsku podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, sprovode se u kontinuitetu aktivnosti vezane za oblasti: antidiskriminacija, jačanje kapaciteta, političko osnaživanje, ekonomsko osnaživanje i borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Pored navedenog, djelovanjem Ženske političke mreže, koju čine trenutno predstavnice 14 pozicionih i opozicionih partija u Crnoj Gori, sproveden je intenzivan proces političkog snaženja žena. U oblasti ekonomskog osnaživanja žena, završeni su ciklusi obuka preduzetnica u Glavnom gradu Podgorica i opštini Nikšić - u svakom gradu četiri ciklusa četvorodnevnih treniga – 60 žena u Podgorici i 78 žena u Nikšiću. Ukupno 29 žena u Nikšiću izradilo biznis planove za dalju upotrebu, a u Podgorici deset gotovih biznis planova i 12 u procesu izrade, a dok je pet žena registrovalo biznise u Podgorici. Urađena je studija sa predlozima najboljih praksi za uspostavljanje garantnih fondova za preduzetništvo.

Prava djeteta

Formirana je Radna grupa za praćenje implementacije Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja i izradu godišnjih izvještaja o njenoj implementaciji. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je koordiniralo izradom izvještaja o realizaciji ove strategije, a tokom 2018. i Ministarstvo prosvjete je preuzelo ulogu u vezi praćenja implementacije Strategije.

Takođe, Crna Gora je postala zemlja predvodnica Globalnog partnerstva za zaustavljanje nasilja nad djecom i predstavila svoje rezultate na konferenciji održanoj 14. II 2018. u Štokholmu 2018.

Predlogom zakona o radu propisuje se ograničenje zaključivanja ugovora o radu sa licima koja su osuđivana za djela seksualnog iskorišćavanja i seksualne zloupotrebe djece, koji podrazumijevaju rad sa djecom.

U 2018. Zaštitnik je imao u radu 172 predmeta u ovoj oblasti. Završeno je 172 predmeta, a ostali su u radu.

Socijalno ugroženi i lica s invaliditetom

U I kvartalu 2018. Vlada je usvojila Informaciju o sprovođenju Akcionog plana Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2017. Takođe, donijet je i Akcioni plan za 2018-2019. za sprovođenje Strategije za integraciju lica s invaliditetom u Crnoj Gori. U izvještajnom periodu održane su dvije sjednice Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom.

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. iz sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom utrošeno je 3.610.411,00 eura.

Ministarstvo održivog razvoja nastavilo je sa realizacijom Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom. Do sada je prilagođeno 12 objekata. U izvještajnom periodu prilagođen je objekat JZU Opšta bolnica Nikšić. Ukupna vrijednost radova izvedenih u izvještajnom periodu u 2018. iznosi 77.845,40 eura.

Prema preliminarno obrađenim statističkim podacima, u 2018. Zastitnik je evidentirao 12 predmeta po osnovu invaliditeta - zdravstvenog stanja. Završeni su svi predmeti.

Homoseksualci, biseksualci, transrodne osobe i interseksualci (LGBTI)

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je 20. III 2018. formiralo Radnu grupu za izradu Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 u čiji sastav su ušli predstavnici relevantnih državnih institucija i organizacija civilnog društva koje se bave pitanjima zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba. Zaključno sa 22. X 2018, pripremljen je prvi Nacrt strategije, koji je dostavljen Radnoj grupi na razmatranje. Rok za donošenje Strategije je IV kvartal 2018.

U 2018. kod Zaštitnika su nastavljene redovne konsultacije i saradnja sa organizacijama civilnog društva prilikom organizovanja okruglih stolova i konferencija kojima prisustvuju i aktivni su predstavnici civilnog sektora relevantni za pojedine oblasti zaštite od diskriminacije. Zaštitnik je u 2018. evidentirao jedan predmet po osnovu seksualne orijentacije, koji je završen.

Obnovljeno je rješenje za formiranje Tima povjerenja LGBTI zajednice i Uprave policije (mandat prethodnom Timu je istekao), kao važne spona između LGBTI zajednice i Uprave policije. Osim aktivnog učešća u sprovođenju mjera Strategije u smislu obuka policijskih službenika i drugih aktivnosti usmjerenih na dodatnu senzibilizaciju policijskih službenika u radu sa pripadnicima LGBTI zajednice, Tim ima ulogu i u prepoznavanju modaliteta rješavanja pojedinačnih slučajeva krivičnih djela i prekršaja izvršenih na štetu LGBTI osoba. Bavi se i drugim pitanjima od važnosti za rješavanje problema LGBTI osoba iz nadležnosti policije i ima pravo da podnosi inicijative da, kada je to potrebno, sjednicama Tima prisustvuju i predstavnici Tužilaštva i Sudstva, radi uspješnijeg procesuiranja zločina iz mržnje, odnosno krivičnih djela i prekršaja učinjenih na štetu pripadnika LGBTI zajednice.

Radnička i sindikalna prava

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u periodu od 1. I do 20. X 2018. registrovalo 11 sindikalnih organizacija i sedam reprezentativnih sindikata.

Zaštita manjina

Skupština je 18. VI 2018. usvojila Izveštaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2017. Na osnovu Zakona o manjinskim pravima i slobodama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava donijelo je Pravilnik o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava („Sl. list CG“, broj 64/18).

Romi i Egipćani

Vlada je 22. III 2018. donijela Akcionni plan za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020. za 2018. i usvojila Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za 2017.

U organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, kao i NVO aktiviste/kinje, službenike/službenice državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom u više gradova širom Crne Gore. Takođe, u organizaciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava odnosno Vlade su organizovane i druge edukacije i sminari o pitanjima Roma i Egipćana.

Interno raseljena lica (IRL)

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 20. X 2018, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.131 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 14.857 zahtjeva, dok je po 274 zahtjeva postupak u toku. Od 14.857 riješenih predmeta, za 12.249 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak, 269 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.338 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Registracija raseljenih lica - U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.544 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8.435 zahtjeva, dok je po 109 zahtjeva postupak u toku. Od 8.435 riješenih predmeta, za 7.294 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 231 zahtjeva je odbijeno, dok je 909 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 314 zahtjeva, dok je po 6 zahtjeva postupak u toku. Od 314 riješenih predmeta, za 171 lice zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 2 zahtjeva je odbijeno, dok je 141 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.540 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.404 zahtjeva, dok je po 136 zahtjeva postupak u toku. Od 1.404 riješenih predmeta, za 444 lice zahtjev je

usvojen i odobren im je privremeni boravak, 17 zahtjeva su odbijena, dok je 943 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Shodno novom Zakonu o strancima („Sl. list CG", broj 12/18) interno raseljena lica su podnijela ukupno 20 zahtjeva za odobravanje stalnog boravka. Od ovog broja riješeno je 15 zahtjeva, dok je po 5 zahtjeva postupak u toku. Od 15 riješenih predmeta, za 14 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak 1 zahtjev je odbijen.

Stambeni program

Kroz Regionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjedjenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik).

Kroz navedeni program predviđena je gradnja 907 stambenih jedinica, isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica, gradnja 50 gotovih kuća, 62 smještajne jedinice u Domu starih u Pljevljima, kupovina stanova u Opštini Herceg Novi sa mogućnošću proširenja projekta i na druge primorske opštine, rekonstrukcija postojećih vojnih objekata – vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić. Ukupna vrijednost projekta je 27.696 miliona eura a kontribucija države je 15%.

Status odobrenih podprojekata

Prvi podprojekat MNE1 - Izgradnja 62 stambene jedinice u Nikšiću, čija je ukupna vrijednost iznosila 2.557.801,21 eura, sredstva granta 1.980.000,00 eura kontribucija lokalne jedinice 577.801,21 eura. Projekat je realizovan u potpunosti u planiranom roku bez naknadnih radova sa uštedom od 180.000,00 eura.

Drugi podprojekat MNE2 - Izgradnja 171 stambene jedinica za stanovnike Kampa Konik u Podgorici čija ukupna vrijednost iznosi 7.430.215,61 eura, od čega su sredstva granta 6.226.662,00 eura. Potpisan je Grant sporazum sa Razvojnomo bankom Savjeta Evrope. Radovi na prvoj fazi 120 objekata je završeni u planiranom roku bez naknadnih radova sa uštedom od 1.950.977,11 eura. Skupština donatora odobrila proširenje projekta stambene gradnje na Koniku za dodatnu 51 stambenu jedinicu- MNE 5 (druga faza).

Radovi na MNE 5 - drugoj fazi su zvanično počeli 18. V 2017, a završeni u avgustu 2018, nakon čega se ušlo u proceduru tehničkog prijema i dobijanja upotrebne dozvole. Javni poziv za odabir i selekciju korisnika objavljen je 16. VII 2018.

Svečano uručenje ključeva za 51 porodicu sa Kampa Konik planirano je do kraja 2018. Završetkom ovog podprojekta u potpunosti se zatvara kolektivni centar Kamp Konik.

Treći Pod projekat MNE 3 - izgradnja Doma za stara lica u Pljevljima čija vrijednost iznosi 2.812.816 eura od kojih su sredstva granta 1.918.000 eura.

Četvrti projekat je podprojekat MNE 4 - Izgradnja 94 stambene jedinice u opštini Berane ukupne vrijednost projekta iznosi 3.990.647,48 eura od čega su donatorska sredstva 3.575.779 eura. U novembru 2018. planirano je svečano uručenje ključeva za 94 porodice iz naselja Rudeš I i Rudeš II. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u saradnji sa partnerima izvršilo selekciju korisnika. Izgradnjom 94 stambene jedinice u Beranama u potpunosti će se zatvoriti dva kolektivna centara Rudeš I i Rudeš II.

MNE 7 Kupovina stanova u Herceg Novom za 36 socijalno ugroženih porodica vrijednosti iznosi 953.470,41 eura od čega sredstva granta 918.007,46 eura a kontribucija države u iznosu od 147.297,56 eura.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je sprovelo postupak odabira i selekcije korisnika, potpisan je grant sporazum i uplaćena prva tranša od strane Razvojne Banke Savjeta evrope. U toku je potpisivanje sporazuma sa Opštinom Herceg Novi o implementaciji projekta.

MNE 8 Izgradnja 50 kuća širom Crne Gore za lica koja posjeduju zemljište i dozvole za gradnju vrijednost donatorskih sredstava iznosi 1.254.000 eura, a kontribucija države 120.000,00 eura.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je sprovelo postupak odabira i selekcije korisnika, potpisan je grant sporazum i uplaćena prva tranša od strane Razvojne Banke Savjeta Evrope.

MNE 6 Rekonstrukcija postojećih vojnih objekata – vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić čija ukupna vrijednost iznosi 5.178.743,7 eura od čega su donatorska sredstva 2.317.274,7 eura.

Projekat odobren od strane Razvojna banka Savjeta Evrope (CEB) na Skupštini donatora koja je održana 6. VI 2018. Potpisan je Ugovor o Grantu sa CEB-om nako čega će se pristupilo pripremi izrade tenderske dokumentacije.

Takođe na Skupštini donatora održanoj 6. VI 2018. odobren je Podprojekat MNE 9 Izgradnja 96 stanova na Vrelima ribničkim. Potpisan je Ugovor o Grantu sa CEB-om nako čega će se pristupilo pripremi izrade tenderske dokumentacije.

Dobrovoljni povratak - U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. nije bilo povrataka intereno raseljenih lica na Kosovo. Postoji interesovanje lica iz Crne Gore za povratak, ali je trenutno problem na Kosovskoj starni (finansijska sredstava, donacije, obezbjeđivanje zemljišta i sl). Očekuje se da će poslije bilateralnog sastanaka koji je održan u Podgorici između

relevantnih institucija Crne Gore i Kosova (tzv. Skopski proces) povratak biti prioritetan kao izražena želja ovih lica uz poštovanje međunarodnih obaveza i principa.

Zaštita ličnih podataka

REDOVNI I VANREDOVNI NADZOR – Izvještajni period: 1. I 2018. do 20. X 2018.

	REDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	8	8	Po godišnjem planu	3
UKUPNO	8	8		3

	VANREDOVNI NADZORI	INSTITUCIJA	OSNOV	PONOVLJENI NADZOR
	13	13	Po zahtjevima za zaštitu prava	1
	45	45	Na osnovu inicijativa	16
UKUPNO	58	58		17

3.24. POGLAVLJE 24: PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST

3.24.1. Migracije

3.24.1.1. Normativni okvir

Skupština je 14. II 2018. donijela Zakon o strancima („Sl. list CG", broj 12/18), čija primjena je otpočela 3. III 2018. Zakonom je izvršeno usaglašavanje sa direktivama EU, a koje se odnose na ulazak, izlazak, kretanje, boravak i rad državljanina država članica EU i članova njihovih porodica, studije, razmjenu učenika, neprofitabilne obuke ili volonterske usluge, boravak i rad visokokvalifikovanih državljanina trećih država, kao i nezakonit boravak i

povratak stranaca, obavezu izdavanja odluke o dobrovoljnom povratku. Na osnovu Zakona o strancima, u izvještajnom periodu su donijeti sljedeći pravilnici: Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje potvrde o prijavi rada stranca i obrascima prijave rada i potvrde o prijavi rada stranca („Sl. list CG“, broj 43/18), Pravilnik o unošenju zabrane ulaska i otkaza boravka stranca u stranu putnu ispravu („Sl. list CG“, broj 43/18), Pravilnik o bližem načinu i postupku prinudnog udaljenja stranca („Sl. list CG“, broj 43/18), Pravilnik o pravilima boravka i kućnom redu u prihvatilištu za strance („Sl. list CG“, broj 53/18), Pravilnik o obrascu prijave i odjave boravka koju za stranca podnosi davalac smještaja („Sl. list CG“, broj 54/18), Pravilnik o obrascu prijave i odjave boravka stranca („Sl. list CG“, broj 54/18), Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o strancima kojima davalac smještaja pruža usluge smještaja („Sl. list CG“, broj 64/18), Pravilnik o načinu podnošenja prijave i odjave boravka koju za stranca podnosi davalac smještaja („Sl. list CG“, broj 66/18).

Između Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane potpisan je 6. VIII 2018. Tehnički sporazum o realizaciji aktivnosti zaštite državne granice od nezakonitih migracija, kojim su uređeni tehnički detalji za sprovođenje aktivnosti zaštite državne granice od nezakonitih migracija putem angažovanja mješovitih patrola koje čine policijski službenici i pripadnici Vojske Crne Gore.

Bilateralni sporazumi sa trećim zemljama – readmisija

U julu 2018. nadležnim organima Gruzije predloženo je da se pregovori u cilju zaključivanja Sporazuma o readmisiji između Vlade Crne Gore i Vlade Gruzije održe u IV kvartalu 2018. ili u I kvartalu 2019, u Podgorici ili u mjestu koje nadležni organi Gruzije predlože.

Nacrt Sporazuma između Crne Gore i Islanda o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka je u fazi usaglašavanja.

Nadležnim organima Ruske Federacije i Ukrajine u martu 2018. ponovo su upućene inicijative za potpisivanje sporazuma o readmisiji i do sada nije bilo povratnih informacija od strane nadležnih organa ovih država.

Implementacioni protokoli o readmisiji sa državama članicama EU

U martu 2018. inicirano je usaglašavanje implementacionih protokola o readmisiji sa svim državama članicama EU sa kojima Crna Gora nema potpisane protokole, odnosno inicijativa je pokrenuta prema nadležnim organima Francuske, Švedske, Danske, Finske, Kipra, Poljske, Portugala, Rumunije, Irske, Litvanije i Letonije.

Nadležni organi Litvanije prihvatili su inicijativu nadležnih organa Crne Gore za zaključivanje implementacionog protokola.

Planirano je da se Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Španije o implementaciji Sporazuma između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka, potpiše do kraja 2018.

Nacrt Protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Grčke o implementaciji Sporazuma između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka je u fazi usaglašavanja.

3.24.1.2. Statistika - readmisija

CG - EU

U periodu od 1. I do 20. X 2018, od strane država članica EU primljeno je ukupno 265 zahtjeva za readmisiju, koji su se odnosili na prihvrat ukupno 542 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 187 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 378 lica. Negativno je riješeno 78 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 164 lica.

CG – Susjedne države – Redovan postupak readmisije

U periodu od 1. I do 20. X 2018, od strane država sa kojima se Crna Gora graniči primljeno je 33 zahtjeva za readmisiju, koji su se odnosili na prihvrat ukupno 58 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 28 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 39 lica. Negativno je riješeno pet zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 19 lica. U redovnom postupku, u istom periodu, u države sa kojima se Crna Gora graniči vraćeno je ukupno 56 lica, dok je postupak za 59 lica i dalje u toku.

3.24.1.3. Statistika - raseljena i interno raseljena lica (RL/IRL)

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 20. X 2018, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.131 zahtjev za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 14.857 zahtjeva, dok je po 274 zahtjeva postupak u toku. Od 14.857 riješenih predmeta, za 12.249 lica zahtjev je usvojen i odobren je stalni boravak, 269 zahtjeva je odbijeno, dok je 2.338 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Raseljena lica

U izvještajnom periodu, raseljena lica su podnijela ukupno 4.735 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.724 zahtjeva, dok je po 11 zahtjeva postupak u toku. Od 4.724 riješenih predmeta, za 4.346 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 19 zahtjeva je odbijeno, dok je 359 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Interno raseljena lica

U izvještajnom periodu, interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.544 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 8.435 zahtjeva, dok je po 109 zahtjeva postupak u toku. Od 8.435 riješenih predmeta, za 7.294 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, 231 zahtjeva je odbijeno, dok je 909 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica

U izvještajnom periodu, raseljena lica su podnijela ukupno 320 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 314 zahtjeva, dok je po šest zahtjeva postupak u toku. Od 314 riješenih predmeta, za 171 lice zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, dva zahtjeva su odbijena, dok je 141 predmet odbačen/obustavljen (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica

U izvještajnom periodu, interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.540 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.404 zahtjeva, dok je po 136 zahtjeva postupak u toku. Od 1.404 riješenih predmeta, za 444 lica zahtjev je usvojen i odobren im je privremeni boravak, 17 zahtjeva su odbijeni, dok je 943 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi).

Shodno novom Zakonu o strancima („Sl. list CG“, broj 12/18), interno raseljena lica su podnijela ukupno 20 zahtjeva za odobravanje stalnog boravka. Od ovog broja riješeno je 15 zahtjeva, dok je po pet zahtjeva postupak u toku. Od 15 riješenih predmeta, za 14 lica zahtjev je usvojen i odobren im je stalni boravak, a jedan zahtjev je odbijen.

3.24.1.4. Statistički podaci

Nezakonit prelazak državne granice

U periodu od 1. I do 1. X 2018. u nezakonitom prelasku državne granice spriječena su 433 lica, od čega je 189 lica spriječeno van graničnih prelaza, a 244 na graničnim prelazima.

Prihvatilište za strance

U periodu od 1. I do 1. X 2018. u Prihvatilište za strance je smješteno 1630 stranaca, dok je repatrijacija izvršena za 73 lica.

3.24.2. Azil

3.24.2.1. Normativni okvir

Primjena Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca otpočela je 1. I 2018. Na osnovu zakona, u izvještajnom periodu donijeta je Uredba o visini novčane pomoći strancu koji traži međunarodnu zaštitu i azilantu i strancu pod supsidijarnom zaštitom („Sl. list CG“, broj 28/18).

3.24.2.2. Statistički podaci

U periodu od 1. I do 20. X 2018, podnijeto je 2.766 zahtjeva za međunarodnu zaštitu. U ovom periodu donijeto je šest rješenja o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, odobreno je sedam zaštita (pet statusa azilanta i dvije supsidijarne zaštite), za 2.470 lica postupak je obustavljen, dok su 283 zahtjeva u postupku odlučivanja. Tokom navedenog perioda, podnijete su tri tužbe Upravnom sudu Crne Gore protiv odluka Ministarstva unutrašnjih poslova – Direkcije za azil, koje su donijete po zahtjevima podnijetim u 2018.

Direkcija za prihvrat i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu (Centar za prihvrat)

U periodu od 1. I do 20. X 2018, u Direkciji za prihvrat i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu bilo je smješteno ukupno 3.473 lica, od čega: 2.992 punoljetnih muškaraca (1.475 muškaraca u Centru u Spužu i 1.517 muškaraca u alternativnom smještaju na Koniku), maloljetnih muškaraca sa pratnjom 146, maloljetnih muškaraca bez pratnje tri, punoljetnih žena sa pratnjom 187, punoljetnih žena bez pratnje 14 i maloljetnih žena sa pratnjom 131.

3.24.2.3. Prikaz sprovedenih obuka

Službenici Direkcije za azil su u periodu od 1. I do 20. X 2018. pohađali sljedeće obuke: obuka za službenike Direkcije za azil na temu „Implementacija Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca“, u organizaciji IOM-a i UNHCR-a (1-2. III 2018), konsultativna radionica o mobilnoj aplikaciji i sadržaju medijske kampanje u okviru projekta „Jačanje mjera borbe protiv trgovine ljudima u vrijeme krize na Zapadnom Balkanu“, u Budvi, kojoj je prisustvovao jedan službenik (27-28. III 2018), seminar pod nazivom „Napredna obuka iz oblasti međunarodne zaštite sa akcentom na procjenu kredibiliteta u azilnim procedurama“, u organizaciji Praškog procesa, u Rimu (4-7. VII 2018) i jednodnevna obuka na teme „Smjernice Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice o progonjanju vezano za polnu određenost u kontekstu člana 1A(2) Konvencije o status izbjeglica iz 1951. i njenog Protokola iz 1967“, rodno-zasnovano nasilje i odobravanje boravka migrantkinjama, žrtvama rodno-zasnovanog nasilja (Istanbulska konvencija)“, u Podgorici, u organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova, u saradnji sa Visokim komesarijatom Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) – Kancelarija u Podgorici (14. VI 2018).

Od 17. do 21. IX 2018. održana je ekspertska posjeta uz podršku TAIEX-a. Obuku su prošli svi službenici Direkcije za azil i službenici Direkcije za prihvrat i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu, a tema obuke je bila „Implementacija Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca“. Obuke policijskim službenicima na temu implementacije novog Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca, sa posebnim osvrtom na ranjive grupe, održane su 15, 17. i 18. V 2018. Obuku je prošlo 58 službenika Uprave policije.

3.24.3. Vizna politika

3.24.3.1. Normativni okvir

Vlada je 17. V 2018. donijela Uredbu o dopuni Uredbe o viznom režimu, shodno kojoj je, u članu 1 Uredbe, dodata jedna država (Gruzija), čiji državljani mogu ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana bez vize („Sl. list CG“, broj 37/18). Na liniji povećanog interesovanja turista iz određenog broja zemalja, Crna Gora je prepoznala potrebu donošenja privremenih odluka o ukidanju viza tokom trajanja turističke sezone, odnosno u periodu april-oktobar svake godine. Shodno tome, donijete su privremene Odluke o ukidanju viza za državljane Republike Kazahstan i Republike Jermenije, na osnovu kojih državljani ove dvije zemlje mogu ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana bez vize (Odluke donijete na sjednici Vlade od 15. III 2018). Takođe, Vlada je 27. III 2018. donijela Odluku o privremenom ukidanju vize za državljane Ruske Federacije, shodno kojoj su državljani RF mogli, do 31. X 2018. ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana bez vize.

Vizni informacioni sistem (VIS)

U periodu 1. I – 20. X 2018, Vizni informacioni sistem (VIS) je instaliran u sljedećim diplomatsko-konzularnim predstavništvima: Tirana (5. II 2018), Kijev (23. III 2018), Brisel (2. V 2018), Generalni konzulat Frankfurt (18. V 2018), Varšava (29. V 2018), Priština (4. VI 2018), Sofija (5. VI 2018), Skoplje (6. VI 2018), Berlin (oktobar 2018) i Bern (oktobar 2018).

Ukupan broj diplomatsko-konzularnih predstavništava u kojima je instaliran Vizni informacioni sistem je 24. Centar za vize, formiran u Ministarstvu vanjskih poslova kao centralni organ za izdavanje viza, nastaviće proceduru instaliranja VIS-a u ostalim diplomatsko-konzularnim predstavništvima (London, Pariz, Madrid, Rim, Atina i Bukurešt), u najskorijem periodu. Takođe, shodno potrebi da se pojednostavi proces primanja zahtjeva za vize iz zemalja u kojima Crna Gora nema diplomatsko-konzularno predstavništvo, a čiji državljani su pokazali interesovanje za dolazak u Crnu Goru, kreiran je „online“ portal posredstvom kojeg je predviđena mogućnost apliciranja za crnogorsku vizu. „Online“ portal je, zaštićenom komunikacionom vezom, povezan sa VIS-om, što obezbjeđuje sprovođenje zakonom definisanih procedura za izdavanje viza.

Stekli su se uslovi da MUP-Uprava policije, iz domena svoje nadležnosti, shodno zakonu, kroz VIS, u potpunosti, prosljeđuju saglasnosti za izdavanje viza. Umrežavanjem Centra za vize sa DKP-ima u kojima je instaliran VIS i MUP-om-UP, stvoreni su uslovi za sigurnu razmjenu podataka u procesu izdavanja viza. U saradnji sa MUP-om, UP i Službom za informaciono komunikacione tehnologije, Centar za vize je, kroz VIS, povezan sa svim područnim jedinicama, odnosno sa svim regionalnim centrima Uprave policije (Centar, Jug, Sjever). Shodno tome, u VIS su uvezani svi inspektori za strance koji su teritorijalno

nadležni za cijelu Crnu Goru, čime se omogućava da se svi zahtjevi procesuiraju kroz VIS, a čime se, umnogome, povećava nivo efikasnosti u postupku vršenja provjera i dostavljanja odgovora po zahtjevima za izdavanje viza.

3.24.3.2. Prikaz statističkih podataka

Polazeći od smjernica EU, Crna Gora je smanjila broj viza izdatih na graničnim prelazima. U periodu 1. I – 20. X 2018, izdate su ukupno četiri vize na graničnim prelazima (1 viza tipa C, 2 vize tipa C u svrhu tranzita i 1 viza tipa C u svrhu tranzita pomorcu). Vize su izdate nakon što je utvrđeno postojanje nepredviđenih i neodložnih, odnosno humanitarnih razloga za izdavanje.

Takođe, shodno ukidanju viza državljanima onih zemalja koji su, odlukom Evropskom savjeta, uključeni na Bijelu šengen listu, a Crna Gora, na bazi harmonizacije pravne tekovine EU, istima ukinula vize, MVP je zatražio od istih da, na bazi reciprociteta, razmotre mogućnost ukidanja viza crnogorskim državljanima.

Crna Gora nastavlja da sprovodi mjere koje se preporučuju u izvještajima Komisije o monitoringu nakon liberalizacije viza.

3.24.4. Vanjske granice i šengen

3.24.4.1. Strategijski okvir

22. III 2018. usvojen je Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom u 2017. i donijet Akcioni plan za 2018. Kada je u pitanju AP za 2017, u potpunosti je realizovano 96,4 % mjera, 2,05 % mjera je u fazi realizacije i nije realizovano 1,55 % mjera.

Kao nastavak aktivnosti iz 2017, u aprilu 2018. usvojen je i stupio na snagu Zajednički plan mjera za prevenciju i represiju korupcije na graničnim prelazima. Na osnovu izvršenih analiza uspješnost plana za 2017. iznosi 91,3% (realizovane 21 mjere) dok je jedna mjera djelimično realizovana (8,7%).

3.24.4.2. Normativni okvir

Vlada je 1. XI 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli. Razlog za donošenje ovog zakona je, prevashodno, potreba za usaglašavanjem vršenja granične kontrole sa pravnom tekovinom evropskog zakonodavstva, imajući u vidu da je Crna Gora jedan od kandidata za ulazak u Evropsku uniju, te da će po ulasku u Evropsku uniju biti dio šengenskog prostora. Fokus je stavljen na implementaciju Uredbe (EU) 2016/399 Evropskog parlamenta i Savjeta od 9. III 2016. o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o šengenskim granicama), u vezi sa kojom je sačinjen i Šengenksi Akcioni plan koji sadrži mjere koje je, između ostalih, potrebno implementirati u Zakon o graničnoj kontroli („Sl. list CG, br. 72/09 i 39/13).

3.24.4.3. Prikaz statističkih podataka

U periodu od 1. I do 1. X 2018, na osnovu protokola graničnih policija o zajedničkim patrolama, realizovano je ukupno: s R. Albanijom - 196 patrola, s R. Srbijom - 156 patrola, s Bosnom i Hercegovinom - 283 patrole, s R. Kosovo - 73 patrole i s R. Hrvatskom - 11 patrola. U periodu do 30. IX 2018. realizovane su zajedničke patrole sa susjednim državama: Bosnom i Hercegovinom (250), Republikom Srbijom (159), Republikom Kosovom (69) i Republikom Albanijom (209).

Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama, zarušavanje alternativnih puteva

Bosna i Hercegovina

Na sastanku državnih komisija za granicu Crne Gore i Bosne i Hercegovine, održanom u Podgorici 18. IX 2018, na osnovu izvještaja o dosadašnjim aktivnostima stručnih grupa na izradi projektnog zadatka za obilježavanje državne granice između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, koji su podnijeli predsjednici stručnih grupa Crne Gore i Bosne i Hercegovine, konstatovano je od strane obje komisije da stručne grupe dviju država imaju kapaciteta da urade zajednički glavni projektni zadatak za obilježavanje ugovorom utvrđene državne granice između Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Stručne grupe dviju država će, u što kraćem roku, dostaviti informaciju o stanju poslova na izradi projektnog zadatka i projekta, koji će nakon toga biti usvojen na zajedničkoj sjednici komisija zbog potrebe obezbjeđenja sredstava u budžetima dviju država, imajući u vidu da je rok za obilježavanje ugovorom utvrđene državne granice do 2019.

Republika Albanija

Zajednička crnogorsko-albanska komisija vrši snimanje graničnih oznaka duž granične linije, u cilju sagledavanja stanja i usaglašavanja koordinata. Istovremeno, komisije za granicu Crne Gore i R. Albanije zajedno vrše identifikaciju granične linije od vanjske granice teritorijalnog mora u Jadranskom moru do tromedne granične tačke Crna Gora, R. Albanija i R. Kosovo, na osnovu Protokola o razgraničenju između Kraljevine SHS i Kraljevine Albanije, od 26. VII 1926. Izračunate su koordinate za 21 plovnu graničnu oznaku (bovu) na osnovu sprovedenih mjerenja i dokumenata Međunarodne komisije 1922-1925. i Mješovite jugoslovensko-albanske komisije za obnovu graničnih piramida i drugih graničnih oznaka. Očekuje se da budu otpočeti radovi na obnavljanju plovnih graničnih oznaka na Skadarskom jezeru, saglasno izmjerenim koordinatama i Projektom za njihovo obnavljanje uz pomoć Mornarice R. Albanije i Regionalnog centra za obuku ronilaca za podvodno deminiranje iz Bijele.

Republika Srbija

Ministri unutrašnjih poslova Crne Gore i R. Srbije su 1. VIII 2018. u Beogradu potpisali sporazume o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju (sedam sporazuma i dva protokola). Početkom septembra upućena je Inicijativa za nastavak pregovora na implementaciji potpisanih sporazuma o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju i zarušavanju sporednih puteva pogodnih za nezakonit prelazak državne granice.

Zajednička saradnja sa susjednim državama

Na sastanku komisija za granicu, održanom u Podgorici 18. IX 2018, predsjednik Državne komisije za granicu Crne Gore i predsjedavajući Državnog povjerenstva za granicu Bosne i Hercegovine parafirali su, još jednom, tekst Protokola o određivanju tromeđne granične tačke između Crne Gore, Bosne i Hercegovine i R. Srbije. Identičan tekst Protokola prethodno su parafirali, 4. i 5. XII 2017. u Pljevljima, predsjednik Komisije za granicu Crne Gore, šef delegacije R. Srbije i predsjedavajući Stručne grupe Bosne i Hercegovine za učešće u radu zajedničkih radnih tijela za identifikaciju i obilježavanje državne granice za susjednim državama.

Stručni tim Komisije za državnu granicu, sastavljen od predstavnika ovih organa sačinio je 1. VI 2018. Plan mjera i aktivnosti na pojednostavljenju graničnih procedura za vrijeme ljetnje turističke sezone, koji je realizovan u saradnji sa Upravom policije, Upravom carina, Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Upravom za inspekcijske poslove i Upravom za imovinu. Plan obezbjeđuje koordinaciju i sinhronizaciju aktivnosti graničnih službi i saradnju sa graničnim službama susjednih država radi usklađivanja prometa putnika i robe, posebno na najfrekventnijim graničnim prelazima, što doprinosi postizanju kvalitativnih i kvantitativnih rezultata i ubrzanju graničnih procedura za vrijeme ljetnje turističke sezone.

Poslovnik o radu Zajedničkog centra za policijsku saradnju u Plavu potpisan je 7. III 2018. Centar u Plavu je počeo sa radom 8. III 2018. i u periodu do 30. IX 2018. postupano je po 40 zahtjeva za razmjenu informacija.

Saradnja sa FRONTEX-om

Vlada je 18. X 2018. usvojila Izvještaj o vođenju pregovora za zaključivanje Sporazuma između Crne Gore i Evropske unije o akcijama koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori i prihvatila tekst ovog sporazuma. Tekst sporazuma je u neposrednoj komunikaciji sa predstavnicima EK usaglašen u vrlo kratkom roku, imajući u vidu da je prva runda pregovora održana 5. VII 2018. S obzirom da su usvajanjem izvještaja i sporazuma od strane Vlade završene unutrašnje procedure u našoj zemlji, očekujemo informaciju od strane EK o mogućim datumima parafiranja ovog sporazuma, što je prvi korak u cilju finalnog potpisivanja ovog dokumenta.

3.24.5. Pravosudna saradnja u građanskim i krivičnim stvarima

3.24.5.1. Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, u građanskoj materiji zabilježena su ukupno 662 predmeta međunarodne pravne pomoći, od čega 341 ulazni, a 321 izlazni. Kada je u pitanju krivična materija, u istom periodu zabilježeno je 914 predmeta međunarodne pravne pomoći, od kojih 426 ulaznih i 488 izlaznih.

3.24.5.2. Prikaz sprovedenih obuka

U izvještajnom periodu, u Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sprovedene su sljedeće obuke:

- 8. i 9. V 2018. u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUROL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: „Ekstradicija“. Seminaru su prisustvovala 23 predstavnika pravosuđa (devet sudija, 13 državnih tužilaca, jedan savjetnik);
- 26. i 27. VI 2018. u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUROL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: „Istražne metode i međunarodne norme za borbu protiv trgovine kulturnim dobrima“. Seminaru su prisustvovala 23 predstavnika pravosuđa (osam sudija, 11 državnih tužilaca, dva sudijska savjetnika);
- 28. i 29. VI 2018. u Danilovgradu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUROL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, u okviru projekta o međunarodnoj pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: „Istražne metode i međunarodne norme za borbu protiv trgovine kulturnim dobrima“. Seminaru su prisustvovala dva tužilačka savjetnika;
- 11. i 12. VII 2018. u Podgorici, u organizaciji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, a u saradnji sa Institutom EIPA iz Luksemburga i uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Luksemburga, kroz Program tehničke podrške Crnoj Gori u jačanju kapaciteta i kvaliteta pravosuđa, organizovan seminar na temu: „EU pravosudna saradnja u građanskim i privrednim stvarima – prekogranični sporovi“ (modul V). Obuci je prisustvovalo 25 učesnika (11 sudija, jedna državna tužiteljka, pet sudijska savjetnika, tri savjetnika u tužilaštvima, dva pripravnika u sudovima i tri pripravnika u tužilaštvima);

- 10. i 11. IX 2018. u Budvi, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, u saradnji i uz podršku Ambasade SAD u Podgorici (INL Program), organizovao seminar na temu: „Savremene istražne metode i međunarodna pravna saradnja“. Seminar je imao za cilj da međunarodni stručnjaci podijele svoje znanje i iskustvo sa crnogorskim kolegama, kada je u pitanju korišćenje savremenih istražnih tehnika i instrumenata međunarodne pravne saradnje u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Učesnici ove dvodnevne obuke bili su: sudije, državni tužioci, predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i Uprave za inspekcijske poslove. Seminaru je prisustvovalo šest sudija, jedan sudijski savjetnik i 12 državnih tužilaca;
- 25. i 26. IX 2018. u Podgorici, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u saradnji sa projektom EUROL II (Podrška Evropske unije vladavini prava), Ministarstvom pravde i Policijskom akademijom, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti međunarodne pravosudne saradnje u krivičnim stvarima, organizovali su seminar na temu: „Prekogranični organizovani kriminal, krijumčarenje migranata“. Seminaru je prisustvovalo 26 predstavnika pravosuđa (deset sudija, 14 državnih tužilaca, dva savjetnika u pravosuđu).

3.24.5.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Crna Gora je 13. IX 2018. pristupila Programu pravde EU, stupanjem na snagu Memoranduma o razumijevanju između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Programu pravde EU.

3.24.6. Policijska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala

3.24.6.1. Međunarodna saradnja

Sporazum o automatizovanoj razmjeni DNK podataka, podataka o otiscima prstiju i podataka o registraciji vozila, koji se realizuje u okviru Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE), potpisan je 13. IX 2018. u Beču, na Ministarskoj konferenciji koja je upriličena povodom austrijskog predsjedavanja Evropskom unijom. Pomenuti sporazum predstavlja značajan iskorak u efikasnijoj borbi protiv prekograničnog, teškog i organizovanog kriminala, ilegalnih migracija i terorizma. Značajno je naglasiti da je Crna Gora preduzela sve potrebne pripremne radnje radi prilagođavanja svojih sistema za predstojeću automatsku razmjenu podataka sa zemljama članicama PCC SEE.

Posredstvom Europol-a, Crna Gora je prva država operativni partner, koja je integrisala Siena web servise u nacionalnu aplikaciju za upravljanje predmetima na nivou međunarodne policijske saradnje, čime je znatno olakšana upotreba Siena komunikacionog linka u svakodnevnom radu. U periodu od 1. I do 20. X 2018, posredstvom EUROPOL-a

razmijenjeno je 3517 informacija (poslato 844, primljeno 2673). U periodu od 1. I do 20. X 2018. posredstvom Interpol-a razmijenjeno je 46612 informacija.

Bilans ostvarenih rezultata

Kao rezultat uspješne saradnje na međunarodnom nivou (crnogorske i kosovske policije) na Kosovu su zajedničkom akcijom dvije policije u sklopu ciljanih potraga u julu 2018. lišeni slobode crnogorski državljani na teritoriji Kosova, a na osnovu prethodno raspisane međunarodne potjernice NCB Interpol-a Podgorica zbog osnovane sumnje da su izvršili KD teško ubistvo na Cetinju 10. X 2016.

Zahvaljujući saradnji crnogorske policije, srpske policije i policije Turske, u sklopu ciljanih potraga, tokom septembra 2018. u Turskoj je lišeno slobode lice koje je označeno kao jedan od vođa organizovane kriminalne grupe „Škaljari“. Lišenje slobode izvršeno je po osnovu raspisane crvene međunarodne potjernice grčkih organa 2017. zbog dovođenja u vezu sa krijumčarenjem 136 kilograma kokaina.

Nakon duže i intenzivne saradnje sa inostranim partnerima a posebno sa policijama Francuske, Njemačke, Portugalijske, Španije i Bugarske, u sklopu ciljane potrage, u Bugarskoj je u septembru 2018. sa lažnim portugalskim dokumentima lišen slobode crnogorski državljani, jedan od vođa OKG Kavači. Ovo lice se potražuje po osnovu naredbe Osnovnog suda u Kotoru, radi izvršenja kazne zatvora u trajanju od jedne godine izrečene zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju.

U sklopu saradnje francuske i crnogorske policije, realizacijom operacije „Kalash mountain“, lišeno je slobode devet lica i zaplijenjeno 69 kilograma kokaina u Francuskoj, 8. V 2018.

6. IV 2018. u Njemačkoj je, nakon intezivne saradnje službenika Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju INTERPOL EUROPOL SIRENE i njemačke policije, lišeno je slobode lice koje se potraživalo radi vođenja krivičnog postupka po optužnici Specijalnog državnog tužilaštva zbog krivičnih djela stvaranje kriminalne organizacije i neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Nakon završene ekstradicione procedure, lice je izručeno u Crnu Goru dana 20. VI 2018.

U saradnji sa italijanskom policijom i američkom službom za borbu protiv narkotika DEA, izvedena koordinirana policijska akcija koja je rezultirala pronalaskom i oduzimanjem 20 tona opojne droge hašiš na brodu „Remus“ i lišenje slobode svih 11 članova posade broda. Sva lica lišena slobode su državljani Crne Gore.

Operacija „BARBA“ (pogledati opširnije u oblasti 3.24.8. SARADNJA U OBLASTI DROGA).

3.24.6.2. Kadrovski kapaciteti policije i tužilaštva u borbi protiv kriminala

Tokom 2018. uvažena je preporuka Evropske komisije i osnaženi kadrovski kapaciteti Specijalnog policijskog odjeljenja za skoro 50% tj. dodatno je raspoređeno devet novih službenika, pa u Specijalnom policijskom odjeljenju trenutno ima 29 službenika.

U Specijalnom državnom tužilaštvu trenutno je zaposleno uz glavnog specijalnog tužioca još 10 specijalnih tužilaca i dva tužioca privremeno upućena na rad u Specijalnom državnom tužilaštvu, kao i 35 državnih službenika i namještenika. U toku je izbor dva specijalna tužioca.

3.24.6.3. Razmjena podataka između policije i tužilaštva

Prema Sporazumu za unapređenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala, potpisanom 16. X 2017. omogućena je razmjena podataka između institucija na dva načina: prvi način je razmjena podataka posredstvom kontakt tačaka elektronskim putem na siguran način, a drugi je razmjena podataka kroz informacione sisteme institucija, putem web servisa. Ovo podrazumijeva da su podaci iz baza podataka koje vode relevantne institucije dostupni ostalim institucijama kroz njihove informacione sisteme te je na ovaj način u periodu od 1. I do 1. IX 2018. evidentirano 304.777 preuzimanja podataka. Izrada preostalih web servisa Uprave carina, Sudskog savjeta (u skladu sa AP za IKT strategiju) i Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma u toku je i biće završena do kraja 2018, dok ćemo, na predlog Evropske komisije proširiti spisak institucija sa Centralnom bankom i Upravom za nekretnine.

3.24.6.4. Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, donijete su naredbe o sprovođenju istrage u osam predmeta, protiv 78 lica za krivična djela organizovanog kriminala, od kojih u jednom predmetu protiv jednog lica za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i terorizam. Podignute su optužnice u devet predmeta, protiv 70 lica, te izrečeno osam presuda (na kaznu zatvora) na osnovu sporazuma o priznanju krivice, u odnosu na 10 lica. Pokrenute su tri finansijske istrage protiv 26 lica. Za krivično djelo pranje novca donijeta je naredba o sprovođenju istrage u jednom predmetu, protiv jednog fizičkog i jednog pravnog lica. U navedenom predmetu blokirana su novčana sredstva u iznosu od 1.064.074,86 eura. Prema obavještenjima Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma formirano je 18 krivičnih predmeta, od kojih su dva predmeta arhivirana, a 16 predmeta se nalazi u fazi izviđaja. U jednom predmetu u izviđaju blokirana su novčana sredstva u iznosu od 62.761.813,00 eura.

3.24.6.5. Zaštita svjedoka

U periodu od 1. I – 30. X 2018, Jedinica za zaštitu svjedoka je sprovodila mjere zaštite svjedoka prema 47 lica – prema jednom licu iz Crne Gore iz predmeta koji je u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, prema 45 lica iz Republike Hrvatske iz predmeta ratnih

zločina u sudskim postupcima obeštećenja i prema jednom licu iz zemlje regiona, u asistenciji u odnosu na predmet iz zemlje regiona.

3.24.6.6. Dešavanja u oblasti lakog i malokalibarskog naoružanja

Akcije organizovane povodom Međunarodnog dana uništavanja oružja realizovalo je Ministarstvo unutrašnjih poslova, uz podršku Evropske unije (EU) i Centra za kontrolu lakog i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (UNDP/SEESAC):

- događaje je podržala i Misija Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Crnoj Gori (OEBS), kao i nevladina organizacija Centar za demokratsku tranziciju (CDT). Do sada je uništeno 5769 komada vatrenog oružja i 675 komada djelova oružja. Radi se o oružju koje je oduzeto u pravosnažno okončanim krivičnim, prekršajnim i upravnim postupcima, kao i naoružanju koje je vraćeno ili nađeno;
- prikupljenih 21,5 hiljada komada municije različitog kalibra uništeno tokom septembra 2017. i 27 hiljada u junu ove godine u fabrici POLIEX u Beranama;
- količina dobrovoljnog vraćenog vatrenog oružja u ilegalnom posjedu građana iz projekta "Poštuj život vrati oružje" - od trenutka stupanja na snagu novog Zakona o oružju, 19. III 2015, građani su dobrovoljno vratili 1670 komada vatrenog oružja, 230 minsko eksplozivnih sredstava, 900 komada djelova oružja i 27167 komada metaka različitog kalibra;
- policijska organizacija je u periodu od 1. I do 1. X 2018. od građana privremeno oduzela 413 komada vatrenog oružja, od čega je u ilegalnom posjedu bilo 231 komada.

3.24.6.7. Prevencija i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

U izvještajnom periodu, popunjeno je jedno službeničko mjesto u Grupi za borbu protiv visokotehnološkog kriminala. Službenici u ovoj Grupi postupaju po krivičnim djelima koja su počinjena protiv visokotehnoloških sistema kao i uz pomoć visokotehnoloških sistema, što je obuhvatalo: klasična djela kompjuterskog kriminala, krivična djela iz oblasti dječije pornografije, krivična djela iz oblasti bankarskog kartičarstva, kao i krivična djela ugrožavanja sigurnosti na internetu i izazivanje rasne, vjerske i nacionalne mržnje.

U toku 2018, službenici Ministarstva unutrašnjih poslova su podnijeli 16 krivičnih prijava protiv 16 lica zbog počinjenih krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Takođe, u navedenom periodu građani su prijavili preko 17 prevara počinjenih uz pomoć informacionih tehnologija. Direktna šteta po crnogorske građane u toku 2018. je preko 111.000 eura, a preventivnim i represivnim djelovanjem svih institucija sistema spriječeno je nastajanje preko 5,4 miliona eura štete po crnogorske građane. Ovi podaci su prijavljeni Ministarstvu unutrašnjih poslova, a stvarna šteta po crnogorske građane je mnogo veća.

3.24.6.8. Prevencija i kapaciteti u oblasti pranja novca

Normativni okvir

Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG", broj 44/18). U skladu sa procedurama usvojeni su i sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija („Sl. list CG", br. 50/14, 12/15 i 65/18); Pravilnik o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG", broj 65/18).

Bilans ostvarenih rezultata

Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma je u periodu 1. I – 30. IX 2018. privremeno blokirala (na 72 sata) četrnaest transakcija u ukupnom iznosu od 3.367.354,00 eura i 2.053.500,00 dolara.

Na 56. Plenarnom zasijedanju Manivala (MONEYVAL), koje je održano u periodu 2 – 6. VII 2018, delegacija Crne Gore je izvijestila da su Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama u postupku usvajanja. Sekretarijat Manivala je naknadno obaviješten da su pomenuti zakoni usvojeni i stupili na snagu. U skladu sa zaključcima sa 56. Plenarnog zasijedanja Crna Gora i dalje ostaje u koraku 2 Manival procedure za unapređenje usklađenosti. Shodno tome u obavezi je da izvijesti Sekretarijat Manivala o aktivnostima koje su preduzete u periodu januar – septembar 2018. u cilju otklanjanja nedostataka utvrđenih u Izvještaju nakon IV kruga evaluacije sistema sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Pored toga, tokom decembarskog zasijedanja Manivala diskutovaće se o daljem statusu Crne Gore u ovom Komitetu Savjeta Evrope.

Pregled statističkih podataka

U periodu od 1. I – 30. IX 2018, u Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma otvoreno je 159 predmeta. U istom periodu, Uprava je od zakonskih obveznika i nadležnih državnih organa primila ukupno 176 izvještaja o sumnjivim transakcijama (147 od banaka, 22 od Montenegro Transfers agenta Western Union-a za Crnu Goru, sedam izvještaja od Uprave carina), dok su analičari Uprave iz redovnih izvještaja izdvojili 18 sumnjivih transakcija. Pored toga, nadležnim državnim organima proslijeđene su 62 informacije i obavještenja o sumnjivim transakcijama (Tužilaštvu -28, Upravi policije- 20, ANB-šest, Poreska uprava-pet, CBCG-dva, Upravi za inspekcijske poslove-jedno).

U izvještajnom periodu, izvršeno je 60 kontrola kod obveznika nad kojima, prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava vrši direktan nadzor. Od navedenog broja kontrola podnešena su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, u odnosu na četiri naloga, podnijeta u prethodnoj godini, izrečene su kazne u iznosu od 9.100,00 eura. Inspektori Uprave su takođe izdali dvadeset prekršajnih naloga u iznosu od

36.300,00 eura, a naplaćeno je četrnaest prekršajnih naloga u iznosu od 14.949,03 eura. U odnosu na četiri prekršajna naloga izdata od strane Uprave, obveznici su zatražili odlučivanje nadležnog suda za prekršaje.

Tokom navedenog perioda, stranim finansijsko-obavještajnim službama proslijeđena su 144 zahtjeva, a od stranih FOS primljena su 24 zahtjeva za dostavu finansijsko-obavještajnih podataka.

Prikaz sprovedenih obuka

U periodu januar – septembar 2018, službenici Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma učestvovali su na 17 obuka i seminara koji su se odnosili na pranje novca, finansijske istrage, praćenje i otkrivanje imovine stečene kriminalnom djelatnošću, finansiranje terorizma, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, rukovođenje u savremenim sistemima bezbjednosti i sl.

Međunarodna i regionalna saradnja

Predstavnici USPNFT su učestvovali u radu međunarodnih tijela: sastanci radnih grupa EGMONT-a (Svjetske asocijacije finansijsko obavještajnih službi), 12 – 15. III 2018, Buenos Aires, Argentina; 56. Plenarno zasijedanje Komiteta Savjeta Evrope MONEYVAL, 2 – 6. VII 2018, Strazbur, Francuska; 25. Plenarno zasijedanje Egmont Grupe, 23- 28. IX 2018; Regionalna konferencija šefova finansijsko-obavještajnih službi, 2-4. X 2018, u Mostaru, Bosna i Hercegovina.

3.24.6.9. Prevencija i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Strategijski okvir

Vlada je 29. III 2018. usvojila Drugi polugodišnji Izvještaj o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za 2017. Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. planirana je realizacija ukupno 95 aktivnosti. U periodu od 1. VII do 31. XII 2017. pratila se realizacija 66 aktivnosti. Realizovana je 21 aktivnost, djelimično realizovanih je 6, dok se u kontinuitetu, ili po potrebi realizovalo 39 aktivnosti.

Vlada je 4. X 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i Akcionog plana za period 1. I - 31. VI 2018. Akcionim planom za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2017-2018. planirana je realizacija 95 aktivnosti, a u periodu od 1. I do 30. VI 2018. pratila se realizacija 56 aktivnosti. Realizovano je 13 aktivnosti, djelimično realizovana je jedna, dok se u kontinuitetu, ili po potrebi realizovalo 38 aktivnosti. Nerealizovanih aktivnosti je četiri.

U cilju izrade nove Strategije za borbu protiv trgovine ljudima, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji i uz podršku misije OEBS-a angažovala

međunarodnog eksperta koji je izradio analizu uticaja sprovođenja Strategije za period 2012-2017, na osnovu koje je Radna grupa izradila predlog nacrta nove Strategije za period 2019-2024, sa pratećim akcionim planom za 2019.

U cilju unapređenja sistema formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima i nadogradnje sistema njihove zaštite, Ministarstvo unutrašnjih poslova je uz podršku IOM-a pristupilo izradi standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Nakon više sastanaka predstavnika institucija i nevladinih organizacija, izrađen je nacrt ovog dokumenta koji bi trebalo da obezbijedi funkcionalnu komunikaciju i saradnju između već uspostavljenog mehanizma koji će osigurati da svi relevantni subjekti imaju definisane neophodne korake za inicijalno upućivanje i formalno dodjeljivanje statusa žrtvi trgovine ljudima, koji će se bazirati na principu poštovanja ljudskih prava bez obzira na tok krivičnog postupka.

Normativni okvir

Skupština je 26. VII 2018. donijela Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope protiv trgovine ljudskim organima („Sl. list CG“, broj 8/18).

Bilans ostvarenih rezultata

Službenici Uprave policije, CB Podgorica, 17. X 2018. podnijeli su krivičnu prijavu protiv jednog lica, zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo trgovina ljudima iz čl. 444 KZ-a, na štetu jednog maloljetnog lica. Izviđajne mjere i radnje preduzimaju se u saradnji sa Višim državnim tužilaštvom u Podgorici, dok je oštećena smještena u Nacionalno sklonište za žrtve trgovine ljudima.

Pred Višim sudom u Podgorici vodi se postupak za krivično djelo iz člana 444 krivičnog zakonika i to po optužnici Višeg državnog tužilaštva od 6. VII 2017. U dosadašnjem toku postupka, sud je sproveo sve dokaze predložene optužnicom, u sklopu kojih su i IT vještačenja i naredio nova IT vještačenja, zamolbenim putem od kompanije Fejsbuk zatražio dodatne podatke, čiji odgovor se čeka. Svi dokazi su izvedeni osim saslušanja maloljetnih lica, o čijem neposrednom saslušanju će se odlučiti naknadno. Sud je održao ukupno 12 glavnih pretresa.

U Nacionalnom skloništu za žrtve trgovine ljudima od početka 2018. boravile su četiri štice, od kojih su tri bile maloljetne. Njima je u Skloništu obezbijedena primarna pomoć, smještaj, hrana, odjeća i obuća, kao i besplatni pravni savjeti. Osim navedene pomoći, bili su uključeni i stručni radnici/e u davanju pomoći i podrške iz Centra za socijalni rad i Uprave policije odnosno CB Podgorica.

Na instucionalnom planu, u februaru 2018. pri Upravi policije oformljen je Odsjek za suzbijanje trgovine ljudima, krijumčarenje i ilegalne migracije; imenovan je rukovodilac Odsjeka i povećan broj sistematizovanih radnih mjesta u okviru Odsjeka na osam.

Na planu prevencije, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u koordinaciji sa ostalim nadležnim institucijama sprovela je aktivnosti koje su imale za cilj da informišu širu javnost o svim aspektima fenomena trgovine ljudima. Kampanja „Zaustavimo trgovinu ljudima” se kontinuirano sprovodila na cijeloj teritoriji Crne Gore, a ista je podrazumijevala emitovanje TV-spota „Stop trgovini ljudima”, kojim se ujedno promovisala i SOS antitrafiking linija (11 66 66). Tokom ove kampanje, u saradnji sa Upravom policije – Sektorom granične policije, postavljeni su poster i sa SOS telefonom za žrtve trgovine ljudima na graničnim prelazima. Takođe, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, distribuirano je 50 postera u 18 zdravstvenih ustanova (domovima zdravlja) kojima se promoviše SOS linija.

Aktivnosti realizovane u cilju obilježavanja 18. oktobra - Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima su bile usmjerene na jačanje otpornosti ranjivih kategorija u odnosu na fenomen trgovine ljudima. S tim u vezi, na inicijativu Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, 18. X 2018. u svim osnovnim i srednjim školama realizovan je čas na temu „Borba protiv trgovine ljudima/djecom”. U saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore, organizovana je radionica na temu „Trgovina ljudima” namijenjena tražiocima azila smještenim u Centru za azilante. Pored navedenog, na info pultu u centru Podgorice volonteri Crvenog krsta su distribuirali informativne flajere koje je izradila Nacionalna kancelarija.

Predstavnici MUP-a - Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i Ministarstva za ljudska i manjinska prava u saradnji sa organizacijama civilnog društva, u septembru su otpočeli sa aktivnostima na sprovođenju edukacija i kampanje na temu: „Borba protiv nasilja u porodici, dječjih ugovorenih brakova i trgovine ljudima”, namijenjene romskoj i egipćanskoj populaciji. Do sada je kampanja sprovedena u romskim naseljima u devet gradova (Berane, Bijelo Polje, Pljevlja, Herceg Novi, Tivat, Kotor, Ulcinj, Bar i Podgorica).

Prikaz sprovedenih obuka

U skladu sa prioritetima definisanim strateškim dokumentima u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, realizovan je značajan broj obuka u pravcu jačanja stručnih kapaciteta predstavnika sudstva, tužilaštva, policije, zdravstva, socijalnih službi, predstavnika lokalnih samouprava za proaktivnu identifikaciju potencijalnih i žrtava trgovine ljudima. S tim u vezi, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, u saradnji sa Upravom za kadrove, razvila je i realizovala sljedeće programe edukacija: u okviru programa „*Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima*”, održane su dvije obuke (aprila i oktobra mjeseca), kojima je prisustvovalo 27 zdravstvenih radnika; u okviru programa „*Jačanje vještina rane identifikacije i upućivanja potencijalnih slučajeva trgovine ljudima u Crnoj Gori, sa posebnim osvrtom na multiagencijsku saradnju*”, održane su dvije obuke (u

junu i septembru), kojima je prisustvovalo 26 predstavnika institucija i organizacija i to: dva predstavnika Uprave za inspekcijske poslove, četiri predstavnika Zavoda za zapošljavanje, dva predstavnika Uprave policije, tri predstavnika Uprave carina, pet predstavnika Crvenog krsta Crne Gore, sedam predstavnika mobilnog tima za pružanje asistencije ranjivim grupama migranata i tri predstavnika Centra za socijalni rad; u okviru programa „Uloga i mogućnosti djelovanja Ministarstva vanjskih poslova i diplomatsko-konzularnih predstavništava u borbi protiv trgovine ljudima“, u septembru je održana jedna obuka kojoj je prisustvovalo sedam službenika.

Takođe, u septembru je održana obuka predstavnika institucija i NVO za primjenu transnacionalnih obrazaca upućivanja kojoj je prisustvovalo 20 učesnika i to: šest predstavnika Osnovnog državnog tužilaštva, tri predstavnika Uprave policije, osam predstavnika centara za socijalni rad i tri predstavnika NVO.

U okviru pripreme pripadnika oružanih snaga Vojske Crne Gore za učestvovanje u mirovnoj misiji u Avganistanu, Ministarstvo odbrane je tokom prve polovine 2018. organizovalo obuku na temu borbe protiv trgovine ljudima koju je pohađalo ukupno 29 pripadnika Vojske Crne Gore.

Policijska akademija u Danilovgradu 24-25. V 2018. organizovala je obuku na temu „Borba protiv trgovine ljudima“ za 17 službenika Uprave policije - Sektora kriminalističke policije, Sektora policije opšte nadležnosti i Sektora granične policije.

U toku maja, realizovana su četiri treninga-obuke za predstavnike turističke privrede za sjevernu, centralnu i južnu regiju, kojom prilikom su učesnici obuka – njih preko 50 - upoznati sa samom problematikom trgovine ljudima, ključnim trendovima koji tretiraju ovu problematiku, indikatorima za prepoznavanje žrtava, kao i mehanizmima upućivanja.

Predstavnici Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima uzeli su učešće u radu radionice pod nazivom „Smjernice za bolju identifikaciju žrtava trgovine ljudima među migrantima i izbjeglicama“, koja je u organizaciji OEBS-a održana u Skoplju 28. III 2018.

Ekspertska misija TAIEX-a za borbu protiv trgovine ljudima na temu „Identifikacija, istraga i krivično gonjenje“, organizovana u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Međunarodnom organizacijom za migracije, održana je 27, 28. i 29. marta 2018. Obuka koja je tom prilikom sprovedena bazirala se na analizi slučajeva iz rada crnogorskih organa za sprovođenje zakona i istoj je prisustvovalo šest predstavnika Uprave policije, četiri predstavnika tužilaštva, pet predstavnika suda, četiri predstavnika Nacionalne kancelarije, jedan predstavnik Policijske akademije, jedan predstavnik Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, po jedan predstavnik Ministarstva pravde i Ministarstva rada i socijalnog staranja i dvije predstavnice NVO.

Međunarodna i regionalna saradnja

U dijelu međunarodne i regionalne saradnje, ministri unutrašnjih poslova Crne Gore i Makedonije 20. VII 2018. potpisali su Sporazum u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, a u cilju jačanja mehanizama saradnje za efikasniji odgovor na izazove u ovoj oblasti.

U cilju obezbjeđivanja što kvalitetnije implementacije potpisanih protokola o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima sa Albanijom, Kosovom i Makedonijom, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je zajedno sa partnerskom NVO „SOS Nikšić“ aktivan partner u realizaciji projekta koji uključuje četiri države regiona. Ovaj projekat traje dvije godine i kao osnovni cilj ima usvajanje transnacionalnih SOP-ova koji dopunjavaju bilateralne protokole, kao i osposobljavanje timova profesionalaca konkretno za njihovu primjenu, a sve u cilju obezbjeđivanja kvalitetnije razmjene podataka osoba koje rade na prekograničnom slučaju trgovine ljudima. Ovim projektom planirano je i sprovođenje zajedničke kampanje za sve četiri zemlje u realizaciji predmetnog projekta. Projekat je zvanično otpočeo formiranjem Upravnog odbora za praćenje implementacije zadatih ciljeva koji čine nacionalni koordinatori četiri zemlje u aprilu 2018. u Tirani i imenovanjem kontakt osoba ispred svake države za operativne poslove realizacije samog projekta.

Predstavnici Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i drugih organa koji su uključeni u realizaciju aktivnosti na polju borbe protiv trgovine ljudima, uzeli su učešće u radu većeg broja regionalnih i međunarodnih skupova na kojima se tretirala ova problematika.

Rukovodilac Nacionalne kancelarije/nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima učestvovao je u radu sljedećih skupova: kao član crnogorske delegacije, koju je predvodio ministar unutrašnjih poslova (15-16. marta) uzeo je učešće u radu sastanka nacionalnih anti-trafiking koordinatora sa prostora JI Evrope koji je održan u okviru ministarske konferencije Brdo procesa; (19-23. marta) učestvovao je u radu radionice o evropskim direktivama i najboljim praksama zaštite ljudskih prava i prava žrtava, s naglaskom na naknadu žrtvama krivičnih djela i povezane direktive EU i evropske standarde zaštite i pružanja usluga žrtvama, koja je održana u Dubrovniku; konferencije Alijanse za borbu protiv trgovine ljudima koja je u organizaciji OEBS-a održana u Beču (23-24. aprila); konferencije povodom obilježavanja 10 godina od stupanja na snagu Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima, koja je u organizaciji hrvatskog predsjedavanja Komitetom ministara Savjeta Evrope održana u Strazburu (22-23. maja); međunarodnog skupa „Zapadni Balkan i Evropska unija: nacionalni sistemi u cilju sprečavanja trgovine ljudima u JI Evropi u kontekstu procesa postupanja“, koji je održan u organizaciji Nacionalne komisije za borbu protiv trgovine ljudima Bugarske i Međunarodnog centra za razvoj migracionih politika (ICMPD) u Sofiji (31. maja - 1. juna); drugog koordinacionog regionalnog sastanka nacionalnih koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima iz regije Zapadnog Balkana, u organizaciji IOM-a, koji je održan u Budvi (26. april) - sastanku je prisustvovao i jedan službenik Uprave policije; sastanka EU mreže

nacionalnih izvjestilaca i ekvivalentnih mehanizama u borbi protiv trgovine ljudima, koji je održan u Briselu (13-14. juna); regionalnom sastanku pod nazivom „Unapređenje sistema zaštite za albansku djecu uključenu u prekograničnu saradnju“, koji je u organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova Albanije, Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstva zdravlja i socijalnog staranja i Caritas Albanije organizovan 27. VI 2018. u Skadru. Sastanku su prisustvovali i službenici granične policije.

Predstavница Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima uzela je učešće u radu međunarodne obuke na temu „*Borba protiv trgovine ljudima i krijumčarenja*“, koja je u organizaciji CEPOL-a održana 12-15. V 2018. u Budimpešti, kao i na obuci koja je u organizaciji CEPOL-a održana u Budimpešti 11-14. juna 2018. na temu „Borba protiv trgovine ljudima i ilegalnih migracija“.

Predstavница Nacionalne kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima uzela je učešće u radu 22. sastanka Komiteta država članica Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima, koji je održan 9. II 2018. u Strazburu. Na sastanku Komiteta je između ostalog razmotren i Izvještaj Crne Gore o realizaciji preporuka u okviru drugog kruga evaluacije implementacije Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima.

3.24.7. Borba protiv terorizma

3.24.7.1. Strategijski okvir

Na Forumu ministara pravde i unutrašnjih poslova, EU-Zapadni Balkan, održanom u Tirani 5. X 2018, usvojen je Zajednički akcioni plan o borbi protiv terorizma, kojim su definisani zajednički ciljevi, koje će šest partnerskih zemalja Zapadnog Balkana sprovoditi uz podršku Evropske unije. Glavni ciljevi precizirani ovim Akcionim planom, odnose se na usklađivanje pravnog i institucionalnog okvira sa adekvatnim instrumentima EU, efikasnu prevenciju i borbu protiv nasilnog ekstremizma, intenzivnu razmjenu informacija i operativnu saradnju, kao i na izgradnju kapaciteta za borbu protiv pranja novca i finansiranje terorizma i jačanje zaštite građana i infrastrukture.

3.24.7.2. Prikaz statističkih podataka

- Vojno skladište „Brezovik“ u Nikšiću – za rekonstrukciju i izgradnju objekata u ovom skladištu urađen je Glavni projekat vrijednosti 2.500.000 eura. U skladu sa Glavnim projektom do sada su u građevinskom smislu rekonstruisani objekti: M-7, M-8, M-9, M-10, M-11, M-12, M-13, S-2 i S-3, čija investiciona vrijednost je iznosila 777.000 eura. Rekonstrukcijom ovih magacina stvoreni su savremeni uslovi za bezbjedno uskladištenje municije i minsko eksplozivnih sredstava. Za završetak radova po urađenom Glavnom projektu potrebno je još oko 1.723.000 eura, a radovi će biti realizovani u narednom periodu, u skladu sa dinamikom priliva novčanih sredstava od strane donatora (OSCE i UNDP u Crnoj Gori). U tom smislu, do kraja 2018. je planirano

postavljanje nove ograde u skladištu „Brezovik“. Vrijednost radova iznosi 270 000 eura, a sredstva su obezbijeđena kroz MONDEM program.

- Vojno skladište „Židovići“ u Pljevljima - u ovom skladištu postoje dva objekta za skladištenje municije, KN-5 i KN-6. Oba magacina su rekonstruisana i stvoreni su uslovi za bezbjedno uskladištenje municije.
- Polijsko skladište „Rogami“ - u saradnji sa UNDP misijom u Crnoj Gori raspisan je tender za izvođača radova na skladištu, koji se odnosi na poboljšanje mjera fizičke i tehničke zaštite (izgradnja unutrašnje ograde, video nadzora i osvjjetljenja). Procijenjena vrijednost radova je oko 300000 eura, a obezbijeđena su preko UNDP-SEESAC-a.

3.24.8. Saradnja u oblasti droga

3.24.8.1. Strategijski okvir

Nastavljena je implementacija Strategije Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020, kroz sprovođenje aktivnosti iz Akcionog plana za period 2017-2018.

3.24.8.2. Bilans ostvarenih rezultata

Kontinuirano je učešće u Regionalnom IPA 6 tehničkom projektu kroz saradnju sa Evropskom agencijom za monitoring droga (EMCDDA), koji je započet u oktobru 2017. Na zahtjev EMCDDA organizovana je tehničko-ekspertska misija, 14. i 15. VI 2018. u Podgorici, u kojoj je učestvovalo trideset predstavnika više institucija.

Na tematskim stručnim sastancima u organizaciji EMCDDA i u okviru IPA6 projekta, učestvovali su nacionalni eksperti, u cilju obuke za učešće u radu ove agencije. Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Forenzički centar aktivno učestvuju u razmjeni informacija kroz EU Sistem za rano upozorenje na pojavu novih psihoaktivnih supstanci.

Na osnovu notifikacija iz EU Sistema za rano upozorenje i na osnovu nacionalnih procjena potreba, ažurira se redovno spisak supstanci koje treba staviti pod zakonsku kontrolu. Posljednje izmjene u skladu sa najnovijom direktivom EU za ovu oblast (2017/2103), kao i nova EU definicija novih psihoaktivnih supstanci inkorporirana je u Pravilnik o utvrđivanju spiska droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga („Sl. list CG“, br. 41/18 i 57/18).

U periodu od 1. I do 20. X 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge podnijeli su 144 krivične prijave, protiv 211 lica, zbog počinjenog 201 krivičnog djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga. Podnio je 645 prekršajnih prijava, protiv 670 lica, zbog počinjenog prekršaja iz člana 52 stav 1 tačka 5 u vezi člana 45 stav 1 Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga. Broj zaplijena droga od januara do 20. X 2018. je 933.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, na teritoriji Crne Gore je ukupno pronađeno i oduzeto 3t 194kg 552,9gr opojnih droga, i to: marihuana (3t 157kg 917,4gr), heroin (1kg 661,7gr), kokain (34kg 577,71gr), hašiš (147,85), ekstazi (16,419gr), ekstazi tablete (1718 komad), LSD (20 1/2 sličica), tablete razne (171 komad).

U periodu od 1. I do 20. X 2018, službenici Odsjeka su sprovodili 14 dugoročnih istraga uz primjenu mjera tajnog nadzora. Realizovana su četiri predmeta, od kojih jedan od međunarodnog značaja.

U januaru 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge su realizovali međunarodnu akciju „Barba“. „Barbu“ je inicirala, vodila i realizovala Uprava policije Crne Gore. Na osnovu dobijenih informacija Uprava policije je u predmetu „Barba“ inicirala međunarodnu policijsku saradnju sa Njemačkom pokrajinskom policijom - Donje Saksonije, Hanover, policijom Republike Hrvatske i Republike Srbije. Na teritoriji Crne Gore u ovom predmetu identifikovane su tri organizovane kriminalne grupe koje su se bavile međunarodnim krijumčarenjem opojnih droga marihuana i heroin. Droga je nabavljana u Albaniji a njeno krijumčarenje je vršeno u Hrvatsku, Njemačku i Srbiju. Krivičnim prijavama u Crnoj Gori, koje su podnijete u završnim akcijama lišenja slobode ove tri grupe 15. i 31. I 2018. ukupno je obuhvaćeno 29 lica, kojima se kao pripadnicima ovih organizovanih kriminalnih grupa stavlja na teret da su izvršili krivična djela Stvaranje kriminalne organizacije i Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. U ranijem periodu u sklopu ovog predmeta u više pojedinačnih akcija sprovedenih u Crnoj Gori slobode je lišeno 14 lica, protiv kojih je podnijeto 11 krivičnih prijava, za počinjenih 14 krivičnih djela Neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Dva lica su ranije uhapšena u Hrvatskoj, a šest lica u Njemačkoj. U predmetu „Barba“ ukupno je zaplijenjeno: 375 kg marihuane, 3kg i 250 gr. heroina i 10 grama kokaina, dvije automatske puške, dvije puške, jedan automatski pištolj – škorpion, tri pištolja.

U februaru 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge realizovali su nastavak policijske akcije „TORNI“ kriminalistička obrada upućuje na sumnju da su predhodno navedena lica u toku 2016. na području Podgorice većem broju lica prodavala opojne droge marihuanu i kokain. Prilikom preduzimanja policijskih mjera i radnji u toku 2016. na ovom predmetu ukupno je zaplijenjeno osam pvc kesica u kojima se nalazio kokain bruto mase oko 85 grama i pet većih pvc pakovanja u kojima se nalazila marihuana težine 4.493 kilograma. Napominjemo da je akcija „TORNI“ u prethodnom periodu rezultirala podnošenjem jedne krivične prijave SDT-u, kao i tri krivične prijave VDT-u, za jednu krivičnu prijavu se čeka mišljenje VDT.

U aprilu 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv roge realizovali su akciju „PISMO“. Ova akcija je sprovedena u dužem vremenskom periodu u toku 2017. i u prvom dijelu 2018. u odnosu na više lica za koja se sumnja da su se bavila uličnom prodajom opojnih droga na

području Opštine Bar. U realizaciji akcije policijski službenici su izvršili pretreze na pet lokacija i tom prilikom lišili slobode četiri lica zbog postojanja osnovane sumnje da su počinila krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.

U junu 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge realizovali su višemjesečnu akciju kodnog naziva „Alkatraz“. Akcija je po nalogu Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, sprovedena u dužem vremenskom periodu u toku 2017. i u prvom dijelu 2018. u odnosu na više lica koja su se bavila uličnom prodajom opojnih droga na području Podgorice, Bara i Budve. Prilikom realizacije lišeno je slobode 10 lica, zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz čl. 300 KZ, zbog postojanja osnovane sumnje da su prijavljena lica u dužem vremenskom periodu u toku 2017. i u prvom dijelu 2018. na području Podgorice, Bara i Budve većem broju lica prodavali opojne droge heroin, marihuanu, kokain i amfetamin. Prilikom preduzimanja policijskih mjera i radnji na ovom predmetu u navedenom vremenskom periodu u 34 navrata su izvršene zaplijene opojnih droga kod krajnjih kupaca i to: 623.127gr heroína, 2072gr marihuane, 2.474gr amfetamina, 0.412gr kokaina, četiri tablete buprenorfina i 346g smjese paracetamola i kofeina koji služe za mješanje sa opojnom drogom heroin, radi većeg dobijanja mase.

3.24.9. Carinska saradnja

3.24.9.1. Bilans ostvarenih rezultata

U izvještajnom periodu, Uprava carina je realizovala značajna unapređenja Sistema za analizu rizika. U martu 2018. završena je implementacija projekta „*New Inspection Report*“. Novo informatičko rješenje je integrisano u Carinski informacioni sistem i stavljeno u zvanično korišćenje. Rješenje je izrađeno uz tehničku pomoć TAIX-a, i omogućava elektronsku evidenciju i evaluaciju analize rizika (centralne i lokalne) i rezultata carinskih kontrola.

U izvještajnom periodu, značajno su unaprijeđene funkcionalnosti SEED sistema. Ovom sistemu dodate su mogućnosti elektronske evidencije i evaluacije sljedećih oblasti: povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometu. Nove funkcije značajno će doprinijeti efikasnosti i ubrzanju carinskih kontrola na granici.

Značajno je unaprijeđena tehnička opremljenost carinske službe kroz podršku iz sredstava EU IPA II kroz Projekat „Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom“, u iznosu od 1.400.000,00 eura, u okviru kojeg je unaprijeđeno funkcionisanje Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu Uprave carina.

Nastavljene su intenzivne aktivnosti u okviru CEFTA Radne grupe za upravljanje rizikom, u cilju kreiranja zajedničkih profila rizika zemalja članica, u skladu sa implementacijom Dodatnog Protokola V.

U vezi sa Sporazumom za unapređenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala, koji je potpisan u oktobru 2017, Uprava carina je u izvještajnom periodu obezbijedila sve tehničke i informatičke preduslove za realizaciju; izvršeno je testiranje sistema i određena kontakt tačka za razmjenu informacija u Upravi carina.

3.24.9.2. Međunarodna saradnja i saradnja sa tužilaštvom

Uprava carina intenzivno sarađuje sa partnerskim službama u zemljama EU i međunarodnim organizacijama i institucijama za sprovođenje zakona. U periodu od 1. I do 1. X 2018, primljeno je, obrađeno i odgovoreno na 126 upita u saradnji sa OLAF, Interpol, SELEC, HMRC, WCO i partnerskim službama. Kroz AFIS portal OLAF-u je dostavljeno 178 izvještaja o cigaretama. U međunarodne baze podataka: WCO CEN, Regional exchange, Balkan-info, Container-comm, Archeo, Lloyd's List Intelligence Seasearcher, uneseno je 58 informacija.

U periodu 19-21. IX 2018, realizovana je zajednička akcija uprava carina Crne Gore i Albanije pod nazivim „NORTH 3“. Mobilni timovi za suzbijanje krijumčarenja dvije carine sprovode zajedničke kontrole na graničnim prelazima Božaj i Sukobin, kao i na zelenoj liniji u blizini tih prelaza.

U izvještajnom periodu, Uprava carina je učestvovala u 11 zajedničkih carinskih operacija (JCO) i to: „PANGAEA X“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije i Interpola, koja se odnosi na borbu protiv internet trgovine krivotvorenim lijekovima i medicinskim sredstvima; „Dani zajedničke akcije 2017“ u organizaciji EUROPOLA, koja se odnosi na borbu protiv nelegalne trgovine vatrenim oružjem; „ATHENA“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima; „Opson VII“ u organizaciji Interpola, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine krivotvorenim prehrambenim proizvodima; „LEATHERBACK“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na borbu protiv prevara u trgovini naftnim derivatima; „FOX“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na praćenje kretanja duvanskih proizvoda u slobodnim zonama; „KNOW HOW III“ u organizaciji SELEC-a, koja se odnosi na borbu protiv trgovine krivotvorenom robom; „COSMO 2“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije koja se odnosi na borbu protiv nedozvoljene trgovine i krijumčarenja strateške robe svih vrsta, uključujući nedozvoljenu trgovinu komponenti i materijala koji mogu biti korišćeni za izradu oružja masovnog uništenja, kao i gotovog oružja; „CATalyst 2“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije, koja se odnosi na borbu protiv nedozvoljene trgovine novim psihoaktivnim supstancama (NPS); „Thunderstorm“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine biljnim i

životinjskim vrstama; „Marco“ u organizaciji YACT info, koja se odnosi na borbu protiv krijumčarenja narkotika na moru (jahte i mala plovila).

U skladu sa ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, Uprava carina ostvaruje intenzivnu saradnju sa tužilaštvom. U izvještajnom periodu, Odsjek za carinske istrage radio je na 19 istražnih predmeta. Tužilaštvu je upućeno 20 odgovora i pojašnjenja. Samostalno i u saradnji sa drugim državnim organima, nadležnom državnom tužiocu podnijeto je 35 krivičnih prijava.

3.24.9.3. Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola

U izvještajnom periodu, službenici Uprave carina izvršili su 76.770 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 2.057 inspekcijskih kontrola. Utvrđena je 361 nepravilnost. Izdato je 316 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 134.850,00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 4.354.652,51 eura.

Ostvareni su izvanredni rezultati u borbi protiv krijumčarenja narkotika. U 20 slučajeva, službenici Uprave carina oduzeli su 241,79 kg skanka, 4,69 kg heroína, 0,15 litara i 100 ampula hašišovog ulja i 33,133 kg kokaina. Carinski službenici spriječili su krijumčarenje i oduzeli 19 pištolja.

U izvještajnom periodu, oduzeto je 40.919.290 komada cigareta u vrijednosti 4.105.682,63 eura. Takođe, oduzeto je 505 kg rezanog duvana u vrijednosti 34.231,44 eura; 2.879,40 litara alkohola u vrijednosti 12.115,65 eura. Na osnovu navedenih zaplijena akciznih proizvoda, izdato je 129 prekršajnih naloga i podneseno 23 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

Odsjek za naknadnu kontrolu sproveo je u izvještajnom periodu 56 kontrola privrednih subjekata, kao i tri pretkontrole po osnovu zahtjeva za pojednostavljene procedure. Takođe, sprovedene su dvije redovne kontrole firmi kojima je odobren pojednostavljeni postupak.

3.25. POGLAVLJE 25: NAUKA I ISTRAŽIVANJE

U toku 2018. Ministarstvo nauke je imalo u fokusu sljedeće prioritete u politikama istraživanja i inovacija:

Novi strategijski okvir – proces izrade Strategije pametne specijalizacije imao je snažnu dinamiku i urađen je prema metodologiji JRC, uz participaciju Crne Gore u S3 platformi i kontinuiranu podršku JRC eksperata. Urađena je temeljna kvantitativna i kvalitativna analiza. Zatim je realizovan proces preduzetničkog otkrivanja (EDP) u okviru kojeg su održane dvije konferencije sa 200 i 120 učesnika, predstavnika privrednog, javnog, akademskog i civilnog sektora, preko 50 radionica (oko 10 radionica po prioritetnim

oblastima) na kojima je kontinuirano sarađivalo oko 300 predstavnika organizacija iz različitih sektora. Održana je jedna TAIEX ekspertska misija u periodu 24. do 28. IX 2018, nakon čega je održana i Berza ideja koja je predstavljala produženi EDP proces, a kreirane su dvije elektronske platforme. Kao rezultat dosadašnjih aktivnosti identifikovane su četiri prioritetne oblasti S3 strategije: Obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost; Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; Novi materijali i održive tehnologije i Održivi i zdravstveni turizam. Informaciono-komunikacione tehnologije (ICT) definisane su kao horizontalna platforma. Aktivno se radi na finalizaciji Strategije, u stalnom dijalogu sa JRC.

Povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije i programi finansiranja - Budžet Ministarstva nauke za 2018. povećan je za 60% što je omogućilo otvaranje novih instrumenata finansiranja. Većina ovih instrumenata se zasniva na principu sufinansiranja iz privrede (matching grants), tako da se očekuje efekat poluge sredstava iz poslovnog sektora i značajniji uticaj na ukupnu potrošnju u državi. Ministarstvo nauke je raspisalo četiri velika konkursa za grantove za istraživanje i inovacije u 2018., od kojih su 2 zaključena, kao i godišnji konkurs za manje mehanizme podrške. To su: prvi konkurs za doktorska istraživanja, zaključen 15. X 2018. (planirano 0,5M EUR godišnje), prvi konkurs za inovativne grantove, zaključen 24. IX 2018. (planirano 0,5 M EUR godišnje), konkurs za centre izvrsnosti – otvoren do 29. III 2019. (planirano 0,3M EUR godišnje) i konkurs za naučnoistraživačke projekte – otvoren do 19. XI 2018. (planirano 0,5M EUR godišnje). Godišnji konkurs za manje mehanizme podrške vrijedan je 0,4M EUR i otvoren je do kraja 2018. Konkurs za centre izvrsnosti eksplicitno naglašava direktnu vezu s implementacijom Strategije pametne specijalizacije, dok su rezultati konkursa za inovativne projekte ukazali da oblasti u kojima je aplicirano direktno reflektuju prioritete definisane u nacrtu S3 strategije.

U završnoj fazi je projekat INVO-HERIC (Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost), finansiran iz kredita Svjetske banke, u okviru kojeg je Ministarstvo dodijelilo 32 doktorske i 14 postdoktorskih stipendija za period oktobar 2015 - oktobar 2018, a završena je i realizacija 7 kolaborativnih naučnoistraživačkih i razvojnih projekata, dok će osmi biti okončan do kraja 2018. Kroz HERIC projekat finansiran je i prvi „Centar izvrsnosti u bioinformatiki - BIO-ICT” na Univerzitetu Crne Gore. Univerzitet Crne Gore je 28. V 2018. oformio novu organizacionu jedinicu, „Centar izvrsnosti za istraživanje i inovacije“, koji je zadužen za finalizaciju projekta BIO-ICT.

Institucionalna i infrastrukturna podrška sistemu istraživanja i inovacija – Crna Gora je imala lidersku ulogu u kreiranju nove velike istraživačke infrastrukture, Međunarodnog instituta za hadronsku kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine (SEEIIST projekat). Dobijena je inicijalna podrška projektu od strane EU, IAEA i CERN-a za realizaciju pripremne faze a apliciralo se i za konkurentne fondove (H2020 i COST) u cilju izgradnje kapaciteta. Aplikacija za H2020 MSCA ITN poziv je u toku.

Crna Gora je ove godine proširila opseg pridruživanja međunarodnim infrastrukturama tako što je 1. X 2018. postala članica pan-evropske infrastrukture za društvena istraživanja, Evropskog društvenog istraživanja Evropskog konzorcijuma istraživačkih infrastruktura (ESS-ERIC), i sprovodi po prvi put ovo istraživanje u zemlji.

U toku je priprema pravnog okvira za centralnu jedinicu Naučno-tehnološkog parka u Podgorici i uskoro će se nastaviti građevinski radovi. NTP će svojim uslugama i sadržajima biti orijentisan na implementaciju S3 strategije. Evropska unija je Ministarstvu nauke u oktobru 2018. kroz Instrument za evropsku integraciju (IEI) odobrila projekat „Priprema za efikasno funkcionisanje prvog Naučno-tehnološkog parka" („Preparation for efficient functioning of the first Science and Technology Park (STP)”), u ukupnoj vrijednosti od 60.000 eura.

Prvi impulsni centar otvoren u okviru distribuiranog modela NTP, Tehnopolis u Nikšiću uspješno ostvaruje svoju misiju. U okviru EU projekata, CODE, u kojem Tehnopolis učestvuje, 10. V 2018. otvoren je co-working prostor u kojem se ostvaruje značajna dinamika rada i saradnje mladih ljudi, kao i promovisanje preduzetničke i inovativne kulture.

Razvoj politika istraživanja i inovacija – U skladu s akcionim planovima Strategije naučnoistraživačke djelatnosti 2017-2021 i Strategije inovativne djelatnosti 2016-2020, Vlada je 28. VI 2018. donijela Program jačanja ljudskih resursa i istraživačkih kapaciteta u naučnoistraživačkim ustanovama, s namjerom iniciranja promjene u sistemu angažovanja istraživača na univerzitetima i u privredi, radi stvaranja kritične mase istraživača koja je sposobna da se integriše u internacionalne, inovativne i komercijalne istraživačke tokove.

Takođe, u Crnoj Gori se realizuje projekat EU „Policy Support Facility” za kreiranje podsticajnog inovativnog ambijenta za startapove i druge ključne aktere u sistemu inovacija. Urađen je izvještaj o stanju, realizovana prva ekspertska misija (22 – 23. VI 2018.), dok će druga misija biti održana 22-23. XI 2018. Do kraja godine Vlada će usvojiti nacionalni program podrške za inovativne startapove.

Pojačana je baza međunarodnih evaluatora za naučne i inovativne projekte, putem otvorenog poziva za evaluatore, pružanjem boljih uslova za njihovo angažovanje i boljim definisanjem procedura.

Kroz projekat INVO urađeno je nekoliko ekspertske studije za podršku razvoju politika, a u 2018. urađena studija za potrebe S3 strategije: „Mapiranje ekonomskog, inovativnog i naučnog potencijala u Crnoj Gori” dok je izvještaj preporuka o upravljanju intelektualnom svojinom za univerzitete u Crnoj Gori u završnoj fazi.

Statistika istraživanja i razvoja i statistika inovacija – Statistika istraživanja i razvoja još uvijek ne reflektuje povećanje ulaganja u nauku iz državnog budžeta jer se podaci

objavljaju sa 18 mjeseci kašnjenja u odnosu na period potrošnje sredstava, u skladu sa EU regulativom (No 995/2012). Posljednji podaci, koji su prenijeti Eurostat-u u planiranom roku (30. VI 2018.), ukazuju da je u 2016. potrošnja na istraživanje i razvoj iznosila 0,32% od BDP. U 2016. na poslovima I&R bilo je angažovano 2.194 ljudi, od čega 1.509 istraživača, 482 stručnih saradnika i tehničara i 203 pomoćne osobe. Ekvivalent pune zaposlenosti (full-time equivalent - FTE) iznosio je 624.

Monstat je sproveo prvo, pilot statističko istraživanje o inovacijama u Crnoj Gori, u skladu sa EU metodologijom. Zvanično istraživanje o inovacijama će se obaviti 2019, kada će Crna Gora ispuniti uslove da bude uključena u EU tabelu o uspješnosti u inovacijama (EU Innovation Scoreboard).

Međunarodna saradnja u istraživanju i inovacijama – U Crnoj Gori se realizuje 13 projekata iz programa H2020 gdje učesnici iz Crne Gore imaju status korisnika, kao i nekoliko projekata sa statusom „treće strane”. Nacionalne kontakt osobe intenzivno rade na promovisanju programa H2020, organizaciji edukativnih događaja s učešćem partnera iz EK i EU, kao i pružanju direkne podrške u svim fazama projektnog ciklusa. Do sada poznati rezultati iz 2018. nijesu povoljni, međutim dodatni rezultati se očekuju do kraja godine, a u toku je čitav niz konkretnih inicijativa na pripremi projektnih predloga, u čemu učestvuju i naučnici iz dijapore.

U Podgorici je 19. IX 2018. održan Drugi sastanak Zajedničke komisije o istraživanju i inovacijama EU-CG, na kojem je analizirano stanje vezano za učešće Crne Gore u programu H2020 i zaključeno da bi fokus u narednom periodu trebalo da bude stavljen na motivisanje istraživača u kompanijama i na univerzitetima da se takmiče u okviru ovog visoko-konkurentnog programa, putem servisa kojima se olakšava apliciranje i upravljanje projektima.

Kontinuirano se realizuju konkursi za bilateralnu naučnu saradnju gdje su 83 projekta u toku. Po prvi put je dogovoren unaprijeđeni program bilateralne saradnje s Italijom, gdje se realizuju 4 projekta „od velike važnosti”.

Crna Gora radi i na intenziviranju saradnje sa EMBL i CERN-om. Postala je punopravni član Evropske organizacije za molekularnu biologiju - EMBO i pristupila Evropskoj laboratoriji za molekularnu biologiju – EMBL. S tim u vezi, Skupština je donijela Zakon o rafitikaciji sporazuma o osnivanju EMBO i EMBL 27. IV 2018.

U CERN-CMS eksperimentu učestvuje istraživački tim Univerziteta Crne Gore. U okviru konkursa za Studentsku ljetnju školu CERN 2018, 3 kandidata su izabrana za učešće u periodu jul-avgust 2018. U okviru Konkursa za obuku profesora fizike u CERN-u u 2018. Ministarstvo nauke je finansiralo učešće jednog profesora fizike srednjih škola u CERN-u.

U okviru programa COST Crna Gora učestvuje u 65 tekućih akcija, a tokom 2018. je uključena u 27 novih akcija.

Realizuju se i dva nacionalna projekta iz programa IAEA, dva projekta iz programa EUREKA i tri projekta iz programa NATO SpS.

Pretpristupni fondovi (IPA) - U IPA Finansijskoj perspektivi 2014-2020 Ministarstvo nauke je uključeno u dva sektora i to:

- Sektor „Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika“, u okviru kojeg se realizuju aktivnosti na implementaciji Sektorskog operativnog programa za period 2015-2017. Ministarstvo nauke realizuje Aktivnost 2.4. „Podrška zapošljavanju doktora nauka u akademskom institucijama i privrednom sektoru“ u ukupnoj vrijednosti od 1.117.647 eura. U 2018. odobren je Operativni identifikacioni obrazac (OIS), kao i pripremljena i podnijeta na evaluaciju tenderska dokumentacija.
- Sektor „Konkurentnost i inovacije“- nakon odobrenja Akcijskog dokumenta za 2014, te realizacije tenderske procedure, potpisivanjem ugovora sa odabranom konsultantskom kućom, biće realizovane aktivnosti podrške Inovaciono-preduzetničkom centru „Tehnoopolis“ u Nikšiću, u smislu obuke kadra i izrade specifikacije opreme, kao i podrška aktivnostima na finalizaciji Strategije pametne specijalizacije (S3). Tokom 2018. izvršeno je i unapređenje dokumentacije za IPA 2016.

Promocija nauke i inovacija – Osmi festival „Otvoreni dani nauke“ održan je u periodu 9-12. X 2018. u 10 gradova u Crnoj Gori. Festival je kao temu imao interakciju nauke i inovacija sa društvom. Tema festivala interpretirana je kroz bogat program izložbi, predavanja istaknutih naučnika, panel diskusija, interaktivnih radionica, hakatona, berze ideja, nauke u pokretu i brojnih drugih sadržaja. Publici je približen koncept „odgovorne nauke“, „građanske nauke“ i „science shop“ u saradnji s partnerima iz EU. Tokom 2018. umjetnici iz Crne Gore radili su na istraživačko-umjetničkom projektu u kolaboraciji s „Art@CMS“, posjetili su CERN, a njihovi finalni radovi predstavljeni su na posebnoj izložbi tokom ovogodišnjeg festivala.

3.26. POGLAVLJE 26: OBRAZOVANJE I KULTURA

3.26.1. Obrazovanje

3.26.1.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Broj djece u predškolskim ustanovama u Crnoj Gori je u stalnom porastu. U školskoj 2015/2016. godini u predškolskim ustanovama boravila su 16.972 djeteta, školske 2016/2017. godine 18.957, školske 2017/2018. godine 20.766, dok je školske 2018/2019.

godine upisano 21.499 djece. U Crnoj Gori je od 1. I do 20. X 2018. otvoreno 7 novih vaspitnih jedinica.

3.26.1.2. Osnovno obrazovanje

Tokom školske 2018/2019. godine 11 osnovnih škola iz južne regije je uključeno u program „Vještine za adolescenciju“ koji se sprovodi u saradnji sa kancelarijom UNODC koji podrazumijeva razvoj preventivnih socio-emocionalnih kompetencija.

Školske 2018/2019. godine CLIL pristup u obrazovnom sistemu Crne Gore realizuje se u po jednom odjeljenju prvog razreda, u četiri osnovne škole i po jednom odjeljenju drugog razreda takođe u četiri osnovne škole. Ovaj pristup predviđa redovnu kratkotrajnu konverzaciju na engleskom jeziku na časovima tzv. nejezičkih nastavnih predmeta (matematika, priroda i društvo, muzička i likovna kultura i fizičko vaspitanje). Prilikom upisa djeteta u prvi razred roditelj se izjašnjava da li želi da njegovo dijete pohađa nastavu po navedenom pristupu.

Novi predmetni programi za osnovnu školu su u primjeni od septembra 2017.

U 2018. je realizovano, po prvi put, TIMSS testiranje za učenike 5. razreda.

3.26.1.3. Stručno obrazovanje

U školskoj 2018/2019. godini po programima srednjeg obrazovanja obrazuje se 27.978 učenika. Od toga, po programima gimnazije obrazuje se 8.942 učenika. Broj upisanih učenika u programe stručnog obrazovanja je 5274. Broj učenika prvog razreda u programima u četvorogodišnjem trajanju je 3808, broj učenika u obrazovnim programima u trogodišnjem trajanju koji vode direktno na tržište rada je 1466.

U dualnom obliku obrazovanja je u školskoj 2018/2019 godini uključeno 577 učenika, što je znatno više u odnosu na prošlu godinu. Od tog broja, u prvom razredu je 323 učenika, u drugom 198 i u trećem razredu 56. Broj poslodavaca koji su uključeni u dualno obrazovanje je 189. Prethodne školske godine broj učenika u dualnom obrazovanju bio je 275, broj poslodavaca 101.

Radi podsticanja učenika da se upisuju na obrazovne programe nivoa III koje je tržište rada prepoznalo kao deficitarni, u školskoj 2018/2019. godini dodijeljeno je 300 stipendija za učenike prvog razreda koji se obrazuju za deficitarne kvalifikacije. Prethodne godine, broj dodijeljenih kvalifikacija je bio 119.

U školskoj 2018/2019. počela je primjena 15 modularizovanih obrazovnih programa, baziranih na ishodima učenja. Ovi obrazovni programi urađeni su na osnovu 48 standarda zanimanja koji su pripremani uz aktivno učešće poslodavaca i njihovih udruženja

Savjet za kvalifikacije je usvojio ukupno 51 standard zanimanja u 2018. Urađen je 51 standard stručnih kvalifikacija i 18 standarda kvalifikacija nivoa obrazovanja. Ove

kvalifikacije svrstane su u Nacionalni okvir kvalifikacija. Pored toga, Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je 14 ispitnih kataloga za provjeru neformalno i informalno stečenih znanja.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. 97 nastavnika je dobilo zvanje nastavnik – mentor, 59 nastavnika su dobila zvanje nastavnik – savjetnik, 33 nastavnika su dobila zvanje nastavnik – viši savjetnik i 5 nastavnika su dobila zvanje nastavnik – istraživač.

Zavod za školstvo je u 2018. organizovao obuke za 1299 nastavnika. Centar za stručno obrazovanje organizovao je 24 obuke za 440 nastavnika u okviru 14 programa stručnog usavršavanja koji su akreditovani u Katalogu programa stručnog usavršavanja.

Aktuelna je saradnja sa Evropskom trening fondacijom (European Training Foundation) na polju obuke mentora u kompanijama, u kontekstu dualnog obrazovanja, kao i završnica uspješne realizacije EPALE projekta.

3.26.1.4. Obrazovanje pripadnika RE populacije

U prethodnom periodu, a radi obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja pripadnika RE populacije, broj medijatora povećan je sa 10 na 20, a broj polaznika u grupi smanjen je sa 80 na 70.

Medijatori za socijalnu inkluziju su od septembra dio obrazovnog sistema i planirano je da se finansiraju iz Budžeta Ministarstva. Njihova zarada će biti veća od dosadašnjih 250 eura.

Razvijene su 4 kvalifikacije, i to: Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana i to u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, zdravlja i socijalne zaštite.

Završene su dvije obuke u Centru za obrazovanje odraslih - JU Gimnazija „Slobodan Škerović“ za saradnike u socijalnoj inkluziji u oblasti obrazovanja, u skladu sa standardom kvalifikacije što treba u konačnom da doprinese boljoj zapošljivosti pripadnika RE populacije.

3.26.1.5. Visoko obrazovanje

Vlada je na sjednici od 27. VII 2018. utvrdila Predlog zakona o akademskom integritetu kojim se definišu načela akademskog integriteta nastavnika, saradnika, studenata, kao i drugih lica sa visokim obrazovanjem, oblici kršenja akademskog integriteta i postupak zaštite akademskog integriteta, u cilju očuvanja i unapređenja kvaliteta visokog obrazovanja.

U okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“ koji realizuju Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke, a koji se finansira iz kredita Svjetske banke, sprovedena je tokom 2018. ponovna eksterna evaluacija ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori. Evaluaciju je sproveo tim nezavisnih međunarodnih eksperata, koje je angažovala Evropska asocijacija univerziteta (EUA), u okviru Programa za

institucionalnu evaluaciju (IEP). Rezultat evaluacije je 9 pojedinačnih izvještaja za ustanove visokog obrazovanja i jedan sistemski izvještaj o stanju u visokom obrazovanju, sa preporukama na nacionalnom i institucionalnom nivou. U cilju prezentovanja Sistemskog izvještaja 19. X 2018. organizovana je završna radionica za Ministarstvo prosvjete i ustanove visokog obrazovanja, na kojoj je predstavljen izvještaj o sistemu visokog obrazovanja.

U toku su usklađivanja rada i akata ustanova visokog obrazovanja sa novim zakonskim rješenjima u pogledu novog modela studija 3+2+3 i obezbjeđenja praktične nastave u obimu od 25% u odnosu na studijski program. Studijske 2018/2019 upisana je druga generacija studenata Univerziteta Crne Gore koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore, po reformisanom modelu.

U okviru Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, poslodavci su za 2019. oglasili potrebu za ukupno 11.007 mjesta za stručno osposobljavanje, od čega je javni sektor oglasio 4.103 slobodnih mjesta, a privatni sektor 6.904 slobodnih mjesta.

Za posljednje dvije godine je urađena analiza zapošljivosti korisnika, u saradnji sa Poreskom upravom, koja je pokazala da je oko 50% korisnika nastavilo radni angažmana, što je slično podacima za prve četiri godine realizacije programa.

3.26.1.6. Ostvareni rezultati

Ministarstvo sporta je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i fondacijama Konrad Adenauer i Robert Šuman u junu 2018. organizovalo regionalnu konferenciju na temu saradnje mladih u okviru Berlinskog procesa – *RYCO*.

Kroz prvi konkurs Regionalne kancelarije za saradnju mladih je opredijeljeno 900.000 eura za jačanje mobilnosti mladih i regionalne saradnje kroz zajedničke projekte. Ukupno je učestvovalo 12.000 organizacija širom regiona, a 34 projekta su podržana od kojih su 3 iz Crne Gore (dvije NVO i jedna srednja škola). Dodatno, iz Crne Gore je podržano još 12 organizacija koje u regionalnim projektima imaju partnerski status.

U martu 2018. objavljen je Izvještaj o realizaciji Strategije za mlade za 2017. godinu, iz kojeg proističe da je Akcioni plan za realizaciju Strategije za mlade za 2017. godinu realizovan u obimu od 93,2 %.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. podržano je 86 projekata za mlade.

3.26.2. Kultura

3.26.2.1. Normativni okvir

Vlada je na sjednici od 28. VI 2018. donijela Nacionalni program razvoja kinematografije 2018 – 2023. i donijela Akcioni plan za 2018. godinu. Program predstavlja strateški

dokument u kojem su, polazeći od aktuelnog stanja u oblasti kinematografije, definisani ciljevi i prioriteti njenog razvoja u petogodišnjem periodu.

Vlada je na sjednici od 27. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kinematografiji u cilju usklađivanja sa revidiranom Konvencijom Savjeta Evrope o kinematografskoj koprodukciji iz 2017. Radi unaprijeđenja konkurentnosti poslovnog ambijenta za kinematografsku produkciju, izmijenjena je i odredba o pravu na povraćaj dijela sredstava utrošenih za proizvodnju kinematografskog djela u Crnoj Gori.

Vlada je na sjednici od 4. X 2018. utvrdila Predlog zakona o državnim nagradama, čije će odredbe obezbijediti bolji način vrjednovanja umjetničkih dostignuća, cjelovitiji uvid u stvaralački opus autora koji pretenduje na nagradu, utemeljiti institucionalnu organizaciju i realizaciju poslova koji prate dodjelu državnih nagrada, i doprinijeti jačanju značaja ovog instituta i boljoj valorizaciji crnogorskog kulturnog i duhovnog nasljeđa.

3.26.2.2. Institucionalni okvir

U cilju pružanja podrške razvoju kreativnih industrija i valorizaciji kulturne baštine, Ministarstvo kulture je u maju 2018. formiralo Direktorat za projekte od kapitalnog značaja za kulturu i promociju i razvoj kreativnih industrija u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva kulture.

3.26.2.3. Ostvareni rezultati

Ministarstvo kulture je u 30. IV 2018. objavilo javni konkurs „Raznolikost izraza nezavisne kulturne scene“ za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblastima umjetnosti i kulture, za čiju su realizaciju Odlukom Vlade odobrena sredstva u iznosu od 342.000 eura. Na konkurs je prijavljeno 195 projekata, a odluka treba da bude donesena u narednom periodu.

Filmski centar Crne Gore je u 2018. sa preko 800.000 eura podržao projekte koji se odnose na unaprijeđenje kinematografskog sektora u Crnoj Gori, u različitim konkursnim kategorijama vezanim za proizvodnju kratkometražnih i dugometražnih igranih filmova, proizvodnju kratkometražnih i dugometražnih dokumentarnih filmova, razvoj scenarija, razvoj filmskih projekata i proizvodnju manjinskih koprodukcija.

Ministarstvo kulture je 14. VI 2018. potpisalo Memorandum o saradnji sa Arheološkim institutom Austrije. Ministar kulture je 3. VII 2018. potpisao Program saradnje u oblasti kulture između Ministarstva kulture Crne Gore i Ministarstva kulture Republike Albanije, za period 2018 – 2020.

Ministarstvo kulture od aprila 2018. u okviru prvog poziva Interreg IPA Prekograničnog programa saradnje Italija – Albanija – Crna Gora, učestvuje u dva projekta: MONET- „Culture in Motion in Adriatic Networks of Museums“, kao vodeći partner i HAMLET-

„Highlighting Artisanal Manufacturing, cuLture and Eco Tourism”, kao projektni partner. Osim toga, Ministarstvo kulture je pridruženi partner Filmskom centru na projektu CIRCE „Common Initiatives to promote Cinema across Italy-Albania-Montenegro”.

Dani evropske baštine obilježeni su u periodu od 21. do 30. IX 2018. u 11 opština realizovanjem 40 programa.

U okviru programa Kreativna Evropa, na konkursu potprograma MEDIA za podršku transnacionalnoj distribuciji evropskih filmova za 2018, organizacije MCF MNE i Crnogorski filmski festival su dobile podršku u ukupnom iznosu od oko 38.000 eura.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. održane su dvije radionice MEDIA potprograma u Podgorici i info dan potprograma Kultura na Cetinju.

3.27. POGLAVLJE 27: ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

3.27.1. Horizontalno zakonodavstvo

Vlada je utvrdila Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, 14. VI 2018. na 81. sjednici redovnog zasjedanja. Predlogom zakona prenosi se Direktiva 2014/52/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. IV 2014. kojom se mjenja i dopunjuje Direktiva 2011/92/EU o procjeni uticaja određenih javnih i privatnih projekata na životnu sredinu. Predlog zakona je razmatran 31. X 2018. u Skupštini u 2018.

Vlada je na sjednici od 21. VI 2018. donijela Akcioni plan Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za oblast životne sredine i klimatskih promjena za period 2018-2020.

Vlada je na 91. sjednici od 27. IX 2018. usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2017.

Započeta je izrada Specifičnog plana implementacije (DSIP) Direktive o infrastrukturi prostornih podataka, koji će biti finalizovan do kraja 2018.

3.27.2. Kvalitet vazduha

Normativni okvir

Vlada je 6. IX 2018. donijela Uredbu o izmjenama i dopuni uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha.

Bilans ostvarenih rezultata

Vlada je 22. III 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2017. godinu. U Izvještaju se konstatuje da su sve aktivnosti čija je realizacija planirana tokom 2017. realizovane u predviđenom roku i da se intenzivno radi na sprovođenju aktivnosti čija je potpuna

realizacija planirana tokom perioda 2017-2020. godina, koji je obuhvaćen tekućim Akcionim planom za sprovođenje Strategije.

3.27.3. Upravljanje otpadom

Normativni okvir

Vlada je na sjednici od 4. V 2018. donijela Odluku o dopunama Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina („Sl. list CG“, br. 074/15 i 035/18), kojom se definiše način upravljanja otpadom u Crnoj Gori, kroz uspostavljanje četiri centra za upravljanje otpadom.

Pored toga, Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je sljedeće propise:

1. Pravilnik o metodama za ispitivanja opasnih svojstava otpada („Sl. list CG“, broj 37/18);
2. Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u električnim i elektronskim proizvodima („Sl. list CG“, broj 67/18);
3. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB („Sl. list CG“, broj 67/18).

Bilans ostvarenih rezultata

Projekat „Sanacija nesanitarnog odlagališta Vrtijeljka na Cetinju“, vrijednosti 1.727.735 eura, od čega je 1.280.000 eura IPA sredstava je završen 02. VI 2018.

U periodu od 1. I – 20. X 2018. usvojeni su Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za Opštinu Gusinje („Sl. list CG“, broj 4/18), kao i Odluka o odvojenom sakupljanju komunalnog otpada u opštinama Danilovgrad („Sl. list CG“, broj 2/18) i Tivat („Sl. list CG“, broj 23/18).

U martu 2018. je počela realizacija projekta, uz pomoć UNDP-ija, za izradu Studije i specifičnih planova za upravljanje posebnim vrstama otpada. Planirano je da Studija i specifični planovi budu pripremljeni u IV kvartalu 2018. Studija treba da da adekvatan sistem za uspostavljanje proširene odgovornosti proizvođača i uvoznika i odnosi na: otpadnu ambalažu, vozila na kraju životnog vijeka, otpadne gume, otpad od električne i elektronske opreme i otpadne baterije i akumulatore. Specifični planovi se rade za: Direktivu o otpadu 2008/98/EZ, Direktivu o deponijama 1999/31/EZ, Direktivu 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, Direktivu 2012/19/EU o otpadu od električne i elektronske opreme, Direktivu 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima.

3.27.4. Kvalitet voda

Normativni okvir

U periodu od 1. I do 20. X 2018. donijeti su sljedeći podzakonski akti u oblasti kvaliteta voda:

1. Pravilnik o izmjeni pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše ispitivanja kvaliteta voda („Sl.list. CG“, broj 51/18);
2. Pravilnik o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu („Sl. list CG“ broj 64/18) kojim je prenesena Direktiva Savjeta 98/83/EC od 3. XI 1998. o kvalitetu vode namijenjene za ljudsku upotrebu;
3. Pravilnik o sadržaju Programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda („Sl. list CG“, br. 31/18).

Bilans ostvarenih rezultata

Nastavljene su aktivnosti u pogledu implementacije projekta „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“ koji je otpočeo sa realizacijom 27. II 2017. i trajeće tri godine. Projekat ima za cilj da doprinese implementaciji Okvirne direktive o vodama (ODV), a obuhvatiće teritoriju Crne Gore, uključujući oba sliva sa većim rijekama: Dunavski sliv (Piva, Tara, Ćehotina, Lim i Ibar) i Jadranski sliv (Zeta, Morača, Bojana, Cijevna i Sutorina).

U periodu od 1. I do 20. X 2018. realizovane su sljedeće aktivnosti u okviru navedenog projekta:

Zadatak 1 - Karakterizacija i analiza područja riječnih slivova u Crnoj Gori:

- Razgraničenje površinskih vodnih tijela Jadranskog i Dunavskog sliva;
- Početno razgraničenje podzemnih vodnih tijela Jadranskog i Dunavskog sliva;
- Prikupljanje postojećih podataka uz dodatnu procjenu hidromorfoloških uslova;
- Utvrđivanje površinskih vodnih tijela pod rizikom;
- Utvrđivanje pritiska na podzemne vode.
- Utvrđivanje i razgraničenje svih zaštićenih područja (u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i ODV) prikazano u GIS;
- Ekonomska analiza korišćenja voda.

Zadatak 2 - Poboljšanje sistema za monitoring voda u skladu sa ODV:

- Priprema hidrogeološke studije za određivanje lokacije bunara za osmatranje nivoa podzemnih voda.

Zadatak 5 - Uspostavljanje modela GeoDatabase za skladištenje informacija u vezi sa PURS, uključujući i nabavu neophodne hardverske i softverske opreme:

- Razvoj sistema GeoDatabase (aktivnost u toku od januara 2018).

Zadatak 6 - Obuke

Sprovedena terenska pilot studija u cilju pružanja osnovne obuke u oblastima koje se odnose na monitoring iz ODV EU na području jednog pod-sliva.

U okviru jačanja kapaciteta u Direktoratu za vode zapošljene su još 3 osobe.

Proces potpunog prenošenja Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD), odnosno izrade niza dokumenata koji će rezultirati izradom Strategije o moru, biće podržan kroz projekat „Podrška sprovođenju i monitoringu upravljanja vodama, Crna Gora“. U periodu 01. I - 20. X 2018. revidovana je tenderska dokumentacija za pomenuti projekat od strane EUD i objavljen tender 8. VIII 2018, koji će se finansirati iz sredstava u okviru IPA AD 2016. Početak projekta predviđen je u I kvartalu 2019. Paralelno, Ministarstvo je pokrenulo projekat „Implementacija ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja“, koji se finansira iz GEF-a. Projekat je odobren, sprovodiće se u Crnoj Gori i Albaniji, a početni „inception“ sastanak održan je 29. V 2018. u Tirani. Projekat će podržati proces unapređenja Programa monitoringa morskog ekosistema u skladu s obavezom usklađivanja nacionalnih programa monitoringa s Integrisanim programom za monitoring i procjenu (IMAP) u okviru sprovođenja Barselonske konvencije. Imajući u vidu kompatibilnost IMAP-a sa zahtjevima MSFD-a, ovaj projekat će doprinijeti i procesu prenošenja MSFD. Druga komponenta ovog projekta podržaće pripremu plana namjene morskog područja u skladu sa zahtjevima Direktive o planiranju namjene morskog područja (MSP) te je stoga od velikog značaja i za prenošenje ove direktive.

Na osnovu sprovedene tenderske procedure, 26. IX 2018. potpisan je ugovor za izgradnju kanalizacione mrežu u Danilovgradu u iznosu od 2,7 miliona eura, dok je 5. IX 2018. raspisan tender za izgradnju kanalizacione mreže u Ulcinju u procenjenom iznosu od 4,3 miliona eura, kao i tender za nadzor u iznosu od 0,25 miliona eura.

3.27.5. Zaštita prirode

Normativni okvir

Predlog zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama je izrađen, i prošao je sve nacionalne procedure i dostavljen Evropskoj Komisiji na mišljenje 6. VIII 2018. Takođe, pokrenuta je izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu.

Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 1. I do 20. X 2018. realizovane su sve predviđene aktivnosti u okviru IPA projekta Uspostavljanje NATURA 2000 mreže koje podrazumijevaju terenska istraživanja shodno utvrđenom planu i radionice u svrhu jačanja kapaciteta institucija

Projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“ koji je pokrenut od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, a finansira se iz Nacionalne alokacije Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i koji će u određenoj mjeri doprinijeti sakupljanju podataka u obalnom i morskom regionu, koji se mogu koristiti za Natura 2000, otpočeo je u julu 2018.

Vlade je na 92. sjednici održanoj 4. X 2018. usvojila Informaciju o projektu „Finalizacija Studije zaštite područja Ulcinjske solane“ i tim povodom zaključila da zadužuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma da dostavi Opštini Ulcinj finalizovanu Studiju zaštite područja Ulcinjske Solane kako bi ista dalje nastavila sprovođenje postupka uspostavljanja zaštite nad Ulcinjskom solanom, kroz organizaciju javne rasprave za Studiju zaštite i Predloga odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 18. X 2018. dostavilo Opštini Ulcinj finalizovanu Studiju zaštite područja Ulcinjske Solane kako bi ista dalje nastavila sprovođenje postupka uspostavljanja zaštite nad Ulcinjskom solanom, kroz organizaciju javne rasprave za Studiju zaštite i Predloga odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra.

3.27.6. Industrijsko zagađenje

Normativni okvir

Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Sl. list CG“, broj 55/18).

Izrađen je Predlog zakona o industrijskim emisijama kojim se prenosi Direktiva 2010/75/EZ o industrijskim emisijama (IED). Predlog zakona će biti upućen Vladi na utvrđivanje do 15. XI 2018. Usvajanje Zakona o industrijskim emisijama prati i izrada Specifičnog plana implementacije (DSIP) za IED, koji je u finalnoj fazi i koji će detaljno obraditi sve aktivnosti i potrebne mjere, uz specificiranje finansijskih sredstava i vremenskog okvira za potpunu primjenu IED.

Bilans ostvarenih rezultata

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine (AZPŽS) je 23. III 2018. izdala Rješenje o izdavanju integrisane dozvole operateru Elektroprivreda Crne Gore (EPCG), za rad cjelokupnog postrojenja TE Pljevlja. 27. III 2018. potpisan je Ugovor o izradi idejnog rješenja ekološke rekonstrukcije TE „Pljevlja“. Za postrojenja Kombinat aluminijuma Podgorica - u stečaju (KAP) i Željezaru „TOŠČELIK“, postupci po podnijetim zahtjevima operatera su u toku.

Do sada je AZPŽS dostavljeno 119 obavještenja o SEVESO postrojenjima, od strane operatera, od kojih su 6 SEVESO postrojenja većeg rizika.

U septembru 2018, održane su TAIEX ekspertska misije „Inspekcijski nadzor nad Seveso III Direktivom“ i „Uspostavljanje PRTR sistema“.

Intenzivirane su aktivnosti na realizaciji projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ u saradnji sa Svjetskom bankom. Ugovor sa izabranim izvođačem radova na lokaciji Brodogradilišta Bijela, kompanijom Valgo S.A. Francuska je potpisan početkom juna 2018. i radovi su otpočeli, dok je ugovor sa konsultantom za vršenje stručnog nadzora Intergeo G.m.b.H Austrija potpisan u aprilu 2018. Očekivani završetak radova je mart 2020. Potpisan je ugovor o izradi Glavnog projekta remedijacije jalovišta Gradac sa konsultantom JV NIK COM/ Institut za rudarstvo i metalurgiju Bor. U toku je izrada Idejnog projekta, nakon čega će otpočeti izrada Glavnog projekta. Takođe, potpisan je i podkreditni ugovor između Vlade i EPCG za sanaciju deponije Maljevac. Plan aktivnosti vezanih za remedijaciju lokacije KAP je izrađen i biće dostavljen Vladi na razmatranje.

3.27.7. Hemikalije

Normativni okvir

Na osnovu Zakona o hemikalijama („Sl. list CG“, broj 51/17), u periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. donešeni su sljedeći pravilnici:

1. Pravilnik o listi klasifikovanih supstanci („Sl. list CG“, broj 11/18) kojim je prenešen Prilog VI CLP Regulative;
2. Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG“, broj 12/18) kojim su prenešeni Prilog III i Prilozi VI do XI REACH Regulative;
3. Pravilnik o listi supstanci koje se ne upisuju u registar hemikalija i ne podliježu stručnoj procjeni („Sl. list CG“, broj 14/18) kojim su prenešeni Prilog IV i V REACH Regulative;
4. Pravilnik o svojstvima supstance za koju može da se upotrijebi alternativni hemijski naziv („Sl. list CG“, broj 23/18) kojim je prenešena CLP Regulativa;
5. Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija („Sl. list CG“, broj 36/18);
6. Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG“, broj 37/18) kojim je prenešen Aneks I REACH Regulative;
7. Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje i mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno upotrebu opasnih hemikalija („Sl. list CG“, broj 61/18).

Takođe, Vlada je na sjednici od 4. X 2018. donijela Uredbu o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, kojom su prenešene sve izmjene i dopune Aneksa XVII REACH Regulative, i ista je u proceduri objavljivanja u Službenom listu.

Vlada je na sjednici od 29. III 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018, za 2017. godinu.

Vlada je na sjednici od 6. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

Bilans ostvarenih rezultata

U okviru AZPŽS u maju 2018. uspostavljen je helpdesk - služba za pomoć koja pruža podršku u pogledu obaveza propisanih BPR Uredbom, REACH Uredbom i CLP Uredbom (e-mail: help-desk@epa.org.me). 4. IX 2018. Evropska agencija za hemikalije (ECHA) je prihvatila zahtjev Crne Gore, da učestvuje na sastancima HelpNeta, kao posmatrač.

U periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. AZPŽS je izdala 521 dozvolu za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija, 18 PIC dozvola i 294 rješenja za upis u privremenu listu biocidnih proizvoda.

U periodu 1. I 2018. - 20. X 2018. ekološka inspekcija je obavila 140 inspekcijskih nadzora, od čega 103 redovna, 37 kontrolna, u skladu sa Zakonom o hemikalijama. Takođe, ekološka inspekcija je podnijela 5 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Sanitarni inspektori izvršili su 395 pregleda pošiljki pri uvozu hemikalija i biocidnih proizvoda, u količini od 1.673.988 kg i ukupno pregledanoj količini je odobren promet. Takođe, vršen je i nadzor nad bezbjednošću igračaka u cilju utvrđivanja da li plastične igračke sadrže ftalate iznad dozvoljene koncentracije. Nakon sprovedenog nadzora (665 pregleda) utvrđeno je da je nebezbedno 14 vrsta igračaka- ukupna količina je 404 komada koje su sadržavale ftalate u koncentraciji iznad nivoa propisanog Pravilnikom o zabrani i ograničenju korišćenja, stavljanja u promet i proizvodnji hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 49/13 i 12/16).

Jačanje administrativnih kapaciteta kontinuirano se ostvaruje kroz IPA projekat „Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate“ koji realizuje ECHA. Takođe, kroz navedeni projekat izrađeni su informativni letci: Smjernice i instrumenti za dalje korisnike, Informacije o hemikalijama i Bezbednosni listovi i scenariji izloženosti i isti su u martu 2018. postavljeni na web site Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (http://www.mrt.gov.me/organizacija/zivotna_sredina/184212/Informacije-o-hemikalijama.html, <https://epa.org.me/publikacije/>)

U oktobru 2018, održana je TAIEX ekspertska misija “Usaglašenost crnogorskog zakonodavstva o biocidnim proizvodima sa zakonodavstvom EU”.

Projekat Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama (POP-ovima) je u toku, izađen je Predlog ažuriranog Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim

supstancama. Takođe, izrađen je i Nacrt nacionalne strategije upravljanja hemikalijama 2019-2022, čije usvajanje je planirano za I kvartal 2019.

3.27.8. Buka

Bilans ostvarenih rezultata

Glavni grad Podgorica je 12. IX 2018. usvojio Stratešku kartu buke za teritoriju Glavnog grada Podgorice i opština u okviru Glavnog grada.

3.27.9. Civilna zaštita

Normativni okvir

Vlada je na sjednici od 15. III 2018. usvojila Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori u 2017. godini, koji je usvojen i na nadležnom odboru Skupštine.

Vlada je na sjednici od 22. III 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2018 i 2019. godinu.

Vlada je na sjednici od 7. VI 2018. donijela Odluku o terminalnim tačkama mreže i grupama korisnika koji u vanrednim situacijama imaju pravo na terminalnu tačku mreže sa pravom prvenstva.

Skupština je donijela Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija 14. II 2018.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. donijelo sljedeće propise:

1. Pravilnik o vrstama nagrada i priznanja učesnicima zaštite i spašavanja i načinu njihove dodjele („Sl. list CG”, broj 8/18);
2. Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita i obrascu licence za izradu planova zaštite i spašavanja privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika („Sl. list CG”, broj 21/18);
3. Pravilnik o načinu vođenja zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava („Sl. list CG”, broj 29/18).

3.27.10. Klimatske promjene

Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o potvrđivanju Doha Amandmana na Kjoto Protokol uz okvirnu Konvenciju Ujedinjenih Nacija o promjeni klime na sjednici od 1. X 2018. („Sl. list CG”, broj 10/18).

Ažuriran je Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2018. godinu.

Bilans ostvarenih rezultata

U saradnji sa mađarskom firmom Naturaqua i Mađarskom Vladom, realizovane su aktivnosti u okvirnom iznosu do 175 000 eura, kako bi se podržale aktivnosti Crne Gore u dijelu klimatskih promjena za razvoj sistema GIS-a (geografski informacioni sistem) za procjenu ranjivosti područja, kao i pripremu okvira za uspostavljanje Nacionalnog sistema za politike mjere i projekcije koje će se odnositi na energetske i industrijski sektor uz primjenu TIMES modela. Projekat je završen u maju 2018.

3.28. POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I JAVNO ZDRAVLJE

3.28.1. Normativni okvir

Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda („Sl. list CG”, broj 13/18). U skladu sa Zakonom, 18. X 2018. donijeta je Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o načinu rada sistema brze razmjene informacija o proizvodima koji predstavljaju rizik, koja je poslata na objavljivanje Službenom listu Crne Gore. Takođe, donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu („Sl. list CG”, broj 43/18).

3.28.1.1. Sprovođenje nadzora

Uprava za inspekcijske poslove – Inspekcije koje sprovode inspekcijski nadzor u skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača (ZPP) i drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Tržišna inspekcija, Turistička inspekcija, Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i Zdravstveno-sanitarna inspekcija) su u periodu januar – oktobar 2018, u skladu sa ZPP izvršile ukupno 8.807 inspekcijskih pregleda (uključujući i preglede po žalbama potrošača). U izvršenim inspekcijskim pregledima je utvrđeno 2.211 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (780 ukazivanja i 1.231 rješenje). Za počinjene prekršaje izdata su 1.702 prekršajna naloga i podnijeta 33 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U nadzoru nad drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, Zakonom o unutrašnjoj trgovini, Zakonom o lijekovima, Zakonom o energetici, Zakonom o pravima pacijenata, Zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda, Zakonom o skijalištu, Zakonom o raftingu, Zakonom o metrologiji i Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala), Tržišna, Turistička, Zdravstveno-sanitarna inspekcija, Elektro-energetska, kao i Metrološka inspekcija (čiji se podaci odnose samo na preglede po žalbama potrošača) izvršile su ukupno 25.215 inspekcijskih pregleda, u kojima su utvrđene 8.757 nepravilnosti, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (2.862 ukazivanja i 5.159 rješenja), a za počinjene prekršaje izdat je 6.541 prekršajni nalog i podnijeta 74 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Najveći broj kontrola u oblasti zaštite potrošača izvršila je Tržišna inspekcija (ukupno 18.113), u kojima je utvrđeno 7.422 nepravilnosti. U skladu sa Zakonom o zaštiti potrošača izvršeno je 8.549 kontrola, u kojima je utvrđena 2.081 nepravilnost, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (708 ukazivanja i 1.231 rješenje). Za počinjene prekršaje izdat je 1.581 prekršajni nalog i podnijeta su 33 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. U skladu sa drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o energetici i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda) Tržišna inspekcija je izvršila 9.564 inspekcijska pregleda, u kojima je utvrđena 5.341 nepravilnost, za čije otklanjanje su izrečene upravne mjere (497 ukazivanja i 4.770 rješenja). Za počinjene prekršaje izdato je 4.787 prekršajnih naloga i podnijeto 36 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U naznačenom periodu inspekcije Uprave za su primile ukupno 904 žalbe potrošača (566 se odnosilo na povredu prava iz Zakona o zaštiti potrošača i 338 na povredu prava iz drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača).

U postupcima po 566 žalbi (po ZZP), 187 žalbi je prihvaćeno, 15 žalbi je djelimično prihvaćeno, u 266 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je 69 žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u 29 slučajeva potrošači su odustali od podnesenih žalbi.

Od ukupno 338 primljenih žalbi po drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača (Zakon o turizmu, Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o lijekovima, Zakon o energetici, Zakon o metrologiji, Zakon o kontroli predmeta od dragocjenih metala, Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda i Zakon o skijalištima) prihvaćeno je 115 žalbi, 11 je djelimično prihvaćeno, u 195 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je 12 žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u pet slučajeva potrošači su odustali od podnesenih žalbi.

Od ukupnog broja primljenih žalbi, 744 je primila Tržišna inspekcija (463 su se odnosile na povredu prava iz Zakona o zaštiti potrošača i 281 na povredu prava iz drugih zakona koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača). Od 463 žalbe (po ZZP) po kojima je postupala Tržišna inspekcija, 160 žalbi je prihvaćeno, 15 žalbi je djelimično prihvaćeno, u 210 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je 58 žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u 20 slučajeva potrošač je odustao od podnesene žalbe. Od ukupno 281 primljene žalbe (po drugim zakonima koji sadrže odredbe o zaštiti potrošača - Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o lijekovima, Zakon o energetici i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda), 97 žalbi je prihvaćeno, 11 žalbi je djelimično prihvaćeno, u 160 slučajeva žalba je odbijena kao neosnovana, dok je 10 žalbi proslijeđeno drugom nadležnom organu na postupanje, a u tri slučaja potrošači su odustali od podnesenih žalbi.

Preko Centralnog informacionog sistema za zaštitu potrošača www.potrosac.me, od ukupnog broja primljenih žalbi, evidentirane su 292 žalbe, od kojih je 165 žalbi bilo u nadležnosti Tržišne inspekcije, 50 u nadležnosti Inspekcije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, 27 u nadležnosti Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, 23 u nadležnosti Metrološke inspekcije, 19 u nadležnosti Turističke inspekcije, 3 žalbe u nadležnosti Regulatorne agencije za energetiku, 2 u nadležnosti Elektroenergetske inspekcije, 2 u nadležnosti Zdravstveno - sanitarne inspekcije i 1 žalba u nadležnosti Ministarstva saobraćaja i pomorstva.

U oblasti zaštite korisnika javnih elektronskih komunikacionih usluga, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je primila ukupno 418 žalbi korisnika, od čega je 87 žalbi usvojeno u cjelosti, 120 žalbi je odbijeno, a šest žalbi su proslijeđene drugom nadležnom organu. U 118 slučajeva je donijeto rješenje o obustavljanju postupaka zbog odustanka od žalbe ili zbog postignutog poravnanja korisnika i operatora. Na 21 žalbu je korisnicima dostavljen pisani odgovor, tj. savjet, jer ove žalbe nijesu ispunjavale uslove za rješavanje, a Agencija ih nije odbijala kao nepotpune, već je kroz odgovor dostavila uputstvo o postupanju. Upravnom sudu je podnijeto 12 tužbi na odluke Agencije.

Agencija za nadzor osiguranja je primila ukupno 39 prigovora od čega je postupak okončan po 32 prigovoru (po 12 prigovora podnosiocima je isplaćen dodatni iznos naknade štete, za 16 prigovora Agencija je uputila podnosioca na sud, u 2 slučaja nijesu ispunjene procesne pretpostavke za postupanje, a u 2 slučaja podnosiocu je pruženo traženo pojašnjenje). Najveći broj prigovora odnosio se na osiguranje od autoodgovornosti – ukupno 24. Šest prigovora odnosilo se na osiguranje od posljedica nezgode, 3 na kasko osiguranje, 3 na osiguranje od nezgode i 3 na osiguranje imovine.

U postupcima kontrole, Agencija je izvršila 3 neposredne kontrole koje su uključivale i oblast preuzimanja rizika i/ili analize određenih proizvoda osiguranja, a koje su rezultirale nalogima za otklanjanje određenih nepravilnosti. Društva za osiguranje postupila su po nalazima iz kontrole i dostavila Agenciji odgovarajuće dokaze o navedenom.

Centralna banka Crne Gore (CBCG) je postupila po 12 prigovora potrošača nezadovoljnih postupanjem kreditora, od kojih je 4 procesuirano, a u ostalim slučajevima potrošačima je ukazano na njihova prava utvrđena zakonom i obavezu da se u cilju rješavanja problema prvo obrate kreditoru.

U neposrednoj kontroli kreditora, CBCG je u jednom slučaju utvrdila nepravilnost koja se odnosila na predugovorno informisanje potrošača u vezi s potrošačkim kreditom, pa je naložila njeno otklanjanje, te podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv kreditora i odgovornog lica u njemu pred nadležnim sudom za prekršaje. Takođe, zbog kršenja odredbi Zakona o potrošačkim kreditima koje se odnose na sadržaj poruka o potrošačkim kreditima koji se putem sredstava javnog informisanja i internetskih stranica

kreditora pružaju potrošačima, podnesena su 2 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupaka protiv kreditora i odgovornog lica u njemu. Pored toga, CBCG je pismima upozorenja nalagala kreditorima otklanjanje, u postupku nadzora, utvrđenih nepravilnosti i poštovanje principa dobre bankarske prakse.

U naznačenom periodu zaštitu bankarskog ombudsmana je tražilo 295 klijenata i jemaca, što u odnosu na 2017. (280) bilježi rast od 5%. U izvještajnom periodu postupano je po 27 prigovora, od kojih su klijenti podnijeli 25, koji se odnose na banke, a 2 su podnijeta od strane jemaca, koji se odnose na mikrokreditne finansijske institucije (MFI) i svi su završeni. U odnosu na isti period prošle godine, po prigovorima na banke okončano je više postupaka za 18%, dok je po prigovorima na MFI okončano manje postupaka za 50%.

Regulatorna agencija za energetiku je primila ukupno 18 žalbi, 15 zbog obustave isporuke električne energije i 3 na akt operatora distributivnog sistema, kojim se odbija zahtjev za izdavanje saglasnosti za priključenje na distributivni sistem. Od 15 žalbi zbog obustave isporuke električne energije, 8 žalbi je odbijeno, 5 kao neosnovano, 3 kao neblagovremene, 6 žalbi je usvojeno, dok je postupak po jednoj u toku. Od 3 žalbe na akt operatora distributivnog sistema, kojim se odbija zahtjev za izdavanje saglasnosti za priključenje na distributivni sistem, 2 žalbe su usvojene, a jedna je odbijena kao neosnovana.

3.28.2. Bezbjednost proizvoda

Po godišnjem programu nadzora na tržištu (proaktivni nadzor) postupalo je ukupno šest inspekcija, od čega pet iz Uprave za inspekcijske poslove (Tržišna, Zdravstveno-sanitarna, Termoenergetska, Metrološka i Inspekcija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost), kao i Inspekcija za eksplozivne materije, zapaljive materije, tečnosti i gasove (Ministarstvo unutrašnjih poslova), koje su kontrolisale ukupno 19 vrsta proizvoda.

Na osnovu podataka iz Sistema brze razmjene informacija o opasnim proizvodima (RAPEX) i informacija iz drugih izvora (reaktivni nadzor), pored Tržišne, Zdravstveno-sanitarne i Termo-energetske inspekcije, postupala je i Inspekcija za drumski saobraćaj (Ministarstvo saobraćaja i pomorstva).

Izvršeno je ukupno 1.368 inspekcijskih pregleda, od čega 451 pregled u proaktivnom nadzoru (po programu - redovni, produženi) i 917 pregleda u reaktivnom nadzoru (po RAPEX obavještenjima 747 pregleda, po obavještenju iz Regionalne mreže 84, po obavještenju inspektora iz nadzora 61, po prijavi potrošača sedam, po obavještenju Uprave carina tri, po obavještenju proizvođača/distributera dva i po obavještenju organa i institucija 13 pregleda. U ovom nadzoru pronađeno je 292 vrsta opasnih proizvoda u ukupnoj količini od 175.298 komada. Od toga, 186 vrsta, u količini od 173.499 komada, predstavlja opasne proizvode s ozbiljnim rizikom. Opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik bilo je 106 vrsta u ukupnoj količini od 1.799 komada.

U ovom nadzoru inspektori su izrekli sledeće mjere:

- Povlačenje sa tržišta i trajna zabrana prometa za svih 173.499 komada (186 vrsta) opasnih proizvoda koji predstavljaju ozbiljan rizik, uključujući i neusaglašene proizvode;
- Opoziv od krajnjih potrošača za 33 vrste opasnih proizvoda u količini od 1.383 komada. Obavještenje o opozivu je objavljivano preko dnevnih novina i isticanjem obavještenja u objektu.
- Za opasne proizvode sa ozbiljnim rizikom koji su povučeni sa tržišta i čiji je promet trajno zabranjen, sprovedena je mjera uništenja za 20 vrsta proizvoda u količini od 320 komada. Zemlje porijekla uništenih proizvoda su: Kina 79.7%, Italija 3.4%, Turska 0.3%, nepoznata 16.6%. Dobavljaču/distributeru je vraćena 141 vrsta opasnih proizvoda u količini od 1.000 komada.
- Privremena zabrana prometa do otklanjanja utvrđenih neusaglašenosti za svih 1.799 komada (106 vrste) opasnih proizvoda koji ne predstavljaju ozbiljan rizik.

Pored navedenih mjera, inspektori su sudu za prekršaje podnijeli tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Koordinaciono tijelo za nadzor na tržištu je dostavilo Vladi Izvještaj o radu za 2016. i 2017, koji je usvojen 19. IV 2018. Na istoj sjednici, Vlada je usvojila i Izvještaj o radu sistema brze razmjene informacija o opasnim proizvodima za 2016. i 2017.

3.28.3. Učešće u projektima

Centar za zaštitu potrošača (CEZAP) sproveo je dva projekta: „Kolektivna tužba u crnogorskom pravnom sistemu – kampanja”, realizovan s ciljem poboljšanja kolektivne zaštite u Crnoj Gori, unapređenje saradnje i koordinacije između institucija, te informisanje i obrazovanje potrošača o koristima od zajedničke zaštite potrošača i „Svi smo stvoreni jednaki - ka efikasnijoj zaštiti potrošačkih prava lica sa invaliditetom”, koji ima za cilj da se poboljša funkcionisanje lokalnog tržišta za bolji pristup dobrima i uslugama za osobe sa invaliditetom.

3.28.4. Javno zdravlje

3.28.4.1. Kontrola duvana

Tokom naznačenog perioda, organizovane su 132 grupe u centrima za odvikavanje od pušenja sa 2.659 polaznika i zabilježeno je 110 individualnih posjeta. Tokom septembra 2018, Centar za promociju zdravlja Instituta za javno zdravlje sproveo je istraživanje Global Youth Tobacco Survey (GYTS), čiji se podaci obrađuju.

3.28.4.2. Zarazne bolesti

U martu 2018. donijet je Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Sl. list CG”, broj 12/18). Na osnovu ovog Zakona donijet je Pravilnik o sanitarno-tehničkim i higijenskim

uslovima, kao i uslovima za zdravstvenu ispravnost vode za rekreativne potrebe i druge vode od javnozdravstvenog interesa („Sl. list CG”, broj 57/18).

Nacionalni korespondent za ECDC za Crnu Goru je, u skladu sa zahtjevima ECDC, izvršio nominaciju nacionalnih kontakata za nadzor za određene kategorije zaraznih bolesti. Tokom 2018. izvršen je upis specijalizanata iz epidemiologije za potrebe Instituta za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG), OB Nikšić, OB Berane, DZ Ulcinj, DZ Berane, kao i specijalizanta iz mikrobiologije za potrebe IJZCG.

Nastavljena je saradnja sa Institutom za javno zdravlje „Robert Koh” iz Berlina u cilju unapređenja nadzora nad заразnim bolestima i rane razmjene epidemioloških informacija među higijensko-epidemiološkim službama domova zdravlja i IJZCG. Rezultat saradnje je redovna dvonedjeljna epidemiološka telekonferencija EpiTel na kojoj se sumiraju epidemiološka dešavanja u državi i regionu i istovremeno prave planovi zajedničkih aktivnosti na polju suzbijanja zaraznih bolesti i prekograničnih javno-zdravstvenih prijetnji za naredni period.

Sve higijensko-epidemiološke službe u kontinuitetu vrše elektronsko praćenje obolijevanja od zaraznih bolesti.

U cilju sprječavanja i suzbijanja obolijevanja od legioneloze Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Turističkoj organizaciji Crne Gore i Zdravstveno-sanitarnoj inspekciji i Higijensko-epidemiološkim službama domova zdravlja proslijeđene su ažurirane „Preventivne mjere za smanjenje rizika od legionarske bolesti u ugostiteljskim (smještajnim) objektima” radi distribucije svim hotelima i turističkim objektima u Crnoj Gori.

Formirane su i akreditovane Nacionalna laboratorija za antimikrobnu rezistenciju (NRL) i Nacionalna laboratorija za morbile, rubelu i kongenitalni rubela sindrom.

3.28.4.3. HIV/AIDS

Putem mehanizma socijalnog ugovaranja kojim treba da se obezbjedi održivost HIV preventivnih servisa koje nevladine organizacije (NVO) pružaju populacijama najviše pogođenim HIV-om, Ministarstvo zdravlja je 11. VI 2018. raspisalo drugi javni poziv za finansiranje navedenih preventivnih servisa u iznosu od 125.000 eura. Razvijena je i predata aplikacija Globalnom fondu za trogodišnji grant u iznosu od 556.938 eura, kojom treba da se obezbijedi neophodna pomoć u finansiranju servisa NVO i obezbjeđivanju što kvalitetnijih usluga.

3.28.4.4. Krv, organi, tkiva i ćelije

Aktivnosti na popularizaciji i motivaciji stanovništva o dobrovoljnom davalaštvu krvi su nastavljene kampanjama koje su sprovedene u saradnji sa Zavodom za transfuziju krvi Crne Gore (ZTKCG), Univerzitetom Crne Gore, JPU „Đina Vrbica”, Radio i Televizijom Crne

Gore i Crvenim krstom: „Pruži ruku za život! Daruj krv”, „Krv nije voda”, „Kad porastem biću dobrovoljni davalac krvi”. Tokom naznačenog perioda, realizovano je 158 akcija dobrovoljnog davanja krvi.

ZTKCG je, od strane akreditovane sertifikovane Agencije DAS iz Velike Britanije, dobio dva ISO sertifikata, ISO 9001:2015 za sistem kvaliteta i ISO 27001:2013 za bezbjednost informacija.

U toku su aktivnosti za uspostavljanja rada Laboratorije za kontrolu kvaliteta i bezbjednosti krvi.

U cilju unapređenja transfuziološke djelatnosti, obezbijeđena je osnovna oprema za uspostavljanje sistema telemedicine, skladištenje arhiviranih uzoraka davalaca krvi sa dodatnom opremom, postupak otapanja zamrznutih plazmatskih komponenata, postupak inkubacije testnih uzoraka i sprovođenje postupka sterilizacije, kao i oprema za uspostavljanje sistema telemedicine. Nadalje, standardizovan je postupak određivanja vrijednosti predonacijskog hemoglobina davalaca krvi u svim organizacionim djelovima Zavoda.

Izvršena je implementacija sistema za osiguranje podataka sistema Zavoda. Nadalje, u cilju eksterne kontrole laboratorijskog rada, realizovano je pet studija EDQM-a CoE, u programu B-PTS, za detekciju uzročnika HIV-a, HBV-a, HCV-a, sifilisa i određivanja krvnih grupa ABO i Rh sistema i prisustva iregularnih antitijela.

U okviru projekta „VISTART“, izvršen je inspekcijski nadzor ZTKCG i organizacionog dijela Zavoda Berane.

3.28.4.5. Mentalno zdravlje

U naznačenom periodu, u Specijalnoj bolnici za psihijatriju „Dobrota” Kotor rad su započela dva specijalizanta, četiri medicinska tehničara i jedan diplomirani defektolog – radnookupacioni terapeut za jačanje kapaciteta radnookupacione terapije.

3.28.4.6. Ishrana

U maju 2018. formirano je Društvo za hranu i ishranu Crne Gore, koje radi na pripremi odgovarajućih aktivnosti za prijem u Evropsko društvo za ishranu (FENS).

Tokom naznačenog perioda, IJZCG je završio pripremu realizacije regionalnog projekta „Primjena nuklearnih tehnika za dizajn i procjenu mjera u cilju sprječavanja i kontrole gojaznosti kod adolescenata u Jugoistočnoj Evropi”, u cilju jačanja kapaciteta u procjeni gojaznosti i stepenu fizičke aktivnosti u dječijem uzrastu metodom stabilnih izotopa.

3.28.4.7. Preventivni pregledi za otkrivanje raka

Skrining raka debelog crijeva kontinuirano se sprovodi šestu godinu na nacionalnom nivou, a ciljna grupa su lica oba pola 50-74 godine starosti. Skrining raka grlića materice od 1. II 2018. se sprovodi na nacionalnom nivou i obuhvata žene 30-34 godine starosti, osim u Podgorici gdje se sprovodi među ženama starosti 30-36 godina. Skrining raka dojke se u kontinuitetu sprovodi u četiri opštine: Podgorica, Danilovgrad, Cetinje i Kolašin i obuhvata žene starosti 50-69 godina.

3.28.4.8. Zdravstvene nejednakosti

Prema posljednjim istraživanjima koje je vršio CEDEM, preko 95% domicilnog stanovništva romske i egipćanske populacije ima zdravstvenu knjižicu i oko 75% Roma i Egipćana koji imaju status stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori, a 92% djece romske populacije je vakcinisano. Izvršeno je 147 preventivnih zdravstvenih pregleda kod pripadnika romske populacije. U Domu zdravlja Podgorica, rade tri saradnika za inkluziju Roma i po jedan saradnik u domovima zdravlja u Nikšiću i Beranama.

Izvršene su dvije hirurške intervencije radi promjene pola, koje je finansirao Fond za zdravstveno osiguranje.

Institut za javno zdravlje je organizovao 15 radionica u Kampu Konik u Podgorici i Kampu u Nikšiću, namijenjenih predstavnicima romske i egipćanske populacije sa predavanjima na teme iz oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja, zaraznih bolesti, faktora rizika i prevencije nezaraznih bolesti i zdravlja djece.

3.28.4.9. Sprječavanje nasilja

U oktobru 2018. donijet je Protokol o nasilju nad djecom i objavljen na internetskoj stranici Ministarstva zdravlja.

3.28.4.10. E-zdravstvo

Vlada je 28. VI 2018. donijela Strategiju razvoja integralnog zdravstvenog informacionog sistema i E- zdravlja 2018-2023, sa predlogom Akcionog plana za period 2018-2021. U okviru portala za pacijente „Ezdravlje” implementirani su novi elektronski servisi u svim domovima zdravlja u Crnoj Gori - eZakazivanje i eRecept. Takođe, u toku je širenje servisa eNalaz, koji je do sada implementiran samo u Domu zdravlja Podgorica.

3.28.4.11. Projekti

Kroz INTERREG-IPA Program prekogranične saradnje (INTERREG IPA Hrvatska-Bosna i Hercegovina – Crna Gora) Ministarstvo zdravlja, u saradnji sa partnerima, Federalnim Ministarstvom zdravstva Bosne i Hercegovine i Hrvatskim zavodom za telemedicinu, realizuje projekat „Mreža za zbrinjavanje pacijenta s farmakorezistentnom epilepsijom i uznapredovalom fazom Parkinsonove bolesti” – NeurNet.

3.29. POGLAVLJE 29: CARINSKA UNIJA

3.29.1. Normativni okvir

Uredba o carinskoj tarifi za 2018. godinu („Sl. list CG“, broj 5/18), koja je stupila na snagu 6. II 2018, za određeni broj proizvoda utvrđuje visinu carinskih stopa, u skladu sa dinamikom utvrđenom Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Takođe, ovom Uredbom nacionalna nomenklatura carinske tarife usklađena je sa Kombinovanim nomenklaturom Evropske unije.

Vlada je 27. VII 2018. donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o carinskoj tarifi za 2018. godinu („Sl. list CG“, broj 69/18), kojom su, u skladu sa obavezama iz Sporazuma o informacionim tehnologijama (ITA 2) Svjetske trgovinske organizacije, dalje liberalizovane carinske stope za proizvode obuhvaćene navedenim sporazumom.

Vlada je 29. III 2018. donijela Strategiju trgovinskih olakšica 2018-2022 i Akcioni plan za njenu implementaciju. Strategija predviđa set mjera i aktivnosti čija realizacija će doprinijeti otklanjanju administrativnih neefikasnosti u prekograničnom prometu robe i smanjenju vremena potrebnog za carinjenje robe za 50% i transakcionih troškova za 20%, do kraja 2022.

U skladu sa novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list CG“, broj 2/18) koji je u primjeni od 1. VII 2018. i Planom optimizacije javne uprave Crne Gore 2018-2020, Ministarstvu finansija je dostavljen na dalju nadležnost predlog novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave carina, kojim je sistematizovano 588 izvršilaca.

Administrativni kapaciteti

U cilju unapređenja rada i znanja carinskih službenika formiran je Centar za obuku carinskih službenika koji je formalno započeo sa radom 17. X 2018. organizovanjem obuke o prekršajnom postupku.

Nastavljene su aktivnosti neophodne za okončanje pokrenutih tenderskih procedura za IPA 2014 projekat „Podrška Upravi carina“, čijom realizacijom će se ispuniti uslovi za pristupanje Crne Gore Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom. Delegacija EU u Crnoj Gori je odobrila izvještaje o evaluaciji ponuda po tenderima za nabavku hardvera za NCTS i za poslovnu podršku, dok je izvještaj o evaluaciji ponuda po tenderu za IT implementaciju poslat Delegaciji 16. X 2018. na odobravanje. Očekuje se da će sva tri ugovora biti potpisana sa odabranim ponuđačima u planiranom roku, odnosno do 28. XI 2018.

Značajno je unaprijeđena tehnička opremljenost carinske službe kroz podršku iz sredstava EU IPA II kroz projekat „Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom“, u iznosu od milion i 400.000 eura u okviru kojeg je unaprijeđeno funkcionisanje Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu Uprave carina.

Nastavljen je postupak javne nabavke opreme za carinsku laboratoriju, koji sprovodi Ministarstvo finansija - Uprava carina, po pozivu od 20. III 2017. Uložene su žalbe na sadržinu tenderske dokumentacije od strane zainteresovanog lica „Rofa“ Austrija i žalba od strane „Standard-Instruments Ltd“, Malta. Sačinjeni su odgovori na uložene žalbe, isti su sa žalbama oba lica i dokazima proslijeđeni službenici za javne nabavke radi dostavljanja Državnoj komisiji za kontrolu postupka javnih nabavki. Kako su uložene žalbe ova dva potencijalna ponuđača, postupak javne nabavke je prekinut do donošenja odluke Državne komisije.

Uprava carina je realizovala značajna unapređenja Sistema za analizu rizika. U martu 2018. završena je implementacija projekta „Novi izvještaj o kontroli“ (New Inspection Report). Novo informatičko rješenje je integrisano u Carinski informacioni sistem i stavljeno u zvanično korišćenje.

Uprava carina intenzivno sarađuje sa partnerskim službama u zemljama EU i međunarodnim organizacijama i institucijama za sprovođenje zakona. Primljeno je, obrađeno i odgovoreno na 126 upita u saradnji sa OLAF, Interpol, SELEC, HMRC, WCO i partnerskim službama. Kroz AFIS portal OLAF-u je dostavljeno 178 izvještaja o cigaretama. U međunarodne baze podataka (WCO CEN, Regional exchange, Balkan-info, Container-comm, Archeo, Lloyd's List Intelligence Seasearcher) unijeto je 58 informacija.

U posmatranom periodu značajno su unapređene funkcionalnosti SEED sistema. Ovom sistemu dodate su mogućnosti elektronske evidencije i evaluacije sledećih oblasti: povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometu. Nove funkcije značajno će doprinijeti efikasnosti i ubrzanju carinskih kontrola na granici.

U vezi Sporazuma za unapređenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala, koji je potpisan u oktobru 2017. Uprava carina je u izvještajnom periodu obezbijedila sve tehničke i informatičke preduslove za realizaciju, izvršeno je testiranje sistema i određena kontakt tačka za razmjenu informacija u Upravi carina.

U okviru programa CUSTOMS 2020 Uprava carina je u saradnji sa DG TAXUD-om, u aprilu 2018. realizovala radnu posjetu na temu „Godišnji plan i revizija i ažuriranje poslovne strategije Uprave carina“ Upravi carina Srbije.

Dodatni Protokol 5 CEFTA Sporazuma je stupio na snagu 18. IV 2018. za Crnu Goru, Makedoniju i Moldaviju. U ovom trenutku Dodatni protokol 5 je ratifikovan od strane svih

CEFTA strana. U cilju pripreme i stvaranja preduslova za njegovu primjenu Uprava carina je izradila i uputila Upravi za bezbjednost hrane, veterinarske i fitosanitarne poslove i Agenciji za lijekove i medicinska sredstva inicijativu za zaključivanje Memoranduma o saradnji za potrebe Dodatnog protokola 5 Sporazuma CEFTA 2006. U toku su završne aktivnosti za usaglašavanje teksta memoranduma, i očekuje se njegovo skoro potpisivanje. Takođe, u skladu sa obavezom Uprava carina je, kao jedan od nadležnih državnih organa, u planu budžeta sa 2019. iskazala potrebu za sredstvima koja će biti opredijeljena za nabavku neophodnog hardvera za razmjenu podataka sa drugim državnim organima.

U okviru podrške koju Vlada Republike Njemačke pruža Upravi carina u septembru 2018. završen je projekat „Implementacija prethodne obrade kod ekspresnih pošiljki u skladu sa STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama“.

Izvršeno je 76.770 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 2.057 inspekcijskih kontrola. Utvrđeno je 361 nepravilnost. Izdata su 316 prekršajna naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 134.850.00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 4.354.652.51 eura.

U 20 slučajeva, službenici Uprave carina oduzeli su 241.79 kg skanka, 4,69 kg heroína, 0,15 litara i 100 ampula hašišovog ulja i 33,133 kg kokaina. Carinski službenici spriječili su krijumčarenje i oduzeli 19 pištolja.

Oduzeto je 40.919.290 komada cigareta u vrijednosti 4.105.682,63 eura, kao i 505 kg rezanog duvana u vrijednosti 34.231,44 eura; 2.879,40 litara alkohola u vrijednosti 12.115,65 eura. Na osnovu navedenih zapljena akciznih proizvoda, izdato je 129 prekršajnih naloga i podneseno 23 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

Odsjek za naknadnu kontrolu sproveo je u izvještajnom periodu 56 kontrola privrednih subjekata, kao i tri predkontrole po osnovu zahtjeva za pojednostavljene procedure. Takođe, sprovedene su dvije redovne kontrole fimi kojima je odobren pojednostavljeni postupak.

U oblasti zaštite prava intelektualne svojine prekinuto je 35 carinskih postupaka i privremeno zadržana roba u ukupnoj količini od 10.009.848 komada robe (od čega je 10.000.000 komada cigareta i 9.848 komada razne robe).

Uprava carina je učestvovala u 11 Zajedničkih carinskih operacija (JCO), u saradnji sa Europolom, Interpolom, WCO, SELEC-om i MARINFO-m. Predmet operacija bio je: borba protiv krijumčarenja duvanskih proizvoda, borba protiv povreda prava intelektualne svojine, borba protiv nedozvoljene trgovine novim psihoaktivnim supstancama (NPS).

Pod carinskim nadzorom je uništena krivotvorena roba u ukupnoj količini od 1.058 od komada robe.

Obrazovano je Koordinaciono tijelo za sprovođenje prava intelektualne svojine i Radna grupa za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprečavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Donijet je Plan aktivnosti pomenute Radne grupe.

U skladu sa Planom aktivnosti organizovane su i sprovedene tri zajedničke akcije usmjerene na sprečavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine.

Ministarstvo kulture je shodno odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, a na zahtjev pravnih i fizičkih lica, tokom 2018. izdalo 115 rješenja o iznošenju umjetnina, (od čega su 32 o privremenom a 83 o trajnom iznošenju) i osam rješenja o privremenom iznošenju kulturnih dobara. Poslednje dvije godine zahtjevi za iznošenjem umjetnina pokazuju trend rasta, naročito u dijelu trajnog izvoza.

Uprava carina je u martu 2018. dostavila Godišnji izvještaj za 2017. o sprovođenju Plana integriteta Agenciji za sprečavanje korupcije, čime je zaokružen četvorogodišnji ciklus implementacije Plana, sa stepenom realizacije mjera od 97%, što je doprinijelo smanjenju vjerovatnoće nastanka rizika od korupcije za 20% u odnosu na 2016. U julu 2018. usvojen je novi Plan integriteta za 2018-2019. i Mapa rizika radnih mjesta i organizacionih jedinica. Takođe, Uprava carina je u martu 2018. dostavila Agenciji za sprečavanje korupcije izvještaj za 2017. o primljenim sponzorstvima i donacijama i primljenim poklonima javnih funkcionera, kao i izvještaje o prihodima i imovini službenika koji imaju utvrđenu obavezu.

Odjeljenju za unutrašnju kontrolu upućeno je 14 prijava građana i privrednika na rad i postupanje carinskih službenika. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je u kontinuitetu vršilo kontrole iz svoje nadležnosti, te je u izvještajnom periodu sprovelo 24 kontrole.

Za osam službenika Uprave carina zbog pokrenutog krivičnog postupka, donijeta su rješenja o privremenom ograničavanju vršenja dužnosti, na način što je službenicima zabranjeno obavljanje poslova u ovom državnom organu (suspenzija), do pravosnažnog okončanja krivičnog postupka.

3.30. POGLAVLJE 30: VANJSKI ODNOSI

3.30.1. Realizacija aktivnosti

3.30.1.1. Svjetska trgovinska organizacija (STO)

U cilju pune implementacije Sporazuma o trgovinskim olakšicama (TFA), Vlada je 29. III 2018. donijela Strategiju trgovinskih olakšica 2018-2022 i Akcioni plan za njenu primjenu. Strategijom su definisani sledeći operativni ciljevi: (1) unapređenje transparentnosti i pristupa informacijama; (2) Usklađivanje i racionalizacija formalnosti, dokumentacije i taksi; (3) Implementiranja procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba; (4)

unapređenje saradnje i povećanje efektivnosti graničnih kontrola i (5) Proširenje automatske obrade i elektronske razmjene podataka. Značajno je napomenuti da Strategija predviđa da se do 2022. stvore uslovi za primjenu svih odredbi Sporazuma.

Pregled trgovinskih politika – TPR (Trade Policy Review) jedna je od funkcija STO-a. Sprovodi se periodično, a u skladu sa utvrđenom procedurom. Osnov za pregled trgovinskih politika su Izvještaj Sekretarijata (Reports by the Secretariat) i Izvještaj Vlade (Reports by the Government). Kada je u pitanju Crna Gora, Vlada je Izvještaj usvojila 11. I 2018. dok su oba pomenuta dokumenta članicama STO distribuirani 7. III 2018. Imajući u vidu da je nakon šest godina, punopravnog članstva u ovoj Organizaciji, sproveden prvi TPR Crne Gore, izvještaji obuhvataju period 2012. – 2017. godina. Sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO, kao završna faza TPR procesa, održan je u Ženevi (Švajcarska) 11 - 13. IV 2018. Istom su predhodili složen proces interresorne saradnje, izvještavanja, pripeme informacija, dostavljanja komentara, kao i dvije posjete STO eksperata kojom prilikom je organizovan veliki broj sastanaka. Tokom samog sastanka, 28 država članica STO uzelo je učešće u diskusiji izražavajući zadovoljstvo napretkom koji je Crna Gora ostvarila, naročito u smislu ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza. Značajno je napomenuti da je Crna Gora prva članica koja je za pitanja i odgovore koristila i on-line sistem, što je od strane ostalih članica ocijenjeno veoma pozitivno. Dobijeno je ukupno 217 pitanja, i to na Izvještaj Sekretarijata 184 pitanja i na Izvještaj Vlade 33. TPR je formalno otpočeo u februaru 2017, a završen je u maju 2018. dostavljenjem odgovora na naknadno dobijena pitanja članica STO.

Ministarstvo ekonomije je kreiralo na svom zvaničnom web portalu posebnu stranicu koja se odnosi na Svjetsku trgovinsku organizaciju. Na taj način omogućeno je da sve neophodne informacije o ovoj Organizaciji budu dostupne na jednom mjestu.

3.30.1.2. Roba dvostruke namjene

Definisanje i usklađivanje *Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene* sa Listom Evropske unije jedan je od osnovnih elemenata u implementaciji Zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene („Sl.list CG“, broj 30/12) i daljoj dogradnji pravnog sistema Crne Gore. Shodno navedenom Vlada Crne Gore je donijela Odluku o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene („Sl. list CG“, broj 38/18). Lista je u potpunosti usklađena s Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2017/2268 od 26. IX 2017. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) broj 428/2009 o uspostavljanju režima Zajednice za kontrolu izvoza, prenosa, brokiranja i tranzita robe dvostruke namjene.

U cilju daljeg normativnog usaglašavanja sa propisima EU u oblasti kontrole izvoza roba dvostruke namjene Ministarstvo ekonomije je pripremilo Predlog novog zakona o kontroli izvoza roba dvostruke namjene koji je u najvećoj mogućoj mjeri usaglašan sa Uredbom Evropskog Parlamenta i Vijeća br. 2016/0295 (COD) od 28. IX 2016. o uspostavljanju

režima Unije za kontrolu izvoza, prijenosa, brokeringa, tehničke pomoći i tranzita u pogledu robe dvostruke namjene.

3.30.1.3. Izvozni krediti

Članom 12 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono - razvojnom fondu Crne Gore je, između ostalog, kao djelatnost Investiciono - razvojnog fonda Crne Gore A.D. definisano i osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika. Takođe, istim članom je utvrđeno da će se bliži uslovi i način obavljanja poslova osiguranja izvoza i odobravanja kredita za podsticanje izvoza, urediti podzakonskim aktom, koji donosi Vlada, a u skladu sa EU propisima, i to:

- Komunikacija Komisije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita (2012/C398/02);
- Regulativa (EU) br. 1233/2011 o primjeni određenih smjernica u oblasti izvoznih kredita;
- Direktiva 84/568/EEZ od 27. novembra 1984. o zajedničkom osiguranju;
- Direktiva Savjeta 98/29/EZ od 7. maja 1998. o usklađivanju glavnih odredaba koje se tiču osiguranja izvoznih kredita za transakcije sa srednjoročnim i dugoročnim pokrićem;
- Odluka Savjeta 76/641/EEZ od 27. jula 1976. i Odluka Savjeta 82/854/EEZ od 10. decembra 1982.

U toku je rad na pripremi nacрта podzakonskog akta od strane IRF-a. Takodje, u periodu od 1. I 2018. - 20. X 2018, nije realizovao izvozne kredite.

3.30.1.4. Sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA)

Sporazum o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske

Predmet pregovora o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Turskom je pristup tržištu poljoprivrednih proizvoda i pristup tržištu usluga. Pregovori su formalno otpočeli 13. II 2018. održavanjem prve runde u Podgorici, a nakon toga održane su i tri video konferencije i to 9. III, 5. IV i 7. VI 2018.

Sporazum o izmjenama i pristupanju centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006)

Najznačajnije realizovane aktivnosti su sljedeće:

- Imajući u vidu da su CEFTA Strane usvojile Dodatni protokol 5 o olakšavanju trgovine 26. V 2017. u Beogradu, Skupština je 26. XII 2017. donijela Zakon o ratifikaciji CEFTA Dodatnog protokola 5 („Sl. listu CG - Međunarodni ugovori“, broj 1/18). Dodatni protokol 5 je stupio na snagu 18. IV 2018;

- Godišnja kontribucija Crne Gore je povećana sa iznosa od 29.575 eura na 58.142,93 eura;
- 27 i 28. VI 2018. u Beogradu je održan Završni sastanak Upravnog odbora SEED projekta čiji je predmet bio Izvještaj o implementaciji projekta, na kome je Uprava carina Crne Gore, kao aktivni učesnik, prezentovala benefite koji su već ostvareni primjenom SEED-a. Pored diskusije o samom Izvještaju, prezentiran je i Plan rada za SEED+ projekat za period 2018-2021;
- U toku je realizacija EU projekta „Podrška olakšavanju trgovine između zemalja potpisnica CEFTA 2006“ koji se implemntira od strane GIZ-a, a ima za cilj da olakša trgovinu u CEFTA regionu kroz smanjenje i eventualno uklanjanje netarifnih mjera za trgovinu za dva odabrana lanca snabdijevanja i kroz pojednostavljivanje procedura. CEFTA Strane su odabrale 2 sektora i to: jestivo povrće i gvožđe i čelik.
- U toku je priprema CEFTA projekta koji ima za cilj olakšavanje procesa pokretanja regulatornog dijaloga za dalji razvoj elektronske trgovine u regionu CEFTA u skladu sa EU zakonodavstvom;
- Imajući u vidu da je CEFTA RCC ERI SEE Radna grupa o priznavanju profesionalnih kvalifikacija sastavni dio CEFTA struktura, bitno je istaći i da je Vlada Crne Gore na sjednici od 12. VII 2018. obrazovala Radni tim za vođenje pregovora o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera između zemalja Zapadnog Balkana;
- 17-18. VII 2018. održani su razgovori između nadležnih tijela za konkurenciju i državnu pomoć CEFTA Strana kada je predloženo osnivanje Komiteta za konkurenciju i državnu pomoć u okviru CEFTA struktura;
- Vlada Crne Gore na sjednici od 27. IX 2018. utvrdila Platformu za pregovore o zaključivanju Dodatnog protokola 7 kojom je formiran pregovaracki tim.

3.30.1.5. Ostali sporazumi u oblasti trgovine

Sporazuma o saradnji u oblasti vojne industrije između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske

Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore je 20. VII 2018. uputilo notu turskoj strani kojom se potvrđuje ispunjenje unutrašnjih procedura sa crnogorske strane za stupanje Sporazuma o saradnji u oblasti vojne industrije između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske na snagu. Očekuje se odgovor turske strane.

Bilateralni investicioni sporazumi

Crna Gora ima 23 bilateralna investiciona sporazuma koja su na snazi, od kojih je više od polovine zaključeno sa članicama EU. Potpisivanjem Sporazuma o uzajamnom podsticanju i zaštiti ulaganja obezbjeđuje se dalji razvoj i proširivanje uzajamno korisne saradnje između dvije države, čime se uspostavlja adekvatan pravni okvir za njeno jačanje u oblasti investicija.

Vlada je na sjednici održanoj 19. VII 2018. usvojila Informaciju o statusu bilateralnih investicionih sporazuma i neophodnosti sprovođenja njihove reforme u skladu sa EU i opšte prihvaćenim međunarodnim standardima. Ovim Zaključkom je definisano formiranje Radne grupe koja će biti zadužena za analizu postojećih bilateralnih investicionih sporazuma i definisanje novog modela Bit-a u skladu sa EU i opšte prihvaćenim međunarodnim standardima.

3.30.1.6. Sprječavanje smrtne kazne i mučenja

Zakonom o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje („Sl. list CG”, broj 2/18) uređuju se način i uslovi vršenja spoljne trgovine pomenutim robama i uslugama. U cilju pune implementacije ovog Zakona Vlada Crne Gore je na sjednici od 4. X 2018. donijela Odluku o utvrđivanju robe čiji je izvoz zabranjen, a namijenjen je za lišavanje života lica i robe čijom primjenom lice može da se izloži mučenju prilikom ograničavanja slobode, kontrole, nemira ili samozaštite i robe čiji uvoz i izvoz nijesu zabranjeni, a koja može da se koristi za usmrćivanje lica ubrizgavanjem smrtonosne injekcije (anestetička sredstva barbiturati sa kratkoročnim ili srednjoročnim djelovanjem). Na osnovu člana 12 stav 4 i člana 21 stav 5 Zakona o spoljnoj trgovini robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje („Sl. list CG”, broj 2/18), Ministarstvo ekonomije donijelo je Pravilnik o obrascima zahtjeva i dozvola za vršenje spoljne trgovine robom i uslugama koje mogu da se koriste za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, ponižavajuće ili neljudsko postupanje i kažnjavanje i isti je objavljen u („Sl. list CG”, broj 65/18).

3.30.1.7. Kimberli proces

Uredbom o uslovima za spoljnotrgovinski promet neobrađenih dijamanta („Sl. list CG”, broj 40/15) uređeni su uslovi za vršenje spoljnotrgovinskog prometa neobrađenih dijamanta radi sprovođenja postupka sertifikovanja (Kimberli proces). U skladu sa pomenutim, a vezano za paragraf 3 Odluke STO o produženju izuzeća „waiver” iz 2012. (STO dokument WT/L/876), Ministarstvo ekonomije je dostavilo notifikaciju koja se odnosi na Kimberli proces, i ista je razmatrana na sastanku Generalnog savjeta Svjetske trgovinske organizacije u julu mjesecu 2018.

3.30.1.8. Vasenarski aranžman

Crna Gora je u procesu pristupanja Vasenarskom aranžmanu (WA). Posljednji sastanak na kome se raspravljalo o aplikaciji Crne Gore održan je 23. X 2018. u Beču. Crna Gora radi i na pristupanju australijskoj grupi.

3.30.1.9. Razvojna politika i humanitarna pomoć

Skupština je na sjednici od 27. IV 2018. donijela Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći („Sl. list CG“, broj 38/18). Njime se propisuju načela razvojne saradnje i humanitarne pomoći, koordinacija i način sprovođenja, vođenje evidencije, izvještavanje i informisanje, kao i finansiranje i nadzor. Zakon je djelimično usklađen s pravnom tekovinom EU - Regulativom Savjeta (EZ) broj 1257/96 od 20. VI 1996. o humanitarnoj pomoći, novim Evropskim konsenzusom o razvoju (2017) i Evropskim konsenzusom o humanitarnoj pomoći (2007), dok će se potpuno usklađivanje postići donošenjem podzakonskih akata. Usvajanjem Zakona, Ministarstvo vanjskih poslova je dobilo budžetsku stavku za međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć i raspoloživa sredstva za ovu godinu u iznosu od 50.000 EUR.

Crna Gora je 31. V 2018. formalizovala članstvo u Inicijativi za transparentnost međunarodne pomoći (IATI) čiji je osnovni cilj veća transparentnost međunarodne razvojne podrške i humanitarne pomoći.

U periodu 4-5. VI 2018. u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova, UNDP-a i IATI-a je održan seminar za predstavnike Ministarstva vanjskih poslova, članove Međuresorske Radne grupe za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, kao i predstavnike civilnog i privatnog sektora Crne Gore. Tema dvodnevnog seminara se odnosila na korišćenje IATI standarda u izvještavanju o pruženoj razvojnoj podršci i humanitarnoj pomoći, kao i EUDEVFIN baze.

3.30.1.9.1. Normativni okvir

Vlada je na sjednici od 22. III 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018-2019. Njegovom realizacijom kvalitet sistema zaštite i spašavanja će u značajnoj mjeri biti unaprijeđen, kako sa preventivnog i operativnog, tako i sa stanovišta otklanjanja posljedica događanja različitih vrsta rizika.

Doneseni su sljedeći podzakonski akti: Odluka o izmjeni Odluke o obrazovanju Odbora za smanjenje rizika od katastrofa („Sl. list CG“, broj 6/18); Pravilnik o vrstama nagrada i priznanja učesnicima zaštite i spašavanja i načinu njihove dodjele („Sl. list CG“, broj 8/18); Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita i obrascu licence za izradu planova zaštite i spašavanja privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika („Sl. list CG“, broj 21/18) i Pravilnik o načinu vršenja zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava („Sl. list CG“, broj 29/18).

Na zajedničkoj sjednici vlada Crne Gore i Republike Albanije, koja je održana 3. VII 2018. u Skadru potpisan je Sporazum između Vlade Crne Gore i Savjeta Ministara Republike Albanije o saradnji i uzajamnoj pomoći u vanrednim situacijama. Sporazum predviđa da ove dvije države, u skladu sa svojim mogućnostima, uzajamno pomažu jedna drugoj u izgradnji kapaciteta za prevenciju, pripremljenost i odgovor na različite vrste hazarda, kao i u slučajevima nepogoda.

3.30.1.9.2. Bilans ostvarenih rezultata

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, od 1. I do 20. X 2018. koordinirao je sa 35 akcija spašavanja u planinama, u kojima je spašeno 66 osoba. Učestvovalo se na raznim nacionalnim i regionalnim štabnim i terenskim vježbama koje su za cilj imale testiranje nacionalnih i regionalnih kapaciteta za primanje i pružanje pomoći u slučaju dešavanja prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa. Izdvajamo učestvovanje na terenskoj vježbi „ADRIATIC 2018“ koja se održala u periodu od 22. do 25. V 2018. u Splitskom akvatorijumu i koja je testirala odgovor u slučaju zagađenja mora, kao i na vježbi spašavanja u slučaju poplava „NEIFLEX 2018“, koja se održala u periodu od 6. do 10. VI 2018, na širem području regije Veneto i Autonomne regije Furlanija-Julijska krajina, u Republici Italiji i na kojoj je učestvovao tim za spašavanje od poplava sa upotrebom čamaca (FRB). Takođe, tim za zaštitu i spašavanje od poplava uz upotrebu čamaca (FRB), koga su sačinjavali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i službi za zaštitu i spašavanje Glavnog grada, Prijestonice Cetinje i opština Kotor, Ulcinj, Bar i Nikšić, učestvovao je na NATO EADRCC međunarodnoj terenskoj vježbi „SRBIJA 2018“, koja se održala, u periodu od 8. do 11. X 2018. u Mladenovcu.

Održana je Peta konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, 28. i 29. VI 2018, u Kolašinu.

Radi jačanja kapaciteta sistema zaštite i spašavanja u dijelu zaštite od požara, nabavljen je protivpožarni avion (tip „air tractor“) za potrebe Avio-helikopterske jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova.

3.31. POGLAVLJE 31: VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

3.31.1. Zajednička vanjska i bezbjednosna politika

Vlada je 20. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije koji je proslijeđen Skupštini na razmatranje i donošenje.

U oblasti hemikalija, na osnovu Zakona o hemikalijama („Sl. list CG", broj 51/17) donešeni su relevantni podzakonski akti. Ujedno je donijet i set strateških dokumenata. (*Pogledati više u okviru poglavlja 27 – Životna sredina*).

Vlada je 26. VII 2018. utvrdila Predlog strategije nacionalne bezbjednosti koji je u skupštinskoj proceduri. Strategija predstavlja krovni dokument kojim se definišu razvoj i funkcionisanje sistema nacionalne bezbjednosti.

Vlada je 20. IX 2018. donijela Strategijski pregled odbrane Crne Gore, kojim se daje pregled vojnih sposobnosti, opšte smjernice za nastavak reforme u oblasti odbrane, kao i osnove za unapređivanje odbrambenih sposobnosti, radi izvršavanja misija i zadataka Vojske.

Vlada je 19. IV 2018. usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Zajedničke konvencije na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom. Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom predstavljen je na Šestom redovnom sastanku strana ugovornica Zajedničke konvencije koji se održao u periodu 21. V - 1. VI 2018. u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju (MAAE).

Crna Gora je posvećena promovisanju uloge žena u miru i bezbjednosti, kao i implementaciji Rezolucije 1325 SB UN. U prilog toj tezi, majorica Vojske CG je u julu 2018. upućena na mjesto savjetnika za rodna pitanja Vrhovnog komandanta savezničkih snaga za Evropu u SHAPE.

Inspekcija nuklearnih materijala Međunarodne agencije za atomsku energiju sprovedena je u Crnoj Gori 27. VI 2018.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, Crna Gora je izradila i dostavila 7. V, 5. IX i 19. X 2018. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju XXIV, XXV i XXVI nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima.

Saradnja s međunarodnim organizacijama

Saradnja s Ujedinjenim nacijama

Crna Gora je u svojstvu posmatrača, učestvovala u radu tri redovne (mart, jun, septembar 2018) i jedne specijalne sesije Savjeta za ljudska prava (o stanju ljudskih prava na okupiranim palestinskim teritorijama 18. maja 2018.). Crna Gora se pridružila svim izjavama EU tokom zasijedanja i pozicijama EU u odnosu na rezolucije koje su bile predmet odlučivanja na redovnim i specijalnim sesijama Savjeta za ljudska prava.

Učestvovala je u interaktivnim diskusijama za sve države u okviru 29. sesije (januar 2018) i 30. sesije (maj 2018) Opšteg periodičnog pregleda (UPR). Crna Gora je bila predmet

razmatranja u okviru 29. sesije UPR, 22. I 2018. Dobijeno je 169 preporuka od kojih je ukupno 159 prihvaćeno. Addendum koji sadrži pozicije zemlje u odnosu na sve dobijene preporuke je pripremljen i dostavljen Sekretarijatu Savjeta za ljudska prava u maju 2018. Prezentacija Nacionalnog izvještaja je ocijenjena pozitivno – pozdravljen je ostvareni napredak u svim oblastima zaštite i promocije ljudskih prava i sloboda, a date preporuke su uglavnom fokusirane na unapređenje primjene usvojenog normativnog i strateškog okvira uz jačanje institucionalnih kapaciteta.

Crna Gora je članica Izvršnog odbora UN Žene za period 2017-2019. Od 1. I 2018, Crna Gora predsjedava Izvršnim odborom.

Crna Gora je članica Grupe prijatelja žena, mira i bezbjednosti, koja djeluje pod okriljem UN-a od aprila 2018.

Saradnja sa drugim UN agencijama

U izvještajnom periodu Crna Gora je nastavila i završila učešće u Savjetu Organizacije za hranu i poljoprivredu UN – FAO čija je članica bila u periodu 1. VII 2016- 1. VII 2018.

Delegacija Organizacije UN-a za industrijski razvoj (UNIDO) boravila je u Crnoj Gori od 6. do 8. III 2018. povodom predstavljanja Strateškog programskog okvira za inkluzivni i održivi razvoj Crne Gore za period 2017-2021 koji je potpisan je u Beču 4. X 2017, a definiše obim i način podrške UNIDO-a Vladi za petogodišnji period.

Saradnja s OEBS-om

Regionalna radionica o borbi protiv prekogranične nelegalne trgovine kulturnim dobrima u Jugoistočnoj Evropi, održana je u Kotoru, od 1. do 5. X 2018, u organizaciji Italije, predsjedavajuće OEBS-a i Misije OEBS-a u Crnoj Gori, sa ciljem podizanja svijesti o nelegalnoj trgovini kulturnim dobrima i uticaju na bezbjednost i stabilnost u regionu OEBS-a.

U aprilu 2018. Crna Gora je izvršila razmjenu globalne informacije o vojnim snagama – GEMI sa svim članicama OEBS-a. Ovi segmenti izvještavanja i dostavljanja informacija su međunarodno prihvaćene obaveze i uvrštene su u godišnji kalendar OEBS-a.

Saradnja sa ODIHR

Ekspertska misija Kancelarije OEBS za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) bila je u posjeti Crnoj Gori (od 27. VIII do 2. IX 2018) u cilju sagledavanja opšte situacije branitelja ljudskih prava, identifikovanja izazova i dobrih praksi.

U Varšavi je, u organizaciji Kancelarije OEBS za demokratske institucije i ljudska prava (OEBS/ODIHR), 28-29. VI 2018, održan prvi sastanak nacionalnih kontakt osoba za nadgledanje izbora, na kojem je učestvovao predstavnik Crne Gore.

Saradnja sa Savjetom Evrope

Potpredsjednik Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i ministar pravde Zoran Pažin, učestvovao je na Konferenciji ministara pravde država članica Savjeta Evrope, koja se održala u Kopenhagenu, od 11. do 13. IV 2018.

U oblasti zakonske regulative, tokom izvještajnog perioda, dogovorena je ekspertska podrška Savjeta Evrope za set nacrtu medijskih zakona, kao i nacrtu zakona o istopolnim zajednicama.

Nastavljena je uspješna implementacija zajedničkog programa Evropske komisije i Savjeta Evrope - „Horizontalni mehanizam za zemlje Zapadnog Balkana i Turske“, a u Podgorici je, 14. VI 2018, u organizaciji Programске kancelarije Savjeta Evrope u Crnoj Gori, održan Drugi sastanak Upravnog odbora korisnika Horizontalnog mehanizma za Crnu Goru.

Parlamentarna skupština Savjeta Evrope izabrala je, 24. IV 2018, Ivanu Jelić za sudiju Evropskog suda za ljudska prava.

Ostale aktivnosti

Crna Gora je uspješno finalizovala zahtjevan proces prvog pregleda trgovinskih politika (Trade Policy Review - TPR), na sastancima koji su održani u Ženevi 11. i 13. IV 2018. Osnov za pregled trgovinskih politika članica STO-a sadržan je u Aneksu 3 Sporazuma o osnivanju STO-a, a cilj pregleda je da se kroz stalni nadzor trgovinskih politika članica poveća transparentnost, ali i prati implementacija međunarodno preuzetih obaveza.

Sprovođenje sankcija i restriktivnih mjera

Skupština je 27. VII 2018. donijela novi Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama („Sl. list CG“, broj 56/18), koji je stupio na snagu 11. VIII 2018. Usvajanjem ovog zakona, osnaženi su institucionalni kapaciteti za reakciju u slučaju situacija koje predviđaju sprovođenje restriktivnih mjera, kao i kapaciteti za implementaciju obaveza koje su predviđene referentnim rezolucijama Ujedinjenih nacija i direktivama Evropske unije. Ovim zakonom će se, takođe, implementirati preporuke Komiteta eksperata Savjeta Evrope za procjenu usklađenosti mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL) koje se odnose na zamrzavanje sredstava koja se koriste za finansiranje terorizma.

Nastavljen je trend 100% usklađenosti, odnosno Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje s HRVP deklaracijama, zajedničkim pozicijama i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama. Crna Gora se redovno usaglašavala sa odlukama Savjeta EU u pogledu uvođenja restriktivnih mjera. Saglasno tome Vlada je 22. II 2018. donijela Odluku o izmjeni i dopunama odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije 2014/145/ZVBP od 17. III 2014, 2014/151/ZVBP od 21. III 2014, 2014/238/ZVBP od 28. IV 2014, 2014/265/ZVBP

od 12. V 2014, 2014/308/ZVBP od 28. V 2014, 2014/455/ZVBP od 11. VII 2014, 2014/475/ZVBP od 18. VII 2014, 2014/499/ZVBP od 25. VII 2014, 2014/508/ZVBP od 30. VII 2014, 2014/658/ZVBP od 8. IX 2014, 2014/801/ZVBP od 17. XI 2014, 2014/855/ZVBP od 28. XI 2014, 2015/241/ZVBP od 9. II 2015, 2015/432/ZVBP od 13. III 2015. i 2015/1524/ZVBP od 14. IX 2015. i 2016/359/ZVBP od 10. III 2016. i 2016/1671/ZVBP od 15. IX 2016. i 2016/1961/ZVBP od 8. XI 2016. i 2017/445/ZVBP od 13. III 2017. u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost ukrajine („Sl. list CG“, broj 16/18).

Vlada je 12. IV 2018. donijela Odluku o izmjenama odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije 2014/119/ZVBP od 5. III 2014, 2015/143/ZVBP od 29. I 2015, 2015/364/ZVBP od 5. III 2015, 2015/876/ZVBP od 5. VI 2015. i 2015/1781/ZVBP od 5. X 2015. i 2016/318/ZVBP od 4. III 2016. i 2017/381/ZVBP od 3. III 2017. povodom situacije u Ukrajini („Sl. list CG“, broj 26/18).

Kontrola naoružanja

Crna Gora je od 1. VII 2018. preuzela predsjedavanje Podregionalnom konsultativnom komisijom Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja – SPKN – DAYTON. Pod predsjedavanjem Crne Gore organizovana je XI pregledna konferencija PRKK, koja je održana od 4. do 8. VI 2018. u Beču i 25. sastanak SRG koji je održan od 10. do 13. IX 2018. u Budvi.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. u potpunosti je realizovan planirani i najavljeni inspekcijski i evaluacijski režim, prilikom čega je po SPKN izvršen prihvrat jedne inspekcije od strane R. Hrvatske (12-14. VI) i realizacija jedne inspekcije na teritoriji R. Hrvatske (8-10. V). Izvršen je prihvrat dvije aktivnosti (jedna evaluacijska posjeta i jedna inspekcija specifičnog područja) od strane Ruske Federacije na teritoriji Crne Gore (Evaluacijska posjeta od 5. do 7. IX 2018, Inspekcija od 24. do 27. IX 2018). Crna Gora je realizovala jednu inspekciju specifičnog područja na teritoriji R. Austrije (17-20. IV 2018) i učestvovala sa R. Slovenijom u evaluacijskoj posjeti u Bosni i Hercegovini (16-20. IV 2018) i sa Luksemburgom u Makedoniji (28 -31. VIII 2018). Takođe, realizovane su posjete Avio bazama i Vojnim instalacijama u Italiji (od 16-20. IV 2018) i S.R. Njemačkoj (17-20. IX 2018) na koje je Verifikacioni centar uputio po jednog predstavnika.

Predstavnici nadležnih organa učestvovali su u Tirani u oktobru 2018. na Subregionalom forumu Konvencije o zabrani hemijskog oružja, na kojem su razmijenjena iskustva i mišljenja o izazovima primjene Konvencije.

Crna Gora je, od 5. do 9. II 2018. bila domaćin simulacione štabne vježbe pod nazivom „RESISTEX“, u organizaciji Centra za bezbjednosnu saradnju u JIE (RACVIAC) i američke Agencije za smanjenje bezbjednosnih rizika (DTRA), a uz učešće predstavnika relevantnih institucija u Crnoj Gori. Vježba je za cilj imala praktično testiranje Strategije za

neproliferaciju oružja za masovno uništenje i pratećeg Akcionog plana, te je ponudila platformu za dalje unaprijeđenje nacionalnih kapaciteta u suočavanju sa fenomenom proliferacije oružja za masovno uništenje.

U oblasti kontrole i smanjenja malog i lakog naoružanja (SALW), u Podgorici je, od 31. I do 1. II 2018. održana regionalna konferencija visokih predstavnika zemalja regiona Jugoistočne Evrope, zajedno sa predstavnicima SR Njemačke, Republike Francuske i EU. Organizator konferencije je bio Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC), uz pokroviteljstvo SR Njemačke i Savjeta za regionalnu saradnju (RCC). Konferencija je za cilj imala identifikovanje izazova u domenu smanjenja i kontrole malog i lakog oružja u regionu JIE i bila je usmjerena na jačanje kapaciteta i podsticanje saradnje, tj. razmjenu znanja i informacija u funkciji kreiranja efikasnih politika u domenu smanjenja i kontrole malog i lakog oružja. Poseban akcenat je bio na kontroli granica, suzbijanju ilegalne trgovine i proliferacije.

Crna Gora je zemlja partner u EU P2P programima kontrole spoljne trgovine oružjem i robom dvostruke namjene. U maju 2018. predstavnici nadležnih organa boravili su u studijskoj posjeti Austriji. U oktobru 2018. u Tirani predstavnici Crne Gore učestvovali su na EU P2P regionalnoj radionici na temu spoljne trgovine naoružanjem. Početkom oktobra 2018. predstavnik Crne Gore učestvovao je u Briselu na EU P2P Drugom dijalogu o kontroli spoljne trgovine.

U toku je proces rješavanja viškova ubojnih sredstava kroz NATO TRUST fond, dok je u proteklom periodu u potpunosti završena neutralizacija kroz MONDEM program. U periodu januar-oktobar 2018. završena je neutralizacija 87,17t viškova ubojnih sredstava. U navedenom periodu završena je realizacija III9 faze MONDEM programa čime se dostigla konačna planirana količina za neutralizaciju u iznosu od 1.805,62t viškova ubojnih sredstava. Takođe, otpočelo je rješavanje viškova ubojnih sredstava u okviru NATO TRUST fonda. Ugovor koji je zaključen za dio sredstava (129,32t) koji je otpočeo 6. XII 2017. u potpunosti je realizovan. U maju 2018. NATO agencija za podršku i nabavke (NSPA) je raspisala međunarodni tender za drugu tranšu uništavanja preostalih 325t ubojnih sredstava. U toku je izbor najpovoljnijeg ponuđača. U planu je da se neutralizacija putem ovog programa završi sredinom 2019.

3.31.2. Zajednička bezbjednosna i odbrambena politika - Kapaciteti za doprinos

Upravljanje civilnim krizama

Strategijski i normativni okvir

Vlada je 22. III 2018. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018-2019. Njegovom realizacijom kvalitet sistema zaštite i

spašavanja će u značajnoj mjeri biti unaprijeđen, kako sa preventivnog i operativnog, tako i sa stanovišta otklanjanja posljedica događanja različitih vrsta rizika.

Skupština je 14. II 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija („Sl. list CG”, broj 13/18). Potreba za izmjenama i dopunama ovog zakona proizilazi iz potrebe funkcionalnije implementacije datih rješenja u oblasti prevoza opasnih materija, kao i radi upodobljavanja sa pojedinim terminima na način kako je to prepoznato u ADR sporazumu – Evropski sporazum o prevozu opasnih materija u drumskom saobraćaju i usaglašavanja sa domaćim zakonodavstvom.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG”, br. 13/07, 32/11 i 54/16) doneseni su sljedeći podzakonski akti: Odluka o izmjeni Odluke o obrazovanju Odbora za smanjenje rizika od katastrofa („Sl. list CG”, broj 6/18); Pravilnik o vrstama nagrada i priznanja učesnicima zaštite i spašavanja i načinu njihove dodjele („Sl. list CG”, broj 8/18); Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita i obrascu licence za izradu planova zaštite i spašavanja privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika („Sl. list CG”, broj 21/18) i Pravilnik o načinu vršenja zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava („Sl. list CG”, broj 29/18).

Bilans ostvarenih rezultata

Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, od 1. I do 20. X 2018. koordinirao je sa 35 akcija spašavanja u planinama, u kojima je spašeno 66 osoba.

Crna Gora je učestvovala u terenskoj vježbi „ADRIATIC 2018“ koja se održala u periodu od 22. do 25. V 2018. u Splitskom akvatorijumu i koja je testirala odgovor u slučaju zagađenja mora, kao i na vježbi spašavanja u slučaju poplava „NEIFLEX 2018“, koja se održala, u periodu od 6. do 10. VI 2018, na širem području regije Veneto i Autonomne regije Furlanija-Julijska krajina, u Republici Italiji i na kojoj je učestvovao tim za spašavanje od poplava sa upotrebom čamaca (FRB).

Održana je Peta konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, 28. i 29. VI 2018, u Kolašinu.

Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS)

U periodu od 1. I do 20. X 2018. izvršena je pretraga terena trase autoputa ukupne površine 1400000 m² i u istom periodu pregledano još 600 000m² terena koji su očišćeni od neeksplozivnih ubojnih sredstava. Ukupno je izvršeno 300 akcija izuzimanja NUS-a u kojima je pronađeno i izuzeto oko 20t.

U julu 2018. započeto je sa realizacijom dva projekta iz oblasti neeksplozivnih ubojnih sredstava, i to u partnerstvu sa Norveškom narodnom pomoći (NPA) odnosno Ustanovom za jačanje ljudske bezbjednosti (ITF). Sa NPA se sprovodi čišćenje 1.715.000m² površine

kontaminirane kasetnom municijom, dok ITF između ostalog finansira uništavanje NUS-a koji se pronađe na teritoriji Crne Gore, adaptaciju magacina za smještaj NUS-a, izgradnju poligona za uništavanje NUS-a i druge aktivnosti značajne za bezbjednost građana Crne Gore.

Administrativni kapaciteti

Radi jačanja kapaciteta sistema zaštite i spašavanja u dijelu zaštite od požara, nabavljen je protivpožarni avion (tipa „air tractor“) za potrebe Avio-helikopterske jedinice MUP-a.

Upravljanje vojnim krizama

Skupština je 5. VII 2018. donijela Odluku kojom je odobreno upućivanje do 40 pripadnika Vojske u NATO misiju „Resolute support (RS)“ u Avganistanu. Trenutno se u ovoj misiji nalazi deveti kontingent pripadnika Vojske Crne Gore, a osamnaesti po redu u Avganistanu, koji broji 29 pripadnika. Skupština je 5. VII 2018. donijela i Odluku o učešću pripadnika Vojske u NATO KFOR misiji na Kosovu, u koju je prvi štabni oficir upućen 18. X 2018. U operaciji EU NAVFOR ATALANTA u Somaliji, Crna Gora kontinuirano angažuje po jednog oficira na period od 12 mjeseci na dužnosti u operativnom štabu misije u Nortvudu (Velika Britanija). Takođe, dva crnogorska podoficira su se nalazila u Komandi snaga (FHQ) na italijanskom brodu „MARGOTINI“, i to do 7. VIII 2018, a u istu komandu na španskom brodu „CASTILLA“ je upućen jedan crnogorski oficir od 17. VII 2018. U okviru operacije „ATALANTA“ Vojska je 7. V 2018. uputila i drugi samostalni tim za zaštitu brodova na trgovačke brodove koji su angažovani za potrebe Svjetskog programa za hranu u pomorskom području Roga Afrike. Tim je brojaio devet pripadnika Vojske, a vratio se 11. IX 2018. Kad je riječ o misiji EUTM u Maliju, u njoj trenutno učestvuje deveti oficir po redu, koji je u Mali upućen 15. VIII 2018. na period od šest mjeseci. Pripadnici Vojske su tokom izvještajnog perioda bili angažovani i u misiji UN MINURSO u Zapadnoj Sahari, u koju se u godišnjim rotacijama upućuju po dva oficira u svojstvu vojnih posmatrača. Jedan podoficir Vojske upućen je u avgustu 2018. u NATO jedinicu integrisanih snaga u Mađarskoj (NFIU - NATO Force Integration Unit).

Crna Gora je pitanje zaštite vazdušnog prostora regulisala kroz uspostavljanje NATO misije zaštite vazdušnog prostora „Air Policing“, koja je otpočela 5. VI 2018. Za potrebe Crne Gore, misiju obavljaju vazduhoplovi oružanih snaga Republike Grčke i Republike Italije.

Administrativni kapaciteti

U dijelu jačanja administrativnih kapaciteta Direkcija za zaštitu tajnih podataka je izvršila popunjavanje jedne predviđene pozicije - informatičar (1. IV 2018).

Vježbe i obuke

Dva pripadnika Vojske su učestvovala na NATO vježbi „Trident Jaguar“ u periodu od 3. do 14. V 2018. u Norveškoj. Cilj ove vježbe je bilo ocjenjivanje rada štaba združenih snaga (HQ Joint Task Force) kako bi se provjerili saveznički kapaciteti i spremnost u operacijama podrške miru. Takođe, 33 pripadnika VCG učestvuju u periodu od 16. X. do 13. XI 2018. na najvećoj NATO vježbi „Trident Juncture“ u Norveškoj. Cilj ove vježbe je uvježbavanje defanzivnih operacija u NATO snagama za odgovore (NATO Response Force) i Proces donošenja vojnih odluka (Military Decision Making Process).

Dva pripadnika VCG su učestvovala na vježbi „CWIX“ (Coalition Warrior Interoperability Exercise) u periodu od 13. do 27. VI 2018. u Bidgošću, Poljska, a cilj vježbe je testiranje interoperabilnosti informaciono komunikacionih sistema radi pripreme informaciono komunikacione podrške u multinacionalnim operacijama.

Predstavnici Ministarstva odbrane su pohađali kurseve u septembru (online kurs) i 1-5. X 2018. u Skoplju u organizaciji ESDC Sekretarijata, a cilj kurseva je bio da se stekne sveobuhvatna slika o Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici (Common Security and Defence Policy – CSDP) u okviru Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike (Common Foreign and Security Policy – CFSP) Evropske unije, kao i da se učesnici upoznaju sa najaktuelnijim dešavanjima po pitanju odbrane u EU.

Tim za zaštitu i spašavanje od poplava uz upotrebu čamaca (FRB), koga su sačinjavali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i službi za zaštitu i spašavanje Glavnog grada, Prijestonice Cetinje i opština Kotor, Ulcinj, Bar i Nikšić, učestvovao je na NATO EADRCC međunarodnoj terenskoj vježbi „SRBIJA 2018“, koja se održala, u periodu od 8. do 11. X 2018, u Mladenovcu i njegovoj okolini. Vježbu su organizovali Sektor za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije i Evroatlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofe (EADRCC).

3.32. POGLAVLJE 32: FINANSIJSKA KONTROLA

3.32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Normativni okvir

Vlada je 28. VI 2018. usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2017. i u skladu sa tim donijela zaključke kojim je zadužila korisnike sredstava na centralnom i lokalnom nivou, koji to do sada nijesu uradili, da donesu interna pravila i da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore.

Vlada je 12. VII 2018. utvrdila Predlog zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru. Zakonom se uređuje upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih

kontrola u javnom sektoru, kako bi se obezbijedilo da se javnim sredstvima upravlja na pravilan, ekonomičan, efikasan, efektivan i transparentan način.

Ministarstvo finansija planira da do kraja 2018. dostavi Vladi na usvajanje Strategiju za unapređenje upravljanja i unutrašnjih kontrola u javnom sektoru.

Institucionalni okvir

Unutrašnja revizija

Tabela 1: Stanje u jedinicama unutrašnje revizije

	Uspostavljena jedinica za unutrašnju reviziju	Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije	Broj revizora
Budžetski korisnici na centralnom nivou	24	45	53
Budžetski korisnici na lokalnom nivou	14	3	32

Centralni nivo

- Jedinice za unutrašnju reviziju su uspostavljene kod svih korisnika sredstava budžeta, koji su u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju, u skladu sa Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru. U 24 uspostavljene jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom nivou (od kojih je 15 obaveznih), raspoređena su 53 unutrašnja revizora.
- Ukupno je 45 korisnika sredstava budžeta Crne Gore povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika sredstava budžeta na osnovu sporazuma uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- 10 javnih preduzeća na centralnom nivou je povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinicama za unutrašnju reviziju različitih ministarstava na osnovu sporazuma uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- Na ovaj način, funkcija unutrašnje revizije je uspostavljena i pokriva preko 97% sredstava budžeta Crne Gore.

Lokalni nivo

- Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave, unutrašnja revizija uspostavljena je uspostavljena u 14 od 15 opština koje su u obavezi da uspostave posebnu jedinicu za

unutrašnju reviziju na osnovu Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru.

- U 14 uspostavljenih jedinica za unutrašnju reviziju raspoređena su 32 unutrašnja revizora.
- Opštine Plužine, Šavnik i Mojkovac su povjerile poslove unutrašnje revizije jedinicama za unutrašnju reviziju drugih opština na osnovu sporazuma uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.
- U javnim preduzećima na lokalnom nivou, kod većine opština koje su uspostavile jedinicu za unutrašnju reviziju, funkcija unutrašnje revizije je pokrivena od strane tih jedinica.

Finansijsko upravljanje i kontrole

Tabela 2: Napredak u oblasti finansijskog upravljanja i kontrole (FMC)

	Budžetski korisnici na centralnom nivou	Budžetski korisnici na lokalnom nivou	UKUPNO
Koordinatori za FMC	89	19	108
Plan za unapređenje FMC	57	6	63
Knjiga procedura	80	17	97
Koordinatori za rizike	46	9	55
Registar rizika	37	7	44

Pregled realizovanih aktivnosti

Unutrašnja revizija

- U izvještajnom periodu, u okviru Programa kontinuirane obuke unutrašnjih revizora u javnom sektoru, održano je ukupno devet radionica (za četiri grupe unutrašnjih revizora) na centralnom i lokalnom nivou, na teme: „Predstavljanje novog Priručnika za unutrašnje revizore“, „IT rizici i uloga unutrašnjih revizora“, „Praktična primjena novog Priručnika za unutrašnje revizore“. Radionice se sastoje od teorijske i praktične obuke.
- CHU Ministarstva finansija je, u saradnji sa CEF-om iz Ljubljane, započela je implementaciju četvrtog kruga obuke i sertifikacije kandidata po CIPFA programu obuke unutrašnjih revizora u javnom sektoru za 28 polaznika. U izvještajnom periodu, održana su predavanja i ispiti za dva modula „Osnovi unutrašnje revizije“ i „Nacionalno zakonodavstvo i poreski sistem“.

- Ukupan broj sertifikovanih unutrašnjih revizora u javnom sektoru u Crnoj Gori, po međunarodnom i nacionalnom programu je 128, dok je 18 revizora steklo i nacionalni i CIPFA sertifikat.

Finansijsko upravljanje i kontrole

- Tokom 2018, u saradnji sa Upravom za kadrove održano je devet obuka iz oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrola, od čega je šest bilo namijenjeno rukovodiocima u javnom sektoru.
- CHU je, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru, sprovela postupak sagledavanja kvaliteta ovog sistema u jednoj instituciji.

Budžetska inspekcija

Institucionalni okvir

U skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija sistematizovano je Odjeljenje za budžetsku inspekciju u okviru kojeg je sistematizovano jedno mjesto glavnog budžetskog inspektora i 3 inspektora.

3.32.2. Eksterna revizija

Ukupan broj zaposlenih u Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) u oktobru 2018. je 71, od čega je 55 na poslovima revizije. U DRI je, u izvještajnom periodu, zaposleno sedam državnih revizora (od kojih je jedno novozaposleno lice, dok je šest lica napredovalo u veće zvanje putem javnog oglasa); četiri saradnika državnog revizora (od kojih su tri lica novozaposlena i jedno lice napredovalo u veće zvanje); jedan stariji saradnik državnog revizora (jedno lice napredovalo u veće zvanje putem javnog oglasa), jedan samostalni savjetnik III – savjetnik za finansijske i računovodstvene poslove i jedna referentkinja za tehničke poslove u Službi za administrativno stručne poslove. U cilju jačanja profesionalnih kapaciteta za vršenje revizije uspjeha, Državna revizorska institucija je, pored Odeljenja za vršenje revizije uspjeha, formirala i novo Odeljenje za razvoj revizije uspjeha.

Tabela 3: Broj revizorskog kadra u oktobru 2018.

Radna mjesta	Oktobar 2018
Član Senata	5
Načelnik u sektoru	5
Rukovodilac odeljenja	17
Državni revizor	21
Stariji saradnik državnog revizora	1
Saradnik državnog revizora	6
Ukupno	55

U izvještajnom periodu, DRI je izvršila i objavila 50 izvještaja o reviziji i to: Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2017; 21 finansijskih revizija i revizija pravilnosti; četiri revizije uspjeha; jednu reviziju informacionog sistema; tri kontrolne revizije; 16 revizija političkih subjekata godišnjih finansijskih izvještaja za 2017; pet revizija političkih subjekata godišnjih finansijskih izvještaja za 2016, koje nijesu ušle u prethodni izvještaj DRI za period oktobar 2016 – oktobar 2017. Pored navedenih revizija, DRI je objavila Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2017, koji je dužna podnijeti Skupštini u skladu sa članom 26 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

DRI je 28. II 2018, uz podršku SIGMA-e, donijela Strateški plan razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 – 2022, kao i Akcioni plan za sprovođenje pomenutog Strateškog plana.

Na polju daljeg usklađivanja revizorske prakse sa međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija, DRI je 12. I 2018. donijela Smjernice za reviziju godišnjih finansijskih izvještaja političkih subjekata i 12. IX 2018. Smjernice za vršenje revizije završnog računa budžeta Crne Gore.

DRI je 11. V 2018. potpisala Sporazum o saradnji sa Skupštinom, kojim su definisane mjere za unapređenje međusobne saradnje u cilju ostvarivanja djelotvorne budžetske kontrole i promovisanja odgovornosti, transparentnosti i dobrog rukovođenja u oblasti javnih finansija.

Kroz saradnju sa vrhovnim revizorskim institucijama na regionalnom i međunarodnom nivou, DRI je realizovala sljedeće obuke na temu: „Revizija finansijskih izvještaja političkih subjekata“ sa predstavnicima VRI Srbije, Hrvatske i Slovenije; „Troškovno računovodstvo“ u organizaciji Centra za izvrsnost finansija Ljubljana; „Revizija uspjeha“ u organizaciji Državne kancelarije za reviziju SAD i Nacionalne kancelarije za reviziju Kosova; „Revizija preduzeća u vlasništvu lokalnih vlasti“ u organizaciji Evropske organizacije regionalnih institucija za reviziju (EURORAI).

3.32.3. Zaštita finansijskih interesa EU

U toku ove godine evidentirano je 14 nepravilnosti, o kojima je putem IMS sistema (Irregularity Management System) obavješten OLAF. Postoje slučajevi koji u određenom iznosu imaju finansijski uticaj na sredstva opredijeljena kroz pretpristupnu podršku EU, pa u tom pogledu nacionalne IPA strukture koriste mehanizme propisane važećim procedurama koje se odnose na povraćaj neopravdano utrošenih sredstava od strane korisnika, u cilju zatvaranja pojedinačnih slučajeva. Redovno se ažuriraju registri nepravilnosti i prate promjene vezane za iste.

12. IX 2018. je otpočeo Twinning light projekat „Jačanje kapaciteta Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara (AFCOS kancelarije)“ finansiran u sklopu IPA Programa Evropske unije za Crnu Goru. Fokus projekta je jačanje kapaciteta Odjeljenja za suzbijanje nepravilnosti i prevara (AFCOS kancelarije) u Ministarstvu finansija, kako bi efikasno koordinirala normativne, administrativne i operativne aktivnosti nadležnih institucija AFCOS mreže.

Ovaj cilj se planira postići analizom trenutnog stanja sistema, a nakon toga će se izraditi operativni protokoli, Smjernice o upravljanju nepravilnostima, Nacionalna strategija za borbu protiv prevara za period 2019-2021, kao i Metodologija analize rizika. Takođe, projektom će se postići jačanje svijesti u javnosti o aktivnostima koje se odnose na suzbijanje nepravilnosti i prijevara u korišćenju finansijskih sredstava iz EU fondova.

3.32.4. Zaštita eura od falsifikovanja

U cilju potpune usklađenosti nacionalne regulative s novim propisima Evropske unije u dijelu obezbjeđivanja zaštite eura od falsifikovanja, Savjet Centralne banke je 7. IX 2018. donio Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o medaljama i žetonima sličnim kovanicama eura, Odluku o izmjenama Odluke o postupanju sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca i drugim aktivnostima za zaštitu eura od falsifikovanja i Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca („Sl. list CG“, broj 61/18). Istog dana, Savjet je donio i novu odluku - Odluku o reprodukciji novčanica kojom se utvrđuju bliži uslovi reprodukcije euro novčanica, kao zakonskog sredstva plaćanja u Crnoj Gori („Sl. list CG“, broj 61/18).

U izvještajnom periodu, nastavljene su aktivnosti na zaštiti eura od falsifikovanja kroz obuku rukovaoca gotovinom i predstavnika Uprave policije, uvođenju i nadgledanju standarda u radu sa gotovim novcem u skladu sa harmonizovanom regulativom i standardima EU i učešću u Pericles programu.

3.33. POGLAVLJE 33: FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE

3.33.1. Realizacija aktivnosti

Ministarstvo finansija je u januaru 2018, uz podršku Svjetske banke, otpočelo realizaciju projekta „Reforma poreske administracije“. Projekat uključuje finansijsku i tehničku podršku Svjetske banke za izradu metodologije i procedure za naplatu prihoda, integrisani sistem upravljanja prihodima, unapređenje poreske inspekcije i operativnih sistema, kao i usluge nadzora i institucionalno jačanje. Realizacijom aktivnosti će doprinijeti kvalitetnijem obračunu PDV-a, u skladu sa zahtjevima koji se odnose na obračun tradicionalnih sopstvenih sredstava.

Prilog 1: Spisak zakona koje je Skupština Crne Gore donijela u periodu od 1. I do 20. X 2018.

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj upravi;
2. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti;
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prevozu opasnih materija;
4. Zakon o reprezentativnosti sindikata;
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima;
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima;
7. Zakon o strancima;
8. Zakon o kontroli državne pomoći;
9. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije;
10. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora;
11. Zakon o izmjenama Zakona o zdravstvenom osiguranju;
12. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda;
13. Zakon o dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;
14. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
15. Zakon o dopuni Zakona o mladima;
16. Zakon o dopuni Zakona o Državnom tužilaštvu;
17. Zakon o potvrđivanju Konvencije o sporazumima o izboru suda;
18. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Sjedinjenih Američkih Država na unapređenju ispunjavanja međunarodnih poreskih obaveza i sprovođenju FATCA;
19. Zakon o potvrđivanju Ugovora o osnivanju transportne zajednice;
20. Zakon o slatkovodnom ribarstvu i akvakulturi;
21. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti;
22. Zakon o izmjenama Zakona o Budžetu Crne Gore za 2018;
23. Zakon o potvrđivanju Protokola koji se odnosi na izmjenu i dopunu člana 50(a) Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu;
24. Zakon o potvrđivanju Protokola koji se odnosi na izmjenu i dopunu člana 56 Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu;
25. Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći;
26. Zakon o potvrđivanju Sporazuma o osnivanju Evropske konferencije za molekularnu biologiju;

27. Zakon o potvrđivanju Sporazuma o uspostavljanju Evropske laboratorije za molekularnu biologiju, sa Aneksima;
28. Zakon o potvrđivanju Amandmana na član 20 stav 1 Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena.
29. Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope protiv trgovine ljudskim organima;
30. Zakon o potvrđivanju Sporazuma o uspostavljanju Međunarodnog instituta za razvoj prava;
31. Zakon o zaštiti lica i imovine;
32. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o sredstvima za ishranu bilja;
33. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o veterinarstvu;
34. Zakon o Predsjedniku Crne Gore;
35. Zakon o saradnji Crne Gore sa dijasporom – iseljenicima;
36. Zakon o izmjeni Zakona o nadzoru proizvoda na tržištu;
37. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti odbrambene industrije;
38. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju;
39. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma;
40. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru;
41. Zakon o izmjeni Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama;
42. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o zdravstvenoj zaštiti;
43. Zakon o Socijalnom savjetu;
44. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu;
45. Zakon o sportu;
46. Zakon o dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama;
47. Zakon o dopuni Zakona o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovniha objekata, vazduhoplova i letilica;
48. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata;
49. Zakon o izmjenama i dopuni Krivičnog zakonika Crne Gore;
50. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti;
51. Zakon o izmjenama Zakona o Budžetu Crne Gore za 2018. godinu;
52. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o akcizama;
53. Zakon o međunarodnim restriktivnim mjerama;
54. Zakon o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija;
55. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19. IV 2017. („Sl. list CG“, broj 31/17);
56. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama;

- 57. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine;
- 58. Zakon o izmjeni Zakona o visokom obrazovanju;
- 59. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o mladima;
- 60. Zakon o izmjeni Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.
- 61. Zakon o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promjeni klime
- 62. Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o kinematografskoj koprodukciji.